

Mphato 2

KOTARA 3

SEPEDI

LELEME

LA GAE

Lenaneothuto

GO EFOGA MAIKARABELO/MOKGWA WA THULAGANYO

Dumelang Bašomi mmogo,

Re a le amogela mo go lenaneo la NECT la leleme la gae!

Hle! lemogang gore dingwalwa tše tša leleme la gae tša NECT Kotara 3 di ngwadilwe ka nako ye kopana kudu, ka fao re a dumela gore go a kgonega gore go ka ba le diphošollo le diphetogo.

Re rata gore hle le be beng ba dingwalwa tše, le šome le sehlopha sa rena gore re kgone go bušeletša le go kaonafataša phetolelo ye. Ge o hwetša diphošo, hle latela mokgwa wo o latelago go di bega:

- 1 Romela emeile go aterese ye e nepagetšego:
xitsonga@homelanguage.co.za
tshivenda@homelanguage.co.za
sepedi@homelanguage.co.za
siswati@homelanguage.co.za
isizulu@homelanguage.co.za
isindebele@homelanguage.co.za
isixhosa@homelanguage.co.za
sesotho@homelanguage.co.za
setswana@homelanguage.co.za
afrikaans@homelanguage.co.za
english@homelanguage.co.za
- 2 Ka mothalading wa sehlogo, ngwala referense ya sengwalwa. MPHATO WA 1 KOTARA 3 MATLAKALA 45–47 LENANEOTHUTONG.
- 3 Mo mmeleng wa emeile, ngwala lenaneo la diphetogo tšeo di swanetšego go dirwa. Dira diphetogo godimo ga lenaneothuto gomme o tšee seswantšho goba sekene sa letlakala leo gomme ole romele ka emeile.
- 4 Ge o nale bothata bjo bogolo ka polelo bjo o ratago go re lemoša bjona, hle ngwala se ka mo mothalading wa sehlogo ka tsela ye, Mohlala: BOHLATSE BJA SEMMOTWANA SA TIKOLOGO.
- 5 Ke moka , mo mmeleng wa emeile, hlaloša bothata bjoo.
- 6 Hle ngwala leina la gago, boemo bja gago le nomoro ya gago ya sellathekeng gore re kgone go ikgokaganya le wena ge go ka hlokagala gore re boledišane.
- 7 **Re a leboga ge o kgonne go tliša bokgoni bja gago mo leneneong le! Re nyaka go netefatša gore re nale phetolelo yeo e nepagetšego go leleme le lengwe le le lengwe leo le tšwelelago mo dingwalweng ka moka.**

Diteng

Dintlha tša bolaodi	v
Kgwekgwe ya tshepedišo	xiii
Beke 1 Tabakgolo: Setšhaba	1
Mošupologo	3
Labobedi	8
Laboraro	12
Labone	17
Labohlano	21
Beke 2 Tabakgolo: Setšhaba	27
Mošupologo	29
Labobedi	33
Laboraro	38
Labone	44
Labohlano	48
Beke 3 Tabakgolo: Bokgoni kakanywa	53
Mošupologo	55
Labobedi	60
Laboraro	65
Labone	70
Labohlano	74
Beke 4 Tabakgolo: Bokgoni kakanywa	79
Mošupologo	81
Labobedi	85
Laboraro	90
Labone	96
Labohlano	100
Beke 5 Tabakgolo: Go ja botse	105
Mošupologo	107
Labobedi	112
Laboraro	117
Labone	123
Labohlano	127

Beke 6 Tabakgolo: Go ja botse	131
Mošupologo	133
Labobedi	137
Laboraro	142
Labone	148
Labohlano	152
Beke 7 Tabakgolo: Go tshwenyega le go tšhoga	157
Mošupologo	159
Labobedi	164
Laboraro	169
Labone	175
Labohlano	179
Beke 8 Tabakgolo: Go tshwenyega le go tšhoga	183
Mošupologo	185
Labobedi	189
Laboraro	194
Labone	200
Labohlano	205
Beke 9 Tabakgolo: Mafelo a mangwe	209
Mošupologo	211
Labobedi	216
Laboraro	221
Labone	227
Labohlano	231
Beke 10 Tabakgolo: Mafelo a mangwe	235
Mošupologo	237
Labobedi	241
Laboraro	246
Labone	252
Labohlano	256

Dintlha tša bolaodi

Ditšweletšwa tša Thuto

Mo kotareng ye, baithuti ba swanetše go ba ba šetše ba fihleletše ditšweletšwa tše:

GO THEELETŠA LE GO BOLELA

- 1 Barutwana ba swanetše go kgona go bolela goba go opela dikoša tše nne goba merumokwano.
- 2 Barutwana ba swanetše go kgona go tšea karolo dipoledišanong tša ka phapošing gore ba abelane ka tsebo yeo ba tšwelelago ba nale yona.
- 3 Barutwana ba swanetše go ahlaahla kanegelo ya go bala ka go abelana, ba šomiša foreimi ya poledišano/go ahlaahla bjalo ka hlahlo.
- 4 Barutwana ba swanetše go kgona go ithlamela dikanegelo tša bona gore ba tle ba kgone go dira mošongwana wa bona wa go anega dikanegelo ka bokgabo.
- 5 Barutwana ba swanetše go kgona go bolela ka dingwalwa tša bona.
- 6 Barutwana ba swanetše go kwešiša le go kgona go šomiša tlotlontšu yeo e latelago.

setšhaba	motswako	hlaba	beakanya	bohlale	boradia
abela	kopana	moletlo	khuduego	mpholo	tšhilafalo
maemo	ponego	go ba le tshepho	šiša	maatla	go ba le maatla
moetapele	bokgoni	swabile	kaonafatša	kora	dino
go ikemišetša	tšwelapele	go iteka	go itlwaeatša	setlwaedi	thuto
ponego	go atlega	šedi	moloko	mokgoni	setsebi
lenaneo	lefelo la thuto	lokela mmele	go se lokele mmele	aga mmele	proteine
difaka	tsepelela	mabose	bose	swikiri	tanta
bapatša	papatšo	leswao	hlaboša	moakanyetšo	matlakala a tsebišo
rakgwebo	kgwebo	moreki	tshwenyegile	matshwenyego	tšhogile
go iketla	tshepha	kwele	fola	hlola	go hlobaela
maseke	kokoanahloko	leuba	setlhwekiši sa matsogo	fothela	tseba
šireletša	sakatuku	bokgole	lemoga	naga	eta
etela	poskarata	maikutso	diphororo	lebopo	lewatile

mona	hlolosela	tura	kgopolo	bogologolo	dimaka
hlaloso	tšweletša	botse kudu	moemphera	lenaba	boratšhoša

TEMOGO YA MEDUMO LE DITUMATLHAKA

- 1 Barutwana ba swanetše go kgona go lemoga medumo ka go theeletša feela.
- 2 Barutwana ba swanetše go kgona go lemoga medumo ka mokgwa wa go itiragalela.
- 3 Barutwana ba swanetše go kgona go kopanya le go kgaoganya medumo yeo e latelago.

a	b	l	e	m	o
i	d	u	p	r	n
k	j	t	f	g	s

Barutwana ba swanetše go kgona go arola medumo yeo e latelago ka dinoko

aba	baba	bala	ala	lala	ela
bela	lela	ema	lema	mema	mala
oma	loma	moma	bolela	imela	dila
madi	ledimo	dula	bula	mabu	duma
pula	pudi	pelo	bupi	rema	rera
roma	nama	naba	nela	bana	kobo
koba	kuka	kala	kiba	koko	jela
jele	jase	joko	dijo	tate	taba
tema	tima	feta	fela	fofa	fula
fala	gama	gola	gata	anega	goga
sega	sola	sefa	seba	soba	sopo

GO BALA

Barutwana ba swanetše go kgona go bileletša medumo ya mantšu ao a latelago

aba	baba	bala	ala	lala	ela
bela	bea	lela	ema	lema	mema
mala	oma	loma	moma	bolela	ila
ima	imela	ile	dila	madi	ledimo
dula	bula	mabu	duma	pula	pudi
pelo	bupi	rema	rera	roma	iri
nama	naba	nela	bana	kobo	koba

kuka	kala	kiba	koko	jela	jele
jase	joko	dijo	eja	tate	taba
tema	tia	tima	feta	fela	fofa
fula	fala	gama	gola	gata	anega
goga	sega	sola	sefa	seba	soba
sopo					

Barutwana ba swanetše go kgona go bala mantšu ao a latelago ka tebelelo feela.

kgoboketša	sopo	maswika	bose	koko	mopresidente
morodi	tšhoganetšo	ngwalela	lemoša	lepatlelo	kgwele
sefahlego	putuka	itlwaetša	šušumetša	gatiša	kgonthišiša
botsebi	bokgoni	tsepelela	kgaetšediagwe	ditshehlana	diproteine
dihlatswana	bapatša	meakanyetšo	mokgobo	dikgerekgere	dimatlafatši
hlobaela	tshwenyega	dieta	kgantšhitše	itokišetša	mathuding
šireletša	ditwatšing	sefothedi	sakatuku	diphororo	kgaetšedi
ditekung	mogolle	dithaka	sehlwaseeme	bokgobapukung	utolla
phiramiti	boratšhoša				

Barutwana ba swanetše go kgona go bala sengwalwa seo se kgokaganego go swana le mohlala wo o latelago.

Tate o tšwa bokgobapukung. O boile a sega. O be a kgahlwa ke ke puku ya gagwe. O re laile gore re se ke ra tšhela puku ya gagwe ka sopo. Grape ore re ke ke ya ya go gama re swere puku ya gagwe. Puku ya gagwe e bolela ka eng? E bolela ka dimaka tše šupa lefaseng. Ke tlogile ke rata ge a mpotša ka sehwiseeme sa Kriste. Ke be ke ipotšiša gore se agilwe ke mang. Grape o ile a utulla ditaba tše ntšhi ka dimaka tše. Ke duma go etla enngwe ya tšona.

KWEŠIŠO

- 1 Barutwana ba swanetšo go dira dikakanyo ka sengwalwa ka go lebelela diswantšho.
- 2 Barutwana ba swanetše go kgona go gopola dintlha ka sengwalwa.
- 3 Barutwana ba swanetše go kgona go anega kanegelo gape.
- 4 Barutwana ba swanetše go kgona go latelanya ditiragalo go tšwa sengwalweng.
- 5 Barutwana ba swanetše go kgona go kwešiša gore go ra go reng go ba le ponokgopolo, go dira gikgokaganyo, go kamaka le go gopla ka sengwalwa.
- 6 Barutwana ba swanetše go kgona go nagana ka sengwalwa ba šomiša foreimi ya go ahlaahla.
- 7 Barutwana ba swanetše go kgona go araba dipotšišo tšeo di ngwadilwego tša teka kwešišo ka sengwalwa.
- 8 Barutwana ba swanetše go kgona go ngwala sengwalwa ka bokopana

GO NGWALA

- 1 Barutwana ba swanetše go kgona go thala seswantšho seo se kwešišegago.
- 2 Barutwana ba swanetše go kgona go oketša ka lentšu le tee goba a mabedi go sethalwa sa bona
- 3 Barutwana ba swanetše go kgona go feleletša foreimi ye kopana ya go ngwala.
- 4 Barutwana ba swanetše go kgona go ngwala ditemana tše 1 ba šomiša foreimi ya go ngwala goba maano a go ngwala.
- 5 Barutwana ba swanetše go kgona go ngwala: lenaneo/ lengwalo

GO BALA KA SEHLOPHA SA GO HLAHLWA

- 1 Barutwana ba swanetše go kgona go balela godimo ka pukung ya bona yeo e lakaneditšwego ya go bala ebile ba bale le morutiši ka sehlopha sa bokgoni bjoo bo swanago.
- 2 Barutwana ba swanetše go kgona go šomiša tsebo ya bona ya ditumatlhaka, go kgona go hwetša hlahlo go ya ka sengwalwa le go lemoga mantšu feela ka tebelelo ge ba bala.
- 3 Barutwana ba swanetše go kgona go itekola bokgoni bja bona bja go lemoga mantšu le kwešišo.

Ditlabakelo le dithušathuto tše di filwego

Tseba gore dithušathuto ka moka tše di filwego ke tša sekolo. Dithušathuto di ntšhiwa ga tee fela, seo se ra gore di swanetšwe go gatišwa le go hlokomelwa.

Ka kotara ya 1 barutiši ba fiwa dithušathušo tše di latelago

1 Diphaphathi tša go bontšha tša mebala x 4

Šomiša diphaphathi tše go beakanya mošomo wa gago wa beke. Beke engwe le engwe, laetša thutomodumo le mantšu, mantšu a go šomišwa kgafetšakgafetša, mantšu a tlontlontšu le tabakgolo, tshwantšhetšo le foreimi ya go ngwala.

2 Ditšhate tša Mongwalo

Laetša ditšhate tše ka pele ga phaphoši, gore barutwana ba kgone go e bona gabotse. Ba Mphato wa 1 le ba wa 2 ba tla fiwa ditšhate tša mogatišo. Ba wa 2 le wa 3 ba tla fiwa tšhate ya mogatišo le tšhate ya mothikitho.

3 Kotara ya 1 Lenaneo thuto

Šomiša lenaneo thuto go bona seo o swanetšego go se ruta letšatši le lengwe le le lengwe. Kgwekgwe ya tshepedišo e go laetša gore lenaneo thuto le lengwe le le lengwe le rutwa bjang. Dibeke tše pedi tša Kotara ya 1, o tla latela lenaneo la tataišo.

4 Kotara ya 1 Selatela mohlala

Šomiša tokomane ye go feleletša Lenaneo la ngwaga la go ruta (ATP) le polane ya kotara. Swaya gomme o ngwale letšatši kgwedi la lenaneo thuto le lengwe le le lengwe le mošongwana wa kelo ge o feditše. Gopodišiša ka tsela yeo o rutilego ka gona.

5 Kotara ya 1 Puku e kgolo

Šomiša puku e kgolo ya dikanegelo ge o dira mananeo thuto a Go bala ka go abelana. Go na le dikanegelo tše seswai mo kotareng – kanegelo e tee beke le beke.

6 Kotara ya 1 Sephuthelwana sa dithušathuto

Sephuthelwana sa dithušathuto se na le dilo tše di latelago:

- **Mantšu a papetlakgadima** a filwe a tlotlontšu a tabakgolo, mantšu a go šomišwa kgafetšakgafetša; thutomodumo le mantšu. A sege gabotse o a boloke ka tsela ya maleba. O šomiše mantšu a papetlakgadima le phaphati ya go bontšha.
- **Tlotlontšu ya tabakgolo le tshwantšhetšo** di filwe mo go kgonegegago. Di ripe o di boloke ka tsela ya maleba. Šomiša mantšu a papetlakgadima le phaphati ya go bontšha.
- **Matlakala a go laodiša kanegelo ka bokgoni** di filwe tabakgolong engwe le engwe. Di ka tatelano ya diswantšho te 3 go iša go tše 4 tša go laodišsa kanegelo. Go na le dikgatišo tše 10 tša letlakala le lengwe le le lengwe – le tee la sehlophana. O kgopelwa go dira dikgatišo tše dingwe ge e le gore go a hlokagala.
- **Matlakala a go gatiša a kelo** a filwe go gatiša dipoelo le ditshwayotshwayo tša kotara.

7 Kotara ya 1 Matlakala a mošomo a go bala x 8

8 Matlakala a mošomo a go bala a seswai a filwe mo kotareng – e tee ya beke le beke go tloga ka beke ya 3 go fihlela ka beke ya Šomiša matlakala a mošomo le phaphoši ka moka ge o bala le bona ka dihlophana tša go bala ka go hlwahlwa. Go na le matlakala a 20 a letlakala le lengwe le le lengwe la go bala. O ka oketša matlakala ge go hlokega.

Setlwaedi sa mehleng sa beke le beke: Di iri tše 7

- 1 Kago ya lenaneo la thuto le latela setlwaedi sa mehleng beke engwe le engwe.
- 2 Se se dira gore go be bonolo gore barutiši le barutwana ba kgone go latela.
- 3 Barutwana ba kgona go itokišetša mošongwana o latelago ge ba tseba setlwaedi sa mehleng.
- 4 Setlwaedi sa mehleng se theilwe motheong wa SEPHOLEKE (CAPS) wa leleme la segageno: bonnyane ba nako ya di iri tse 7 mo bekeng.
- 5 Setlwaedi se sa mehleng se dirilwe e le karolo ya lenaneo la maleme bobedi mmogo le PSRIP EFAL kago ya lenaneo la thuto.
- 6 Laetša setlwaedi sa mehleng ka phapošing o e tsebe ka hlogo!

Mošupologo		Labobedi		Laboraro		Labone		Labohlano	
Mešongwana ya bomolomo	15			Mešongwana ya bomolomo	15			Mešongwana ya bomolomo	15
		Ditumatlhaka	15	Ditumatlhaka	15	Ditumatlhaka	15	Ditumatlhaka	15
Mongwalo	15	Mongwalo	15	Mongwalo	15				
Go bala ka go abelana	15	Go bala ka go abelana	15			Go bala ka go abelana	15	Go bala ka go abelana	15
Go ngwala	30			Go ngwala	30				
Go bala ka sehlopha sa go hlahlwa	30	Go bala ka sehlopha sa go hlahlwa	30	Go bala ka sehlopha sa go hlahlwa	30	Go bala ka sehlopha sa go hlahlwa	30	Go bala ka sehlopha sa go hlahlwa	30
1. 45		1. 15		1. 45		1. 00		1. 15	

Go itokiša beke le beke

Go bohlokwa go gopola gore ka leleme la Sepedi lenaneo lee fokoditše hlokego ya gore barutiši ba POLANE, efela go ITOKIŠA go sa nyakega! Letšatši le tee mo bekeng ka meriti, hlakana le barutišimmogo le wena, barutiši ba motheo wa thuto, le itokišetša le le mmogo.

Ge o itokišetša, gopola go:

- 1 Bala lenaneo thuto la beke kamoka ga yona.
- 2 Kgonthišiša gore o tseba le go kwešiša di tsela tša kgwekgwe ya tshepedišo tšeo di swanetše go šomišwa. Ge o gakanega e ya seripana sa hlogo ye 'kgwekgwe ya tshepedišo' o ikgopotše.
- 3 Sa go latela, lekola gore ke dife dipapetla kgadima le ditshwantšhetšo dife tšeo di nyakegago mo Tabakgolong le tlotlontšu, mantšu a go šomišwa kgafetšakgafetša, medumo le foreimi ya go ngwala. Beakanaya dipapetlakgama le ditshwantšhetšo ka tsela ye:
 - a Ripa dipapetlakgadima goba ditshwantšhetšo.
 - b Leka go dikgomaretša godimo ga khatipokisi goba lephephe.
 - c Ge go kgonega, o e apeše ka plastiki.
 - d Boloka di papetlakgadima tša lenaneothuto ka ga re ga onfolopo, goba ka rekere diphuthege lefelo le tee.
- 4 Kgobokanya dithušathuto tše dingwe tšeo o ka dinyakago, bjalo ka ditshwantšho goba dilo tša nnete.
- 5 Lekodišiša ge eba puku e kgolo e sale gabotse.
- 6 Bala mešongwanana ka gare ga DBE yeo o ka e dirago.
- 7 E tlwaetše go dira dithuto tša go ngwala.
- 8 Kgonthišiša gore Selotamohlala sa gago se mo nakong, go tloga beke ya go feta le gore e laetša tema ye o e kgathilego.

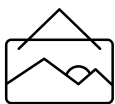
Tabakgolo le lenaneo la go bala

NOMORO YA BEKE	TABAKGOLO	SENGWALWA SA GO BALA KA GO ABELANA	LETLAKALA LA MOŠOMO WA GO BALA
1	Setšhaba	Sopo ya maswika ya Koko	1
2	Setšhaba	Mari Copeny: Mohlabani wa meetse	2
3	Bokgoni kakanywa	Zweli o dira kgwele	3
4	Bokgoni kakanywa	Dancegod Lloyd	4
5	Go ja botse	Lomusa ga a hwetše ditshetlana	5
6	Go ja botse	Mae a go hlaboša a rekišwa	6
7	Go tshwenyega le go tšhoga	Zweli o tshwenyegille	7
8	Go tshwenyega le go tšhoga	Maseke o moswa wa Khanani	8
9	Mafelo a mangwe	Maikhutšo a marega	9
10	Mafelo a mangwe	Diketelo tša Mashudu	10

Kotara ya 1 Lenaneo la Kelo

Lenaneo la diteko le dirilwe go ya ka seripa 4 seo se khutsofaditšwego sa SEPHOLEKE CAPS). Se se ka hwetšwa ka morago ga selotamohlala kotareng yennngwe le yennwe.

Ditaetšo ka Phaphošing

DIPHAPHATHI TŠA GO BONTŠHA

- Karolo e nngwe ya lenaneo le, o tla fiwa diphaphathi tša go bontšha tše nne tše dikgolo tša mebala ya go fapafapana.
- Phaphathi e ngwe le engwe ya mmala e tla laetša mantšu a go fapanafapana a beke.
- Šomiša diphaphathi tše ka tsela ye:
 - Phaphathi e talamorogo** –laetša tabakgolo le mantšu a tlotlontšu mmogo le ditshwantšhetšo tša beke.
 - Phaphathi e talalerata** – laetša mantšu a go šomišwa kgafetšakgafetša a beke.
 - Phaphathi e serolwana** –laetša ditumatlhaka le mantšu a beke.
 - Phaphathi e pinki** – laetša foreimi ya go ngwala ya beke yeo.
- Mantšu a mo diphaphathing tše a swanetše go fetolwana beke engwe le engwe.

- 5 O kgopelwa gore o seke wa tlogela tlotlontšu ya tabakgolo le ditshwantšhišo gore ngwaga o fele. Ditshwantšhišo di swanetše go sepelelana le tabakgolo yeo o idirago. Ge phaphoši e tletše ka mantšu le ditshwantšhišo e ka hlakahlakantšha barutwana ba se hlwe ba e ela hloko.
- 6 Ge o tlošitše mantšu le ditshwantšhišo , di boloke.
- 7 Hlokomela mantšu ao gore o kgone go a šomiša gape ngwaga o latelago.

TAFOLA YA TABAKGOLO

- 1 Leka go dira tafola ya Tabakgolo ka phaphošing ya gago.
- 2 Šomiša sekgoba go laetša diswantšho le dilo tša mmakgonthe tša go sepedišana le tabakgolo.
- 3 Ngwala maina a dilo tšeo, gore barutwana ba kgone go ithuta tlotlontšu.

Kgwekgwe ya tshepedišo

Bolaodi ba phaphoši

Tše dingwe tša motheo wa bolaodi ba phaphoši le maano di gona e le 'kgwekgwe ya tshepedišo'. A ke maano ao a dulago a šomišwago mo lenaeong le, go bohlokwa go a tseba.

***Maikemišetso:** Go kaonafatša nako ya go šoma, maitshwaro a barutwana le tšhomišanommogo gare ga barutwana. Go fokotša ditšhitišo tša go ithuta. Go hlagiša papadi e le mokgwa o mongwe wa go ithuta.*

GO DULA LE DIHLOPHANA

- 1 Go bohlokwa kudu go ipha nako le go ela hloko gore o dudiša barutwana bjang ka phaphošing.
- 2 Ge o dira se, gopola dintlha tše bohlokwa tše:
 - a **Dudiša barutwana go ya ka bokgoni bjo bo tswakilego** – ga go nyakege gore barutwana ba go se kgone ba dule mmogo, le ba go kgona ba dula mmogo. Tswaka barutwana gore phaphoši e be sebaka seo se tswakanego go ya ka bokgoni.
 - b **Dudiša barutwana ka bohlale go phema dikgohlano goba lešata.** O seke wa dudiša barutwana ba go tshwenyana mmogo. O seke wa dudiša barutwana bao ba ratago go bolela mmogo. Phema mathata ka go ba arongantšha.
- 3 Mo lenaneong la rena la go ithuta, go na le mešongwana eo barutwana ba swanetšego go šoma ka dihlophana.
- 4 Tše e swanetše go ba dihlophana tše 3–4 tša barutwana bao ba dulago mmogo goba kgauswi le kgauswi. Dira se gore ge o ba botša go šoma ka dihlophana ba ka kokoana ga bonolo le ka pela ba sa senye nako le go sepela kudu.
- 5 Ge barutwana ba dutše ka methaladi, tsela e bonolo ya go hlama dihlophana ke gore barutwana ba ka mo pele ba sokologe ba lebelletse ba ba bedi ba ka morago ga bona ba mothaladi wa go latela. Ba kgona go hlama sehlopha sa bonne ka bonne ka potlhako.
- 6 O seke wa tlogelela se go barutwana. Tšea sephetho gore o hlama bjang dihlophana ka phaphošing, o hlahle barutwana go itlwaetša go hlama dihlophana tše ka pela ka setu.
- 7 Ge o bona gore sehlopha ga se kwane gabotse, dira diphetogo – o seke wa gapeletša barutwana go šoma mmogo.

GO SEPEDIŠA POLEDIŠANO YA DIHLOPHA

- 1 Mo lenaneong le la thuto, go na le mešongwana e mmalwa yeo e nyakago barutwana gore ba tshware makgotlana a go ahlaahla.
- 2 Hlahla barutwana gore dira se ka tsela ye:
 - a Sa pele, barutwana ba swanetše go ba mo dihlophaneng tša bona.

- b** Sa go latela, barutwana ba swanetšego ngwala dintlha tša dipotšišo tša go ahlaahlwa goba freimi
- c** Ke moka, morutwana o mongwe le o mongwe o swanetše go hwetša sebaka go araba potšišo engwe le engwe:
 - Morutwana wa 1 o swanetše go araba Potšišo ya 1
 - Morutwana wa 2 o swanetše go araba Potšišo ya 1
 - Morutwana wa 3 o swanetše go araba Potšišo ya 1
 - Morutwana wa 4 o swanetše go araba Potšišo ya 1
 - Morutwana wa 1 o swanetše go araba Potšišo ya 2
 - Morutwana wa 2 o swanetše go araba Potšišo ya 2
 - Morutwana wa 3 o swanetše go araba Potšišo ya 2
 - Morutwana wa 4 o swanetše go araba Potšišo ya 2
 - Bjalo bjalo
- 3** E ka ba leano le le kaone go šomiša 'mokokotlelo wa go bolela/leswika/selo' go laola se.
 - a** Efa sehlophana se sengwe le se sengwe selo bjalo ka mokokotlelo wa mebala goba leswika.
 - b** Motho yo a swerego selo o a bolela gomme ba bangwe ka moka mo sehlopheng ba hlwaya tsebe.
 - c** Ge morutwana wa mathomo a boletše, o swanetše go fetišetša selo go morutwana wa go latela, bjalo bjalo.
- 4** Ge e le gore sehlopha se swanetše go fana ka pego, ge eba o mongwe le o mongwe o arabile, sehlopha seka kgetha karabo ya maleba go araba potšišo engwe le engwe.

MEŠONGWANA YA PHETOGO SEGALO YA GO BALA

- 1** Ge o dira thuto ya go bala ka sehlopha sa go hlahlwa, barutiši ba swanetše go šoma le dihlopha tše pedi.
- 2** Mo magareng ga dihlopha tše pedi, go bohlokwa go tšea 'kgefo' pele o tanya šedi ya barutwana gore ba thome ka letlakala la mošongwana wa go bala.
- 3** Dira se ka tsela ya:
 - a** Ge o feditše go šoma le bona, romela sehlopha sa 1 gore ba ye go dula fase.
 - b** Tanya šedi ya barutwana.
 - c** Dira mošongwana wa go phetogo ya segalo ya go bala le phaphoši kamoka.
 - d** Tanya šedi ya barutwana gape ka letlakala la mošomo la go bala.
 - e** Hlalosa mošongwana wa go latela mo letlakalatšhomo la go bala.
 - f** Gopotša barutwana gore ba swanetše go fetša mošongwana o ba o dirago pele ba ka tswela pele ka mošongwana o mongwe – ba swanetše go šoma ka lebelo la bona.
 - g** Bitša sehlopha sa 2 gore ba tle ba šome le wena.
- 4** Ka kotara ya 1, re kganyoga gore o šomiše mešongwana ye e 4 ya phetogo ya segalo ya go bala le barutwana:

Mošongwana wa 1: Morutiši o re

- 1 Botša barutwana gore ba emelele.
- 2 Hlalosa gore o tla dira tšhišinyego tša go fapafapana, go swana le: kgoma hlogo ya gago; fofiša khaete; tšokotša nko ya gago; fofa makga a mararo; bj bj.
- 3 Ge o le wa mathomo wa gore 'morutiši o re', ke moka barutwana ba swanetše go dira tiro.
- 4 Ge o sa re 'morutiši o re', ke moka barutwana ba swanetše go ema ba seke ba šikinyega.
- 5 Ge morutwana a dira tiro o se nke o re 'morutiši o re', ke moka morutwana woo o tšwile o swanetše go dula fase.
- 6 Mothopasefoka ke morutwana wa mafelelo o a emeletšego.

Mošongwana wa 2: Moletlo wa go bina

- 1 Botša barutwana go emelela.
- 2 Hlalosa gore o tla raloka mmimo mo sellathekeng sa gago.
- 3 Ge barutwana ba ekwa mmimo, ba swanetše go bina.
- 4 Ge mmimo o fetša go tima, barutwana ba swanetše go ema kgahla.
- 5 Letša mmimo le go tima mmimo makga a mmalwa gore barutwana ba kgone go bina le go kgahla makga a mmalwa!

Mošongwana wa 3: Itšokotše, itšokotše, kgahla

- 1 Botša barutwana gore ba emelele.
- 2 Ere: itšokotše, itšokotše, itšokotše, itšokotše, kgahla!
- 3 Barutwana ba swanetše go bolelela se mmogo le wena ba swanetše go itšokotša mebele ya bona ge ba re 'itšokotše'.
- 4 Ge ba 'kgahla' ba swanetše ema pho, ka setu ba se šikinyege!
- 5 Boeletša se makga a mmalwa.

Mošongwana wa 4: Setulo sa ka le nna

- 1 Botša barutwana ba emelele kgauswi le ditulo tša bona. Go swanetše go ba le sekgoba sa go bonala.
- 2 Efa barutwana melawana eo ba swanetšego go elatela – ba swanetše go dira se ka pela le ka setu.
- 3 Melawana ye e tsamaelana le setulo ba swanetše go itlwaetša go šomiša matlema.
- 4 Efa melawana ya go swana le:
 - ema ka morago ga setulo
 - kukela setulo sa gago godimo
 - namela godimo ga setulo sa gago

- Tšea kgato o tshele setulo sa gago
- bj bj.

Mešongwana ya Bomolomo

Mathomong a mananeothuto a polelo ya gae ka Mošupologo, Laboraro le Labohlano o tla dira mešongwana ya bomolomo. Ye ke mešongwana ya go theeletša le go bolela ya lenaneo le. Mešongwana ye e di dirilwe ka tlhokomelo gore di kgone fa morutwana o mongwe le o mongwe monyetla wa go bolela.

Ruta tlotlontšu ya tabakgolo

Maikemišetšo: Go oketša tsebo ya barutwana yeo ba humanego ka maitemogelo, ka go šomiša kgopolo le go ithuta tlotlontšu ka phapošing, gore ba kgone go godiša bokgoni bja bona bja go bala ka kwešišo le tsebo ya kakaretšo. Go thuša barutwana gore ba kgone go ba le bokgoni bjo bo itšego bja polelo bjoo bo tla ba thušago gore ba kgone go šoma gabotse mephatong ya gare.

- 1 Ruta mantšu a 3 a maswa a tlotlontšu ya tabakgolo
- 2 Šomiša mokgwa wa go šupa, Diragatša , Hlaloša le go Bolela.
- 3 ŠDHB ke kgaoletšo ya go Šupa, Diragatša, Hlaloša le Bolela.
- 4 Ga se ka mehla moo go kgonegagore o šomiše mekgwa ye ka moka mo lentšung la tabakgolo
 - a Š – Šupa seswantšho goba selo sa nnete ge go kgonega.
 - b D – Diragatša lentšu la tabakgolo ge go kgonega.
 - c H – Hlaloša gore lentšu la tabakgolo le ra go reng.
 - d B – Bolela lentšu mo lefokong gomme barutwana ba bušetše lefoko leo.
- 5 Ge o šetše o rutila tlotlontšu ya tabakgolo ya beke ka moka, bea mantšu ao mo tšhateng ya pontšho o be o bee le diswantšho goba dithalwa tšeo di laetšago mantšu a tabakgolo.
- 6 Ga se barutwana ka moka bao ba tla gopolago tlotlontšu ya tabakgolo se seswa ka nakwana, Hle o seke wa belaela ka se , ebile o seke wa dira gore barutwana ba bušetše mantšu gantši!
- 7 Barutwana ba tla kopana le tlotlontšu ye mpsha gammalwa mo sererweng, ebile ba tla fiwa monyetla ya go aga tlotlontšu ya bona ka mokgwa wa maleba,

Koša goba Morumokwano

Makemišetšo: Go tiisetša tsebo ya barutwana ya tlotlontšu ye mpsha. Go ithuta ka go bapala.

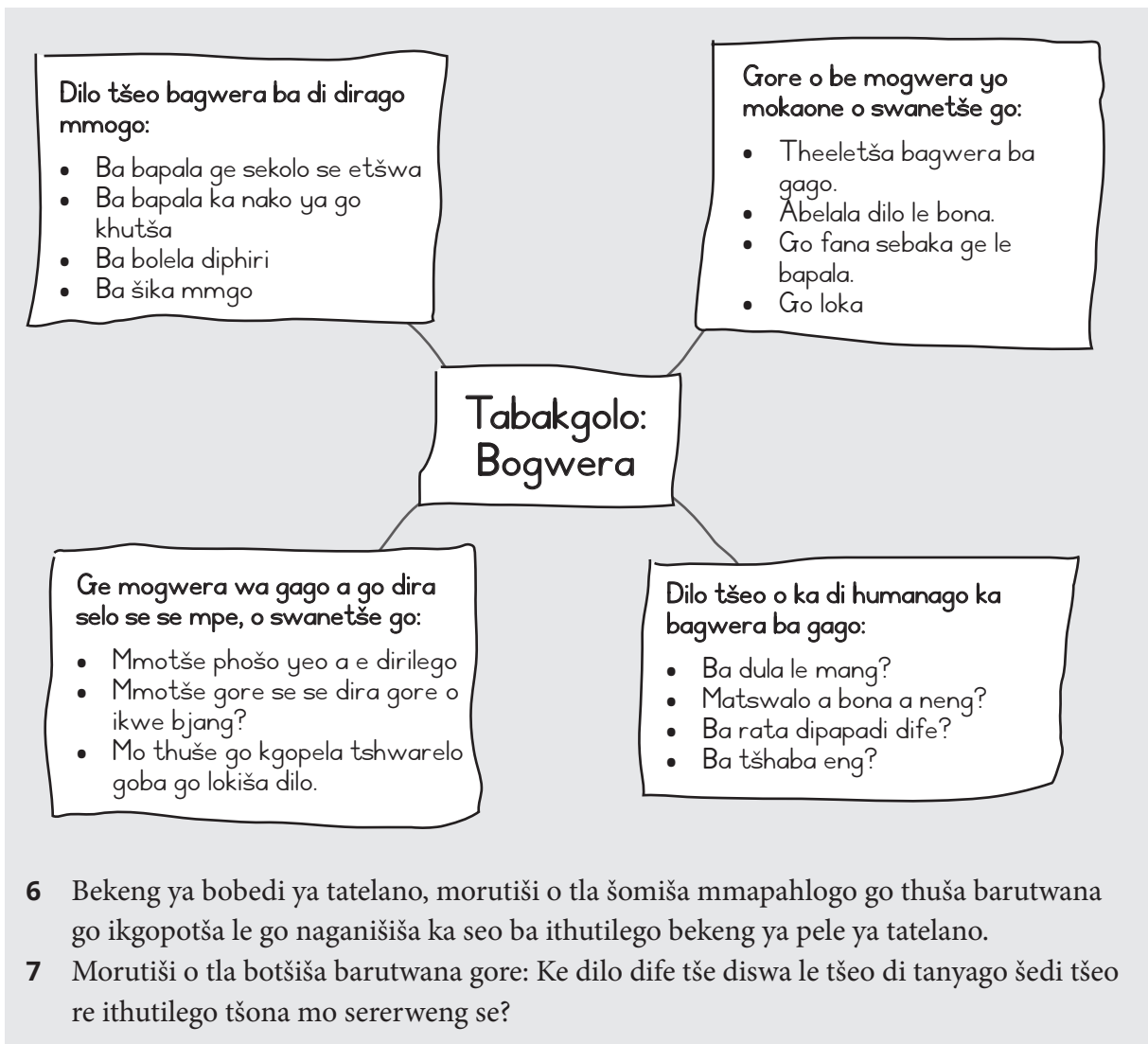
- 1 Koša goba morumokwano wo o swanetšego go o dira le barutwana o laeditšwe ka gare ga lenaneothuto.

- 2 Ge nako e dutše e eya, barutwana ba tla tseba dikoša le merumokwano ye gomme ba tla feleletša ba ikopelela tšona ka bo bona.
- 3 E fela, ge e le gore ke la mathomo ba gahlana le se o swanetše go ba ruta mantšu, ditiro le modumo wa koša ge o le gona.
- 4 Ruta barutwana koša goba morumokwano, mothaladi ka mothaladi ka mokgwa wo o latelago:
 - a Opela goba o bolele koša kamoka go barutwana. Hlalosetša barutwana gore e ra go reng ge go hlokagala.
 - b Opela goba o bolele mothaladi wa pele gomme barutwana ba go boeletše ka morago ga gago.
 - c Opela goba o balele mothaladi wa bobedi gomme barutwana boeletše ka morago ga gago.
 - d Opela goba o bolele methaladi ye mebedi ya pele gomme barutwana boeletše ka morago ga gago.
 - e Tšwela pele ka tsela go fihlela o ruta barutwana koša goba morumokwano ka moka.
- 5 Šomiša ditiro tšeo di nepagetšego ka mehla ge o ruta koša goba morumokwano.
- 6 Dumelela barutwana go kgopela go opela koša yeo ba e ratago mafelelong a letšatši. Wo ke mokgwa wa go kgahliša wa go gatelela polelo ye mpsha yeo ba ithutilego yona.

Hlagiša tabakgolo: Go ba le semelo sa tsebo

Maikemišetšo: *Go humana le go amogela semelo sa tsebo ya morutwana ka sehlogo se itšego, le go oketša go seo morutwana a se tsebago ka ga sehlogo seo. Go laetša peakanyo tshwantšho ya tsebo ya morutwana ka go šomiša mmapahlogo.*

- 1 Mo mošomong wo, morutiši o thoma ka go dira mmapahlogo letlapeng ka pejana.
- 2 Morutiši o thala sediko le leina la tabakgolo magareng ga letlapa.
- 3 *Ke moka, morutiši o botšiša barutwana gore:* Naa go nale seo le se tsebago ka tabakgolo ye?
- 4 Morutiši o ngwala dikakanyo tša barutwana go dikologa mmapahlogo.
- 5 Morutiši o swanetše go leka go ngwala fase dikakanyo tšeo di swanago kamoka, mohlala, ge tabakgolo e bolela ka “Bogwera” o ka ba le mmapahlogo wo o lebelelago ka tsela ye:

Go anega kanegelo ya boihlamelo Beke ya 1

Maikemišetšo: Go fa barutwana monyetla wa go šomiša polelo ye mpsha ka mokgwa wa maleba le go šomiša tsebo ya bona ya sehlogo le boihlamelo go hlama kanegelo yeo e kwagalago. Go aga bokgoni bja barutwana bja go latelantšha. Go fa barutwana monyetla wa go šoma mmogo le go šomišana gabotse ka sehlopha se sennyane.

- 1 Mošongwana wo o fa barutwana sebaka sa go šomiša kgopolo le boihlamelo, tsebo ya bona ya tlotlontšu ya tabakgolo le go latelanya go hlama kanegelo e mpsha.
- 2 Laela barutwana go dula ka dihlophana tša bona.
- 3 Efa sehlopha se sengwe le se sengwe letlakala la go anega kanegelo ya boihlamelo go ya ka tabakgolo. O tla hwetša se ka gare ka paka ya didirišwa.
- 4 Dipampišana tše di nale diswantšho tše 3–4 tša go latelana tšeo di ka šomišwago go bopa kanegelo yeo e sepelelanago le tabakgolo.
- 5 Laela barutwana go nagana ka kanegelo yeo e sepelelanago le diswantšho.
- 6 Efa barutwana motsotso goba e mebedi go akananya.

- 7 Kemoka, barutwana mo sehlopheng ba swanetše go šielana ka go abelana dikanegelo tša bona,
- 8 Sepela ka gare ga barutwana gomme o theeletše barutwana ba go fapana ge ba hlaloša dikanegelo tša bona.
- 9 Tšea matlakala, o a bolokele beke yeo e tlogo.
- 10 Hlohloletša barutwana go laodišetša o mongwe kua gae.

Go anega kanegelo ya boihlanelo Beke ya 2

Maikemišetšo: Go fa barutwana sebaka sa go šomiša polelo e mpsha ka mokgwa wa maleba. Go šomiša tsebo ya bona sehlogo le boihlanelo go hlama kanegelo yeo e kwagalago. Go aga bokgoni bja barutwana bja go latelanya. Go fa barutwana sebaka sa go šomišana gabotse le go thušana ka sehlopha se sennyane.

- 1 Laela barutwana go dula ka dihlophana tša bona.
- 2 Efa sehlopha se sengwe le se sengwe letlakala la dikanegelo tša bona tša boithlanelo.
- 3 Gopotša barutwana gore beke ya go feta ba ihlametše dikanegelo tša bona ka diswantšho.
- 4 Beke ye barutwana ba swanetše go šoma ka sehlopha go tšea sephetho ka kanegelo ya sehlopha,
- 5 Gopotša barutwana gore kanegelo ya bona e swanetše go ba ya boithlanelo, gape e sepelelane le diswantšho.
- 6 Tanya šedi ya barutwana.
- 7 Kgopela dihlopha se 1 go iša go tše 2 tša go fapana gore ba abelane ka kanegelo ya bona ya sehlopha.
- 8 Leboga barutwana ka go abelana dikanegelo tša bona

Go ahlaahla sengwalwa sa Go bala ka go abelana?

Maikemišetšo: Go ruta barutwana bokgoni bja go nagana ka tsitsinkelo le go akaretša. Go ba fa menyetla ya go itlwaetša le go tšweletša bokgoni bjoo. Go aga boitshepo bja barutwana ka go ba fa menyetla ya makgonthe ya go hlagiša maikutlo, go dira dikgokaganyo le go kamaka. Go nea barutwana monyetla wa go šoma mmogo le go šomišana gabotse mo dihlopheng tše nnyane.

- 1 Poledišano ya Go bala ka go abelana e dirwa ka bo Labohlano.
- 2 Thoma ka go ngwala foreimi ya poledišano letlapeng.
- 3 Sa go latela, bala o be o hlalose tše barutwana foreimi ya poledišano.
- 4 Barutwana ba swanetše go kwešiša gore ga go ne kahlolo go dipotšišo tšeo di bulegilego. gore morutwana a arabe ka mokgwa wo a kwešišago.
- 5 Ge lenaneothuto le fela, tanya šedi ya barutwana.

- 6 Ge go šetše metsotswana, kgopela barutwana ba go fapana goba sehlopa gore ba fe dikarabo tša bona.
- 7 Leboga barutwana ka go fa dikarabo le maitapišo a bona.
- 8 Ge dikarabo tša barutwana di fošagetše goba di nyaka go oketšwa, ba phošolle goba o botšiše dipotšišo tša go ba hlohloletsa go hwetša dikarabo.

Temogo ya medumo le ditumathlaka/Mongwalo

Mphato 1 & 2 (Go fihla ge lenaneo la ditumahlaka le fela)

Temogo ya foneme & ditumathlaka le mongwalo di šoma mmogo mo lenaneong le.

Tiišetšo: Mošupologo

Maikemišetšo: Go dira kelo yeo e sego ya semmušo ka temogo ya barutwana ya foneme le go gopola ditumathlaka le mongwalo woo ba o rutilwego. Go fa barutwana thekgo goba go tiišetša tsebo ya bona ya tumathlaka le mongwalo ka go iphošolla. Go šomiša tomogo ya kelo go merero ya semmušo.

- 1 Ka Mošupologo wo mongwe le wo mongwe ka nako ya mongwalo, barutwana ba itlwaetša go gatiša ka go ikgotšša medumo, dinoko le mantšu ao ba ithutilego yona dibekeng tša go feta.
- 2 Laela barutwana gore ba ntšhe dipuku tša bona tša go ngwalela. Ge barutwana ba šetše ba kgona, ba ka ngwala letšatšikgwedi.
- 3 Sa go latela, ba laele gore ba phuthe letlakala ka bogare gomme ba ngwale dinomoro 1–5 morumong wa letlakala. Ke moka ba tšwele pele go ngwala 6–10 magareng ga letlakala. (Palo ya medumo, dinoko le mantšu e fapana go ya ka dithuto.)
- 4 Laela barutwana gore ba ngwale modumo, senoko goba lentšu go ya ka mokgwa wo o ba laelago, ba swanetše go ngwala kgauswi le nomoro ya maleba. Ge ba sa kgone go ngwala modumo goba lentšu, ba ka ngwala mothalwana –.
- 5 Gopotša barutwana gore wo ke mošongwana wa ka pejana wa go bona ge eba gopola medumo, dinoko le mantšu ao ba ithutilego wona.
- 6 Botša barutwana gore ba lekola ditumahlaka le mongwalo wa bona
 - Ba swanetše go bona ge eba kgona go ngwala modumo, senoko goba lentšu gabotse.
 - Ba swanetše go bona gape le gore ba kgona go bopa maletere gabotse.
- 7 Bitša medumo, dinoko le mantšu ao a lego lenaneothutong.
- 8 Laela barutwana gore ba tšee phensele ya mmala gomme ba swaye mošomo wa bona.
- 9 Ngwala dikarabo tša maleba letlapeng, o le gare o bitša medumo ebile o hlatholla mokgwa wa go ngwala.
- 10 Botša barutwana gore ge ba palelwa ke go gopola modumo goba go ngwala lletere, ba swanetše go ithuta se gare ga beke.

- 11 Tšea dipuku tša barutwana mafelelong a letšatši gomme o ngwale gore ke mang yo a hlokago thušo yeo e oketšegilego.

Go ithuta modumo wo moswa le mantšu: Ka Labobedi le Laboraro

Maikemišetšo: Go tšweletša temogo ya barutwana ya medumo ka kelohlolo le ka tatelano ye e bonagalago. Go ruta barutwana medumo ya leleme la gae le dinoko ka kelohlolo le ka tatelano le go itlwaetša go lemoga le go šomiša medumo le dinoko tšeo ba ithutilego mo mantšung.

Hlagiša modumo wo moswa

- 1 Bitša modumo gomme o emiše papetlakgadima. Mohlala: /p/
- 2 Bitša modumo gomme o laele barutwana gore ba bušetše modumo x3.
- 3 Eba le poledišano le barutwana ka phapano goba go swana ga modumo wo wa /p/ ka Sepedi le ka sekgowa.
- 4 Ge e le modumo wa hlakatee, o laetša barutwana godimo ga papetla ya di Alfabete.
- 5 Botšiša barutwana gore: Na go nale mantšu ao le a gopolago ao a šomišago modumo wa /p/?
- 6 Nagana mantšu le barutwana, mantšu a go swana le pudi, pere, lepai, puku (mantšu a mane)
- 7 Botšiša barutwana gore go nale mantšu ao ba a gopolago ao a nago le modumo wa /p/ mo magareng
- 8 Nagana le barutwana mantšu a go swana le: apea, apola, apara, bupi

Hlagiša mantšu a maswa

- 1 Bitša lentšu le lengwe le le lengwe gabotse le ka go hlaboša o be o laetša barutwana papetlakgadima ya lentšu leo: pere, pudi, poto, papa
- 2 Kgopela barutwana go bušetša mantšu ka morago ga gago, gomme o gatelele modumo wo o lebantšwego
- 3 Kgomaretša dipapetlakgadima tša mantšu godimo ga tšhate ya pontšho ya ditumahlaka.

Go ngwala maletere le mantšu a maswa: Labobedi le Laboraro

Maikemišetšo: Go tšweletša bokgoni bja barutwana ka kelohlolo le ka tatelano bja go ngwala ka thelelo maletere ao sepelelanago le medumo yeo a emetšego le yeo ba ithutilego yona.

- 1 Ruta barutwana go hlama maletere a medumo yeo ba e rutilwego ka mogatišo.
- 2 Šupetša barutwana go ngwala modumo letlapeng – hlatholla mokgwa wa go hlama dithlaka ge o le gare o ngwala.
- 3 Laela barutwana ba go ngwala ka lanngole gore ba bee dihlogo tafoleng.
- 4 Furalela barutwana, o emiše letsogo la go ja.

- 5 Botša barutwana bao ba ngwalago ka letsogo la go ja gore ba go latele ge ngwala lletere goba maletere moyeng.
- 6 Bušetša mokgwa wo ka barutwana bao ba šomišago letsogo la ngele.
- 7 Botša barutwana gore ba šome mmogo gomme bašielane ka go ngwala modumo mo mekokotlong ya bona ka menwana.
- 8 Morago Ga se, botša barutwana gore ba ngwale modumo mo ditafoleng tša bona ka menwana.
- 9 Sa mafelelo. laetša barutwana go hlama lletere goba maletere le mantšu mo letlapeng.
- 10 Laela barutwana gore ba ngwale modumo/mantšu/mafoko ka dipukung tša bona.
- 11 Barutwana ba swanetše go thalela modumo wo moswa wo ba ithutilego wona go mantšu/mafoko ao ba a ngwadilego.

Go bopa le go aroganya mantšu

Maikemišetšo: Go tšweletša temogo ya barutwana ya medumo, le bokgoni bja go bopa le go aroganya medumo le dinoko tšeo ba di rutilwego ka kelohloko le ka tatelano gore ba kgone go bala le go ngwala ka noši. Go re tsebo ya barutwana ya go lemoga medumo le dinoko e kgone go itaragalela.

Ke a dira...

- 1 Thoma ka lentšu la go tšwa go thuto ya ka Labobedi.
- 2 Bitša lentšu le: *apara*
- 3 Aroganya lentšu ka medumo tee: /a/ - /p/ - /a/ - /r/ - /a/
- 4 Bitša modumo wa pele: /a/
- 5 Bitša modumo wa bobedi : /p/
- 6 Bitša modumo wa boraro: /a/
- 7 Bitša modumo wa bone: /r/
- 8 Bitša modumo wa mafelelo: /a/
- 9 Ngwala lentšu letlapeng: *apara*
- 10 Dira tšhupetšo ya go šupa le go bopa medumo go dira lentšu: /a/ - /p/ - /a/ - /r/ - /a/ = *apara*
- 11 Sa go latela, bitša senoko sa pele sa lentšu: /a/
- 12 Bitša senoko sa bobedi sa lentšu: /pa/
- 13 Bitša senoko sa boraro sa lentšu: /ra/
- 14 Dira tšhupetšo o šupe dinoko go laetša gore o di kopanya bjang gore e be lentšu. /a/-/pa/-/ra/ = **apara**
- 15 Bušetša se ka mantšu a go tšwa go thuto ya Laboraro

Re a dira...

- 1 Thoma ka lentšu go tšwa thutong ya ka Labobedi
- 2 Bitša lentšu: **sepela**
- 3 Botšiša barutwana gore: Modumo wa mathomo ke ofe mo lentšung? /s/

- 4 Botšiša barutwana gore: modumo wa bobedi ke ofe mo lentšung? /e/
- 5 Botšiša barutwana gore: modumo wa boraro ke ofe mo lentšung? /p/
- 6 Botšiša barutwana gore: modumo wa bone mo lentšung ke ofe? /e/
- 7 Botšiša barutwana gore: modumo wa bohloano ke ofe mo lentšung? /l/
- 8 Botšiša barutwana gore: modumo wa mafelelo ke ofe mo lentšung? /a/
- 9 Kgopela barutwana gore ba aroganye lentšu ka medumo tee: /s/ - /e/ - /p/ - /e/ - /l/ - /a/
- 10 Ngwala lentšu: **sepela**
- 11 Laela barutwana gore ba bope medumo ya lentšu le wena: /s/ - /e/ - /p/-/e/-/l/ - /a/ = sepela
- 12 Botšiša barutwana gore ke sefe senoko sa pele mo lentšung? /se/
- 13 Botšiša barutwana gore ke sefe senoko sa bebedi mo lentšung? /pe/
- 14 Botšiša barutwana gore ke sefe senoko sa mafelelo mo lentšung? /la/
- 15 Bušeletša se ka lentšu la go tšwa go thuto ya ka Laboraro.

Humana Mantšu: Labohlano

Maikemišetšo: Go fa barutwana monyetla wa go kopanya tsebo ya bona ya medumo yeo ba e rutilwego. Go fa barutwana monyetla wa go itlwaetša bokgoni bja go aroganya le go bopa mantšu. Go oketša bokgoni bja gore temogo ya medumo e kgone go itiragalela go barutwana.

Thala tafola ya medumo yeo e šetšego e rutilwe le medumo yeo e rutilwego ka Labobedi le ka Laboraro.

kg	o	b
ee	l	a
ts	e	m

Tšhupetšo

- 1 Gopotša barutwana medumo ya beke: Mohlala: /kg / le / ts/
- 2 Sekasekang medumo le ditwakanywa ka moka mo letlapeng.
- 3 Hlalosetša barutwana gore ba nale metsotso ye meraro go dira mantšu a mantši ka mokgwa wo ba ka kgonago.
- 4 Laetša barutwana go dira lentšu o šomiša medumo yeo e lebantšwego, go swana le : / kg/ le / ts/
- 5 Gopotša barutwana gore ba ka bopa mantšu ba šomiša ye mengwe ya medumo ntle ga / kg/ le / ts/.
- 6 Laetša barutwana go dira lentšu le lengwe go swana le /l/ - / ee/ - /b/-/a/
- 7 Gopotša barutwana gore b aka dira mantšu a mangwe ba šomiša medumo yeo e lebantšwego go swana le **kgomo** Goba mantšu ao a sa šomišego modumo wo o lebantšwego go swana le **leeba**.

Barutwana ba a dira

- 1 Laela barutwana gore ba bule dipuku tša bona gomme ba ngwale sehlogo sa: kg, ts
- 2 Laela barutwana gore ba thome go ngwala
- 3 Efa barutwana metsotso ye meraro humana le go bopa mantšu a mantši ka moo ba ka kgonago.
- 4 Dumelela barutwana go swaya mešomo ya bona. Laetša barutwana go bopa mantšu a (le a mangwe): kgomo, kgama, tsela, tsebe, tsoma, lee, bala, bela , loma, bea.

Temogo ya medumo le ditumatlhaka/Mongwalo

Mphato 2&3(Go fihla ge lenaneo la ditumahlaka le fela)

Temogo ya medumo & ditumathlaka le mongwalo di šoma mmogo mo lenaneong le.

MPHATO 2 DIKOTARA 3-4

MONGWALO

Go fetola mantšu : Mošupologo

***Maikemišetšo.** Go fa barutwana thekgo goba go tiišetša tsebo ya bona ya tumathlaka le mongwalo ka go iphošolla. Go tšweletša bokgoni bja go bala ka go thuša barutwana go tsepelela le go lemoga diphetogo mantšung goba mafokong tšeo di ka fetolago hlathollo ya mantšu goba mafoko ao.*

***Tsebišo:** Mathomong barutwana ba swanetše go dira mošongwana wo ka mongwalo wa go **GATIŠA**. Laela barutwana go ngwala ka mongwalo wa **MOTHIKITHO**, ge ba šetše ba kgona ka go lekanela mongwalo wa **MOTHIKITHO**.*

- 1 Ka Mošupologo ka nako ya mongwalo. Laela barutwana go itlwaetša mongwalo wa mothikitho ka go bušeletša medumo le mantšu ao ba ithutilego wona beke ya go feta.
- 2 Laela barutwana gore ba bule dipuku tša bona gomme ba ngwale letšatšikgwedi.
- 3 Sa go latela ba botše gore ba ngwale dinomoro 1–5 mo morumong wa puku gomme ba tshale mothalo o tee ka fase ga nomoro ye nngwe le ye nngwe.
- 4 Ngwala lefoko leo le tšwago lenaneothutong mo letlapeng go bapa le nomoro ya 1 ka mokgwa wo:
 - ke nyaka puku.
- 5 Laela barutwana gore ba kopolle lefoko ka dipukung tša bona.
- 6 Laela barutwana go ngwala mabopi a go fapana (mašala) kgauswi le dinomoro ka tsela ye:
 - ke
 - ba
 - re

- o
- 7 Laela barutwana go ngwallola mafoko ba šomiša mabopi ao(mašala)
- 8 Gopotša barutwana gore wo ke mošongwana wa ka pejana wa go lekola gore ba gopola go ngwala medumo le mantšu ao ba ithutilego wona.
- 9 Botša barutwana gore ba lekola tsebo ya bona ya medumo le mongwalo.
- 10 Mafelelong a thuto, ngwalolla mafoko gabotse letlapeng gomme o bitše medumo o be o hlatholle popego ya mongwalo wa mothikitho ge o le gare o ngwala.
- 11 Ke moka, laela barutwana gore ba go laetša paterone yeo ba e lemogago, go swana le: fao lefoko le fetogago.
- 12 Thalela dipaterone ka mokgwa wo:
 - Ke nyaka puku
 - Ba nyaka puku
 - Re nyaka puku
 - O nyaka puku
- 13 Laela barutwana gore ba tšee phensele ya mmala gomme ba swaye mešomo ya bona.
- 14 Botša barutwana gore ge eba ba swere bothata go gopola medumo goba go ngwala leletere ka mothikitho, ba swanetša go tšwela pele ba ithuta tšona bekeng ye.
- 15 Tšea dipuku tša barutwana mafelelong a thuto gomme o ngwale barutwana bao ba hlokago thušo yeo e oketšegilego. Ba bangwe ba ka sokola ka thutamedumo mola ba bangwe ba sokola ka mongwalo wa mothikitho!

MPHATO WA 3 DIKOTARA 2-2

MONGWALO

Go tloga go botee go ya go bontši bja mantšu: Mošupologo

Maikemišetšo. Go fa barutwana thekgo goba go tiišetša tsebo ya bona ya tumathlaka le mongwalo ka go iphošolla. Go tšweletša bokgoni bja go bala ka go thuša barutwana go bona le go ba le tumo ya go lemoga dipaterone tša phetogo mantšung go ya ka dihlogwana tša maina.

Tsebišo: Mathomong barutwana ba swanetše go dira mošongwana wo ka mongwalo wa go **GATIŠA**. Laela Barutwana go ngwala ka mongwalo wa **MOTHIKITHO**, ge ba šetše ba kgoni ka go lekanela mongwalo wa **MOTHIKITHO**.

- 1 Ka nako ya mongwalo ka Mošupologo, barutwana ba swanetše go itlwaetša mongwalo wa mothikitho ka go bušetša mantšu ao ba ithutilego wona beke ya go feta.
- 2 Laela barutwana gore ba bule dipuku tša bona gomme ba ngwale letšatšikgwele le sehlogo seo se re go **Mantšu a go tloga go botee go ya go bontši.**
- 3 Sa go latela ba botše gore ba ngwale dinomoro 1–5 mo morumong wa puku gomme ba tshele mothalo o tee ka fase ga nomoro ye nngwe le ye nngwe
- 4 Gopotša barutwana gore wo ke mošongwana wa ka pejana wa go lekola gore ba gopola go ngwala medumo le mantšu ao ba ithutilego wona
- 5 Botša barutwana gore ba lekola tsebo ya bona ya medumo le mongwalo.

6 Bitša mantšu a botee go tšwa lenaneothutong. Barutwana ba swanetše go ngwala mantšu a kgauswi le dinomoro ka mokgwa wo:

Mantšu a go tšwa go botee go ya go bontšhi

- mohlare
- seeta
- sefatanaga
- leeba
- mošemane

7 Sa go latela, laela barutwana go ngwalolla mantšu ka bontšhi.

8 Ge go šetše metso ye mehlano gore thuto e fele, ngwallolla mantšu gabotse letlapeng o le gare o bitša medumo ebile o hlatholla mokgwa wa go ngwala ka mothikitho.

9 Ke moka kgopela barutwana gore ba go laetša paterone yeo ba e lemogago: go swana le mo lentšu le fetogago.

10 Thalela dipaterone ka tsela ye:

Mantšu a go tšwa go botee go ya go bontšhi

- 1 mohlare
mehlare
- 2 seeta
dieta
- 3 sefatanaga
difatanaga
- 4 leeba
maeba
- 5 mošemane
bašemane

11 Botša barutwana gore ba nagana ka dipaterone tše ge ba bala goba ba ngwala.

12 Laela barutwana gore ba tšee phensele ya mmala gomme ba swaye mešomo ya bona.

13 Botša barutwana gore ge eba ba swere bothata go gopola medumo goba go ngwala leletere ka mothikitho, ba swanetša go tšwela pele ba ithuta tšona bekeng ye.

14 Tšea dipuku tša barutwana mafelelong a thuto gomme o ngwale barutwana bao ba hlokago thušo yeo e oketšegilego. Ba bangwe ba ka sokola ka thutamedumo mola ba bangwe ba sokola ka mongwalo wa mothikitho!

MPHATO WA 3 DIKOTARA 3-4

MONGWALO

Mafoko ka botee go ya go bontšhi: Mošupologo

***Maikemišetšo.** Go fa barutwana thekgo goba go tiišetša tsebo ya bona ya tumathlaka le mongwalo ka go iphošolla. Go tšweletša bokgoni bja go bala ka go thuša barutwana go bona le go ba le tumo ya go lemoga dipaterone tša phetogo mantšung go ya ka dihlogwana tša maina.*

Tsebišo: Mathomong barutwana ba swanetše go dira mošongwana wo ka mongwalo wa go **GATIŠA**. Laela Barutwana go ngwala ka mongwalo wa **MOTHIKITHO**, ge ba šetše ba kgona ka go lekanela mongwalo wa **MOTHIKITHO**.

- 1 Ka nako ya mongwalo ka Mošupologo, barutwana ba swanetše go itlwaetša mongwalo wa mothikitho ka go bušeletša mantšu ao ba ithutilego wona beke ya go feta.
- 2 Laela barutwana gore ba bule dipuku tša bona gomme ba ngwale letšatšikgwedi le sehlogo seo se re go **Mafoko a go tloga go botee go ya go bontšhi**.
- 3 Sa go latela ba botše gore ba ngwale dinomoro 1–5 mo morumong wa puku gomme ba tshele mothalo o tee ka fase ga nomoro ye nngwe le ye nngwe
- 4 Gopotša barutwana gore wo ke mošongwana wa ka pejana wa go lekola gore ba gopola go ngwala medumo le mantšu ao ba ithutilego wona
- 5 Botša barutwana gore ba lekola tsebo ya bona ya medumo le mongwalo.
- 6 Bitša mafoko a botee go tšwa lenaneothutong. Barutwana ba swanetše go ngwala mafoko a kgauswi le dinomoro ka mokgwa wo:
Mafoko a go tšwa go botee go ya go bontšhi
 - 1 Mohlare wa diapola o wele
 - 2 Seeta se senyegile.
 - 3 Sefatanaga se thutše.
 - 4 Leeba le fofile.
 - 5 Mošemane o a bapala.
- 7 Sa go latela, laela barutwana go ngwalolla mafoko ka bontšhi.
- 8 Ge go šetše metsotso ye mehlano gore thuto e fele, ngwallolla mafoko gabotse letlapeng o le gare o bitša medumo ebile o hlatholla mokgwa wa go ngwala ka mothikitho.
- 9 Ke moka kgopela barutwana gore ba go laetša paterone yeo ba e lemogago: go swana le mo lefoko le fetogago.
- 10 Thalela dipaterone ka tsela ye:
Mafoko a go tšwa go botee go ya go bontšhi
 - 1 Mohlare wa diapola o wele.
Mehlare ya diapola e wele.
 - 2 Seeta se senyegile.
Dieta di senyegile.
 - 3 Sefatanaga se thutše.
Difatanaga di thutše.
 - 4 Leeba le fofile.
Maeba a fofile.
 - 5 Mošemane o a bapala.
Bašemane ba a bapala.
- 11 Botša barutwana gore ba nagana ka dipaterone tše ge ba bala goba ba ngwala.
- 12 Laela barutwana gore ba tšee phensele ya mmala gomme ba swaye mešomo ya bona.
- 13 Botša barutwana gore ge eba ba swere bothata go gopola medumo goba go ngwala leletere ka mothikitho, ba swanetša go tšwela pele ba ithuta tšona bekeng ye.

- 14 Tšea dipuku tša barutwana mafelelong a thuto gomme o ngwale barutwana bao ba hlokago thušo yeo e oketšegilego. Ba bangwe ba ka sokola ka thutamedumo mola ba bangwe ba sokola ka mongwalo wa mothikitho!

DITUMATLHAKA

Go bušeletša medumo ka go bopa le go aroganya mantšu: Labobedi le Laboraro

Maikemišetšo: Go tšweletša temogo ya barutwana ya medumo, le bokgoni bja go bopa le go aroganya medumo le dinoko tšeo ba di rutilwego ka kelohloko le ka tatelano gore ba kgone go bala le go ngwala ka noši. Go re tsebo ya barutwana ya go lemoga medumo le dinoko e kgone go itaragalela.

Ke a dira...

- 1 Thoma ka lentšu la go tšwa go thuto ya ka Labobedi.
- 2 Bitša lentšu le: *apara*
- 3 Aroganya lentšu ka medumo tee: /a/-/p/-/a/-/r/-/a/
- 4 Bitša modumo wa pele: /a/
- 5 Bitša modumo wa bobedi: /p/
- 6 Bitša modumo wa boraro: /a/
- 7 Bitša modumo wa bone: /r/
- 8 Bitša modumo wa mafelelo: /a/
- 9 Ngwala lentšu letlapeng: *apara*
- 10 Dira tšhupetšo ya go šupa le go bopa medumo go dira lentšu: /a/-/p/-/a/-/r/-/a = *apara*
- 11 Sa go latela, bitša senoko sa pele sa lentšu: /a/
- 12 Bitša senoko sa bobedi sa lentšu: /pa/
- 13 Bitša senoko sa boraro sa lentšu: /ra/
- 14 Dira tšhupetšo o šupe dinoko go laetša gore o di kopanya bjang gore e be lentšu. /a/-/pa/-/ra/= *apara*
- 15 Bušeletša se ka mantšu a go tšwa go thuto ya Laboraro

Re a dira...

- 1 Thoma ka lentšu go tšwa thutong ya ka Labobedi
- 2 Bitša lentšu: **sepela**
- 3 Botšiša barutwana gore: Modumo wa mathomo ke ofe mo lentšung?/s/
- 4 Botšiša barutwana gore: modumo wa bobedi ke ofe mo lentšung?/e/
- 5 Botšiša barutwana gore: modumo wa boraro ke ofe mo lentšung?/p/
- 6 Botšiša barutwana gore: modumo wa bone mo lentšung ke ofe?/e/
- 7 Botšiša barutwana gore: modumo wa bohloko ke ofe mo lentšung?/l/
- 8 Botšiša barutwana gore: modumo wa mafelelo ke ofe mo lentšung?/a/
- 9 Kgopela barutwana gore ba aroganye lentšu ka medumo tee: /s/-/e/-/p/-/e/-/l/-/a/

10 Ngwala lentšu: **sepela**

11 Laela barutwana gore ba bope medumo ya lentšu le wena: /s/-/e/-/p/-/e/-/l/-/a/= sepela

12 Botšiša barutwana gore ke sefe senoko sa pele mo lentšung?/se/

13 Botšiša barutwana gore ke sefe senoko sa bebedi mo lentšung?/pe/

14 Botšiša barutwana gore ke sefe senoko sa mafelelo mo lentšung?/la/

15 Bušeletša se ka lentšu la go tšwa go thuto ya ka Laboraro.

O a dira...

1 Laela barutwana gore ba ntšhe dipuku tša bona tša go ngwala ba ngwale letšatšikgwedi le sehlogo se: **Mantšu a s.**

2 Sa go latela, botša barutwana gore ba ngwale dinomoro 1–5 mo morumong wa puku.

3 Bitša dinoko tše hlano goba mantšu a mahlano go tšwa lenaneothutong.

4 Barutwana ba swanetše go ngwala mantšu ao kgwauswi le nomoro ya maleba. Ba swanetše go šomiša tsebo ya bona ya go aroganya le go bopa mantšu go ba thuša go peleta mantšu ao.

5 Barutwana ba swanetše go thalela medumo yeo e lebantšwego mo mantšung.

6 Ge go šetše metsotso e mebedi gore thuto e fele, ngwalolla mantšu letlapeng ka nepagalo gomme o thalele medumo yeo e lebantšwego.

7 Laela barutwana gore ba swaye mešomo ya bona ka phensele ya mmala.

8 Hlalosetša barutwana gore ba tla ithuta go ngwala modumo ka mongwalo wa MOTHIKITHO thutong yeo e latelago.

MONGWALO**Go ngwala maletere le mantšu a maswa: Labobedi le Laboraro**

Maikemišetšo: Go tšweletša bokgoni bja barutwana ka kelohloko le ka tatelano bja go ngwala ka thelelo maletere a go sepelelana le medumo yeo a emetšego le yeo ba ithutilego yona.

1 Ruta barutwana go hlama maletere a medumo yeo ba e rutilwego ka **mothikitho**.

2 Ruta hlaka ye nnyane le hlaka ye kgolo ya leletere le lengwe le le lengwe.

3 Šupetša barutwana go ngwala modumo letlapeng – hlatholla mokgwa wa go hlama dithlaka ge o le gare o ngwala.

4 Laela barutwana ba go ngwala ka lanngole gore ba bee dihlogo tafoleng.

5 Furala barutwana, o emiše letsogo la go ja.

6 Botša barutwana bao ba ngwalago ka letsogo la go ja gore ba go latele ge ngwala lletere goba maletere moyeng.

7 Bušeletša mokgwa wo ka barutwana bao ba šomišago letsogo la nngole.

8 Botša barutwana gore ba šome mmogo gomme bašielane ka go ngwala modumo mo mekokotlong ya bona ka menwana.

9 Morago ga se, botša barutwana gore ba ngwale modumo mo ditafoleng tša bona ka menwana.

10 Sa mafelelo, laetša barutwana go hlama lletere goba maletere le mantšu mo letlapeng.

- 11 Laela barutwana gore ba ngwale modumo/mantšu/mafoko ka dipukung tša bona.
- 12 Ge o dira tšhupetšo ya mantšu, gatelela gore maletere a mothikitho a kopanywa bjang.
- 13 Barutwana ba swanetše go thalela modumo go mantšu/mafoko ao ba a ngwadilego.

DITUMATHLAKA

Go fetola leletero: Labone

Maikemišetšo. Go fa barutwana thekgo goba go tiišetša tsebo ya bona ya tumathlaka. Go tšweletša bokgoni bja go bala ka go thuša barutwana go tsepelela le go lemoga phetogo e tee lentšung yeo e ka fetolago hlathollo ya lentšu leo.

Ke a dira...

- 1 Hlalosetša barutwana gore, lehono re tla lebelela diphapano tše nnyane mo mantšung. Se se re thuša gore re be babadi ba ba kaone.
- 2 Ngwala mantšu a mabedi ao a ngwadilwego lenaneothutong mo letlapeng. go swana le: **bela, sela**
- 3 Hlalosa gore lehono re tla leka go humana gore ke modumo ofe wo o fapanego mo mantšung a mabedi.
- 4 Dira taetšo go laetša barutwana go hwetša phapano, go swana le **bela, sela**
- 5 Hlalosa phapano ka tsela ye: Modumo wa/**b/le/s/e** a fapana, eupša dilo tše dingwe ka moka di a swana!

Re a dira...

Karolo ya 1

- 1 Ngwala mantšu a mabedi ao a tšwelelago lenaneothutong, go swana le: **bela, sela**
- 2 Botšiša barutwana gore phapano ke eng go mantšu a a mabedi?
- 3 Bitša morutwana gore a tle a thalele phapano gare ga mantšu a mabedi, go swana le ka mokgwa wo: **sela, bela**
- 4 Hlalosa phapano gare ga mantšu a mabedi.

Karolo ya 2

- 1 Sa go latela, ngwala lentšu leo le filwego ka mo lenaneothutong mo letlapeng, ka tsela ye: **bela**
- 2 Botšiša barutwana gore: **ke modumo ofe wo o ka o fetolago mo lentšung le gore e be lentšu leo le fapanego?**
- 3 Ngwala lenaneo la dikakanyo tša barutwana ka tsela ye: **wela, fela; sela, nela**

O a dira...

- 1 Ngwala lentšu leo le filwego ka mo lenaneothutong mo letlapeng, ka tsela ye: **sela**
- 2 Botšiša barutwana gore: **ke modumo ofe wo o ka o beago sebakeng sa o mogwe gore lentšu e be leo le fapanego?**

- 3 Laela barutwana gore ba dire mantšu a mantšhi ka moo ba ka kgonago, ka go bea modumo sebakeng sa o mongwe mo lentšung.
- 4 Mafelelong a thuto, tanya šedi ya barutwana gape.
- 5 Bitša barutwana gore ba tle letlapeng go tla go ngwala mantšu a bona.
- 6 Lebelela mantšu gomme o hlalosešše barutwana gore ke modumo ofe woo o beilwego sebakeng sa wo mongwe. **bela, lela, sela, wela**

DITUMATLHAKA

Humana Mantšu: Labohlano

Maikemišetšo: Go fa barutwana monyetla wa go kopanya tsebo ya bona ya medumo yeo ba e rutilwego. Go fa barutwana monyetla wa go itlwaetša bokgoni bja go aroganya le go bopa mantšu. Go oketša bokgoni bja gore temogo ya medumo e kgone go itiragalela go barutwana.

Thala tafola ya medumo yeo e šetšego e rutilwe le medumo yeo e rutilwego ka Labobedi le ka Laboraro. Se se akaretša le dihlogwana.

tšh-	u-	p	di
kgw-	b	a	
t	r	o	
l	e	m	

Tšhupetšo

- 1 Gopotša barutwana medumo ya beke: Mohlala: /tšh/le/kgw/
- 2 Sekasekang medumo le ditwakanywa ka moka mo letlapeng.
- 3 Hlalosešša barutwana gore ba nale metsotso ye meraro go dira mantšu a mantšhi ka mokgwa wo ba ka kgonago.
- 4 Laetša barutwana go dira lentšu o šomiša medumo yeo e lebantšwego, go swana le: /tšh/le/kgw/
- 5 Gopotša barutwana gore ba ka bopa mantšu ba šomiša ye mengwe ya medumo ntle ga /tšh/le/kgw/.
- 6 Laetša barutwana go dira lentšu le lengwe go swana le/p/-/u/-/l/-/a/
- 7 Gopotša barutwana gore b aka dira mantšu a mangwe ba šomiša medumo yeo e lebantšwego go swana le **tšhela** Goba mantšu ao a sa šomišego modumo wo o lebantšwego go swana le **mabu**

Barutwana ba a dira

- 1 Laela barutwana gore ba bule dipuku tša bona gomme ba ngwale sehlogo sa: tšh, kgw
- 2 Laela barutwana gore ba thome go ngwala
- 3 Efa barutwana metsotso ye meraro humana le go bopa mantšu a mantši ka moo ba ka kgonago.
- 4 Dumelela barutwana go swaya mešomo ya bona. Laetša barutwana go bopa mantšu a (le a mangwe): tšhela, tšhuma, tšhaba, kgwele, kgwara, makgwakgwa. mabu, pula, pelo, pere, rema. dikgwale

Go bala ka go abelana le Maano tekatlhaloganyo

Beke e nngwe le e nngwe go balwa kanegelo e mphsa ya go abelana.

Go bala ka go abelana go dirwa ka mokgwa wo:

- Mošupologo: Pele re bala
Labobedi: Go bala la mathomo
Labone: Go bala la bobedi
Labohlano: Morago ga go bala

Ge go balwa ka go abelana, hlokomela gore bana ka moka ba dutše gabotse ebile ba kgona go bona ditshwantšo mo pukung e kgolo. Gopotša bana ka ga ditetelo tša gago ka nako yo Go bala ka go abelana, bjalo ka:

- Dula ka boiketlo o HOMOTŠE
- Bea MATSOGO a gago diropeng
- Bea MAHLO a gago le monagano mo kanegelong
- Tswalelang MELOMO (dira seka sa go bontšha go tswalela dipounama)

Maikemišetšokgolo a Go bala ka go abelana mo lenaneong le ke a letelago:

- 5 *Barutwana ba hwetša maitemogelo a ka moo go bala kanegelo ka moka go raranego go feta ka moo ba kgonago go bala ba nnoši. Ka lebaka la gore barutwana ga ba tshwenyege ka thekniki ya go bala, ba kgona go tsepelela go kanegelothwi le baanegwa. Barutwana ba kgona go iphsina ka dikanegelo, gomme ba tšweletša lerato la go bala.*
- 6 *Ge morutiši a bala ka go hlaboša lentšu, ka sewelo o fela a bontšha mahlale a itšeng a go bala: o bala go tloga letlakaleng la mathomo go fihla go la mafelelo; o bala go tloga godimo ga letlakala go ya fase; o bala go tloga sengeleng go ya sejeng; o hlokomela maswaodikga; o bala ka thelelo le ka lebelo la maswanedi; o bala ka tlhagišo yeo e nthšago tlhaloso ya sengwalwa gabotse. Barutwana ba ithuta ka sewelo mahlale a mantši a go bala ka go ela mmadi wa go bala ka thelelo hloko.*
- 7 *Ge morutiši a ntše a bala, o šitlela Tlhaloso ka: go šupa seripa sa seswantšho; go šomiša seka goba tiro; le go hlakanya tlhagišo ya maikutlo lentšung la gagwe. Gape morutiši o bea tlhaloso molaleng ka go eta a ema a hlaloša lentšu goba sekafoko. Barutwana ba hwetša bohlale bo bofsa ba polelo ka go theeletša morutiši le go mmogela.*

8 Se se bohlokwa Go baleng ka go abelana ke gore morutiši o swanetše go ruta barutwana mokgwa wa go nagana ka ga kanegelo, le mokgwa wa go bopa kwešišo ya kanegelo ka bobona. Mo lenaneong le, re kgethile go aga bohlale ba tekatlhaloganyo ka go bontšha le go ruta mekgwa e fapanego ya maano tekatlhaloganyo. Maano tekatlhaloganyo a a latelago a šomišitšwe:

- Go phopholetša
- Ponokakanyo
- Go fetleka sengwalwa
- Akaretša
- Nagana ka sengwalwa (akanya)
- Go hlama dikgokaganyo
- Go kamaka
- Go hlama ditekanyetšo (tshekatsheko)

MAANO TEKATLHALOGANYO

Lenaneo le le latelago le beakantšha tshedimošo ka ga leano le lengwe le le lengwe.

Leano 1: Go phopholetša	
Tlhaloso	Ge barutwana ba phopholetša, ba bolela seo ba <u>naganago</u> gore se tla direga mo kanegelong. Barutwana ba ka phopholetša gore go tla direga eng ka go lebelela ditshwantšho mo pukung. Gape ba ka phopholetša gore go tla direga eng sa go latela ge ba feditše go bala letlakala la sengwalwa. Mafelelong, barutwana b aka phopholetša gore ba nagana gore kanegelo e ka felela bjang.
Maikemišetšo	<i>Go phopholediša barutwana go dira gore ba nagana ka kanegelo pele ba e bala. Barutwana ba swanetše go šomiša mehlalanyana go leka go tseba baanegwa le ditiragalokgolo tše kago direga. Ka go phopholetša, barutwana ba tšweletša bohlale ba tekahlaloganyo ka go nagana ka kanegelo.</i>
Dikgato (Go phopholetša ka ditshwantšho)	<ol style="list-style-type: none"> 1 Lebelela seswantšho. 2 Botšiša barutwana: Naa le nagana gore go direga eng mo? 3 Dumelela gore barutwana ba nagane ka ga potšišo ye. 4 Ge barutwana ba šitwa go araba, ba fe mohlala wa karabo ya potšišo ye. 5 Bontšha mokgwa wo diswantšho di kgokaganago go aga kanegelo.
Mehlala (Go phopholetša ka ditshwantšho)	<ol style="list-style-type: none"> 1 Naa le nagana gore go direga eng mo? 2 Naa le nagana gore moanegwa wo o ikwa bjang? Ka lebaka la eng? 3 Naa le nagana gore le tla bona eng mo letlakaleng la go latela?
Dikgato (Go phopholetša ka sengwalwa)	<ol style="list-style-type: none"> 1 Bala letlakala la sengwalwa. 2 Botšiša barutwana: Naa go tla direga eng sa go latela? 3 Dumelela gore barutwana ba nagane ka ga potšišo ye. 4 Ge barutwana ba šitwa go araba, ba fe mohlala wa karabo ya potšišo ye.
Mehlala (Go phopholetša ka sengwalwa)	<ol style="list-style-type: none"> 1 Naa le nagana gore go tla direga eng sa go latela? 2 Naa le nagana gore moanegwa wo o tlo dira eng sa go latela? 3 Naa le nagana gore kanegelo ye e tlo fela bjang?

Leano 2: Ponokakanyo	
Tlhaloso	Ge barutwana ba hlama ponokakanyo, ba swanetše go nagana ka seo se diragalago mo kanegelong bjalo ka ge ba bogetše temana mo seswantšho sa paesekopong. Ba swanetše go leka go bona ditiragalo tša kanegelo ka megopolong ya bona.
Maikemišetšo	<i>Go hlama ponokakanyo go thuša go fa Tlhaloso ya mantšu a ngwadilwego ka go a fetolele go temana ya seswantšho sa paesekopo ka megopolong ya barutwana. Gape go hlama ponokakanyo go thuša barutwana gore ba bone mokgwa wo ditiragalo tša sengwalwa di kgokagantšhitšwego. Se se ba thuša go aga kwešišo le go nagana ka ga kanegelo ka moka, upša ka letlakala le letlakala.</i>
Dikgato	<ol style="list-style-type: none"> 1 Bala sengwalwa mo letlakaleng. 2 Ere: Bjale re ile go hlama ponokakanyo e kego re lebeletše seswantšho sa paesekopo. 3 Laela barutwana gore ba tswalele mahlo. Hlaloša gore ba swanetše go theeletša mantšu gomme ba hlame seswantšho sa paesekopo ka megopolong ya bona. 4 Bala sengwalwa gape. 5 Botša barutwana ka ga ponokakanyo ye o e hlamago. (Šupetša bohlae bjo.) 6 Botšiša barutwana: Naa le bone eng? (Naa go diregile eng diswantšho tša paesekopo ya lena?) 7 Theeletša gomme o boledišane le barutwana ka dikarabo tša bona. Kgonthiša gore dikarabo tša barutwana di maleba le seo se diregago mo kanegelong.
Mehlala	<ol style="list-style-type: none"> 1 Ke hlamile ponokakanyo mola Joe a thopa mokato. Ke kgonne go bona kudumela e elela hlogong ya gagwe e fofela gohlegohle. Ke kgonne go bona mahlo a gagwe a tsepeletše mothalong wa go fetša, gomme mmele wa gagwe o šoma ka mokgwa wo o ka kgonago ka gona. 2 Naa le hlamile ponokakanyo efe? Go diregileng seswantšhong sa paesekopo ya lena?
Leano 3: Go fetleka sengwalwa	
Tlhaloso	Dipotšišo tša go fetleka sengwalwa ke mohuta wa motheo wa dipotšišo tša tekatlhaloganyo. Dipotšišo tše di kgopela barutwana go nagana goba go lebelela mantšu mo letlakaleng le go gopola tshedimošo.
Maikemišetšo	<i>Dipotšišo tše ke tša motheo wa go hlola kwešišo ya mantšu a lego mo letlakaleng. Leano le le bontšha barutwana mokgwa wa go tsopola le go fetleka lentšukgolo le tlogo ba thuša go araba dipotšišo tše.</i>
Dikgato	<ol style="list-style-type: none"> 1 Bala sengwalwa mo letlakaleng. 2 Botšiša barutwana potšišo ka ga tshedimošo mo sengwalong, bjalo ka: Naa Joe o be a nyaka go fenya mang mokatong? 3 Dumelela barutwana ba arabe potšišo. 4 HLOKOMELA: Thuša barutwana go hwetša karabo ka go tsopola lentšukgolo la mohola, gomme ba fetleke sengwalwa go humana lentšu leo. Ka tlwaelo se se tla ba thuša go humana karabo.
Mehlala	<ol style="list-style-type: none"> 1 Naa Joe o ile a dira eng pele ga mokato? 2 Naa Joe o ile a tlhahlelwa mokato neng? 3 Naa mokato o be o swaretšwe kae?

Leano 4: Akaretša	
Tlhaloso	Ge barutwana ba akaretša, ba nagana ka ga seo se diragetšego mo kanegelong. Ba kgonaga gape go nagana ka dilo tše dingwe, bjalo ka: seo ba se ratilego mo kanegelong; le seo ba ithutilego sona.
Maikemišetšo	<i>Go akaretša go bontšha gore barutwana ba kwešišitše e bile ba naganne ka ga kanegelo. Go kgopela barutwana go akaretša kanegelo ke mogwa o mokaonekaone wa go hlola kwešišo ya bona.</i>
Dikgato	<ol style="list-style-type: none"> 1 Bala sengwalwa. 2 Gopotša barutwana: Ge re akaretša, re nagana ka diripa tše bohlokwahlokwa tša kanegelo. Gape re ka nagana ka seo re se ratilego ka ga kanegelo, le seo re ithutilego sona kanegelong.
Mehlala	<p>Kanegelo: Joe o thopa mokato.</p> <p><u>Barutwana b aka akaretša kanegelo ka mogwa wo latelago:</u></p> <p>Kanegelo ye a mabapi le mošimane yo a bitšwago Joe yo a nyakago go fenya Sizwe, mošimane wa lebelo go phala bohle sekolong go tša mabelo. Joe o itšhidulla ka nako tšohle, gomme mafelelong o fenya Sizwe.</p> <p>Ke ratile seripa sa mola Joe a kgaola theipi mafelelong a mokato – go be go kgahliša e le ruri.</p> <p>Ke ithutile gore ge o leka ka maatla o sa tlogele o ka kgonaga go atlega.</p>
Leano 5: Nagana ka sengwalwa (Akanya)	
Tlhaloso	Ge morutiši a akanya, o nagana ka go hlaboša lentšu ka sengwalwa. O dumelela barutwana go kwa seo a se naganaga ka sengwalwa.
Maikemišetšo	<p><i>Go šupetša mogwa wa go nagana/ akanya ka sengwalwa, re ruta barutwana dilo tše pedi. Sa pele, re ruta barutwana gore babadi ba go bala gabotse ga ba bale mantšu fela, ba nagana ka seo ba se balago ka mehla. Sa bobedi, re bontšha barutwana mehuta ya menagano yeo babadi ba go bala gabotse ba bago le yona mabapi le sengwalwa.</i></p> <p><i>Go dira bjalo, re bontšha barutwana mogwa wa go nagana ka bokgoni bja go hlola le go nagana ka tššetšo ka sengwalwa. Mo lebakeng, barutwana ba tla thoma go dira se ka bobona.</i></p>
Dikgato	<ol style="list-style-type: none"> 1 Bala sengwalwa mo letlakaleng. 2 Nagana ka potšišo goba kakanyo ye mmadi wa go bala ka thelelo a ka bago le yona mabapi le sengwalwa. (Dikakanyo di filwe mo dipolokong tša Palong ya Pele le ya Bobedi tša mananeothuto.) 3 Ere: Ke bona /Ke lemoga ... 4 Ere: Ke akanya ... 5 Ga go hlokege gore barutwana ba arabe potšišo ye.
Mohlala	Ke bona gore Sizwe o ile a sega Joe ge a tsenela mokato. Ke akanya gore a se se tla nyamiša Joe naa?
Leano 6: Go hlama dikgokaganyo	
Tlhaloso	Ge barutwana ba hlama dikakanyo, ba bapetša sengwalwa go maphelo a bona (sengwalwa go nna), goba go sengwalwa se sengwe (sengwalwa go sengwalwa), goba go selo se sengwe mo lefaseng (sengwalwa go lefase).

Maikemišetšo	<i>Go hlama dikgokaganyo go thuša barutwana go kwišiša sengwalwa go teba ka go se gokaganya le dilo tše dingwe tšeo ba šetšego ba di tseba, goba ba itemogetšego tšona. Go bontšha barutwana gore ba ka hlama dikgokaganyo tše di japanego: sengwalwa go sengwalwa se sengwe, sengwalwa go nna, sengwalwa go maphelo a bona, sengwalwa go lefase – tshedimošo ye nngwe yeo ba šetšego ba e tseba ka ga lefase.</i>
Dikgato	<ol style="list-style-type: none"> 1 Bala sengwalwa mo letlakaleng. 2 Botšiša bana potšišo, bjalo ka: Naa ke neng mo o kileng wa nyaka go thopa sengwe bjalo ka Joe? 3 Šomiša go šupetša go fa mohlala wa karabo, bjalo ka: Ge Joe a be a nyaka go thopa sefoka, go nkgopoditše ka mokgwa wo ke bego ke hlwa ke phadišana le mogolle kua sekolong. Ka mehla o be a humana meputso ya godimo go sengwe le sengwe, gomme batswadi ba ka ba be ba ikgantšha kudu. Le nna ke be ke nyaka gore batswadi ba ka ba ikgantšhe ka nna.
Mehlala	<ol style="list-style-type: none"> 1 Se se go gopotša bjang ka bophelo ba gago? 2 Mpotše ka moo sengwe se swanago le se se ilego sa go hlagela. 3 Ge o be o le Joe, o nagana gore o ka be o ile wa dira eng ge Sizwe a go sega?
Leano 7: Go kamaka	
Tlhaloso	<p>Go kamaka go akaretša tšhomišo ya seo o šetšego o se tseba, gammogo le seo o se badilego gore o kgone go phopholetša gabotse ka sengwe mo kanegelong. Se ke se se bitšwago 'go bala ka tsitsinkelo'. Ge barutwana ba kamaka, ba phopholetša gabotse ka ga sengwe mo kanegelong.</p> <p>Ka nako ye nngwe, mogwadi ga a ngwale dintlha ka moka tša kanegelo. Mongwadi o fela a tlogela diripa tše dingwe tša kanegelo di sa felela gore babadi ba kgone go inaganela ka bobona.</p>
Maikemišetšo	<i>Barutwana ba hloka go inaganela diripa tša kanegelo ka go kamaka – ba hloka go ithuta 'go bala ka tsitsinkelo'. Go dira se, ba swanetše go šomiša se se ngwadilwego, gammogo le seo ba šetšego ba se tseba go leka go inaganela ka seo se sego sa tšweletšwa molaleng.</i>
Dikgato	<ol style="list-style-type: none"> 1 Bala sengwalwa mo letlakaleng. 2 Botšiša barutwana: Naa le tseba eng ka ga se? Sengwalwa sona se reng? 3 Botšiša barutwana: Re ka phopholetša eng gape ka se? Naa go na le sengwe se sengwalwa se sa se bolelego? 4 Botšiša barutwana: Naa ke eng se re ka se kamakago ka Joe ka mokgwa wo a bego a dula a itšhidulla? 5 Theeletša gomme o boledišane le barutwana ka dikarabo tša bona. Kgonthiša gore dikarabo tša barutwana di na le tllatloganyo. 6 Ge barutwana ba katana, ba fe mohlala wa go kamaka. Šomiša freimi ya lefoko ye e latelago go ba thuša: Go theilwe godimo ga ... ke nagana ...
Mohlala	<p>Sengwalwa:</p> <p>Mogolle wa ka o kgopetše go ya yunibesithing. Ge ke boa gae ke ile ka mmona a swere lengwalo a myemyela. Mmao be a lla, a bile a sega a mo gokarela.</p> <p>Go kamaka:</p> <p>Go theilwe godimo ga gore mogolle o be a kgopetše go ya yunibesithing, le gore o be a swere lengwalo a lebellega a thabile, re phopholetša gore kgopelo ya gagwe e ile ya atlega.</p>

Leano 8: Go hlama ditekanyetšo (tshekatsheko)	
Tlhaloso	Ge re hlama ditekanyetšo tša sengwalwa, re dira kahlolo ya kokwane ye itšeng ya sengwalwa.
Maikemišetšo	<i>Barutwana ba swanetše go rutwa gore ka mehla ba swanetše hlama ditekanyetšo tša seo ba se balago, le go kgona go thekga le go lokafatša ditekanyetšo tša bona.</i>
Dikgato	<ol style="list-style-type: none"> 1 Bala sengwalwa mo letlakaleng. 2 Botšiša barutwana potšišo ya tekanyetšo, o ba kgopele go thekga karabo ya bona. Mohlala: Naa o nagana gore x o dirile selo sa go loka? Ka lebaka la eng? 3 Theeletša gomme o boledišane le barutwana ka dikarabo tša bona. Kgonthiša gore dikarabo tša barutwana di na le tihatloganyo. 4 Ge barutwana ba katana, abelana tekanyetšo ya gago go fa mohlala: Ke nagana gore x o dirile selo sa go loka ka lebaka la gore x
Mohlala	<ol style="list-style-type: none"> 1 Naa o nagana ... 2 Naa o dumelelana le ... 3 Ka kgopolong ya gago ... 4 Naa o ratile ...

Ka fase o hwetša tlhaloso ya kgwekgwe tshepedišo ya e nngwe le e nngwe ya dithuto tša Go bala ka go abelana: Go bala lekga la pele; Go bala la mathomo; Go bala la bobedi; le Go bala mafelelong. Bala diTlhaloso tše go hwetša kwešišo ye e sekilego ya tsamaišo ya thoto e nngwe le e nngwe.

GO BALA KA GO ABELANA: PELE RE BALA

LEANO TEKATLHALOGANYO: GO PHOPHOLETŠA

Pele re bala, re aga bohlae ba tekatlhaloganyo ka go dira gore barutwana ba nagana ka kanegelo pele ga gore e balwe.

- 1 Botša barutwana gore lehono ba tlile go lebelela diswantšho mo kanegelong, le go nagana ka kanegelo.
- 2 Botša barutwana gore, go theilwe ka seo ba se bonago, ba tla dira diphopholetšo ka ga kanegelo. Se se ra gore batla šomiša diswantšho go leka go phopholetša gore kanegelo e bolela ka eng.
- 3 Hlalošetša barutwana gore ga ba swanela go nagana ka seswantšho se sengwe le se sengwe ka bosona. Ba swanetše go kgokaganya diswantšho ka moka ka go latelana gomme ba leke go inaganela gore kanegelo ka moka e bolela ka eng.
- 4 Bontšha barutwana letlakala la go apeša puku o balele hlogo ya kanegelo godimo.
- 5 Botšiša barutwana: Naa le nagana gore go tlo direga eng mo kanegelong ye?
- 6 Se latelago, lebelela seswantšho se sengwe le se sengwe mo kanegelong, ge o ntše o lebelela, botšiša barutwana:
 - a Naa le bona eng mo seswantšhong se?
 - b Naa le nagana gore go direga eng mo?

- c** Naa le nagana gore go ka direga eng sa go latela?
- 7** Ge barutwana ba lebala go kgokaganya diswantšho tše di fapanego, ba hlohleletše go dira se. Go fa mohlala: 'Naa le kgona go gopola gore mošimane yo o be a dira eng mo seswantšhong sa mafelelo? O dira eng bjale? Le nagana gore go direga eng bjale?'
- 8** Ge o fihla seswantšhong sa mafelelo, botšiša barutwana: Naa le nagana gore kanegelo ye e tlo fela bjang? (ge go lebane).
- 9** Leboga diphopholetšo tša barutwana.
- 10** Ge o na le nako, bala kanegelo ka moka go fihla mafelelong o sa khutše.

GO BALA KA GO ABELANA: GO BALA LA MATHOMO

LEANO TEKATLHALOGANYO: LEANO LE LE SWANETŠEGO GO ŠOMIŠWA LE ŠUPILWE MO LENANEOTHUTONG

Ge re bala la mathomo, re thoma go aga bohlale ba tekatlhaloganyo ka go bala le go hlalošetša barutwana kanegelo. Gape re fa barutwana tšhupetšo ya mokgwa wa go nagana ka kanegelo. Pele o bala, botša barutwana se o ilego go se dira. Bolela se swanago le se: *'Mphato, ke nako ya Go bala ka go abelana. Gopolang gore nako le nako ge re bala goba re theeletša kanegelo, go bohlokwa gore ka mehla le fele le nagana ka kanegelo. Lehono ke tlo le bontšha mokgwa wo ke naganago ka kanegelo. Ke tlike go dira se ka (go le fa mohlala) go hlama ponokakanyo ya seo se diregago mo kanegelong. Se se ra gore ge ke ntše ke bala, ke tla dira seswantšho sa paesekopo ya kanegelo ka monagonong wa ka.'*

- 1** Bala letlakala le lengwe le le lengwe la kanegelo ka thelelo le ka go kwagala. Ge o ntše o bala, šomiša dika, ditiro le tlhagišo ya sefahlego, le segalo sa lentšu (tlhagišo) go oketša thlalošo.
- 2** Mo go nyakegago, ema o hlalošetše barutwana lentšu goba sekafoko.
- 3** Ka nako yeo, ya Go bala la mathomo, re tsepelela go tšhupetšo le thuto ya leano tekatlhaloganyo go barutwana.
- 4** Mafelelong a letlakala le lengwe le le lengwe o tla bona dipoloko tše pedi tša mmala, di pharilwe Go bala la mathomo le Go bala la bobedi.
- 5** Ge o fetša go balela barutwana letlakala, khutša o bontšhe gore o a nagana gomme o bolele se se ngwadilwego ka polokong. Ka go dira se, o šupetša mokgwa wa go *nagana ka kanegelo*. Go bohlokwa gore o kwišiše se o se bolelago – ge o sa kwišiše se o se bolelago, barutwana ba ka se kwišiše selo.
- 6** Mo letlakaleng la mafelelo la kanegelo, go na le dipotišo tše mmalwa ka dipolokong tša Go bala la mathomo le Go bala la bobedi.
- 7** Kgopela bana ba fapanego go araba dipotišo.
- 8** Bontšha barutwana gore potišo e tee e kgona go ba le dikarabo tše mmalwa tše nepagetšego, le gore go a kgonega gore barutwana ba be le dikgopolo tša go fapana.

GO BALA KA GO ABELANA: GO BALA LA BOBEDI**LEANO TEKATLHALOGANYO: LEANO LE LE SWANETŠEGO GO ŠOMIŠWA LE ŠUPILWE MO LENANEOTHUTONG**

Ge re bala la bobedi, re tšwela pele ka go aga bohlae ba tekatlhaloganyo ka go balela barutwana kanegelo, gape re šupetša mokgwa wa go nagana ka kanegelo. Gapegape, botša mphato seo o ilego go se dira. Bolela se swanago le se: *‘Mphato, ke nako ya Go bala ka go abelana. Gopolang, nako le nako ge re bala goba re theeletša kanegelo, go bohlokwa gore le fele le nagana ka kanegelo. Lehono ke tlile go le bontšha mokgwa wa go nagana ka kanegelo. Kei le go dira se ka (go le fa mohlala) go hlama ponokakanyo ya seo se diregago mo kanegelong. Se se ra gore ge ke ntše ke bala, ke tla dira seswantšho sa paesekopo ya kanegelo ka monaganong wa ka.’*

- 1 Se se latelago, bala letlakala le lengwe le le lengwe la kanegelo ka go thelela le go kwagala. Ge o ntše o bala, šomiša dika, ditiro le tlhagišo ya sefahlego, le segalo sa lentšu (tlhagišo) go oketša Tlhaloso.
- 2 Ka nako yeo, ya Go bala la bobedi, o tla šupetša mokgwa wa go nagana ka kanegelo.
- 3 Mafelelong a letlakala le lengwe le le lengwe o tla bona dipoloko tše pedi tša mmala, di pharilwe Go bala la mathomo le Go bala la bobedi.
- 4 Ge o feditše go balela barutwana letlakala, khutša o bontšhe gore o a nagana gomme o bolele se se ngwadilwego ka polokong ya Go bala la bobedi. Ka go dira se, o šupetša mokgwa wa go nagana ka kanegelo. Go bohlokwa gore o kwišiše se o se bolelago – ge o sa kwišiše se o se bolelago, barutwana ba ka se kwišiše selo.
- 5 Mo letlakaleng la mafelelo la kanegelo, go na le dipotišo tše mmalwa ka dipolokong tša Go bala la mathomo le Go bala la bobedi.
- 6 Kgopela bana ba fapanego go araba dipotišo.
- 7 Mafelelong, kgopela barutwana go bopa potišo ka sengwalwa.
 - a Kgopela barutwana gore ka go ikemela, ba nagane potišo ye ba ka kgonago go e botšiša ka ga sengwalwa.
 - b Ge go kgonega, gopotša barutwana ka ga mantšu goba dikafoko tša dipotišo, bjalo ka: mang; eng; neng; kae; bjang; ka lebaka la eng; ka monaganong wa gago; o nagana gore; ngwala ka tatelano; bj. bj.
 - c Botša barutwana ba fetoge ba bolele, gomme ba abelane dipotišo tša bona le mphato ka moka.
 - d Ke moka, kgopela barutwana ba mmalwa go abelana dipotišo tša bona le mphato ka moka.
 - e Efa barutwana ba bangwe monyetla wa go araba dipotišo tše.

GO BALA KA GO ABELANA: MORAGO GA GO BALA

Nepo ya tiro ya morago ga go bala ke go fa barutwana monyetla wa go tliša kwešišo ya bona ya kanegelo, le go itlwaetša go šomiša polelo e mphsa e ba ithutilego yona.

Morago ga go bala o tla dira e tee ya ditiro tše nne:

- 1 Swantšhetša sengwalwa
- 2 Diragatša kanegelo
- 3 Pego ya kanegelo ya molomo goba ya go ngwalwa
- 4 Go ngwala tekatlhaloganyo

SWANTŠHETŠA SENGWALWA

- 1 Dudiša barutwana gabotse madulong a bona, ba sware dipuku tša go ngwala goba pampiri ya go se be le selo, diphensele le dikrayone.
- 2 Botša barutwana gore ba ile go hlama ponokakanywa ka se sengwe go tšwa mo sengwalong. Ba gopotše gore ge ba hlama ponokakanyo ya sengwe, ba nagana gore se lebege bjang, se nkgwa bjang, se kwala bjang, e bile se duma bjang. Gape ba hlama ponokakanyo ya mokgwa wo ba ikwago ka moanegwa wo, tiragalo goba selo sengwe go tšwa sengwalong.
- 3 Kgopela barutwana go tswalela mahlo a bona gomme ba thekge ditho. Ba balele sengwalwa gape.
- 4 Ke moka, kgopela barutwana gore ba bule mahlo a bona, gomme ba swantšhe seo ba se hlamilego ponokakanyong go tšwa sengwalong. Ba ka oketša ka sešupo go hlalosa monkgo, tatso, bj. bj.
- 5 Ke moka, barutwana ba swanetše go šomiša seripa goba diripa tša go thoma lefoko go ngwala ka ga seo ba se hlamilego ponokakanyong.
- 6 Mafelelong, dumelela barutwana go sokologa ba bolele, gomme ba abelane diponokakanyo tša bona le wa mphato.

DIRAGATŠA KANEGELO

- 1 Dudiša barutwana gabotse legogong, goba mo go homotšego ka ntle.
- 2 Botša barutwana gore lehono ba ile go diragatša diripa tša kanegelo yeo ba e badilego.
- 3 Swarela puku e kgolo godimo. Bala letlakala la mathomo.
- 4 Efa barutwana taelo ya seo ba swanetšego go se diragatša. (Se se humanega lenaneothutong).
- 5 Diragatša taelo le barutwana.
- 6 Boeletša se letlakala le lengwe le le lengwe.
- 7 Tlhahla barutwana go arabela go seka sa go ba bontšha gore ba homole ba theeletše ge o bala letlakala gare ga ditiragatšo.

PEGO YA KANEGELO YA MOLOMO GOBA YA GO NGWALWA

- 1 Tanya šedi ya barutwana.
- 2 Latela dikgato tše di lego mo lenaneothutong go dira pego ya karolwana ya kanegelo le barutwana.
- 3 Se mathomo, o swanetše go supetša sengwe go tšwa kanegelong.
- 4 Sa go latela, o tla botša barutwana go nagana ka ga sengwe go tšwa kanegelong – ba se ekiše pego ya gago.

- 5 Ke moka, barutwana bat la FETOGA BA BOLELA ba abelana dipego tša bona le balekane.
- 6 Mafelelong, o tla bitša barutwana ba mmalwa go abelana dipego tša bona le mphato.
- 7 Ge e le pego ya go ngwalwa, barutwana ba tla swantšha goba ba ngwala dipego tša bona ka dipukung tša bona.

GO NGWALA TEKATLHALOGANYO

- 1 Pele thuto e thoma, ngwala hlogo ya sengwalwa bjalo ka sehlogo mo letlapeng.
- 2 Go latela, ngwala dipotšišo tša tekatlhaloganyo mo letlapeng, gotee le diripa tša go thoma lefoko tša dikarabo (Mo go swanetšego).
- 3 Laela barutwana go bula dipuku tša bona tša mošomo wa sekolo gomme ba ngwale sehlogo.
- 4 Botša barutwana gore lehono ba ile go nagana le go ngwala dikarabo go dipotšišo tše.
- 5 Bala dipotšišo le barutwana gomme o tlhalose mo go nyakegago.
- 6 Botša barutwana gore ga go hlokege gore ba ngwale dipotšišo, ba swanetše go ngwala dikarabo fela.
- 7 Sepela ka phaphosing o thuse barutwana bao ba hlokago thušo.
- 8 Metsotsong e mebedi ya mafelelo, bala dikarabo le bana, gomme o ba dumelele go phošolla mešomo ya bona.

Go bala ka sehlopha sa go hlahlwa

Maikemišetšo: Go theeletša morutwana yo mongwe le yo mongwe a balela godimo, go aga bokgoni bja barutwana bja go kwešiša mararankodi a go bala le go bala ka kwešišo. Go fa barutwana ka moka ka phapošing monyetla wa go itlwaetša mantšu a ditumatlhaka, mantšu a go tšwelela kgafetša kgafetša le mafoko a makopana ao ba ka kgonago go a bileletša pele ba ngwala mešongwana ya tekatlhaloganyo ka go ikemela.

Go bohlokwa kudu gore o theeletše morutwana yo mongwe le yo mongwe a bala a le tee, gatee ka beke.

SEO BARUTWANA BA BANGWE BA SE DIRAGO KAMOKA KA PHAPOŠING:

- 1 Dudiša barutwana gabotse, ba sware dipuku tša bona tša go ngwala le matlakalatšhomo a bona a go biletšega, pele o thoma ka sehlopha sa go bala ka go hlahlwa.
- 2 Netefatša gore matlakalatšhomo a ka gare ga merabana ya polasitiki gore a se senyege.
- 3 Ruta barutwana ka lenaneotlwaelo la sehlopha sa go bala ka go hlahlwa ka leleme la gae ka tsela ye:
 - a Dudiša barutwana gabotse gomme ba sware matlakalatšhomo a bona a go bala.
 - b Ba hlalose tše mošongwana wa pele ka gare ga letlakalatšhomo woo ba swanetšego go o dira ba o fetše.
 - c Bitša sehlopha gore se tle se go balele.

- d** Ge o feditše go theeletša barutwana ka moka mo sehlopheng, ba laele gore ba ye madulong a bona.
 - e** Laetša barutwana go dira mošomo wa phetogo go laetša gore ba fetela mošomong wo mongwe go swana le go opela : lepidipidi laka, mantheledi a tsela, mosadi le kolobe, ditonki ke tsela goba dipapadi tše dingwe.
 - **Temošo:** Metsotso ye 30 ke ye mentši kudu gore barutwana ba ka dula ba šoma ba homotše, ke ka fao go lego bohlokwa gore o dire mošomo wa phetogo. Dikošana ke tsela ye botse ya gore ba kgone go ipshina le go itšhudulla.
 - f** Dudiša barutwana gape gabotse gomme ba sware matlakalatšhomo a bona.
 - g** Ba hlalositše mošongwana wo o latelago woo ba swanetšego go o dira matlakalatšhomong.
 - h** Bitša sehlopha se sengwe gore se tle se go balele.
- 4** Ke kakanyo e botse go bea morutwana yo a kgonago go bala le yo a sokolago go bala mmogo gore ba kgone go thušana ka sethaka.

POPEGO YA LETLAKALATŠHOMO LA GO BALA

- 1** Letlakalatšhomo la beke ye nngwe le ye nngwe le nale mešongwana ye Go nale dithuto tše 10 tša go bala ka sehlopha sa go hlahlwa ka beke. Eupša, sehlopha se sengwe le se sengwe se ba le monyetla wa go šoma le morutiši gatee ka beke. Se se bolela gore morutwana o tla kgona go fetša mešongwana ye 9 ya letlakalatšhomo ka dinako tšeo.
- 2** Ditshwantšhetšo tša go gopotša barutwana gore ba swanetše go dira eng tšatši le lengwe le le lengwe:
 - a** Molomo o gopotša barutwana go bitša medumo ya mantšu.
 - b** Leihlo le gopotša barutwana gore ba swanetše go bala mantšu a ka go a bona.
 - c** Ngwana o tee o gopotša barutwana gore ba swanetše go ipalela.
 - d** Bana ba babedi ba gopotša morutwana gore o swanetše go bala le mogwera.
 - e** Letsogo leo le swerego pene le gopotša barutwana gore ba swanetše go thala goba go ngwala.
- 3** Morutiši o swanetše go ba le Lenaneo la ditumatlhaka le mantšu ao a tšwelelago kgafetša kgafetša. Dikanegelo tše di diswa di beakantšwe gabotse gomme di šomiša ditumatlhaka le mantšu ao a tšwelelago kgafetša kgafetša. Gape di akaretša le ditumatlhaka le mantšu a go tšwelela kgafetša kgafetša ao barutwana ba šetšego ba rutilwe wona. Se se ra gore barutwana ba ka se hlakane le lentšu leo ba sa kago ba le bona mo letlakalatšhomong.

GO BEA BARUTWANA KA DIHLOPHA LE GO KGETHA DINGWALWA TŠA SEHLOPHA SA GO BALA KA GO HLAHLWA:

- 1** Mo dibekeng tše pedi tša mathomo a ngwaga, netefatša gore o theeletša morutwana yo mongwe le yo mongwe a bala ka noši.
- 2** Šomiša mothalohlhali wa ka tlase go kgetha barutwana ka bokgoni bja bona.
- 3** Hlopha barutwana ka bokgoni bja go swana.

- 4 Mo lenaneong le, go nale dikgoba tše 10 tša go theeletša barutwana ba bala. Se se ra gore o ka dira dihlopha tše 10 tša go bala. Ge o dirile dihlopha tša ka fase ga tše 10, o ka šomiša dikgoba tše dingwe go šoma le barutwana bao ba hlokago thekgo e tseneletšego.
- 5 Ka gare ga lenaneotatelo la gago go nale foromo ya go tlatša maina a barutwana ba sehlopha se sengwe le se sengwe gape go nale tafola yeo e go thušago gore o kgone go latela dingwalwa tše dihlopha di feditšego go di bala.
- 6 **Temošo:** Mothalotlhatlhi wo o arola barutwana go ya ka bokgoni bja bona bja go bala ba šomiša mararankodi a go bala.
- 7 Ge go nale barutwana ba bantši boemong bjo tee, o ka šomiša tekakwešišo go ba arola gape.
- 8 Ka phapošing ya barutwana ba 40, go ka hloka goba go ka ba le:
 - Hloka sehlopha sa go tlala sa boemo bja Go ka ba fela le barutwana ba mmalwa.
 - Sehlopha se 1 boemong bja 2
 - Dihlopha tše 2 goba 3 boemong bja 3
 - 4Dihlopha tše 2 goba 3 boemong bja 4
 - Sehlopha se 1 goba tše 2 boemong bja 5

Ke nagana gore morutwana yo o bala: Tekanyetšo 1	Ke nagana gore morutwana yo o bala: Tekanyetšo 2	Ke nagana gore morutwana yo o bala: Tekanyetšo 3	Ke nagana gore morutwana yo o bala: Tekanyetšo 4	Ke nagana gore morutwana yo o bala: Tekanyetšo 5
<ul style="list-style-type: none"> • Morutwana ga a tsebe mantšu goba o tseba mantšu a mmalwa. • Morutwana ga a lemoge kwano gare ga maletere le medumo e mentši 	<ul style="list-style-type: none"> • Morutwana yo o tseba mantšu a mmalwa a tlwaelo. • Morutwana yo ga a lemoge kwano ya maletere le medumo ye mengwe. Goba morutwana yo o hloka thušo ye kgolo go bala mantšu ao a sa kago a a bona. 	<ul style="list-style-type: none"> • Morutwana yo o tseba mantšu a mantši ao a tlwaelegilego. • Morutwana yo o hloka thušo ka go pileletšo ya mantšu ao a sa a tsebego. 	<ul style="list-style-type: none"> • Morutwana yo o tseba mantšu a mantši ao a tlwaelegilego ebile o kgona go bileletša mantšu ao a sa a tsebego. • Morutwana yo o hloka thušo ka dinako tše dingwe go bileletša mantšu a bothata. • Morutwana yo o a leka go bala ka thelelo. 	<ul style="list-style-type: none"> • . Morutwana yo o tseba mantšu a mantši ao a tlwaelegilego. • Morutwana yo o kgona go bileletša mantšu ao a sa a tsebego. • Morutwana o bala ka thelelo le ka maikutlo. • Ke o mongwe barutwana ba go kgona go bala gabotse ka phapošing

SE O SE DIRAGO LE SEHLOPHA SE SENGWE LE SE SENGWE KA NAKO YA GO BALA KA GO HLAHLWA:

- 1 Bitša sehlopha go tla go go balela.
 - a Netefatša gore barutwana ka moka ba swere sengwalwa sa maleba.
 - b Dudiša barutwana ka sediko

- c Gopotša barutwana ka mantšu ao ba a lemogago ka go a bona ao ba ithutilego wona beke ya go feta. Laetša barutwana dipapetlakgadima tša mantšu ao gomme ba itlwaetše go a bala.
 - d Sa go latela, efa morutwana metsotso e mmalwa go bala karolwana ya sengwalwa ka bo yena le ka setu.
 - e Ke moka kgopela morutwana yo mongwe le yo mongwe go bala karolwana ya sengwalwa ka go hlaboša ka bo yena.
- 2 Ka nako ya go bala ka sehlopha sa go hlahlwa, go bohlokwa go go gopola go:
- a **Šupa mantšu ao a tšwelelago kgafetša kgafetša.** Gopotša barutwana gore go nale mantšu ao a tšwelelago kgafetša kgafetša gomme ba swanetše go ithuta go a bala ka go a bona fela.
 - b **Aga bokgoni bja go bileletša medumo.** Ge morutwana a palelwa ke go bala lentšu, o seke wa thoma le go mmošša gore lentšu leo ke eng. Hlohleletša morutwana gore a bitše medumo ya lentšu leo, kemoka a e kopanye ka moka gore e bope lentšu.
 - c **Reta barutwana o be o ba hlohleletše.** Dira gore go bala ka sehlopha sa go hlahlwa, e be maitemogelo a mabotse go barutwana gomme o be o šomiše sebaka se go aga boitshepo barutwanang.
 - d **Go aga bokgoni bja go bala ka thelelo. Thuša** barutwana go kaonafatša bokgoni bja bjona bja go bala ka thelelo. Botša barutwana gore ge ba bala ba swanetše go kwala eka ba a bolela. Dira taetšo ya go bala ka thelelo gomme barutwana ba bušetše ka morago ga gago.
 - e **Go aga kwešišo ge o bala.** Botša barutwana gore ba swanetše go nagana ka se ba se balago ka mehla. Ruta barutwana go emanyana, go boela morago le go bala gape seo ba se badilego ge ba lahlegetšwe ke kwešišo. Ruta barutwana go ba le seswantšhokgopolo ge ba bala – ba bone tiragalo ya seo ba se balago ka dikgopolong tša bona. Ruta barutwana go leka go gopola seo ba se badilego. Hlohloletša barutwana go botšiša ge eba go nale seo ba sa se kwešišego.

GO HLOKOMELA MATLAKALATŠHOMO A GO BALA:

- 1 Ke kgopolo ye botse go lokela matlakalatšhomo ka gare ga mekotlana ya polasitiki ge barutwana ba a šomiša.
- 2 Hlokomela matlakalatšhomo gomme o a bee gabotse ge barutwana ba feditše go a šomiša.
- 3 O ka kgona go šomiša matlakalatšhomo mengwaga e mmalwa ka ge barutwana ba sa ngwalele godimo ga ona , eupša ba ngwala ka dipukung tša bona.

MOKGWA WO O FAPANEGO GO SEHLOPHA SA GO BALA KA GO HLAHLWA

Gopola gore bohlokwa bja go bala ka sehlopha sa go hlahlwa ke go theeletša morutwana yo mongwe le yo mongwe a bala gore o kgone go mo thuša ka mararankodi a bokgoni bja go bala. Ge o sena sekgoba seo se lekanego ka phapošing, goba o palelwa ke go laola

boitshwaro bja barutwana ba bangwe ge o le gare o theeeditše ba bangwe ba bala , go nale mokgwa wo mongwe wo o ka o šomišago.

Ka nako ya go bala ka sehlopha sa go hlahlwa, dudiša barutwana gabotse ditafoleng tša bona gomme ba sware matlakalatšhomo a bona, ke moka, dira tše di latelago:

- 1 Ba hlalose tše mošongwana wa pele wa letlakalatšhomo woo ba swanetšego go o dira.
- 2 Kemoka, bitša barutwana ka o tee ka o tee gore ba tle tafoleng ya gago ba go balele ka go hlaboša.
- 3 Theeletša morutwana yo mongwe le yo bongwe ge a bala sengwalwa seo se lekanego bokgoni bja gagwe.
- 4 Aga bokgoni bja morutwana bja go kwešiša mararankodi a go bala.
- 5 Ka morago ga metsotso ye 15, dira mošongwana wa phetogo go laetša gore ba fetogela thutong yenngwe.
- 6 Dudiša barutwana gabotse ditafoleng tša bona gomme ba sware matlakalatšhomo
- 7 Ba hlalose tše mošongwana wo o latelago woo ba swanetšego go o dira.
- 8 Tšwela pele go bitša barutwana ka o tee ka o tee go tla go go balela ka go hlaboša tafoleng ya gago.

Ge eba o tšea sephetho sa go šomiša mokgwa wo o fapanego wa go theeletša barutwana ba bala, o swanetše go netefatša gore o theeletša morutwana yo mongwe le yo mongwe a bala bonnyane gatee ka beke.

Tshepetšo ya go ngwala

Maikemisetšo: Go ruta barutwana tshepetšo ya go bea megopolo ya bona ya go ihlamela ka thekgo. Go bontšha go šoma ka tshepetšo e ba fa monyetla wa go fetola, lokiša le go tšwetša pele dikgopolo tša bona, e sego go 'go e nepa lekgetlong la mathomo'.

Go tshepetšo ya ngwala e bopile beakanya, go ngwala dikakanywa, go rulaganya, go phatlalatša le go hlagiša. Dikarolo tše nne tša tshepetšo ya go ngwala di hlagišwa mo mephatong e meraro, ge barutwana ba eba le bokgoni.

PEAKANYO YA GO NGWALA.

- 1 Mo lenaneong le, beakanya o lelebetše kudu go ruta barutwana go šomiša:
 - a Lenaneo
 - b Mmapahlogo
- 2 Pele barutwana ba hlama peakanyo ya bona, o swanetše go ba laetša se, gore ba tsebe gore ba swanetše go dira eng. Lenaneothuto le go hlahlwa go dira seo.
- 3 Hlalose tša barutwana gore ba swanetše go dula ba NAGANA ka seo ba nyakago go ngwala ka sona. O swanetše go hlalosa dikgopolo tša gago ka go bolelela godimo, gore barutwana ba kgone go o kwa.
- 4 Šomiša sešupetšo ya peakanyo go bopa peakanyo ya go ngwala.

- 5 Sa go latela, efa barutwana metsotso e mmalwa go nagana ka seo ba swanetšego go ngwala ka sona.
- 6 Dumelela barutwana go sokologa le go bolela, ba abelane dikakanyo tša le wa mphato.
- 7 La mafelelo hlahla le go thekga barutwana ge ba šomiša ditšhupetso tša morero go feleletša merero ya bona.

GO NGWALA KAKANYWA

- 1 Pele thuto e thoma, ngwalolla foreimi ya morero wa thuto ya MOŠUPLOGO mo letlapeng. Ngwala freimi ya go ngwala mo letlapeng.
- 2 Sa go latela, ka boripana laetša gore barutwana gore ba tla šomiša bjang dipolane tša bona go bopa kakanywa.
- 3 Bontšha barutwana sesupetšo sa freimi ya go ngwala yeo e tla ba thuša go dira se.
- 4 Ge barutwana ba feleletša dikakanwya tša bona, sepela sepela ka phapošing o ba fe thekgo.

RULAGANYA SEO O SE NGWADILEGO

- 1 Ngwala lenano la go fetleka go tšwa lenaneong thuto mo letlapeng.
- 2 Bala o fetše gomme o hlalose tše barutwana selekanyo seo se šomišwago.
- 3 O ka rata go bontšha barutwana go lokiša diphošo tše di tšwelelago kgafetšakgafetša.
- 4 Dumelela barutwana nako ya go rulaganya le go lokiša dingwalwa, ba šomiša lenano la go fetleka

GO PHATLALATŠA LE GO HLAGIŠA SENGWALWA

- 1 Laela barutwana gore ba ngwalolle ka bokgwari dingwalwa tša bona.
- 2 Efa barutwana monyetla wa go tšhentšhišana ka dipuku gomme ba bale dingwalwa tša bona.
- 3 Efa barutwana ba go fapafapana monyetla wa go abelana ka dingwalwa tša bona le phaphoši ka moka.
- 4 Kgopela ba bangwe ba barutwana go ngwalolla dingwalwa mo letlakakeleng le leswa ke moka ba tshwantshiše le go swaya mosomo wa bona. Laetša dingwalwa mo leboteng ka phaphošing.
- 5 Kgoboketša dipuku tša barutwana. O swanetše go swaya semmušo dingwalwa tše 2 ka kotara o šomiše sedirišwa sa sa kelo seo se filwego. E fela, o kgopelwa gore o bale le go swayaswaya dingwalwa tša mafelelo tša barutwana leboo le lengwe le le lengwe.
- 6 Gape, boitshopho ke karolo ye bohlokwa ya go hlama bokgoni ba go ngwala.

Maano a go ngwala

Maikemisetšo: Go fa barutwana maano a go ba thuša go fetola megopolo ya bona go ba sengwalwa sa go ihlamela.

- 1 Latela lenaneo thuto go feleletša mošomo wa go ngwala beke engwe le engwe.
- 2 Ka gare ga lenaneo thuto, o tla lemoga lemoga gore go na le setlwaedi seo se dulago se latelwa. Se ke go thuša barutwana, gore ba tsebe gore ba swanetše go dira eng ka thuto ya go ngwala. Se se ba thuša gape le go ba le boitshepho.
- 3 O tla lemoga gore barutwana ba rutwa maano a go fapana gannyaneganyane gore ba kgone go tšwelela ge ba feleletša freimi tša mafoko.
- 4 Maikemisetšo ke gore barutwana mafelelong ba šomiše maano a ka bo bona ka ntle ga go hlahlwa.
- 5 Maano a, a thuša barutwana go ba le maikutlo a boitshepho ge ba ngwala ka go ba bontšha gona le dikgato tše mmalwa tšeo ba swanetšego go di latela ge ba ngwala.

LEANO LA 1: MORUTIŠI O LAETŠA GO NGWALA PELE

- a Morutiši o thoma pele go laetsa mošomo go barutwana ka phaphošing (o ba bontšha barutwana gabotse seo ba swanetše go se dira).
- b Ge ba lebetše seo morutiši a se dirago, barutiši ba tšea malebiši gore mošomo o dirwa bjang.

LEANO LA 2: BANGWADI BA NAGANA PELE BA NGWALA

- a Go ngwala ke tiro ya go bea dikakanyo mo letlakakeng.
- b Seo se ra gore barutwana ba swanetše go nagana pele gomme ba tšeye sephetho ka seo ba tla go go ngwala ka sona.
- c Gape seo se ra gore ga gona 'dikarabo' tšeo di nepagetšego goba tšeo di fošagetšego ge o ngwala – mongwadi o mongwe le o mongwe ona le dikgopolo tša gagwe ka seo a nyakago go ngwala ka sona.
- d Ka mehla dira nako gore barutwana ba nagana ka seo ba nyakago go ngwala ka sona.

LENEO LA 3: BANGWADI BA THALA MOTHALADI WA LENTŠU LE LENGWE LE LE LENGWE

- a** Barutwana ba nagana ka lefoko leo ba nyakago go le ngwala, gomme ba le balela godimo.
- b** Ba bala gore ke mantšu a ma kae a le go mo lefokong, gomme ba thala mothaladi go emela lentšu le lengwe le le lengwe.
- c** Methaladi e swanetše go thalwa go tloga letsong la ngele go ya letsogong la goja, le go tloga bogodimo ba letlakala go ya fase ga letlakala.
- d** Methaladi e swanetše go ba botelele ba lentšu.
- e** Go swanetše go ba le dikgoba gare ga mantšu.
- f** Mo mafelelong ga lefoko, barutwana ba ngwala khutlo.
- g** Ge methaladi e thadilwe, morutwana o tlatša mantšu ao a a tsebago goba o swanetše go leka modumao wa mathomo wa lentšu pele a ka kgopela thušo.
- h** Se se fa popo go seo morutwana a sengwalago, se mo fa gape le boitshepho. Le barutwana bao ba palelwago ba ka thoma tsela ya go ngwala ka mokgwa wo.

LEANO LA 4: BANGWADI BA ŠOMIŠA DITHUŠATHUTO GO NGWALA MANTŠU

- a** Ruta barutwana gore ba se kgopela thušo go ngwala mantšu ao ba sa a tsebego. La mathomo ba šomiše dithušathuto go hwetša mantšu gore ba ka ngwala bjang lentšu leo ba sa letsebego. Mohlala: Ba swanetše go šomiša dithušathuto tše dingwe go hwetša gore mantšu ao ba sa a tsebego. Mohlala:
- b** Mantšu a mo leboteng
- c** Dipuku tše dingwe
- d** Lenaneo la mopeleto
- e** Ba ka botšiša bamphato ba bona.

LEANO LA 5: BANGWADI BA ŠOMIŠA DIKGOPOLONG GO NGWALA MANTŠU

- a** Barutwana ba swanetše go leka go gopola mantšu ao ba ithutilego ona, gomme ba mantšu go tšwa dikgopolong tša bona.

**LEANO LA 6: BANGWADI BA BOLELA MANTŠU KA GO NANYA
BJALO KA KHUDU**

- a Ruta barutwana go bolela lentšu leo ba sa le tsebego ka go nanya go kwa medumo ya lona ya go fapana. (go kgaogantšha mantšu)
- b Sa go latela, ruta barutwana go ngwala fase modumo o mongwe le o mongwe o ba kgonago go o kwa. (Ba ka no se kgone go o peleta , efela e tla ba mathomomayo go ngwala mantšu ao bas a a tsebego. Mohlala, **eng** e ka ngwala ka tsela **eng** goba **ee**. Morutisis a ka tsea malebisi go se gomme a bontšha bangwadi mopeleto wo o nepagetšego.)
- c Leka go bala sengwalwa sa morutwana sa sefontotiki, o ba rete go šomiša tsebo ya fonotiki go leka go hlama mantšu. Bo ke bokgoni bjo bo swanetšego go hlohloletšwa.

LEANO LA 7: BANGWADI BA BALA SEO BA SE NGWALAGO

- a Barutwana ba balela mafoko a bona godimo e kabe ge ba ipalelela goba ba balela wa mphato. Ge o balela o mongwe sengwalwa sa gago go wa mphato se dira gore tshepetšo ya go ngwala e be le mošito.
- b Ge ba dira se, ba lekola ge eba ga ba tlogela mantšu.
- c Ba lekola gape ge eba tatelano ya mantšu e nepagetše.
- d Sa bohlokwa le go fetišiša, beakanya se gore barutwana ba iphine ka tshepetšo ya go bala gomme ba ikgantšhe ka seo ba se ngwadilego.

LEANO LA 8: BARUTWANA BA SOKOLOGA BA BOLELA

- a Mo dinakong tša go fapana mo thutong, barutwana ba ka sokologa ba ba bolela le wa mphato.
- b Se se ka šomišwa go abelana dikakanyo ka seo ba ka ngwalago ka sona, go balelana ka seo ba sengwadilego, go botšhana diswantšho tša bona, goba go lekola ge eba ba kwešiša gore ba dire eng.
- c Ruta barutwana gore lebellana gomme ba bolelelle fase ge ba sokologa le go bolela.

LEANO LA 9: TSHWARA DIKONFERESE TŠE DIKOPANA

- a Le ke leano la bohlokwa go šomišwa ge barutwana ba dutse ba ngwala.
- b Sepela sepela ka phaphošing, o eme ge o bona ngwana a gakanegile.
- c Tshwara konferense ye kopana le morutwana wo.
- d Tsitsinkela mošomo wa morutwana, theeletša morutwana, gomme o mo thuše mo a sa fetego gabotse.
- e Gopola gomme o leke ka maatla go okamela mošomo wa ngwana o mongwe le o mongwe, le go ba reta ge ba iteka le go bontšha tšwelopele.

The background of the entire page is a light gray color with a repeating pattern of small, white, line-art icons. These icons represent various educational fields: science (flasks, beakers, globes, atoms), mathematics (calculators, rulers, compasses, triangles), arts (pencils, paint palettes, brushes), and general education (books, graduation caps, lightbulbs, speech bubbles).

Mphato 2

KOTARA 3

Beke

1

TABAKGOLO:

Setšhaba

Go Lokiša Phaphoši

- 1 Ge beke e thoma, kgonthišiša gore phaphoši ya gago e a bogega ebile e hlwekile.
- 2 Bea PHAPHATI YA GO BONTŠHA ya gago nakong, ka go tloša dilo tše o sa hlwela o di šomiša, gomme o di boloke gabotse.
- 3 Ge o fetša, beakanya mantšu a papetlakgadima le tababakgolo ya tšhupetšo tše o di nyakago.
- 4 Hwetša le go beakanya dilo tša tabakgolo ya lebota le tafola yeo e ka bago le maatlakgogedi mo barutwaneng, mohlala: diswantšho tša ditšhaba tša go fapafapana go ralala lefase.
- 5 Dira dinyakišišo mo marangrang a theknolotši (inthanete) go itokišetša tabakgolo. Mohlala: dikuranta ka batho ba go thuša setšhaba mo ba dulago gona.
- 6 Kgonthišiša gore dipuku tša barutwana tša go ngwala le dipukutšhomo tša DBE di swailwe, gomme di bolokilwe gabotse mo di dulago gona.
- 7 Kgonthišiša gore dipuku tše dikgolo ka moka, tša go bala le tša bokgobapuku ba phaphoši di ka lenaneo.

Mešongwana Ye E Okeditšwego

Mešongwana ye e ka šomišwa bjalo ka mošomo wa go ikemela wa barutwana ba go fetša mošomo wa bona ka pela GOBA ge o le gare o dira kelo mo barutwaneng.

Mošongwana wa 1: DBE Pukutšhomo 2: A re baleng & Letlakala la 3, A re ngwaleng

Mošongwana wa 2: DBE Pukutšhomo 2: Letlakala la 4, A re direng

Mošongwana wa 3: DBE Pukutšhomo 2: Letlakala la 5, A re ngwaleng

Mošongwana wa 4: Thala seswantšho sa setšhaba seo o le go karolo ya sona.

Mošupologo

Ditiro Tša Go Bolela

Metsotso e 15

BEKE 1

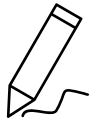
HLAGIŠA TABAKGOLO: GO FIHLELLA TSEBO YEO BA NAGO LE YONA.

- 1 Bontšha barutwana seswantšho sa batho kamoka ba eja sopo mmogo ka gare ga puku e kgolo ya dikanegelo : Sopo ya Koko ya maswika
- 2 Botšha barutwana gore re thoma tabakgolo, e bitšwa: Setšhaba
- 3 Thala sediko le leina la **tabakgolo** mo magareng ga letlapa.
- 4 Botšiša barutwana: *Naa ke eng seo re setše re se tseba ka tabakgolo ye?*
- 5 Ngwala dikakanyo tša barutwana go dikologa mmaphahlogo. Hlopha dikakanyo tša go swana gotee.
- 6 Ge barutwana ba palelwa ke go fetola, botšiša dipotšišo tše di latelago tša hlohleletšo:
 - a Naa setšhaba ke eng
 - b Ke mang a le go karolo ya setšhaba?
 - c Naa ke afe mafelo a bohlokwa a setšhaba?

TLOTLONTŠU YA TABAKGOLO

- 1 Ruta o šomiša PATS.(Šupa, Diragatša, Laodiša o Bolele)
- 2 Laetša mantšu le ditšhupetšo mo Phaphathing ya tlotlontšu ya tabakgolo.
 - setšhaba
 - motswako
 - hlaba

Morumokwano goba koša	Ditiro
Motse wa gešo o botse kudu	<i>Šupa ka matsogo</i>
Re ikgantšha ka mabenkele a magolo! Re ikgantšha ka dipetlele tše dikgolo!	<i>lphethe dikgara go laetša boikgantšho</i>
Thuto yona ke mantšha o tlogele! Dikolo di akadile,etla o bogele!	<i>Laetša go ntšha ka matsogo Phatlalatša matsogo</i>
Motse wa gešo o ikadile, fase ga thaba!	<i>Phatlalatša matsogo , o be o laetša thaba ka matsogo</i>
Ge o ka o bona, o ka thaba!	<i>Itshware ka fase ga mahlo go laetša go bona</i>

Mongwalo

Metsotso e 15

- 1 Botša barutwana gore ba bule dipuku tša bona tša go ngwala.
- 2 Biletša barutwana medumo le mantšu a a latelago gore ba a ngwale:
 - a thwala
 - b ngwana
 - c kgwara
 - d mohlwa
 - e nkwele
 - f ntlaba
 - g ntšola
 - h tlhaka
 - i ntwela
 - j tšhela
- 3 Sa go latela, botša barutwana gore ba ntšhe dikryone gomme ba swaye mošomo wa bona.
- 4 Ka bothakga ngwala medumo le mantšu mo letlapeng.
- 5 Tšea dipuku mafelelong a letsatši, gomme o ngwale dintlha ka bao ba nyakago thušo yeo e oketšegilego.

TSELA ENGWE YA LENANEO LA MONGWALO

Modumo/Medumo: _____

Mantšu: _____

Lefoko: _____

Go Bala Ka Go Abelana:

Metsotso e 15

Pele re bala

MAANO A TEKATLHALOGANYO: GO PHOPHOLETŠA

- 1 Dudiša barutwana mo legogong gore ba kgone go bona puku e kgolo.
- 2 Bula puku e kgolo mo kanegelong: Sopo ya Koko ya maswika
- 3 Phetla puku o ba laetše diswantšho tša letlakala le lengwe le le lengwe, o ba botšiše gore ba nagana gore go direga eng.
- 4 Thuša barutwana go kopanya diswantšho, gore ba kgone go hwetša todi ya gore kanegelo e bolela ka eng.
- 5 Hlagiša tlotlontšu e ntshwa mo dikarolwaneng tša maleba mo kanegelong.
- 6 Bala kanegelo ka moka ga yona gatee, o sa eme.

Go Ngwala:

Metsotso e 30

Go Beakanya Le Go Rulaganya

SEHLOGO: Ngwala ka seo o ratago go se dira go thuša setšhaba go dira lefase lefelo le le kaone.

MOŠOMO: Ngwala ditemana tše 6 go iša go tše 8.

MAANO A GO ITOKIŠETŠA: Dira mmapa-hlogo

HLAGIŠA SEHLOGO SA GO NGWALA.

- 1 Laetša barutwana gore o **nagana pele o ngwala.**
- 2 Ka go bolela, hlalosa dikakanyo tša kanegelo ya gago, bjalo ka:
Ke tla ngwala ka seo nka se dirago go thuša setšhaba sa geso gomme ka dira lefase lefelo le le kaone, bjalo ka go thibela tšhilafašo ka go tlatša ditšheladitšhila tikologo ya rena kamoka.

TŠHUPETŠO YA MAANO A PEAKANYO (KE A DIRA)

- 1 Thala mmapa-hlogo ka lehlakoreng le le tee la letlapa.
- 2 Bontšha barutwana gore o dira bjang mmapa-hlogo ka go araba dipotšišo.
- 3 Feleletša mmapa-hlogo ka lehlakoreng le lengwe la letlapa.

Peakanyo ya mmapa-hlogo			Mmapa-hlogo		
Naa ke eng seo o ka ratago go se dira go thuša setšhaba sa go thuša setšhaba sa geno?	Naa o ka fihlelella bjang se?	Naa o tla hloka eng?	Ke tla rata go bea ditšheladitšhila mo tikologong ya geso	Ke tla bokeletsa tshetelete ke moka ka reka ditšheladitšhila. Ke moka batho ba tla nthuša go di phatlatša mo mebileng.	Ditšheladitšhila le batho ba go nthuša
Naa se se tla thuša mang help?	Go thuša setšhaba sa gešo	Ke ka lebaka la eng kakanyo ye e le leano le le kaone?	E tla thusa batho kamoka, ka gobane ditšhila ga se tša lokela lefase ka bophara le tikologo	Kanegelo ya ka	Ka lebaka la gore re hloka ditšheladitšhila ge e le gore ga re nyake gore batho ba silafatše tikologo.
Ke ka lebaka la eng kakanyo ye e le bohlokwa?	Naa se se tla kaonafatša bjang lefase?	Naa gona le se sengwe?	--	Ditšhila ga se tša lokela lefase gomme re swanetše go thuša go lokiša se!	Ke tla swanela ke go hlaloseša motho o mongwe le o mongwe gore go silafatša ga se wa loka!

BARUTWANA BA ŠOMIŠA LEANO LA PEAKANYO (O A DIRA)

- 1 Botša barutwana gore ba budulale gomme ba nagane ka tsela e tee yeo ba ratago go dira tikologo ya bona le lefase lefelo le le kaone.
- 2 Sa go latela, botša barutwana gore **ba sokologe ba bolele** le wa mphato, go abelana ka dikanegelo tša bona.
- 3 Bontšha barutwana freimi ya mmapa-hlogo mo letlapeng gomme o ba botse gore ba šomiše freimi ye go beakanya seo ba se ngwalalago, bjalo ka ge o dirile.
- 4 Efa barutwana dipuku tša go ngwala.
- 5 Botša barutwana gore ba swanetše go ngwala dikakanyo tša bona – ga ba swanela go **kopisa** peakanyo ya morutiši.
- 6 Ge barutwana ba le gare ba šoma, sepela ka phaphosing o sware dikhonferense tše dinnyane.

Sehlopha Sa Go Bala Ka Go Hlahlwa

Metsotso e 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Tanya šedi ya barutwana ka moka ka **matlakalatšhomo a go bala 1**.
- 2 Hlalosa **mošongwana wa 1** wa **Mošupologo** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 3 Bitša sehlopha sa pele gore ba šome mmogo le wena.
- 4 Ka morago ga metsotso e 15, romela sehlopha morago gore ba dule fase ditulong tša bona.
- 5 Dira phetogo ya segalo ya mošongwana wa go bala.
- 6 Hlalosa **mošongwana wa 2** wa **Mošupologo** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 7 Bitša sehlopha sa bobedi gore ba tle go šoma mmogo le wena.
- 8 Tlatša Treka go laetša gore ke sehlopha sefe seo o se theeditšego, le gore ba badile eng.
- 9 Ngwala fase diphetogo tšeo di swanetšego go dirwa mo dihlopheng tša go bala goba tša mešongwana.

Labobedi

Temogo Ya Medumo Le Ditamatlhaka:

Metsotso e 15

Hlagiša Modumo O Moswa Le Mantšu

HLAGIŠA MODUMO

- 1 Bitša modumo gomme o emiše papetlakgadima: /a/
- 2 Bitša modumo gomme o laele barutwana go boeletša modumo makgetlo a 3.
- 3 Ahlaahla ka tsela yeo modumo /a/ o fapanago ka Sepedi le ka Sekgowa.
- 4 Ge e le modumo o tee, bontšha barutwana modumo wo mo phaphathing ya ditlhaka tša alfabete.
- 5 Botšiša barutwana: O ka nagana ka mantšu a go thoma ka /a/?
- 6 Gopodišiša mantšu le barutwana, bjalo ka: **ala, aga, alola, aba**
- 7 Botšiša barutwana: O ka nagana ka mantšu ao a felelago ka /a/?
- 8 Gopodišiša mantšu le barutwana, bjalo ka: **lapa, gapa, opa, epa**

TSELA ENGWE YA LENANEO LA DITUMATLHAKA

Modumo/Medumo: _____

Mantšu: _____

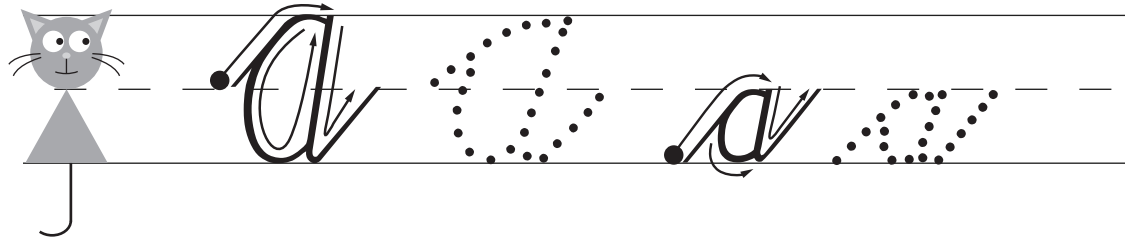

Mongwalo:

Metsotso e 15

Ngwala leleterere goba maletere/mantšu/mafoko

- 1 Ruta barutwana go ngwala ditlhaka tše dikgolo le ditlhaka tše dinnyane: **Aa**
- 2 Laetša go ngwala dithlaka go barutwana bao ba ngwalago ka letsogo la go ja, ke moka o laetše ba go ngwala ka letsogo la ngele.
- 3 Ge o fetša botša barutwana go šoma le wa mphato go ngwala leleterere goba maletere mo mekokotlong ka menwana ya bona.
- 4 Ka morago ga fao botša barutwana go ngwala leleterere goba maletere mo godimo ga ditafola ka menwana ya bona.
- 5 La mafelelo, bontšha barutwana gape gore ba bopa bjang leleterere goba maletere mo letlapeng.
- 6 Barutwana ba swanetše go kopolla modumo/mantšu/mafoko ka gare ga dipuku tša bona.

TSELA ENGWE YA LENANEO LA MONGWALO

Modumo/Medumo: _____

Mantšu: _____

Lefoko: _____

Go Bala Ka Go Abelana:

Metsotso e 15

Go Bala Lekgetlo La Pele

MAANO A TEKATLHALOGANYO: KE A AKANYA

Sengwalwa	Go bala lekgetlo la pele (Go nagana kudu)
<p>Sopo ya maswika ya Koko</p> <p>Tselane le kokoagwe ba be ba swere ke tlala. E be e le dinakong tše boima. Pula e be e sešo e na. Mafela a be a sa mele, gomme dikgomo di otile. Ga go na le o tee motseng yo a bego a na le dijo tsa go šala. Koko o be a tshwenyegile. Naa o be a ka dirang? Maoto a Tselane a be a sesefala tšatši ka tšatši, e bile o be a se sa kitima mo gohle le go bapala ge sekolo se tšwile.</p>	<p>Tselane le kokoagwe ba nyaka dijo ka nnete! Ke akanya gore naa ba tla dira eng?</p>
<p>Koko o ile a swanela ke go loga leano ka pela! O ile a dula setulong sa gagwe sa go tekuga. O ile a tekugela pele le morago a dutše a nagana ka leano. 'Aгаа,' gwa goeletša Koko, 'Ke na le leano! Tselane, ke nako ya go dira sopo ya ka ya go tuma ya maswika!'</p>	<p>Ga se nke ke kwe ka sopo ya maswika. Ke akanya gore go tloga go kgonega gore o je maswika ka spong?</p>
<p>Tselane o ile a gotša mollo. Koko o ile a bea pitša e kgolo ya go tlala meetse mollong. Tselane o ile a kgoboketša maswika a boreledi mo mobung. 'Maswika a a tla dira sopo e bose!' Tselane le Koko ba sega ba thabile!</p> <p>Koko o ile a lokela maswika ka meetseng.</p>	<p>Ke akanya gore ke ka lebaka la eng ba ile ba lokela maswika ka meetseng? Mohlomongwe ke ka lebaka la gore ga ba na dijo tša go tlaleletša motswako!</p>

Sengwalwa	Go bala lekgetlo la pele (Go nagana kudu)
<p>'Kitima o ye motsaneng o botše batho ka sopo ya ka e bose ya maswika, Tselane!' gwa realo Koko. Tselane o ile a kitimela motsaneng.</p>	<p>Ke akanya gore ke ka lebaka la eng koko wa Tselane a nyaka gore a botše badudi ba motseng ka sopo ya maswika?</p>
<p>'Koko o apea sopo ya gagwe e bose ya maswika!' a botša badudi ba motsana.</p> <p>'Sopo ya maswika?' gwa realo morutiši. 'Ga ke tsebe ka seo.'</p> <p>'Koko o tumile ka sopo ya gagwe e bose ya maswika,' gwa realo Tselane.</p> <p>'Jo ka nnete – ke rata sopo yeo,' gwa realo mogwera wa Koko. 'Ruriruri ke swanetše go hwetša sebjana.'</p> <p>'Nka kwa tatso?' gwa botšiša molemi.</p> <p>'E kwagala e le bose,' gwa realo modiša.</p> <p>'Go bjalo,' gwa realo Tselane.</p> <p>Tselane o ile a nagana lebakanyana. 'Eupša ga ya lekana gore re abelane,' a realo a nyamile. Bohle ba ile ba bonala ba nyamile. Le bona ba di be di gwaile.</p>	<p>Ke akanya gore ke ka lebaka la eng ge batho ba ka nyaka go ja sopo ya meetse le maswika fela?</p>
<p>'Ke na le leano!' gwa realo Tselane. 'Ke na le nnete ya gore Koko o tla abelana sopo ya gagwe. Eupša ka moka le tla swanela ke go tla le setswaki se go latswega go e tlaleletša. Ka bjalo e tla lekana yo mongwe le o mongwe!'</p> <p>'Nka tliša ditapola,' gwa realo morutiši.</p> <p>'Digwere di tla oketša mohlodi,' gwa realo molemi.</p> <p>'Ke na le dieye tša go tanta tša go tlaleletša,' gwa realo modiša.</p> <p>'Ke tla hlaba kgogo ya ka ya mafelelo go oketša pitša,' gwa realo mogwera wa Koko.</p> <p>Badudi ka moka ba motsana ba ile ba phakišetša gae go bona gore ba ka hwetša eng go tlaleletša sopo e kgethegilego ya Koko ya maswika.</p>	<p>Mmallo! Bjale mongwe le mongwe o nyaka go tliša sengwe se sebose go oketša ka pitšeng ya Koko. Ke akanya gore e be e le leano la Tselane nako ye kamoka?</p>
<p>Mušimeetse o ile wa tšwa pitšeng. Koko o ile a hudua meetse gomme a tšhela letswai le dinoko. A monkgo o mbose! Ka o tee ka o tee badudi ba motsana ba tliša merogo go tlaleletša sopo ya Koko. Ge modudi o mongwe le o mongwe a tlaleletša motswako wa Sopo ya nkga bosana le go rothiša mare!</p>	
<p>Mafelelong sopo e be e lokile. Mongwe le mongwe o ile a tliša sebjana gomme ba orela mollo ba abelana sopo ya go latswega ya maswika. E ile ya lekana batho kamoka le mpša ya Tselane!</p>	<p>Ke akanya gore ke ka lebaka la eng sopo e le bose? E swanetše go ba e le ka lebaka la ditswaki ka moka tše badudi ba motseng ba di tlišitšego!</p>

Sengwalwa	Go bala lekgetlo la pele (Go nagana kudu)
<p>Ka morago ga moletlo, Koko o ile a anega kanegelo, Tselane a opela koša gomme batho ka moka ba keteka. E be e le lebaka le letelele mola motsana ka moka o ilego wa dula mmogo go ja le go tšea mehlamu.</p> <p>'Ra tla ra ipshina lehono,' gwa realo molemi.</p> <p>'Re leboga sopo ya maswika,' gwa realo modiša.</p> <p>'Le re bontšhitše gore go abelana go re humiša ka moka,' gwa realo morutiši.</p>	<p>Ke akanya gore naa badudi ba motseng ba ka befelwa gore Tselane le kokoagwe ba loketše maswika sebakeng sa ditswaki tša mmakgonthe?</p>
<p>Tselana le Koko ba ile ba abelana myemyelo ya sephiri.</p>	<p>Ke hlama tekanyetšo ya gore badudi ba bangwe ba be ba ka se befelwe. Tselane le kokoagwe ba dirile mollo gomme ba bitša setšhaba! Ba thušitše gore sopo e latswege bose, le ge ba se na dijo tša go oketša!</p>

Dipotšišo tša go latela	Dikarabo tše di kgonegago
Naa morutiši o tlišitše setswaki sefe?	O tlišitše ditapola.
Naa molemi o okeditše sopo ka eng?	O tlišitše digwere go oketša.
Ke mang a tlišitšego dieiye tša sopo?	Modiši o tlišitše dieiye.
Dipotšišo tša ke ka lebaka la eng	Dikarabo tše di kgonegago
Ke ka lebaka la eng sopo e ile ya latswega bose?	<ul style="list-style-type: none"> Ke ka lebaka la gore yo mongwe le yo mongwe wa badudi ba motsana o tlišitše setswaki. Ke ka lebaka la gore ditswaki ka moka di be di latswega gabose ge di hlakane.

Go Bala Ka Sehlopha Sa Go Hlahlwa

Metsotso e 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Tanya šedi ya barutwana ka moka ka **matlakalatšhomo a go bala 3**.
- 2 Hlalosa **mošongwana wa 1 wa Labobedi** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 3 Bitša sehlopha sa pele gore ba šome mmogo le wena.
- 4 Ka morago ga metsotso e 15, romela sehlopha morago gore ba dule fase ditulong tša bona.
- 5 Dira phetogo ya segalo ya mošongwana wa go bala.
- 6 Hlalosa **mošongwana wa 2 wa Labobedi** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 7 Bitša sehlopha sa bobedi gore ba tle go šoma mmogo le wena.
- 8 Tlatša Treka go laetša gore ke sehlopha sefe seo o se theeditšego, le gore ba badile eng.
- 9 Ngwala fase diphetogo tšeo di swanetšego go dirwa mo dihlopheng tša go bala goba tša mešongwana.

Laboraro

Mešongwana Ya Bomolomo

Metsotso e 15

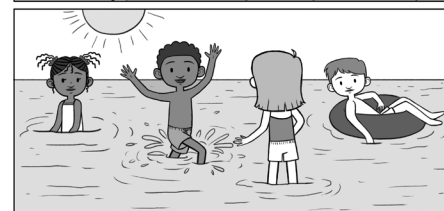
TLOTLONTŠU YA TABAKGOLO

- 1 Ruta o šomiša PATS.(Šupa, Diragatša, Laodiša o Bolele)
- 2 Laetša mantšu le ditšhupetšo mo Phaphathing ya tlotlontšu ya tabakgolo.
 - beakanya
 - bohlae
 - boradia

Morumokwano goba koša	Ditiro
Motse wa gešo o botse kudu	Šupa ka matsogo
Re ikgantšha ka mabenkele a magolo!	Iphethe dikgara go laetša boikgantšho
Re ikgantšha ka dipetlele tše dikgolo!	
Thuto yona ke mantšha o tlogele!	Laetša go ntšha ka matsogo
Dikolo di akadile,etla o bogele!	Phatlalatša matsogo
Motse wa gešo o ikadile, fase ga thaba!	Phatlalatša matsogo , o be o laetša thaba ka matsogo
Ge o ka o bona, o ka thaba!	Itshware ka fase ga mahlo go laetša go bona

BOKGONI BA GO ANEGA

- 1 Arola barutwana ka dihlophana.
- 2 Efa sehlopha se sengwe le se sengwe letlakala la diswantšho tša bokgoni ba go anega.
- 3 Botša barutwana go nagana ka kanegelo ya go tšamaišana le diswantšho.
- 4 Efa barutwana motsotso goba e mebedi go nagana ka dikakanyo tša bona.
- 5 Sa go latela, morutwana o mongwe le o mongwe mo sehlopheng o swanetše go hwetša sebaka go abelana ka tsela yeo a bonago kanegelo ka gona.
- 6 Gopotša barutwana gore kanegelo tša bona e swanetše go ba tšeo ba ihlametšego tšona, eupša gape di swanetše go sepelelana le diswantšho!
- 7 Gopotša barutwana go theeletšana gabotse ge ba laodišetšana dikanegelo.
- 8 Leboga barutwana go abelana ka dikanegelo tša bona.

Temogo ya medumo le ditumatlhaka:

Metsotso e 15

Hlagiša modumo o moswa le mantšu

HLAGIŠA MODUMO

- 1 Bitša modumo gomme o emiše papetlakgadima: /b/
- 2 Bitša modumo gomme o laele barutwana go boeletša modumo makgetlo a 3.
- 3 Ahlaahla ka tsela yeo modumo /b/ o fapanago ka Sepedi le ka Sekgowa.
- 4 Ge e le modumo o tee, bontšha barutwana modumo wo mo phaphathing ya ditlhaka tša alfabete.
- 5 Botšiša barutwana: O ka nagana ka mantšu a go thoma ka /b/ ?
- 6 Gopodišiša mantšu le barutwana, bjalo ka: **bala, bela, bopa, bona**
- 7 Botšiša barutwana: O ka nagana ka mantšu ao a nago le /b/ magareng?
- 8 Gopodišiša mantšu le barutwana, bjalo ka: **aba, oba, roba**

HLAGIŠA MANTŠU A MASWA

- 1 Biletša lentšu le lengwe le lengwe godimo o hlaboše lentšu ge o dutše o laetša papetlakgadima: **aba, baba**
- 2 Laetša barutwana lentšu le lengwe le le lengwe, ge o le gare o le bitša.
- 3 Kgopela barutwana go boeletša mantšu ge o dutše o bolela.
- 4 Kgomaretša mantšu a dipapetlakgadima mo godimo ga phaphathi ya go laetša ditumatlhaka.

TSELA ENGWE YA LENANEO LA DITUMATLHAKA

Modumo/Medumo: _____

Mantšu: _____

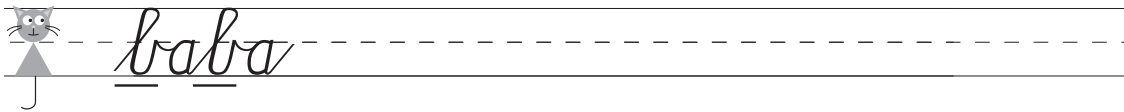
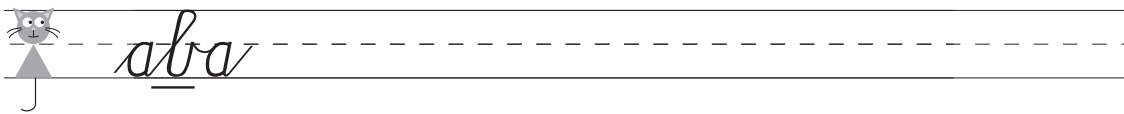
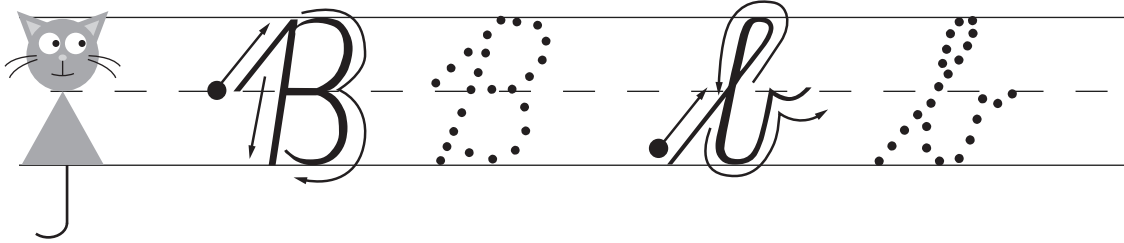
Mongwalo:

Metsotso e 15

Ngwala leleterere / mantšu / mafoko

- 1 Ruta barutwana go bopa ditlhaka tše dikgolo le ditlhaka tše dinnyane: **Bb**
- 2 Laetša go ngwala ditlhaka go barutwana bao ba ngwalago ka letsogo la go ja, ke moka o laetše ba go ngwala ka letsogo la ngele.
- 3 Ge o fetša botša barutwana go šoma le wa mphato go ngwala leleterere goba maletere mo mekokotlong ka menwana ya bona.
- 4 Ka morago ga fao botša barutwana go ngwala leleterere goba maletere mo godimo ga ditafola ka menwana ya bona.

- 5 La mafelelo, bontšha barutwana gape gore ba bopa bjang leletere goba maletere mo letlapeng.
- 6 Barutwana ba swanetše go kopolla modumo ka gare ga dipuku tša bona.

TSELA ENGWE YA LENANEO LA MONGWALO

Modumo/Medumo: _____

Mantšu: _____

Lefoko: _____

Go Ngwala:

Metsostso e 30

Go Beakanya Le Go Rulaganya

BEKE 1

SEHLOGO: Ngwala ka seo o ratago go se dira go thuša setshaba go dira lefase lefelo le le kaone.

MOŠOMO: Ngwala ditemana tše 6 go iša go tše 8.

FREIMI YA GO NGWALA:

Ke tla rata go...

Gore se se diragale, ke tla...

Se se bohlokwa ka lebaka la gore...

Se se tla thuša...

GO ITOKIŠETŠA: Pele ga lenaneothuto la go ngwala, ngwala peakanyo yeo o idirilego ka Mošupologo mo letlapeng.

TŠHUPETŠO YA TSHEPETŠO YA DIKAKANYWA (KE A DIRA)

- 1 Gopotša barutwana ka peakanyo yeo o idirilego ka Mošupologo.
- 2 Bala peakanyo ya gago yeo e ngwadilwego mo letlapeng.
- 3 Sa go latela, bala freimi ya go ngwala le barutwana.
- 4 Šupetša gore o tla feleletša bjang fremi ya go ngwala o šomiša peakanyo ya gago, bjalo ka: **Ke tla rata** go tlatša ditšheladitšhila ticolgo ka moka, gore go se be le motho o tee a šilafatšago. **Gore se se diragale, ke** tla swanela ke go bokeletša tšhelete ya go di reka ditšheladitšhila. Ke moka, ke tla di bea go rapalala le tikologo ya gešo. **Se se bohlokwa ka gobane** ditšhila ga se tša lokela planete ya rena. Ka moka ga rena re swanetše go thuša go hlwekiša. **Se se tla thusa** setšhaba gore ba kgone go lahla ditšhila botse e sego go šilafatša tikologo.

BARUTWANA BA FELELETŠA TSHEPEDIŠO YA DIKAKANYWA (O A DIRA)

- 1 Efa barutwana dipuku tša go ngwala.
- 2 Laela barutwana go ngwala letšatšikgwedi le sehlogo: **Go thuša setšhaba sa gešo: Kakanywa**
- 3 Botša barutwana gore ba hwetše peakanyo tša bona tša Mošupologo gomme ba nagana ka dikakanyo tša bona.
- 4 Botša barutwana go feleletša freimi ya go ngwala ba šomiša dipeakanyo tša bona.
- 5 Botša barutwana gore ba ka tlaleletša mafoko goba dintlha ge e le gore ba na le nako.
- 6 Gopotša barutwana ka maano ba ka a šomišago go ba thuša.
- 7 Ge barutwana ba dutše ba ngwala, sepela ka phaphošing gomme o thuše barutwana bao ba šitwago.

8 Mosegemanye 2020

Go thuša setšhaba

ke naka go dira batho gore ba šomiša
polasetiki gape moseng wa geso.
Gore se direge, Ke swanetše go hwetša
lefelo leo batho ba ka beago dipolasetiki
tša bona gome ke di kgobaketše.

Se bohlokwa ka gore polasetiki se ya
lokela naga ebile e senya lefase.
Se tla dira batho gore ba lemoga gorre go
šomiša dilo gape go lokile ebile go ka thuša
lefase.

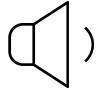
Go Bala Ka Sehlopha Sa Go Hlahlwa

Metsotso e 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Tanya šedi ya barutwana ka moka ka **matlakalatšhomo a go bala 1**.
- 2 Hlalosa **mošongwana wa 1 wa Laboraro** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 3 Bitša sehlopha sa pele gore ba šome mmogo le wena.
- 4 Ka morago ga metsotso e 15, romela sehlopha morago gore ba dule fase ditulong tša bona.
- 5 Dira **phetogo ya segalo ya mošongwana wa go bala**.
- 6 Hlalosa **mošongwana wa 2 wa Laboraro** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 7 Bitša sehlopha sa bobedi gore ba tle go šoma mmogo le wena.
- 8 Tlatša Treka go laetša gore ke sehlopha sefe seo o se theeditšego, le gore ba badile eng.
- 9 Ngwala fase diphetogo tšeo di swanetšego go dirwa mo dihlopheng tša go bala goba tša mešongwana.

Labone

Temogo ya medumo le ditumatlhaka:

Metsotso e 15

Go Kgaogantšha Le Go Kopanya

GO IKGOPOTŠA MODUMO

- 1 Bitša modumo gomme o emiše papetlakgadima: /a/ /b/
- 2 Bitša modumo gomme o laela barutwana go boeletša modumo x 3.
- 3 Barutwana ba bušeletše modumo wo mongwe le wo mongwe x 3.
- 4 Laetša barutwana medumo godimo ga alfabete furisi.
- 5 Botšiša barutwana: O ka nagana ka mantšu a go thoma ka /a/?
- 6 Botšiša barutwana: O ka nagana ka mantšu a go thoma ka /b/?
- 7 Botšiša barutwana: O ka nagana ka mantšu a go felela ka /a/?
- 8 Botšiša barutwana: O ka nagana ka mantšu a go felela ka /b/?

TSELA ENGWE YA LENANEO LA DITUMATLHAKA

Modumo/Medumo: _____

Mantšu: _____

Go Bala Ka Go Abelana:

Metsotso e 15

Go Bala Lekgetlo La Bobedi

MAANO A GO BALA: DIRA DITEKANYETŠO

Sengwalwa	Go bala lekgetlo la bobedi (Go nagana kudu)
<p>Sopo ya maswika ya Koko</p> <p>Tselane le kokoagwe ba be ba swere ke tlala. E be e le dinakong tše boima. Pula e be e sešo e na. Mafela a be a sa mele, gomme dikgomo di otile. Ga go na le o tee motseng yo a bego a na le dijo tsa go šala. Koko o be a tshwenyegile. Naa o be a ka dirang? Maoto a Tselane a be a sesefala tšatši ka tšatši, e bile o be a se sa kitima mo gohle le go bapala ge sekolo se tšwile.</p>	<p>Ke hlama tekanyetšo ya gore Koko o rata Tselane gomme o nyaka go dira leano la gore a hwetše dijo!</p>

Sengwalwa	Go bala lekgetlo la bobedi (Go nagana kudu)
<p>Koko o ile a swanela ke go loga leano ka pela! O ile a dula setulong sa gagwe sa go tekuga. O ile a tekugela pele le morago a dutše a nagana ka leano. 'Aгаа,' gwa goeletša Koko, 'Ke na le leano! Tselane, ke nako ya go dira sopo ya ka ya go tuma ya maswika!'</p>	<p>Ke hlama tekanyetšo ya gore koko wa Tselane o bohlale. Ke nagana gore a ka kgona go loga maano ka mehla, le ge maemo a le boima!</p>
<p>Tselane o ile a gotša mollo. Koko o ile a bea pitša e kgolo ya go tlaa meetse mollong. Tselane o ile a kgoboketša maswika a boreledi mo mobung. 'Maswika a a tla dira sopo e bose!' Tselane le Koko ba sega ba thabile!</p> <p>Koko o ile a lokela maswika ka meetseng.</p>	<p>Ke hlama tekanyetšo ya gore koko wa Tselane o bohlale. O bitša sopo ya gagwe 'Sopo ya maswika' gore batho ba tla nagana gore ke sopo ye e kgethegilego.</p>
<p>'Kitima o ye motsaneng o botše batho ka sopo ya ka e bose ya maswika, Tselane!' gwa realo Koko. Tselane o ile a kitimela motsaneng.</p>	
<p>'Koko o apea sopo ya gagwe e bose ya maswika!' a botša badudi ba motsana.</p> <p>'Sopo ya maswika?' gwa realo morutiši. 'Ga ke tsebe ka seo.'</p> <p>'Koko o tumile ka sopo ya gagwe e bose ya maswika,' gwa realo Tselane.</p> <p>'Jo ka nnete – ke rata sopo yeo,' gwa realo mogwera wa Koko. 'Ruriruri ke swanetše go hwetša sebjana.'</p> <p>'Nka kwa tatso?' gwa botšiša molemi.</p> <p>'E kwagala e le bose,' gwa realo modiša.</p> <p>'Go bjalo,' gwa realo Tselane.</p> <p>Tselane o ile a nagana lebakanyana. 'Eupša ga ya lekana gore re abelane,' a realo a nyamile. Bohle ba ile ba bonala ba nyamile. Le bona ba di be di gwaile.</p>	<p>Ke hlama tekanyetšo ya gore Tselane o hlalefile, go swana le kokoagwe. O na le leano la go dira gore badudi ba motseng ka moka ba fisagalelwe go tseba ka sopo ya Koko ye e kgethegilego.</p>
<p>'Ke na le leano!' gwa realo Tselane. 'Ke na le nnete ya gore Koko o tla abelana sopo ya gagwe. Eupša ka moka le tla swanela ke go tla le setswaki se go latswega go e tlaleletša. Ka bjalo e tla lekana yo mongwe le o mongwe!'</p> <p>'Nka tliša ditapola,' gwa realo morutiši.</p> <p>'Digwere di tla oketša mohlodi,' gwa realo molemi.</p> <p>'Ke na le dieye tša go tanta tša go tlaleletša,' gwa realo modiša.</p> <p>'Ke tla hlaba kgogo ya ka ya mafelelo go oketša pitša,' gwa realo mogwera wa Koko.</p>	<p>Tselane o jabetša badudi ba motseng ka mahlajana. Ke nagana gore sopo e tla latswega bose ka baka la ditswaki ka moka tša go tšwa go badudi ba motseng – e sego maswika ka sopping!</p>

Sengwalwa	Go bala lekgetlo la bobedi (Go nagana kudu)
Badudi ka moka ba motsana ba ile ba phakišetša gae go bona gore ba ka hwetša eng go tlaleletša sopo e kgethegilego ya Koko ya maswika.	
Mušimeetse o ile wa tšwa pitšeng. Koko o ile a hudua meetse gomme a tšhela letswai le dinoko. A monkgo o mbose! Ka o tee ka o tee badudi ba motsana ba tliša merogo go tlaleletša sopo ya Koko. Ge modudi o mongwe le o mongwe a tlaleletša motswako wa Sopo ya nkga bosana le go rothiša mare!	Ke hlama tekanyetšo ya gore sopo ya Koko ya maswika ke mokgwa wa koko wa bohlae wa go hwetša dijo ge a tloga a di nyaka ka kgonthe!
Mafelelong sopo e be e lokile. Mongwe le mongwe o ile a tliša sebjana gomme ba orela mollo ba abelana sopo ya go latswega ya maswika. E ile ya lekana batho kamoka le mpša ya Tselane!	Ke hlama tekanyetšo ya gore ke ditwaki ka moka tša go tšwa baduding ba motseng tse dirilego sopo ya mmakgonthe – e sego maswika!
Ka morago ga moletlo, Koko o ile a anega kanegelo, Tselane a opela koša gomme batho ka moka ba keteka. E be e le lebaka le letelele mola motsana ka moka o ilego wa dula mmogo go ja le go tšea mehlamu. 'Ra tla ra ipshina lehono,' gwa realo molemi. 'Re leboga sopo ya maswika,' gwa realo modiša. 'Le re bontšhitše gore go abelana go re humiša ka moka,' gwa realo morutiši.	Ke hlama tekanyetšo ya gore baagišane ba rata sopo ya Koko! Ga ke nagana gore ba lemoga gore Tselane le kokoagwe ba ba jabeditše!
Tselane le Koko ba ile ba abelana myemyelo ya sephiri.	Ke hlama tekanyetšo ya gore ba bohlae e bile ba na le makatika, ka gore ba kgonne go abelana ditwaki tše ntši bjalo, le ge e le gore ba tlaleletša fela ka maswika le letswai!
Dipotšišo tša go latela	Dikarabo tše kgonegago
Ke ka lebaka la eng Koko a be a tshwenyegile?	Ke ka lebaka la gore o be a se na dijo tše lekanego go fa motlogolo wa gagwe!
Naa Koko o be a le kae ge a tšea sephetho sa go apea sopo?	O be a dutše setulong sa gagwe sa go tekuga.
Naa badudi ba motsana ba kwa bjang morago ga moletlo?	Ba ikwa ba thabile/ kgotše.
Dipotšišo tša ke ka lebaka la eng	Dikarabo tše kgonegago
Hlama tekanyetšo ka Tselane le kokoage. Naa o nagana gore ke batho ba bohlae goba ba go ba le makatika?	Ke nagana gore ba... ka gobane...

Sehlopha Sa Go Bala Ka Go Hlahlwa

Metsotso e 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Tanya šedi ya barutwana ka moka ka **matlakalatšhomo a go bala 3**.
- 2 Hlalosa **mošongwana wa 1 wa Labone** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 3 Bitša sehlopha sa pele gore ba šome mmogo le wena.
- 4 Ka morago ga metsotso e 15, romela sehlopha morago gore ba dule fase ditulong tša bona.
- 5 Dira phetogo ya segalo ya mošongwana wa go bala.
- 6 Hlalosa **mošongwana wa 2 wa Labone** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 7 Bitša sehlopha sa bobedi gore ba tle go šoma mmogo le wena.
- 8 Tlatša Treka go laetsa gore ke sehlopha sefe seo o se theeditšego, le gore ba badile eng.
- 9 Ngwala fase diphetogo tšeo di swanetšego go dirwa mo dihlopheng tša go bala goba tša mešongwana.

Labohlano

Mešongwana Ya Bomolomo

Metsotso e 15

BEKE 1

TLOTLONTŠU YA TABAKGOLO

- 1 Ruta o šomiša PATS.(Šupa, Diragatša, Laodiša o Bolele)
- 2 Laetša mantšu le ditšhupetšo mo phaphathing ya tlotlontšu ya tabakgolo.
 - abela
 - kopana
 - moletlo

Morumokwano goba koša	Ditiro
Motse wa gešo o botse kudu	Šupa ka matsogo
Re ikgantšha ka mabenkele a magolo!	Iphethe dikgara go laetša boikgantšho
Re ikgantšha ka dipetlele tše dikgolo!	
Thuto yona ke mantšha o tlogele!	Laetša go ntšha ka matsogo
Dikolo di akadile, etla o bogele!	Phatlalatša matsogo
Motse wa gešo o ikadile, fase ga thaba!	Phatlalatša matsogo , o be o laetša thaba ka matsogo
Ge o ka o bona, o ka thaba!	Itshware ka fase ga mahlo go laetša go bona

POLEDIŠANO YA SENGWALWA SA GO BALA KA GO ABELANA

- 1 Ngwala freimi ya poledišano mo letlapeng:
Mo kanegelong...
Karolo ye ke e ratilego ke ge...ka gobane...
Ke nagana kanegelo ye e bontšha tabakgolo ya setšhaba ka gobane...
- 2 Bala freimi ya poledišano le barutwana.
- 3 Bea barutwana ka **dihlophana**.
- 4 Botša barutwana gore o mongwe le o mongwe o swanetše go hwetša sebaka go araba potšišo e nngwe le e nngwe ya poledišano.
- 5 Tanya šedi ya barutwana.
- 6 Botšiša barutwana ba go fapana goba sehlopha se se itšeng go abelana ka dikarabo tša bona.
- 7 Ge dikarabo di fošagetše, ba phošolle.
- 8 Leboga barutwana ka maitapišo a bona.

Temogo ya medumo le Ditumathlaka:

Metsotso e 15

Go ikgopotša modumo

GO IKGOPOTŠA MODUMO

- 1 Bitša modumo gomme o emiše papetlakgadima: /a/ /b/
- 2 Bitša modumo gomme o laela barutwana go boeletša modumo x 3.
- 3 Barutwana ba bušeletše modumo wo mongwe le wo mongwe x 3.
- 4 Laetša barutwana medumo godimo ga alfabete furisi.
- 5 Botšiša barutwana: O ka nagana ka mantšu a go thoma ka /a/?
- 6 Botšiša barutwana: O ka nagana ka mantšu a go thoma ka /b/?
- 7 Botšiša barutwana: O ka nagana ka mantšu a go felela ka /a/?
- 8 Botšiša barutwana: O ka nagana ka mantšu a go felela ka /b/?

TSELA ENGWE YA LENANEO LA DITUMATHLAKA

Modumo/Medumo: _____

Mantšu: _____

Go Bala Ka Go Abelana:

Metsotso e 15

Morago ga go bala

MAANO A TEKATLHALOGANYO: AKARETŠA / HLAGIŠA

HLAGIŠA KANEGELO

Go itokišetša:

- Kgetha morutwana gore e be Tselane, Koko wa Tselane, morutiši, molemiši, modiša, and mogwera wa Koko.
- Ge e le gore go a kgonega, e tla le: pitša, maswika a mmalwa, segwere, eiye, matsapane, le letswai leo barutwana ba ka le šomišago go hlagiša kanegelo.

SENGWALWA	MORUTIŠI O A DIRA/ O RE	BARUTWANA BA A DIRA
Tselane le kokoagwe ba be ba swere ke tlala. E be e le dinakong tše boima. Pula e be e sešo e na. Mafela a be a sa mele, gomme dikgomo di otile. Ga go na le o tee motseng yo a bego a na le dijo tsa go šala. Koko o be a tshwenyegile. Naa o be a ka dirang? Maoto a Tselane a be a sesefala tšatši ka tšatši, e bile o be a se sa kitima mo gohle le go bapala ge sekolo se tšwile.	<i>Botšiša barutwana: Naa go direga eng mo?</i>	<i>Barutwana ba akaretša seo se diregago mo letlakaleng le.</i>
Koko o ile a swanela ke go loga leano ka pela! O ile a dula setulong sa gagwe sa go tekuga. O ile a tekugela pele le morago a dutše a nagana ka leano. 'Agaa,' gwa goeletša Koko, 'Ke na le leano! Tselane, ke nako ya go dira sopo ya ka ya go tuma ya maswika!	<i>Bitša barutwana bao ba bapalago Koko le Tselane gore ba tle ka pele ga phaphoši.</i>	Koko o re: 'Agaa! Ke na le leano! Tselane, ke nako ya go dira sopo ya ka ya go tuma!'
Tselane o ile a gotša mollo. Koko o ile a bea pitša e kgolo ya go tlala meetse mollong. Tselane o ile a kgoboketša maswika a boreledi. 'Maswika a a tla dira sopo e bose!' Tselane le Koko ba sega ba thabile! Koko o ile a lokela maswika ka meetseng.	<i>Botšiša barutwana: Naa go direga eng mo?</i> <i>Thuša barutwana gore ba latele dikgato kamoka ga tšona mo letlakaleng:</i> <i>Tselane o gotša mollo.</i> <i>Granny o a hladia.</i> <i>Tselane o nyaka maswika gomme o a fa Koko.</i> <i>Koko o lokela maswika ka gare ga pitša.</i>	<i>Tselane o itira okare o gotša mollo.</i> <i>Granny o bea pitša godimo ga mollo.</i> <i>Tselane o itira okare o nyaka maswika.</i> Tselane o re: 'Maswika a, a tla dira sopo e bose kudu!' <i>Tselane le Koko ba hwa ka ditshego bobedi bja bona.</i> <i>Koko o lokela maswika ka gare ga pitša.</i>

SENGWALWA	MORUTIŠI O A DIRA/ O RE	BARUTWANA BA A DIRA
<p>'Kitima o ye motsaneng o botše batho ka sopo ya ka e bose ya maswika, Tselane!' gwa realo Koko. Tselane o ile a kitimela motsaneng.</p>	<p>--</p>	<p><i>Koko a re go Tselane:</i> 'Kitimela motseng gomme o botše batho kamoka ka sopo ka sopo ya ka ya maswika e bose!'</p> <p><i>Tselane o itira o kare o kitimela motseng.</i></p>
<p>Koko o apea sopo ya gagwe e bose ya maswika!' a botša badudi ba motsana.</p> <p>'Sopo ya maswika?' gwa realo morutiši. 'Ga ke tsebe ka seo.'</p> <p>'Koko o tumile ka sopo ya gagwe e bose ya maswika,' gwa realo Tselane.</p> <p>'Jo ka nnete – ke rata sopo yeo,' gwa realo mogwera wa Koko. 'Ruriruri ke swanetše go hwetša sebjana.'</p> <p>'Nka kwa tatso?' gwa botšiša molemi.</p> <p>'E kwagala e le bose,' gwa realo modiša.</p> <p>'Go bjalo,' gwa realo Tselane.</p>	<p><i>Botšiša barutwana:</i> Naa karolo ye ya kanegelo e direga kae?</p> <p><i>Bitša barutwana bao ba raloka morutiši, molemiši, modiša, le mogwera wa Koko gore ba tle ka pele ga phaphoši.</i></p> <p><i>Laela Koko gore a dule fase mo karolong ye!</i></p>	<p><i>Barutwana ba hlalosa gore ka se sebaka Tselane o gorogile motseng.</i></p> <p>Tselane o re: 'Koko o dira sopo ya gagwe ya maswika e bose!'</p> <p>Morutiši o re: 'Sopo ya maswika? Ke sale ke betlwa.'</p> <p>Tselane o re: 'Koko o tsebega ka sopo ya maswika e bose.'</p> <p>Mogwera wa Koko o re: 'Agaa – Ke a e rata sopo yeo! Ke swanetše go hwetša sebjana.'</p> <p>Molemiši o re: 'Naa nka kwa tatso na?'</p> <p>Modiša o re: 'E bose kudu.'</p> <p>Tselane o re: 'E a thella!'</p>
<p>Tselane o ile a nagana lebakanyana. 'Eupša ga ya lekana gore re abelane,' a realo a nyamile. Bohle ba ile ba bonala ba nyamile. Le bona ba di be di gwaile.</p>	<p><i>Botšiša barutwana:</i> Naa badudi ba mo Motseng maikutlo a bona ke afe ka se sebaka? Ke ka lebaka la eng?</p>	<p><i>Barutwana ba akaretša seo se diregago mo letlakaleng.</i></p> <p>Tselane o re: 'Eupša ga e nene!'</p> <p><i>Batho kamoka ba bonala ba nyamile.</i></p>
<p>'Ke na le leano!' gwa realo Tselane. 'Ke na le nnete ya gore Koko o tla abelana sopo ya gagwe. Eupša ka moka le tla swanela ke go tla le setswaki se go latswega go e tlaleletša. Ka bjalo e tla lekana yo mongwe le o mongwe!'</p> <p>'Nka tliša ditapola,' gwa realo morutiši.</p> <p>'Digwere di tla oketša mohlodi,' gwa realo molemi.</p> <p>'Ke na le dieye tša go tanta tša go tlaleletša,' gwa realo modiša.</p> <p>'Ke tla hlaba kgogo ya ka ya mafelelo go oketša pitša,' gwa realo mogwera wa Koko.</p>	<p>--</p>	<p>Tselane o re: 'Ke na le leano! Ke nale le nnete gore Koko o tla abelana ka sopo ya gagwe. Eupša kamoka ga lena le swanetše go tla le motswako wa go noka. Ke moka e tla lekana batho kamoka!'</p> <p>Morutiši o re: 'Ke tla tla matsapane.'</p> <p>Molemiši o re: 'Digwere di tla tlaleletsa leno.'</p> <p>Modiša o re: 'Ke na le dieiye re ka tlaleletša.'</p> <p>Mogwera wa Koko: 'Ke tla hlaba kgogo ya ka ya mafelelo gore ke tlaleletše sa ka pitšeng.'</p>

SENGWALWA	MORUTIŠI O A DIRA/ O RE	BARUTWANA BA A DIRA
Badudi ka moka ba motsana ba ile ba phakišetša gae go bona gore ba ka hwetša eng go tlaleletša sopo e kgethegilego ya Koko ya maswika.		<i>Badudi ba motseng kamoka ba dire o kare ba kitimela gae!</i>
Mušimeetse o ile wa tšwa pitšeng. Koko o ile a hudua meetse gomme a tšhela letswai le dinoko. A monkgo o mobose! Ka o tee ka o tee badudi ba motsana ba tliša merogo go tlaleletša sopo ya Koko. Ge modudi o mongwe le o mongwe a tlaleletša motswako wa Sopo ya nkgā bosana le go rothiša mare!	<i>Botšiša barutwana: Naa karolo ye ya kanegelo e direga kae?</i> <i>Laela morutiši, molemiši, modiša, le mogwera wa Koko gore ba tle ka o tee ka o tee. O mongwe le o mongwe wa bona o swanetše go tšhela motswako ka gare ga pitša!</i>	<i>Barutwana ba hlalosa gore se se diragala Tselane!</i>
Mafelelong sopo e be e lokile. Mongwe le mongwe o ile a tliša sebjana gomme ba orela mollo ba abelana sopo ya go latswega ya maswika. E ile ya lekana batho kamoka le mpša ya Tselane!	<i>Laela barutwana go itira okare ba swere sebjana gomme ba oretše mollo e bile ba ja sopo!</i>	<i>Barutwana kamoka ba itira o kare ba ja sopo ya maswika ya bose!</i>
Ka morago ga moletlo, Koko o ile a anega kanegelo, Tselane a opela koša gomme batho ka moka ba keteka. E be e le lebaka le letelele mola motsana ka moka o ilego wa dula mmogo go ja le go tšea mehlamu. 'Ra tla ra ipshina lehono,' gwa realo molemi. 'Re leboga sopo ya maswika,' gwa realo modiša. 'Le re bontšhitše gore go abelana go re humiša ka moka,' gwa realo morutiši	--	Molemiši o re: 'Re bile le letšatši le monate go fetiša!' Modiša o re: 'Re leboga sopo ya maswika!' Morutiši o re: 'O re bontšhitše gore go abelana go re dira bahumi ka moka ga rena.'
Tselane le Koko ba ile ba abelana myemyelo ya sephiri.	--	<i>Tselane le Koko ba myemyela.</i>

Go Bala Ka Sehlopha Sa Go Hlahlwa

Metsotso 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Tanya šedi ya barutwana ka moka ka **matlakalatšhomo a go bala 3**.
- 2 Hlalosa **mošongwana wa 1 wa Labohlano** go barutwana ka moka ka phaphošing
- 3 Bitša sehlopha sa pele gore ba šome mmogo le wena.
- 4 Ka morago ga metsotso e 15, romela sehlopha morago gore ba dule fase ditulong tša bona.
- 5 Dira **phetogo ya segalo ya mošongwana wa go bala**.
- 6 Hlalosa **mošongwana wa 2 wa Labohlano** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 7 Bitša sehlopha sa bobedi gore ba tle go šoma mmogo le wena.
- 8 Tlatša Treka go laetša gore ke sehlopha sefe seo o se theeditšego, le gore ba badile eng.
- 9 Ngwala fase diphetogo tšeo di swanetšego go dirwa mo dihlopheng tša go bala goba tša mešongwana.

Tshekatsheko ya polelo ya mafelelo a beke

Metsotso e 15

- 1 Tanya šedi ya barutwana mo legogong mafelelong a letšatši.
- 2 Dira sebaka sa ditshekatsheko tša polelo beke le beke. Ke kgetho ya gago go hlakanya ditshekatsheko tša go ithuta tša Sepedi le tša Sekgowa.
- 3 Gopola go fa barutwana sebaka sa go 'Sokologa le go bolela' ba ahlaahle dikarabo tša bona le wa mphato. Ke moka, kgetha barutwana ba mmalwa go abelana ka dikarabo tša bona le phaphoši ka bophara.
- 4 Šomiša dipotšišo tše di latelago tša hlohleletšo go hlahla karolwana ya polelo ya poledišano ya gago:
 - a Naa ke efe Tabakgolo ya polelo ya rena ya beke?
 - b Ke kanegelo efe yeo le e badilego mmogo?
 - c Ke mantšu afe a maswa o a ratilego bekeng ye?
 - d Ke eng se o ithutilego sona bekeng ye?
 - e Naa re ngwadile ka eng bekeng ye?
 - f Naa go ngwala go kaonafetše bjang bekeng ye?
 - g Naa go bala go kaonafetše bjang bekeng ye?
 - h Ke eng seo o ikgantšhago ka sona bekeng ye?
- 5 La mafelelo, botša barutwana go nagana ka dilo tše pedi tše ba tlogo go botša ba malapa a bona ka seo ba ithutilego ka sona le ka tsela yeo ba kaonafetšego ka gona bekeng ye mabapi le mošomo wa bona.

Ela hloko: Tšepidišo ya go lebelela morago le go itekola ke karolwana e bohlokwa kudu ya go ithuta. O kgopelwa gore o seke wa tshediša mošongwana wo wa beke mahlo le ga tee.

The background of the entire page is a light gray color with a repeating pattern of small, white, line-art icons. These icons represent various educational fields: science (flasks, beakers, globes, atoms), mathematics (calculators, rulers, compasses, triangles), arts (pencils, paint palettes, brushes), and general education (books, graduation caps, lightbulbs, speech bubbles).

Mphato 2

KOTARA 3

Beke

2

TABAKGOLO:

Setšhaba

Go Lokiša Phaphoši

- 1 Ge beke e thoma, kgonthišiša gore phaphoši ya gago e a bogega ebile e hlwekile.
- 2 Bea PHAPHATI YA GO BONTŠHA ya gago nakong, ka go tloša dilo tše o sa hlwela o di šomiša, gomme o di boloke gabotse.
- 3 Ge o fetša, beakanya mantšu a papetlakgadima le tababakgolo ya tšhupetšo tše o di nyakago.
- 4 Hwetša le go beakanya dilo tša tabakgolo ya lebota le tafola yeo e ka bago le maatlakgogedi mo barutwaneng, mohlala: senepe sa Mari Copeny a nale Barack Obama.
- 5 Dira dinyakišišo mo marangrang a theknolotši (inthanete) go itokišetša tabakgolo. Mohlala: Hwetsa video ya Mari Copeny go bontšha barutwana ba gago.
- 6 Kgonthišiša gore dipuku tša barutwana tša go ngwala le dipukutšhomo tša DBE di swailwe, gomme di bolokilwe gabotse mo di dulago gona.
- 7 Kgonthišiša gore dipuku tše dikgolo ka moka, tša go bala le tša bokgobapuku ba phaphoši di ka lenaneo.

Mešongwana Ye E Okeditšwego

Mešongwana ye e ka šomišwa bjalo ka mošomo wa go ikemela wa barutwana ba go fetša mošomo wa bona ka pela GOBA ge o le gare o dira kelo mo barutwaneng.

Mošongwana wa 1: DBE Pukutšhomo 2: Letlakala la 6, A re baleng le Letlakala la 7, A re ngwaleng

Mošongwana wa 2: DBE Pukutšhomo 2: Letlakala la 8, A re direng

Mošongwana wa 3: DBE Pukutšhomo 2: Letlakala la 9, A re ngwaleng

Mošongwana wa 4: Thala seswantšho sa motho o mongwe wo a thušago setšhaba tikologong ya geno

Mošupologo

Mešongwana Ya Bomolomo

Metsotso e 15

BEKE 2

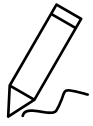
BOELETŠA TABAKGOLO: GO FIHLELLA TSEBO YEO BA NAGO LE YONA

- 1 Bontšha barutwana seswantšho sa Zanele a ngwala ditaletšo tša moletlo wa matswalo a gagwe mo Puku e Kgolo ya dikanegelo: Mari Copeny: Mohlabani wa Meetse
- 2 Botša barutwana gore re tšwela pele ka tabakgolo ya rena: Setšhaba
- 3 Thala sediko le leina la tabakgolo mo magareng ga letlapa.
- 4 Botšiša barutwana: *Naa ke eng se o ithutilego sona ka tabakgolo ye go fihla ka se sebaka?*
- 5 Ngwala dikakanyo tša barutwana go dikologa mmaphahlogo. Dikakanyo tša go swana di ngwale felo go tee.
- 6 Ge barutwana ba palelwa ke go fetola, botšiša dipotšišo tše di latelago tša hlohleletšo:
 - a Naa setšhaba se kopana neng?
 - b Naa ke eng tša dilo tše o di ratago ka setšhaba sa geno?
 - c Naa ke dilo dife tše o dumago go di fetola ka setšhaba sa geno?
 - d Naa ke bomang batho bao ba thušago goba ba bohlokwa setšhabeng tikologong ya geno?

TLOTLONTŠU YA TABAKGOLO

- 1 Ruta o šomiša PATS.(Šupa, Diragatša, Laodiša o Bolele)
- 2 Laetša mantšu le ditšhupetšo mo phaphathing ya tlotlontšu ya tabakgolo.
 - khuduego
 - mpholo
 - tšhilafalo
 - maemo

Morumokwano goba koša	Ditiro
Motse wa gešo o botse kudu	Šupa ka matsogo
Re ikgantšha ka mabenkele a magolo! Re ikgantšha ka dipetlele tše dikgolo!	Iphethe dikgara go laetša boikgantšho
Thuto yona ke mantšha o tlogele! Dikolo di akadile,etla o bogele!	Laetša go ntšha ka matsogo Phatlalatša matsogo
Motse wa gešo o ikadile, fase ga thaba!	Phatlalatša matsogo , o be o laetša thaba ka matsogo
Ge o ka o bona, o ka thaba!	Itshware ka fase ga mahlo go laetša go bona

Mongwalo

Metsotso e 15

- 1 Botša barutwana gore ba bule dipuku tša bona tša go ngwala.
- 2 Biletša barutwana medumo le mantšu a a latelago gore ba a ngwale:
 - a A A A...
 - b a a a...
 - c B B B...
 - d b b b...
 - e aba
 - f baba
- 3 Sa go latela, botša barutwana gore ba ntšhe dikryone gomme ba swaye mošomo wa bona.
- 4 Ka bothakga ngwala medumo le mantšu mo letlapeng.
- 5 Tšea dipuku mafelelong a letšatši, gomme o ngwale dintlha ka bao ba nyakago thušo yeo e oketšegilego.

TSELA ENGWE YA LENANEO LA MONGWALO

Modumo/Medumo: _____

Mantšu: _____

Lefoko: _____

Go Bala Ka Go Abelana:

Metsotso e 15

Pele re bala

MAANO A TEKATLHALOGANYO: GO PHOPHOOLETŠA

- 1 Dudiša barutwana mo legogong gore ba kgone go bona puku e kgolo.
- 2 Bula puku e kgolo mo kanegelong: Mari Copeny: Mohlabani wa meetse
- 3 Phetla puku o ba laetša diswantšho tša letlakala le lengwe le le lengwe, o ba botšiša gore ba nagana gore go direga eng.
- 4 Thuša barutwana go kopanya diswantšho, gore ba kgone go hwetša todi ya gore kanegelo e bolela ka eng.
- 5 Hlagiša tlotlontšu e mpsha mo dikarolwaneng tša maleba mo kanegelong.
- 6 Bala kanegelo ka moka ga yona gatee, o sa eme.

Go Ngwala:

Metsotso e 30

Go Rulaganya

BEKE 2

SEHLOGO: Ngwala ka seo o ratago go se dira go thuša setšhaba go dira lefase lefelo le le kaone.

MOŠOMO: Ngwala ditemana tša mafoko a 6 go iša go a 8.

GO ITOKIŠETŠA

- Ngwala lenaneo la go rulaganya le go lekola mo letlapeng pele o thoma ka thuto ya go ngwala.
- Ngwala kakanywa mo letlapeng pele lenaneothuto le thoma. Tsentsha phošo goba diphošo tse pedi.

LENANEO LA GO RULAGANYA LE GO LEKOLA:

- 1 Naa ke ngwadile ka tsela yeo nka dirago tikologo ya gešo goba lefase lefelo le le kaone?
- 2 Naa ke ngwadile mafoko a 6?
- 3 Naa ke peletile mantšu gabotse?
- 4 Naa lefoko le lengwe le le lengwe le thoma ka tlhaka e kgolo?
- 5 Naa lefoko le lengwe le le lengwe le felela ka maswaodikga a maleba?

DIRA TŠHUPETŠO YA GO RULAGANYA (KE A DIRA)

- 1 Balela barutwana lenaneo la go lekola le go rulaganya, o le balele godimo.
- 2 Sa go latela, balela barutwana kakanywa ya gago. O e balele godimo.
- 3 Lebelediša lenaneo la go rulaganya le go lekola, o lemoga ge eba kakanywa ya gago e nepagetše, goba ge eba o swanetše go e phošolla goba go e kaonafatša.
- 4 Dira tšhupetšo ya go phošolla go barutwana.

BARUTWANA BA FELELETŠA TSHEPETŠO YA GO RULAGANYA (O A DIRA)

- 1 Efa barutwana dipuku.
- 2 Botša barutwana go hwetša dikakanywa tša bona tša mošomo wa go ngwala.
- 3 Sa go latela, botša barutwana go lebelediša lenaneo la go rulaganya le go lekola gomme ba phošolle go ba ba dire di kaonafatšo ge e le gore go a hlokagala.
- 4 Ge barutwana ba le gare ba šoma, sepela ka phaphošing o sware dikhonferese tše dinnyane – kgonthișiša gore o šoma le sehlopha sa go fapana nakong engwe le engwe ge gona le mošomo wa go ngwala.
- 5 Lekola diphošo tša go tšwelela kgafetšakgafetša tša dingwalwa tša barutwana.
- 6 Tanya šedi ya barutwana gomme o ngwale diphošo kamoka tša barutwana mo letlapeng.
- 7 Bontšha barutwana gore diphošo tšeo diphošollwa bjang.

8 Mosegemanye 2020

Go thuša setšhaba

Ke naka go dira batho gore ba šomiša
polasetiki gape mošeng wa gešo.
Gore se direge, Ke swanetše go hwetša
lefelo leo batho ba ka beago dipolasetiki
tša bona gome ke di kgobaketše.

Se bohlokwa ka gore polasetiki se ya
lokela naga ebile e senya lefase.
Se tla dira batho gore ba lemoga gorre go
šomiša dilo gape go lokile ebile go ka thuša
lefase.

Sehlopha Sa Go Bala Ka Go Hlahlwa

Metsotso e 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Tanya šedi ya barutwana ka moka ka **matlakalatšhomo a go bala 4**.
- 2 Hlalosa **mošongwana wa 1** wa **Mošupologo** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 3 Bitša sehlopha sa pele gore ba šome mmogo le wena.
- 4 Ka morago ga metsotso e 15, romela sehlopha morago gore ba dule fase ditulong tša bona.
- 5 Dira phetogo ya segalo ya mošongwana wa go bala.
- 6 Hlalosa **mosongwana wa 2** wa **Mošupologo** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 7 Bitša sehlopha sa bobedi gore ba tle go šoma mmogo le wena.
- 8 Tlatša Treka go laetša gore ke sehlopha sefe seo o se theeditšego, le gore ba badile eng.
- 9 Ngwala fase diphetogo tšeo di swanetšego go dirwa mo dihlopheng tša go bala goba tša mešongwana.

Labobedi

Temogo Ya Medumo Le Ditamatlhaka:

Metsotso e 15

Hlagiša Modumo O Moswa Le Mantšu

HLAGIŠA MODUMO

- 1 Bitša modumo gomme o emiše papetlakgadima: /I/
- 2 Bitša modumo gomme o laele barutwana go boeletša modumo makgetlo a 3.
- 3 Ahlaahla ka tsela yeo modumo /I/ o fapanago ka Sepedi le ka Sekgowa.
- 4 Botšiša barutwana: Naa o ka nagana ka mantsu a modumo wa /I/?
- 5 Gopodišiša mantšu le barutwana, bjalo ka: **lešaka, kgala, leebea**

HLAGIŠA MANTŠU A MASWA

- 1 Biletša lentšu le lengwe le lengwe godimo o hlaboše lentšu ge o dutše o laetša papetlakgadima: **bala, ala, lala**
- 2 Laetša barutwana lentšu le lengwe le le lengwe, ge o gare o le bitša.
- 3 Kgotela barutwana go boeletša mantšu ge o le gare o bolela.
- 4 Kgomaretša mantšu a dipapetlakgadima mo godimo ga phaphathi ya go laetša ditumatlhaka.

TSELA ENGWE YA LENANEO LA DITUMATLHAKA

Modumo/Medumo: _____

Mantšu: _____

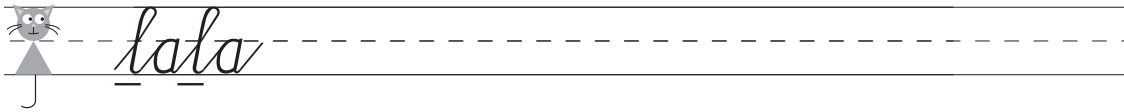
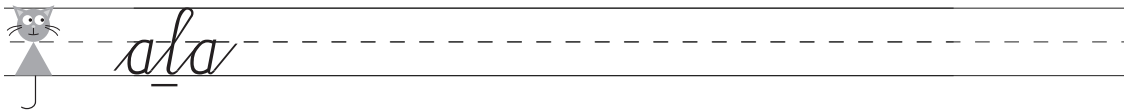
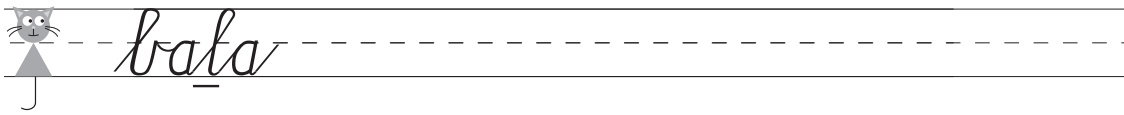
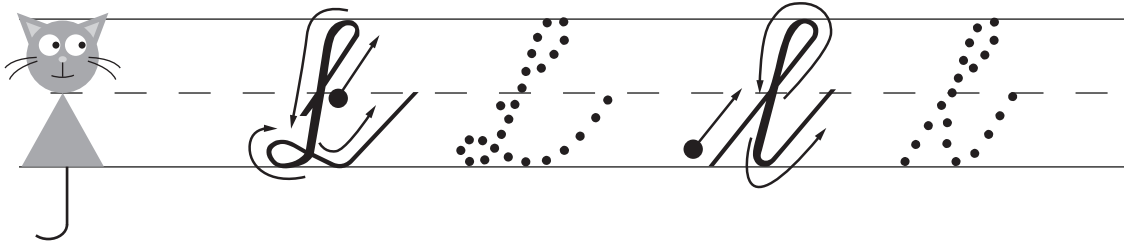
Mongwalo:

Metsotso e 15

Ngwala leleterere goba maleterere/mantšu/mafoko

- 1 Ruta barutwana go ngwala ditlhaka tše dikgolo le ditlhaka tše dinnyane: **LI**
- 2 Laetša go ngwala ditlhaka go barutwana bao ba ngwalago ka letsogo la go ja, ke moka o laetše ba go ngwala ka letsogo la ngele.
- 3 Ge o fetša botša barutwana go šoma le wa mphato go ngwala leleterere goba maleterere mo mekokotlong ka menwana ya bona.
- 4 Ka morago ga fao botša barutwana go ngwala leleterere goba maleterere mo godimo ga ditafola ka menwana ya bona.

- 5 La mafelelo, bontšha barutwana gape gore ba bopa bjang leletere goba maletere mo letlapeng.
- 6 Barutwana ba swanetše go kopolla modumo/mantšu/mafoko ka gare ga dipuku tša bona.

TSELA ENGWE YA LENANEO LA MONGWALO

Modumo/Medumo: _____

Mantšu: _____

Lefoko: _____

Go Bala Ka Go Abelana:

Metsotso e 15

Go Bala Lekgetlo La Pele

MAANO A TEKATLHALOGANYO: KE A AKANYA/DIRA DIKGOKAGANO

Sengwalwa	Go bala lekgetlo la pele (Go nagana kudu)
<p>Mari Copeny: Mohlabani wa meetse</p> <p>Mari Copeny ke mohlohleletši wa moswa kua Amerika yo a lwetšego meetse a go hlweka motseng wa gabo wa Flint, Michigan.</p>	
<p>Ge Mari a na le mengwaga e 8, ditaba ka khuduego ya meetse di ile tša tšwelela mo motseng wa gabo Mari. Khemikhale e bitšwago morodi e be e tšhilafatša meetse. Bana ba bantši mo Flint ba be ba lwatša ke go nwa khemikhale yeo ya kotsi kudu. Batho ba motse wa Mari ba be ba befetšwe ka gore meetse a bona a na le mpholo.</p>	<p>Nagana ge o be o ka lemoga gore meetse a o a nwago ka mehla a be a na le mpholo? Ke akanya gore o be o tla dira eng?</p>
<p>Ka mehla Mari le bana ba gabo ba be ba enwa meetse a go tšwa pomping ka ntle le go tshwenyega. Eupša ka ponyo ya leihlo, ba ile ba swanela ke go tlogela go nwa meetse a bona. Sebakeng, kgetho e tee ya bona e be e le go nwa meetse a go tšwa mabotlelong. Mari o be a thabela gore lapeng la gabo go be go se na le o tee yo a lwalago, eupša o be a kwela setšhaba sa gabo bohloko kudu.</p>	<p>Se se bonagala e le bothata bo bogolo kudu. Ke akanya gore naa go na le se Mari a ka se dirago?</p>
<p>Mari o ile a tšea sepeho sa go ngwalela Mopresidente Barack Obama lengwalo ka ga meetse a mpholo motseng wa Flint. Lengwalong la gagwe, o ile a laletša Mopresidente go etela motse wa gabo gore a kgone go ba le kwešišo e kaone ya kotsi ye ya meetse. O ile a kgopela mmagwe gore a romele lengwalo le.</p> <p>‘O tseba gore Mopresidente o hwetša dikete tša mangwalo tšatši ka tšatši? A ka no se tsoge a bone lengwalo la gago,’ mmago Mari a mo lemoša.</p> <p>Eupša Mari a mo kgopela go le romela le ge go le bjalo.</p> <p>‘O swanetše go tseba ka mokgwa o sa lokago o re swerwego ka ona. Re nwa mpholo gomme ga go yo a nyakago go lokiša se – fela ka baka la gore ga re setšhaba sa go huma!’ a hlalosa.</p>	<p>Mari o ile a tšea sepeho sa go ngwelela Mopresidente lengwalo go leka go dira diphetogo. Ke akanya gore naa o be o ka ngwala lengwalo le wena?</p>

Sengwalwa	Go bala lekgetlo la pele (Go nagana kudu)
<p>Ka morago ga kgwedi, mogala wa mmago Mari wa lla. Nomoro ya ona e be e sa tsebje. Ge mmago Mari a araba, e be e le mošomi wa go tšwa go White House.</p> <p>'Mopresidente Obama o badile lengwalo la Mari. O rata go amogela taletšo ya gagwe ya go tla Flint,' mošomi a realo.</p>	<p>Ke akanya gore mmago Mari o nagana eng bjale? O lemošitše Mari gore Mopresidente a ka no se bone lengwalo la gagwe, eupša bjale o tla mo Flint ka baka la lengwalo le Mari a le ngwadilego!</p>
<p>Ge Mari a fihla gae go tšwa sekolong, mmagwe o ile a myemyela a mo mmotšša gore a dule fase.</p> <p>'Ke go swaretše ditaba tše dikgolo!' a realo, 'Mopresidente Obama o badile lengwalo la gago...gomme o etla mo Flint go hlakana le wena.'</p> <p>Mari o ile a thaba. 'Bjale Mopresidente o tla bona mokgwa wo o sa lokago wo setšhaba sa rena se nwa meetse a mpholo!' Mari a realo.</p>	<p>Ke akanya ge ekaba lengwalo la Mari go Mopresidente le tla thuša go rarolla bothata mo setšhabeng sa gabo?</p>
<p>Ketelo ya Mopresidente e mo dumeletše go bona ka moo meetse a go ba le mpholo wa morodi a lego kotsi go setšhaba sa Flint. Ka morago ga moo, Mopresidente Obama o ile a tsebiša semmušo seemo sa tšhoganetšo. O ile a dumelela tšhelete ya go lokiša tsela ya meetse. Ka bomadimabe, tsela ya meetse kua Flint e be sa kgone go lokišega gabonolo.</p>	<p>Ke nagana gore lengwalo la Mari le bile le kgontšhago, ka gore Mopresidente o tliile a bona dilo ka ponego ya gagwe – bjale ka ge a be a nyaka!</p>
<p>Ge batho ba Flint ba emetše gore tsela ya meetse e lokišwe, Mari o ile a kgonthišisa gore ba hwetše meetse a bolokegilego go a go nwa. Sa pele, Mari o ile a kgoboketša tšhelete go rekela bahloki meetse a mabotlelo. Eupša mosong o mongwe, Mari o ile a lebelela ka gare ga setšheladitlakala a bona se tletše ka mabotlelo a plastiki. O ike a nagana ka plastiki yohle e tšhilafatšago planete. Go tloga letšatši leo, o ile a tšea sephetho sa go hwetša tharollo ye kaone ya tikologo. O ile a thoma go kgoboketša tšhelete ya mehlotlo ya meetse.</p>	<p>Ke akanya gore ke ka lebaka la eng Mari a be a šoma go kgoboketša tšhelete? E swanetše go ba e le ka gore o nyaka go thuša setšhaba sa gabo ka mo go kgonegago!</p>
<p>Mari o ile a se ke a emiša nwa ya gagwe ge bothata bo lokišitšwe setšhabeng sa gabo. O tšwela pele go lwela bana ba kua United States gore ba be le meetse a go bolokega le go hlweka – go se na taba gore setšhaba se diila ga kaakang.</p>	

Dipotšišo tša go latela	Dikarabo tše di kgonegago
Naa leina la motsana wa Mari ke eng?	Motsana wa gagwe ke Flint, Michigan kua United States.
Naa bothata e be e le eng motsaneng wa Mari?	Bothata e be e le meetse a go ba le kotsi / a na le mpholo / go ba le khemikhale ka gare.
Dipotšišo tša ke ka lebaka la eng	Dikarabo tše di kgonegago
Ke ka lebaka la eng Mari a ile a ngwala lengwalo go Mopresidente Barack Obama?	<ul style="list-style-type: none"> Ka lebaka la gore o be a nyaka go thuša setšhaba sa gabo. Ka lebaka la gore e be e le bothata bo bogolo go bo lokiša gomme o tsebile gore o nyaka thušo. Ka lebaka la gore o be a nyaka Mopresidente a kwešiša bothata mo Flint. Ka lebaka la gore o tsebile gore Mopresidente o be a na le maatla a go thuša go lokiša bothata bo bogolo.

Go Bala Ka Sehlopha Sa Go Hlahlwa

Metsotso e 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Tanya šedi ya barutwana ka moka ka **matlakalatšhomo a go bala 4**.
- 2 Hlalosa **mošongwana wa 1** wa **Labobedi** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 3 Bitša sehlopha sa pele gore ba šome mmogo le wena.
- 4 Ka morago ga metsotso e 15, romela sehlopha morago gore ba dule fase ditulong tša bona.
- 5 Dira phetogo ya segalo ya mošongwana wa go bala.
- 6 Hlalosa **mošongwana wa 2** wa **Labobedi** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 7 Bitša sehlopha sa bobedi gore ba tle go šoma mmogo le wena.
- 8 Tlatša Treka go laetša gore ke sehlopha sefe seo o se theeditšego, le gore ba badile eng.
- 9 Ngwala fase diphetogo tšeo di swanetšego go dirwa mo dihlopheng tša go bala goba tša mešongwana.

Laboraro

Mešongwana Ya Bomolomo

Metsotso e 15

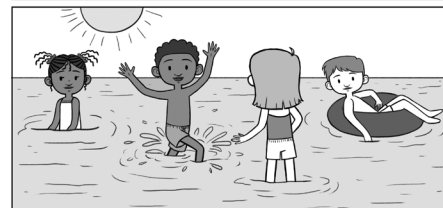
TLOTLONTŠU YA TABAKGOLO

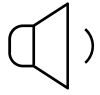
- 1 Ruta o šomiša PATS.(Šupa, Diragatša, Laodiša o Bolele)
- 2 Laetša mantšu le ditšhupetšo mo phaphathing ya tlotlontšu ya Tabakgolo.
 - ponego
 - go ba le tshepho
 - šiiša

Morumokwano goba koša	Ditiro
Batho ka moka, re nale maikutlo	Phatlalatša matsogo go laetša batho ka moka
Maikutlo a lethabo	Laetša go myemyela
Maikutlo a manyami	Laetša go nyama ka go bea matsogo mo sefahlegong
Maikutlo a go swaba	Laetša go swaba ka go bea matsogo mo marameng
Maikutlo a go tšhoga.	Laetša go tšhoga ka go bea matsogo mo molomong
A re hlompheg maikutlo a batho ka moka	Laetša hlomphe ka go hlakantšha matsogo

BOKGONI BA GO ANEGA

- 1 Arola barutwana ka dihlophana.
- 2 Efa sehlopha se sengwe le se sengwe letlakala la diswantšho tša bokgoni ba go anega.
- 3 Gopotša barutwana gore beke ya go feta, ba ihlametše dikanegelo ka diswantšho.
- 4 Beke ye, barutwana ba swanetše go šoma mmogo e le sehlopha go tšea sephetho ka mabapi le kanegelo ya sehlopha.
- 5 Gopotša barutwana gore kanegelo tša bona e swanetše goba tšeo ba ihlametšego tšona, eupša gape di swanetše go sepelelana le diswantšho!
- 6 Tanya šedi ya barutwana.
- 7 Kgopela sehlopha se 1 go iša go tše 2 go abelana ka kanegelo ya sehlopha sa bona.
- 8 Leboga barutwana go abelana ka dikanegelo tša bona.

Temogo ya medumo le ditumatlhaka:

Metsotso e 15

Hlagiša Modumo O Moswa Le Mantšu

HLAGIŠA MODUMO

- 1 Bitša modumo gomme o emiše papetlakgadima: /e/
- 2 Bitša modumo gomme o laele barutwana go boeletša modumo makgetlo a 3.
- 3 Ahlaahla ka tsela yeo modumo /e/ o fapanago ka Sepedi le ka Sekgowa.
- 4 Botšiša barutwana: Naa o ka nagana mantšu a modumo wa /e/?
- 5 Gopodišiša mantšu le barutwana, bjalo ka: **tsebe, sefa, fela**

HLAGIŠA MANTŠU A MASWA

- 1 Biletša lentšu le lengwe le lengwe godimo o hlaboše lentšu ge o dutše o laetša papetlakgadima: **ela, bela, bea, lela**
- 2 Laetša barutwana lentšu le lengwe le le lengwe, ge o le gare o le bitša.
- 3 Kgopela barutwana go boeletša mantšu ge o dutše o bolela.
- 4 Kgomaretša mantšu a dipapetlakgadima mo godimo ga phaphathi ya go laetša ditumatlhaka.

TSELA ENGWE YA LENANEO LA DITUMATLHAKA

Modumo/Medumo: _____

Mantšu: _____

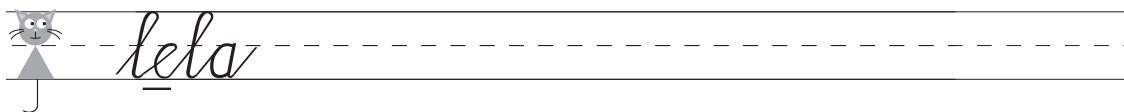
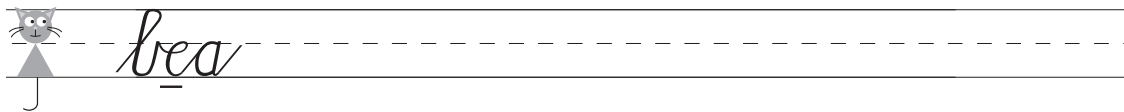
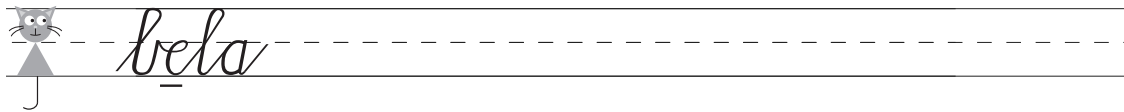
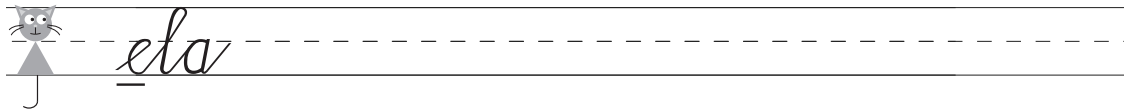
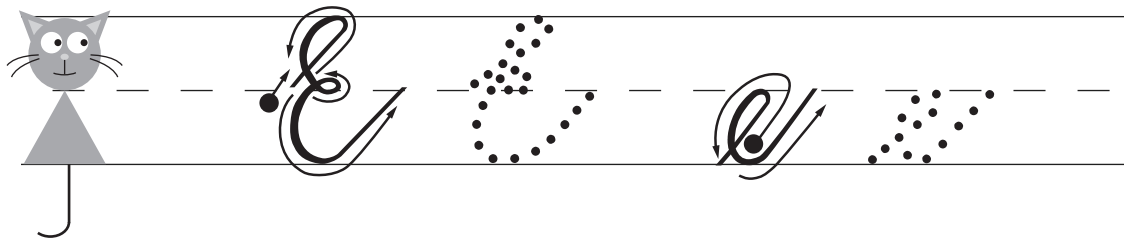

Mongwalo:

Metsotso e 15

Ngwala leleterere / mantšu / mafoko

- 1 Ruta barutwana go bopa ditlhaka tše dikgolo le ditlhaka tše dinnyane: **Ee**
- 2 Laetša go ngwala ditlhaka go barutwana bao ba ngwalago ka letsogo la go ja, ke moka o laetše ba go ngwala ka letsogo la ngele.
- 3 Ge o fetša botša barutwana go šoma le wa mphato go ngwala leleterere goba maletere mo mekokotlong ka menwana ya bona.
- 4 Ka morago ga fao botša barutwana go ngwala leleterere goba maletere mo godimo ga ditafola ka menwana ya bona.
- 5 La mafelelo, bontšha barutwana gape gore ba bopa bjang leleterere goba maletere mo letlapeng.
- 6 Barutwana ba swanetše go kopolla modumo ka gare ga dipuku tša bona.

TSELA ENGWE YA LENANEO LA MONGWALO

Modumo/Medumo: _____

Mantšu: _____

Lefoko: _____

Go Ngwala:

Metsotso e 30

Go Phatlalatša Le Go Tšweletša

SEHLOGO: Ngwala ka seo o ratago go se dira go thuša setšhaba go dira lefase lefelo le le kaone.

MOŠOMO: Ngwala ditemana tša mafoko a 6 go iša go a 8.

FREIMI YA GO NGWALA:

Ke tla rata go...

Gore se se diragale, ke tla...

Se se bohlokwa ka lebaka la gore...

Se se tla thuša...

GO ITOKIŠETŠA: Pele ga lenaneothuto la go ngwala, ngwala peakanyo yeo o idirilego ka Mošupologo mo letlapeng.

TSHUPETŠO YA TSHEPETŠO YA GO PHATLALATŠA (KE A DIRA)

- 1 Gopotša barutwana gore ka Mošupologo o šomišitše lenaneo la go rulaganya le go lekola go rulaganya kakanywa wa gago.
- 2 Sa go latela, botša barutwana gore lehono re tla phatlalatša le go tšweletša sengwalwa sa rena sa mafelelo.
- 3 Bontšha barutwana go ngwalolla ka leswa sengwalwa, o tsentšha sehlogo le letšatšikgwedi.

BARUTWANA BA TLA FELELETŠA TSHEPETŠO YA PHATLALATŠO (O A DIRA)

- 1 Efa barutwana dipuku tša go ngwala.
- 2 Laela barutwana go ngwala letšatšikgwedi le sehlogo: **Go thusa setšhaba sa gešo: Kakanywa**
- 3 Botša barutwana gore ba ngwalolle mošomo wa bona a mafelelo ka bokgwari, o be ntle le diphošo.
- 4 Ge e le gore barutwana ba na le nako, ba ka thala seswantšho ka pejana.
- 5 Ge barutwana ba dutše ba ngwala, sepela ka phaphošing gomme o thuše barutwana bao ba šitwago.

BARUTWANA BA TŠWELETŠA SEO BA SE NGWADILEGO

- 1 Ge go šetše metsotso e mehlano gore thuto e fele, botša barutwana go bea dipene le diphesele tša bona.
- 2 Botša barutwana go Sokologa ba Bolele gomme ba balele wa mphato seo ba se ngwadilego.
- 3 Ge barutwana ba feditše go dira se, bitša morutwana o tee goba ba ba bedi go balela phaphoši seo ba se ngwadilego.
- 4 Lekeletsa dingwalwa tsa barutwana go ralala le phaphoši. Se se thuša barutwana go bala dingwalwa tša ba bangwe gomme ba be le poledišano ka mantšu a maswa a tlotlontšu.

15 Mosegemanye 2020

Go thuša setšhaba

Ke nyaka go dira batho gore ba šomiša polasetiki gape motseng wa gešo. Gore se se direge, Ke swanetše go hwetša lefelo leo batho ba ka beago dipolasetiki tša bona gomme ke di kgobaketše.

Se se bohlokwa ka gore polasetiki ga se ya lokela naga ebile e senya lefase. Se se tla dira batho gore ba lemoga gore go šomiša dilo gape go lokile ebile go ka thuša lefase.

Go Bala Ka Sehlopha Sa Go Hlahlwa

Metsotso e 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Tanya šedi ya barutwana ka moka ka **matlakalatšhomo a go bala 4**.
- 2 Hlalosa **mošongwana wa 1** wa **Laboraro** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 3 Bitša sehlopha sa pele gore ba šome mmogo le wena.
- 4 Ka morago ga metsotso e 15, romela sehlopha morago gore ba dule fase ditulong tša bona.
- 5 Dira **phetogo ya segalo ya mošongwana wa go bala**.
- 6 Hlalosa **mošongwana wa 2** wa **Laboraro** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 7 Bitša sehlopha sa bobedi gore ba tle go šoma mmogo le wena.
- 8 Tlatša Treka go laetša gore ke sehlopha sefe seo o se theeditšego, le gore ba badile eng.
- 9 Ngwala fase diphetogo tšeo di swanetšego go dirwa mo dihlopheng tša go bala goba tša mešongwana.

Labone

Temogo ya medumo le ditumatlhaka:

Metsotso e 15

Go kgaogantšha le go kopanya

KE A DIRA...

- 1 Thoma ka lentšu go thutong ya Labobedi.
- 2 Bitša lentšu: **bala**
- 3 Kgaogantšha lentšu go ba modumo ka botee go ba modumo o ikemetšego ka nnoši: /b/-/a/-/l/-/a/
- 4 Bitša modumo wa mathomo wa lentšu: /b/
- 5 Bitša modumo wa bobedi wa lentšu: /a/
- 6 Bitša modumo wa boraro wa lentšu: /l/
- 7 Bitša modumo wa mafelelo wa lentšu: /a/
- 8 Ngwala lentšu mo letlapeng: **bala**
- 9 Laetša go šupa le go kopantšha medumo go bopa lentšu: /ba/-/la/ = **bala**
- 10 Boeletša se ka lentšu la go tšwa thutong ya Laboraro: **bela**

RE A DIRA...

- 1 Thoma ka lentšu la go tšwa thutong ya Labobedi.
- 2 Bitša lentšu: **lala**
- 3 Botšiša barutwana: Ke ofe modumo wa mathomo wa lentšu? /l/
- 4 Botšiša barutwana: Ke ofe modumo wa bobedi wa lentšu? /a/
- 5 Botšiša barutwana: Ke modumo ofe wa boraro wa lentšu? /l/
- 6 Botšiša barutwana: Ke ofe modumo wa mafelelo wa lentšu? /a/
- 7 Kgopela barutwana go kgaogantšha lentšu go ba modumo o ikemetšego o nnoši: /l/-/a/-/l/-/a/
- 8 Ngwala lentšu: **lala**
- 9 Laela barutwana go kopanya medumo ya lentšu mmogo le wena: /la/-/la/ = **lala**
- 10 Boeletša se ka lentšu la morago la thuto ya Laboraro: **lela**

TSELA ENGWE YA LENANEO LA DITUMATLHAKA

Modumo/Medumo: _____

Mantšu: _____

Go Bala Ka Go Abelana:

Metsotso e 15

Go Bala Lekgetlo La Bobedi

MAANO A GO BALA: KE A AKANYA/ GO DIRA DIKGOKAGANYO

Sengwalwa	Go bala lekgetlo la bobedi (Go nagana kudu)
<p>Mari Copeny: Mohlabani wa meetse</p> <p>Mari Copeny ke mohlohleletši wa moswa kua Amerika yo a lwetšego meetse a go hlweka motseng wa gabo wa Flint, Michigan.</p>	<p>Ke akanya gore naa re be re tla dira eng ge setšhaba sa rena se be se na le bothata ba go swana le ba Mari? Ke akanya gore naa re be re tla ba bahlohleletši go swana le Mari?</p>
<p>Ge Mari a na le mengwaga e 8, ditaba ka khuduego ya meetse di ile tša tšwelela mo motseng wa gabo Mari. Khemikhale e bitšwago morodi e be e tšhilafatša meetse. Bana ba bantši mo Flint ba be ba lwatša ke go nwa khemikhale yeo ya kotsi kudu. Batho ba motse wa Mari ba be ba befetšwe ka gore meetse a bona a na le mpholo.</p>	<p>Ge setšhaba sa rena se be se na le meetse a kotsi a go šilafala a ka re hlagišetša kotsi, ke nagana gore ke be ke tla befelwa kudu.</p>
<p>Ka mehla Mari le bana ba gabo ba be ba enwa meetse a go tšwa pumping ka ntle le go tshwenyega. Eupša ka ponyo ya leihlo, ba ile ba swanela ke go tlogela go nwa meetse a bona. Sebakeng, kgetho e tee ya bona e be e le go nwa meetse a go tšwa mabotlelong. Mari o be a thabela gore lapeng la gabo go be go se na le o tee yo a lwalago, eupša o be a kwela setšhaba sa gabo bohloko kudu.</p>	<p>Ke akanya gore ke be ke tla dira eng ge ke be ke le seemong sa go swana le sa Mari?</p>
<p>Mari o ile a tšea sepetho sa go ngwalela Mopresidente Barack Obama lengwalo ka ga meetse a mpholo motseng wa Flint. Lengwalong la gagwe, o ile a laletša Mopresidente go etela motse wa gabo gore a kgone go ba le kwešišo e kaone ya kotsi ye ya meetse. O ile a kgopela mmagwe gore a romele lengwalo le.</p> <p>‘O tseba gore Mopresidente o hwetša dikete tša mangwalo tšatši ka tšatši? A ka no se tsoge a bone lengwalo la gago,’ mmago Mari a mo lemoša.</p> <p>Eupša Mari a mo kgopela go le romela le ge go le bjalo.</p> <p>‘O swanetše go tseba ka moglewa o sa lokago o re swerwego ka ona. Re nwa mpholo gomme ga go yo a nyakago go lokiša se – fela ka baka la gore ga re setšhaba sa go huma!’ a hlalosa.</p>	<p>Ke nagana gore Mari o ngwalela Mopresidente Obama lengwalo ka gore o nyaka go lokiša bothata bjo, gomme o tsebile gore mopresidente o na le maatla a go thuša. Ge ke be ke le Mari, ke nagana gore ke be ke tla ngwala lengwalo le nna.</p>

Sengwalwa	Go bala lekgetlo la bobedi (Go nagana kudu)
<p>Ka morago ga kgwedi, mogala wa mmago Mari wa lla. Nomoro ya ona e be e sa tsebje. Ge mmago Mari a araba, e be e le mošomi wa go tšwa go White House.</p> <p>'Mopresidente Obama o badile lengwalo la Mari. O rata go amogela taletšo ya gagwe ya go tla Flint,' mošomi a realo.</p>	<p>Mmallo! Ke thabela gore Mari o ile a tšea nako go mo ngwalela lengwalo. Se se bontšha gore go ngwalela batho ba go ba le maatla go a thuša!</p>
<p>Ge Mari a fihla gae go tšwa sekolong, mmagwe o ile a myemyela a mo mmotša gore a dule fase.</p> <p>'Ke go swaretše ditaba tše dikgolo!' a realo, 'Mopresidente Obama o badile lengwalo la gago...gomme o etla mo Flint go hlakana le wena.'</p> <p>Mari o ile a thaba. 'Bjale Mopresidente o tla bona mokgwa wo o sa lokago wo setšhaba sa rena se nwa meetse a mpholo!' Mari a realo.</p>	<p>Ge ke be ke le Mari, ke be ke tla nyaka gore Mopresidente a bone dilo ka ponego ya ka, gore le yena a nyake go thuša go lokiša bothata bjo.</p>
<p>Nakong ya ketelo ya Mopresidente Obama mo Flint, o ile a dula fase la Mari.</p> <p>'Mangwalo a go tšwa go bana bjalo ka wena ke ona a dirago gore ke be le kholofelo ka bokamoso,' a realo.</p>	<p>Mari o dira gore le nna ke be le monagano wa maleba, ka gore o mpontšha gore motho o tee o monnyane o kgona go dira gore dilo di be kaone setšhabeng ka moka.</p>
<p>Ketelo ya Mopresidente e mo dumeletše go bona ka moo meetse a go ba le mpholo wa morodi a lego kotsi go setšhaba sa Flint. Ka morago ga moo, Mopresidente Obama o ile a tsebiša semmušo seemo sa tšhoganetšo. O ile a dumelela tšhelete ya go lokiša tsela ya meetse. Ka bomadimabe, tsela ya meetse kua Flint e be sa kgone go lokišega gabonolo.</p>	<p>Ge ke be ke le Mari, ke be ke tla ikgantšha gore lengwalo la ka le thušitše go tliša šedi go bothata mo setšhabeng sa gešo.</p>
<p>Ge batho ba Flint ba emetše gore tsela ya meetse e lokišwe, Mari o ile a kgonthišisa gore ba hwetše meetse a bolokegilego go a go nwa. Sa pele, Mari o ile a kgoboketša tšhelete go rekela bahloki meetse a mabotlelo. Eupša mosong o mongwe, Mari o ile a lebelela ka gare ga setšheladitlakala a bona se tletše ka mabotlelo a plastiki. O ike a nagana ka plastiki yohle e tšhilafatšago planete. Go tloga letšatši leo, o ile a tšea sephetho sa go hwetša tharollo ye kaone ya tikologo. O ile a thoma go kgoboketša tšhelete ya mehlotlo ya meetse.</p>	<p>Ke bona gore Mari o phela a nagana ka go thuša gore motsana wa gabo o be kaone. Mari o hlohloletša gore le nna ke nyake go thuša motsana wa gešo.</p>
<p>Mari o ile a se ke a emiša nwa ya gagwe ge bothata bo lokišitšwe setšhabeng sa gabo. O tšwela pele go lwela bana ba kua United States gore ba be le meetse a go bolokega le go hlweka – go se na taba gore setšhaba se diila ga kaakang.</p>	

Dipotšišo tša go latela	Dikarabo tše kgonegago
Naa Mari o dirile eng go thuša setšhaba sa gabo?	<ul style="list-style-type: none"> O ngwaletše Mopresidente lengwalo. O kgobokeditše tšhelete ya mabotlelo le mahlotlo a meetse.
Naa o ka kgona go dira kgokaganyo go Mari? O nagana gore o be o tla dira eng ge meetse a motsana wa geno a ana le mpholo? Goba, ge go be go se na meetse motsaneng wa geno?	<i>Ke nagana gore ke be ke tla...</i>
Dipotšišo tša ke ka lebaka la eng	Dikarabo tše kgonegago
Ke ka lebaka la eng o nagana gore Mopresidente Obama a rile bana ba go swana le Mari ba mo fa tshupo ya bokamoso?	<ul style="list-style-type: none"> Ka lebaka la gore o tšere nako go mo ngwalela lengwalo. Ka lebaka la gore ke motho o monnyane yo a tshwenyegago ka go fetola setšhaba sa gabo ka moka. Ka lebaka la gore o šoma kudu gore dilo di be kaone mo setšhabeng sa gabo. Ka lebaka la gore le ge e le ngwana, o šetše a šoma go kaonafatša setšhaba sa gabo.

Sehlopha Sa Go Bala Ka Go Hlahlwa

Metsotso e 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Tanya šedi ya barutwana ka moka ka **matlakalatšhomo a go bala 4**.
- 2 Hlalosa **mošongwana wa 1 wa Labone** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 3 Bitša sehlopha sa pele gore ba šome mmogo le wena.
- 4 Ka morago ga metsotso e 15, romela sehlopha morago gore ba dule fase ditulong tša bona.
- 5 Dira phetogo ya segalo ya mošongwana wa go bala.
- 6 Hlalosa **mošongwana wa 2 wa Labone** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 7 Bitša sehlopha sa bobedi gore ba tle go šoma mmogo le wena.
- 8 Tlatša Treka go laetša gore ke sehlopha sefe seo o se theeditšego, le gore ba badile eng.
- 9 Ngwala fase diphetogo tšeo di swanetšego go diriwa mo dihlopheng tša go bala goba tša mešongwana.

Labohlano

Mešongwana Ya Bomolomo

Metsotso e 15

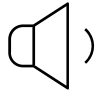
TLOTLONTŠU YA TABAKGOLO

- 1 Ruta o šomiša PATS.(Šupa, Diragatša, Laodiša o Bolele)
- 2 Laetša mantšu le ditšhupetšo mo phaphathing ya tlotlontšu ya tabakgolo.
 - maatla
 - go ba le maatla
 - moetapele

Morumokwano goba koša	Ditiro
Batho ka moka, re nale maikutlo	Phatlalatša matsogo go laetša batho ka moka
Maikutlo a lethabo	Laetša go myemyela
Maikutlo a manyami	Laetša go nyama ka go bea matsogo mo sefahlegong
Maikutlo a go swaba	Laetša go swaba ka go bea matsogo mo marameng
Maikutlo a go tšhoga.	Laetša go tšhoga ka go bea matsogo mo molomong
A re hlompheng maikutlo a batho ka moka	Laetša hlomphe ka go hlakantšha matsogo

POLEDIŠANO YA SENGWALWA SA GO BALA KA GO ABELANA

- 1 Ngwala freimi ya poledišano mo letlapeng:
Mo kanegelong...
Ke nagana gore Mari o...ka gobane...
Ke nagana gore kanegelo ye e ngwadilwe go nruta...
- 2 Bala freimi ya poledišano le barutwana.
- 3 Bea barutwana ka **dihlophana**.
- 4 Botša barutwana gore o mongwe le o mongwe o swanetše go hwetša sebaka go araba potšišo e nngwe le e nngwe ya poledišano.
- 5 Tanya šedi ya barutwana.
- 6 Botšiša barutwana ba go fapana goba sehlopha se se itseng go abelana ka dikarabo tša bona.
- 7 Ge dikarabo di fošagetše, ba phošolle.
- 8 Leboga barutwana ka maitapišo a bona.

Temogo ya medumo le Ditumathlaka:

Metsotso e 15

Go Hwetša Mantšu

Ngwala tafolana ye mo letlapeng e be le medumo yeo o ithutileng yona nako ya go feta mmogo le yeo e rutilwego ka Labobedi le ka Laboraro.

l	e	a
b		

BEKE 2

LAETŠA

- 1 Gopotša barutwana medumo ya beke: /l/ le /e/
- 2 Lebeledišiša medumo kamoka le ditwakanywa mo letlapeng.
- 3 Efa barutwana metsotso e 3 go dira mafoko go bopa mantšu ka medumo le ditwakanywa moo ba ka kgonago ka gona.
- 4 Bontšha barutwana go bopa mantšu ka medumo ye e nepišitšwego, bjalo ka: /l/-/e/-/l/-/a/ = **lela**
- 5 Gopotša barutwana ba ka bopa lentšu ba šomiša medumo e fe kapa efe – e sego fela /l/ goba /e/
- 6 Bontšha barutwana go dira lentšu le lengwe, bjalo ka: /b/-/a/-/b/-/a/ = **baba**

BARUTWANA BA DIRA

- 1 Botša barutwana gore ba bule dipuku tša bona tša go ngwala gomme ba ngwale sehlogo: **l, e**
- 2 Laela barutwana ba thome go ngwala.
- 3 Efa barutwana metsotso e 3 go hwetša le go bopa mantšu a mantši go ya le ka mo ba ka kgonago ka gona.
- 4 Dumelela barutwana go swaya mošomo wa bona. Bontšha barutwana gore mantšu a, a bopiwa bjang (le amangwe): **bala, ala, lala, ela, bela, bea, lela, aba, baba**

TSELA ENGWE YA LENANEO LA DITUMATHLAKA

Modumo/Medumo: _____

Mantšu: _____

Go Bala Ka Go Abelana:

Metsotso e 15

Morago ga go bala

MAANO A TEKATLHALOGANYO: AKARETŠA, DIRA DIKGOKAGANO

KAKARETŠO YA BOMOLOMO GOBA YA GO NGWALWA YA KANEGELO

- 1 Hlalosa gore lehono re *tla nagana ka karolwana ya bohlokwa ya sengwalwa*.
- 2 Re tla nagana gape ka kgokagano yeo re ka e dirago le sengwalwa.
- 3 Ngwala freimi ya go akaretša mo letlapeng.
- 4 Laela barutwana go šomiša freimi go araba dipotšišo:
Sengwalwa se se bolela ka... (mafoko a 2 go iša go a 3)
Ke ratile...
Ke nagana gore nka thuša setšhaba sa gešo balo ka Mari ka go...
- 5 Hlalosa gore barutwana ba ka se kgone go bolela dilo kamoka ka sengwalwa – ba swanetše go go kgetha dikarolwana tša bohlokwa kudu.
- 6 Supetsa barutwana mohlala wa gago. E re: ***Kanegelo ye e ka ga Mari Copeny a ngwalela mopresidente lengwalo gore a thuse go rarolla bothata bo bo aparetšego setšhaba sa gabo. Ke ratile gore kanegelo ye e re rutile ka motho ba go swana le nna le wena wo a thušitšego setšhaba sa gabo. Ke ikwa kgahlwa ke Mari. Ke nagana go thuša setšhaba sa gešo bjalo ka Mari ka go kgonthišiša gona le ditšheladitšhila gore batho ba kgone go lahela ditlakala, ba se ke ba di lahlela mmileng.***
- 7 Bontšha barutwana diswantšho go tšwa ka gare ga puku e kgolo ya dikanegelo.
- 8 Efa barutwana sebaka sa go nagana ka sengwalwa.
- 9 Laela barutwana go **sokologa le go bolela**, gomme ba **abelane** ka dikakaretšo tša bona le wa mphato. (***Ga ba swanela go gopola seo morutiši a se boletšego. Se e swanetše go ba dikakanyo tša barutwana!***)
- 10 Tanya šedi ya barutwana.
- 11 Kgopela morutwana o 1 goba ba ba 2 go abelana ka dikakaretšo le phaphoši.
- 12 Dira kakaretšo ya phaphoši, bjalo ka: ***Kanegelo kopana ye e ka moswa wa go bitšwa Mari Copeny, wo a thušago setšhaba sa gabo. Re ratile kanegelo ye ka gobane re ithuta ka motho o mongwe wo a rarollotšego bothata bo bo bego e le hloro boroko setšhabeng sa gabo! Re naganne ka ditsela tša go fapafapana tša go thuša setšhaba, bjalo ka go hlwekiša ditšhila mebileng le go aga lepatlelo le leswa!***

Go Bala Ka Sehlopha Sa Go Hlahlwa

Metsotso 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Tanya šedi ya barutwana ka moka ka **matlakalatšhomo a go bala 4**.
- 2 Hlalosa **mošongwana wa 1 wa Labohlano** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 3 Bitša sehlopha sa pele gore ba šome mmogo le wena.
- 4 Ka morago ga metsotso e 15, romela sehlopha morago gore ba dule fase ditulong tša bona.
- 5 Dira **phetogo ya segalo ya mošongwana wa go bala**.
- 6 Hlalosa **mošongwana wa 2 wa Labohlano** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 7 Bitša sehlopha sa bobedi gore ba tle go šoma mmogo le wena.
- 8 Tlatša Treka go laetša gore ke sehlopha sefe seo o se theeditšego, le gore ba badile eng.
- 9 Ngwala fase diphetogo tšeo di swanetšego go dirwa mo dihlopheng tša go bala goba tša mešongwana.

BEKE 2

Tshekatsheko ya polelo ya mafelelo a beke

Metsotso e 15

- 1 Tanya šedi ya barutwana mo legogong mafelelong a letšatši.
- 2 Dira sebaka sa ditshekatsheko tša polelo beke le beke. Ke kgetho ya gago go hlakanya ditshekatsheko tša go ithuta tša Sepedi le tša Sekgowa.
- 3 Gopola go fa barutwana sebaka sa go 'Sokologa le go bolela' ba ahlaahle dikarabo tša bona le wa mphato. Ke moka, kgetha barutwana ba mmalwa go abelana ka dikarabo tša bona le phaphoši ka bophara.
- 4 Šomiša dipotšišo tše di latelago tša hlohleletšo go hlahla karolwana ya polelo ya poledišano ya gago:
 - a Naa ke efe Tabakgolo ya polelo ya rena ya beke?
 - b Ke kanegelo efe yeo le e badilego mmogo?
 - c Ke mantšu afe a maswa o a ratilego bekeng ye?
 - d Ke eng se o ithutilego sona bekeng ye?
 - e Naa re ngwadile ka eng bekeng ye?
 - f Naa go ngwala go kaonafetše bjang bekeng ye?
 - g Naa go bala go kaonafetše bjang bekeng ye?
 - h Ke eng seo o ikgantšhago ka sona bekeng ye?
- 5 La mafelelo, botša barutwana go nagana ka dilo tše pedi tše ba tlogo go botša ba malapa a bona ka seo ba ithutilego ka sona le ka tsela yeo ba kaonafetšego ka gona bekeng ye mabapi le mošomo wa bona.

Ela hloko: Tshepidišo ya go lebelela morago le go itekola ke karolwana e bohlokwa kudu ya go ithuta. O kgopelwa gore o seke wa tshediša mošongwana wo wa beke mahlo le ga tee.

The background of the entire page is a light gray color with a repeating pattern of small, white, line-art icons. These icons represent various educational fields: science (flasks, atoms, globes), mathematics (calculators, rulers, compasses), arts (pencils, paint palettes), and general learning (books, graduation caps, lightbulbs).

Mphato 2 KOTARA 3 Beke

3

**TABAKGOLO:
Bokgoni
kakanywa**

Go Lokiša Phaphoši

- 1 Ge beke e thoma, kgonthišiša gore phaphoši ya gago e a bogega ebile e hlwekile.
- 2 Bea PHAPHATI YA GO BONTŠHA ya gago nakong, ka go tloša dilo tše o sa hlwela o di šomiša, gomme o di boloke gabotse.
- 3 Ge o fetša, beakanya mantšu a papetlakgadima le tababakgolo ya tšhupetšo tše o di nyakago.
- 4 Hwetša le go beakanya dilo tša tabakgolo ya lebota le tafola yeo e ka bago le maatlakgogedi mo barutwaneng, mohlala: dilo tša go dirwa go ka ditšhila tša go dirišwaleswa, dibetlwa tša go fapafapana tša go dirwa ke barutwana.
- 5 Dira dinyakišišo mo marangrang a theknolotši (inthanete) go itokišetša tabakgolo. Mohlala: ditsela tša go dira dibapadišwa ka ditšhila tša go dirišwa leswa.
- 6 Kgonthišiša gore dipuku tša barutwana tša go ngwala le dipukutšhomo tša DBE di swailwe, gomme di bolokilwe gabotse mo di dulago gona.
- 7 Kgonthišiša gore dipuku tše dikgolo ka moka, tša go bala le tša bokgobapuku ba phaphoši di ka lenaneo.

Mešongwana Ye E Okeditšwego

Mešongwana ye e ka šomišwa bjalo ka mošomo wa go ikemela wa barutwana ba go fetša mošomo wa bona ka pela GOBA ge o le gare o dira kelo mo barutwaneng.

Mošongwana wa 1: DBE Pukutšhomo 2: Letlakala la 10, A re baleng & Letlakaleng 11, A re ngwaleng

Mošongwana wa 2: DBE Pukutšhomo 2: Letlakala la 12 & 13, A re ngwaleng

Mošongwana wa 3: DBE Pukutšhomo 2: Letlakala la 14 & 15, A re baleng

Mošongwana wa 4: Thala seswantšho sa go bontšha motho o mongwe wo a naganago gore ke mokgoni wa dikakanywa.

Mošupologo

Ditiro Tša Go Bolela

Metsotso e 15

HLAGIŠA TABAKGOLO: GO FIHLELLA TSEBO YEO BA NAGO LE YONA.

- 1 Bontšha barutwana seswantšho sa moletlo o mogolo wa matswalo a Mandla ka pukung e kgolo ya dikanegelo: Zweli o dira kgwele
- 2 Botša barutwana gore re thoma tabakgolo, e bitšwa: Bokgoni kakanywa
- 3 Thala sediko le leina la **tabakgolo** mo magareng ga letlapa.
- 4 Botšiša barutwana: *Naa ke eng seo ošetšego o se tseba mabapi le tabakgolo ye?*
- 5 Ngwala dikakanyo tša barutwana go dikologa mmaphahlogo. Hlopha dikakanyo tša go swana gotee.
- 6 Ge barutwana ba palelwa ke go fetola, botšiša dipotšišo tše di latelago tša hlohleletšo:
 - a Naa ke eng bokgoni?
 - b Naa batho ba šomiša bjang bokgoni kakanywa?
 - c Naa ke ka lebaka eng bokgoni kakanywa bo le bohlokwa?

TLOTLONTŠU YA TABAKGOLO

- 1 Ruta o šomiša PATS.(Šupa, Diragatša, Laodiša o Bolele)
- 2 Laetša mantšu le ditšhupetšo mo Phaphathing ya tlotlontšu ya tabakgolo.
 - bokgoni
 - swabile
 - kaonafatša

Morumkwano goba koša	Ditiro
Šelana la mme, ka le ripa ripa!	<i>Laetša go ripa ka menwana</i>
Šelana la mme, ka le bofa bofa!	<i>Laetša go bofa ka menwana</i>
Šelana la mme ka le dira thapo	<i>Laetša go šoga thapo ka matsogo</i>
Thapo ya ntshe ra e fofa fofa!	<i>Laetša go fofa fofa ka maoto</i>
Rena le bo mokgadi ra e fofa fofa!	<i>Laetša go fofa fofa ka maoto</i>
Šelana la mme ka le ripa ripa!	<i>Laetša go ripa ka menwana</i>

Mongwalo

Metsotso e 15

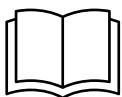
- 1 Botša barutwana gore ba bule dipuku tša bona tša go ngwala.
- 2 Biletša barutwana medumo le mantšu a a latelago gore ba a ngwale:
 - a L l L l L...
 - b E e E e E...
 - c bala
 - d ala
 - e lala
 - f ela
 - g bela
 - h bea
 - i lela
- 3 Sa go latela, botša barutwana gore ba ntšhe dikryone gomme ba swaye mošomo wa bona.
- 4 Ka bothakga ngwala medumo le mantšu mo letlapeng.
- 5 Tšea dipuku mafelelong a letšatši, gomme o ngwale dintlha ka bao ba nyakago thušo yeo e oketšegilego.

TSELA ENGWE YA LENANEO LA MONGWALO

Modumo/Medumo: _____

Mantšu: _____

Lefoko: _____

Go Bala Ka Go Abelana:

Metsotso e 15

Pele re bala

MAANO A TEKATLHALOGANYO: GO PHOPHOLETŠA

- 1 Dudiša barutwana mo legogong gore ba kgone go bona puku e kgolo.
- 2 Bula puku e kgolo mo kanegelong: Zweli o dira kgwele
- 3 Phetla puku o ba laetše diswantšho tša letlakala le lengwe le le lengwe, o ba botšiše gore ba nagana gore go direga eng.
- 4 Thuša barutwana go kopanya diswantšho, gore ba kgone go hwetša todi ya gore kanegelo e bolela ka eng.
- 5 Hlagiša tlotlontšu e ntshwa mo dikarolwaneng tša maleba mo kanegelong.
- 6 Bala kanegelo ka moka ga yona gatee, o sa eme.

Go Ngwala:

Metsotso e 30

Go Beakanya Le Go Rulaganya

SEHLOGO: Ngwala kanegelo ka motho wa bokgoni.. Šomiša kakanyo ya gago!

MOŠOMO: Ngwala kanegelo ya mafoko a 6 go iša go a 8 go abela mo pukung ya phaphoši ya sehlogo se: Batho ba bokgoni.

MAANO A PEAKANYO: Dira mmapa-hlogo

HLAGIŠA SEHLOGO SA GO NGWALA.

- 1 Bontšha barutwana gore o **nagana pele o ngwala.**
- 2 Ka go bolela, hlalosa dikakanyo tša sehlogo, bjalo ka:
Ke tla ngwala kanegelo ka moanegwa wo a ka šomišago ditšhila go dira selo se sengwe le se sengwe!

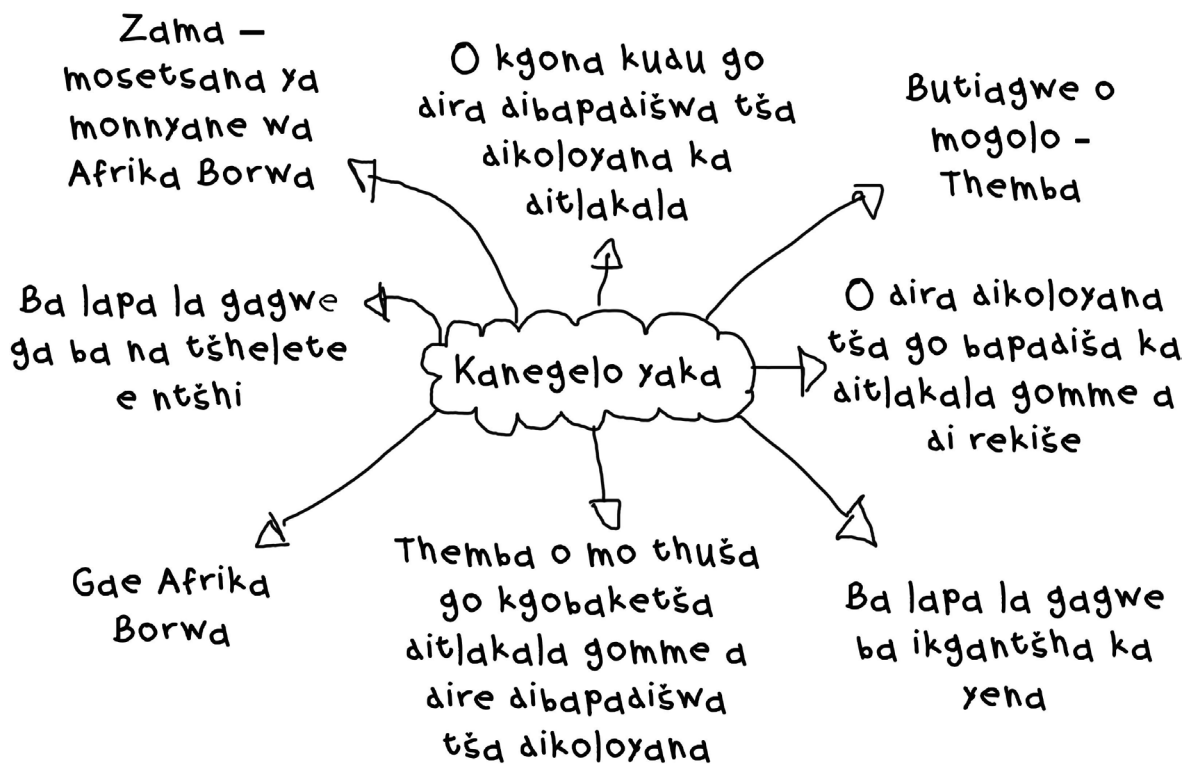
TŠHUPETŠO YA MAANO A PEAKANYO (KE A DIRA)

- 1 Thala freimi ya mmapa-hlogo ka lehlakoreng le le tee la letlapa.
- 2 Bontšha barutwana gore o dira bjang mmapa – hlogo ka go araba dipotšišo.
- 3 Feleletša mmapa-hlogo ka lehlakoreng le lengwe la letlapa.

Paekanayo ya Mmapa-hlogo			Mmapa-hlogo		
Naa ke mang moanegwathwadi mo kanegelong?	Naa moanegwa o na le bokgoni bjang?	Naa go na le baanegwa ba bangwe gape?	Sandile – ke mošemane o monnyane mo Afrika Borwa	O be a kgona go dira dibapadišwa ka ditshila	Kgaetšedi ya gagwe e nnyane ke Zinzi
Naa bothata ke eng mo kanegelong?	Kanegelo ya ka	Naa moanegwathwadi o šomiša bjang bokgoni bja gagwe?	Kgaetšedi ya gagwe ga a na dibapadišwa.O kgitla selo. O modirela sebakadišwa se swa.	Kanegelo ya ka	O swanetse go direla kgaetšedi ya gagwe sebakadišwa. O dira mpopi ka ditšhila tša go lahlwa.
Naa ke lefelo leo kanegelo e hlagago gona?	Naa go na le dintlha tše dingwe tša bohlokwa?	Naa batho ba bangwe ba nagana eng ka moanegwathwadi?	Gae mo Afrika Borwa.	--	Kgaetšedi ya gagwe e a mo rata e nagana gore o bohlale le le ruri.

BARUTWANA BA ŠOMIŠA LEANO LA PEAKANYO (RE A DIRA)

- 1 Botša barutwana gore ba tswalle mahlo ba nagana ka moanegwa wo a lego bokgoni. Gopotša barutwana gore batho bao ba go ba le bokgoni a dira dilo ka tsela e ntshwa yeo batho ba bangwe ba ka se kgone go e lemoga!
- 2 Sa go latela, botša barutwana gore ba **sokologe ba bolele** le wa mphato, go abelana ka kanegelo tša bona.
- 3 Bontšha barutwana freimi ya peakanyo mo letlapeng, o ba botše gore ba šomiše freimi go beakanya seo ba tlogo go sengwala, go swana le ka mo o ba laeditšego ka gona.
- 4 Efa barutwana dipuku tša go ngwala.
- 5 Botša barutwana gore ba swanetše go ngwala dikakanyo tša bona – **ga ba swanela** go kopisa peakanyo ya morutiši.
- 6 Ge barutwana ba le gare ba ngwala, sepela ka phaphošing o feleletše dikhonferense tše dinnyane.

Sehlopha Sa Go Bala Ka Go Hlahlwa

Metsotso e 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Tanya šedi ya barutwana ka moka ka **matlakalatšhomo a go bala 3**.
- 2 Hlalosa **mošongwana wa 1** wa **Mošupologo** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 3 Bitša sehlopha sa pele gore ba šome mmogo le wena.
- 4 Ka morago ga metsotso e 15, romela sehlopha morago gore ba dule fase ditulong tša bona.
- 5 Dira phetogo ya segalo ya mošongwana wa go bala.
- 6 Hlalosa **mošongwana wa 2** wa **Mošupologo** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 7 Bitša sehlopha sa bobedi gore ba tle go šoma mmogo le wena.
- 8 Tlatša Treka go laetša gore ke sehlopha sefe seo o se theeditšego, le gore ba badile eng.
- 9 Ngwala fase diphetogo tšeo di swanetšego go dirwa mo dihlopheng tša go bala goba tša mešongwana.

Labobedi

Temogo Ya Medumo Le Ditamatlhaka:

Metsotso e 15

Hlagiša Modumo O Moswa Le Mantšu

HLAGIŠA MODUMO

- 1 Bitša modumo gomme o emiše papetlakgadima: /m/
- 2 Bitša modumo gomme o laele barutwana go boeletša modumo makgetlo a 3.
- 3 Ahlaahla ka tsela yeo modumo /m/ o fapanago ka Sepedi le ka Sekgowa.
- 4 Botšiša barutwana: Naa o ka nagana ka mantšu a modumo wa /m/?
- 5 Gopodišiša mantšu le barutwana, bjalo ka: **mooka, monyadi, mokhukhu**

HLAGIŠA MANTŠU A MASWA

- 1 Biletša lentšu le lengwe le lengwe godimo o hlaboše lentšu ge o dutše o laetša papetlakgadima: **ema, lema, mema, mala**
- 2 Laetša barutwana lentšu le lengwe le le lengwe, ge o gare o le bitša.
- 3 Kgopela barutwana go boeletša mantšu ge o le gare o bolela.
- 4 Kgomaretša mantšu a dipapetlakgadima mo godimo ga phaphathi ya go laetša ditumatlhaka.

TSELA ENGWE YA LENANEO LA DITUMATLHAKA

Modumo/Medumo: _____

Mantšu: _____

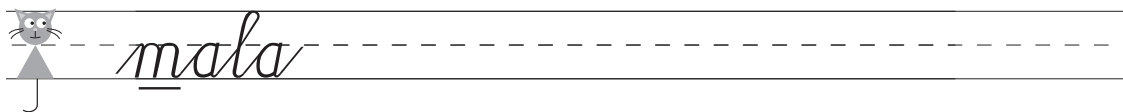
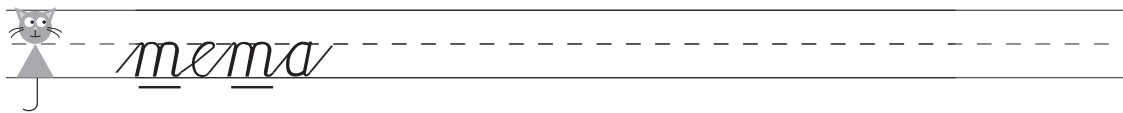
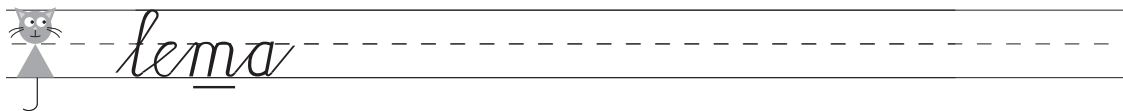
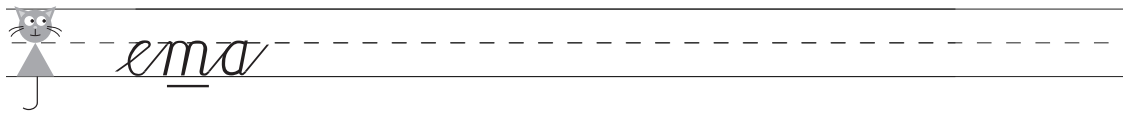
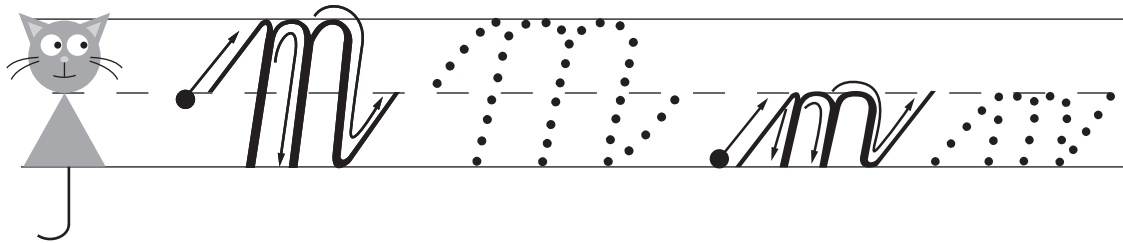
Mongwalo:

Metsotso e 15

Ngwala leletere goba maletere/mantšu/mafoko

- 1 Ruta barutwana go ngwala ditlhaka tše dikgolo le ditlhaka tše dinnyane: **Mm**
- 2 Laetša go ngwala ditlhaka go barutwana bao ba ngwalago ka letsogo la go ja, ke moka o laetše ba go ngwala ka letsogo la ngele.
- 3 Ge o fetša botša barutwana go šoma le wa mphato go ngwala leletere goba maletere mo mekokotlong ka menwana ya bona.
- 4 Ka morago ga fao botša barutwana go ngwala leletere goba maletere mo godimo ga ditafola ka menwana ya bona.

- 5 La mafelelo, bontšha barutwana gape gore ba bopa bjang leletere goba maletere mo letlapeng.
- 6 Barutwana ba swanetše go kopolla modumo/mantšu/mafoko ka gare ga dipuku tša bona.

TSELA ENGWE YA LENANEO LA MONGWALO

Modumo/Medumo: _____

Mantšu: _____

Lefoko: _____

Go Bala Ka Go Abelana:

Metsotso e 15

Go Bala Lekgetlo La Pele

MAANO A TEKATLHALOGANYO: GO KAMAKA

Sengwalwa	Go bala lekgetlo la pele (Go nagana kudu)
<p>Zweli o dira kgwele</p> <p>Zweli o ile a bona bana ba bagolo ba bapala kgwele ya maoto. O ile a dula ka thoko ga lepatlelo. O be a nyaka go bapala eupša o be a na le dihlong tša go ba kgopela.</p> <p>Kgwele e ile ya mo leba. O ile a leka go e ragela morago go bana ba bagolo. Eupša a foša.</p> <p>O ile a kwa sefahlego sa gagwe se fiša. A kitimela gae.</p>	<p>Zweli o bogela bana ba bagolo ba bapala kgwele ya maoto. Ke kgona go kamaka gore o nyaka go bapala le bona!</p>
<p>'Ke swanetše go itlwaetša,' a nagana. 'Ke nyaka kgwele.'</p> <p>Zweli o ile a putuka ntlo ya gabo a nyaka kgwele. A humana kgwele e nnyane, e khubedu ya go fofafofa. O ile a leka go e raga, eupša e be e se e kolo go lekana. 'Ke swanetše go dira kgwele ye e kgolonyana,' a nagana. Zweli o ile a nagana kudu gore a ka dira bjang gore kgwele ya gagwe e nnyane ya go fofafofa e be e kgwele e kgolo ya maoto.</p>	<p>Ke kgona go kamaka gore Zweli o nyaka go hwetša kgwele ya maoto gore a kgone go itlwaetša go bapala kgwele ya maoto bokaone.</p>
<p>Zweli o ile a thoma go nyaka selo se sengwe se se ka godišago kgwele ya gagwe. O ile a hwetša kuranta ya kgale kgauswi le seolelamatlakala. O ile a phuthela kgwele e nnyane ya go fofafofa ka kuranta. A leka go e raga. Eupša kuranta ya tloga mo kgweleng. 'Ke nyaka sengwe se se ka thušago gore kuranta e kgomarele kgwele e nnyane ya go fofafofa,' a nagana.</p>	<p>Thaka banna! Zweli o na le bokgoni – kuranta e thuša go godiša kgwele ya gagwe!</p>
<p>Zweli o ile a ya ka moraleng. A hwetša lepakana la Simba le bego le sa šomišwe ke motho. O ile a phuthela lepakana go dikologa kuranta. A leka go e raga. Kuranta ya dula madulong. Eupša e be e se bogolo bja go lekana le kgwele ya maoto.</p>	<p>Mmallo! Zweli o na le bokgoni – o šomiša dilo tša kgale gape go thuša go godiša kgwele ya gagwe! A kgopolo ya bokgoni!</p>
<p>'Nka dira bjang gore e be e kgolonyana?' a nagana. O ile a hwetša mokotlana wa mmagwe wa kgale ka fase ga mpete. O ile a kgopela mmagwe go e šomiša. 'Go lokile,' gwa realo mma. 'Ke be ke tlo e lahla.' Zweli o ile a sega mokotlana a phuthela kgwele ka ona.</p>	<p>Ke be nka se tsoge ke naganne go šomiša mokotla wa kgale go dira kgwele ya maoto! Ke kgona go kamaka gore Zweli o na le bokgoni bja go nagana!</p>

Sengwalwa	Go bala lekgetlo la pele (Go nagana kudu)
<p>Zweli a ya ka moraleng. A humana mokotlana wa polastiki o bego o sa šomišwe ke motho. A phuthela kgwele ya polastiki gomme a e bofa go tiiša. Ke moka, a hwetša lenti la kgale. A le bofa go dikologa kgwele gore polastiki e dule madulong gabotse. O ile a lebelela kgwele ya gagwe ya maoto e mpsha. Mafelelong, e be e na le bogolo bjo bo lekanego.</p>	<p>Zweli o be a se na kgwele ya maoto, eupša o šomile kudu go iterela yona! Ke kgona go kamaka gore o tloga a nyaka go itlwaetša go bapala kgwele ya maoto!</p>
<p>Zweli o ile a tšea kgwele ya gagwe e mpsha a tšwela ka ntle. A e raga gape le gape. O ile a bea maswika a mabedi go dira dipala. O ile a itlwaetša go ragela kgwele gare ga maswika.</p>	<p>Ke gopola gore Zweli o fošitše kgwele mathomong a kanegelo. Ke kgona go kamaka gore o nyaka go itlwaetša gore a be bapale bokaone kgwele ya maoto. Ka fao, a ka sesa foša kgwele gape!</p>
<p>Ka morago ga matšatši a mmalwa Zweli o ile a dula hleng ga lepatlelo</p> <p>a bogela bana ba bagolo ba bapala kgwele ya maoto. O be a itlwaeditše kudu. O mongwe wa bana ba bagolo o ile a mmatamela. O ile a re, 'Ke go bone o kora dino ka ntle kua ga geno! O ka ba sehlopheng sa rena!'</p> <p>Zweli o ile a emelela a tsena lepatlelong, a ikemišeditše go bapala le bana ba bagolo.</p>	<p>Ke kgona go kamaka gore banenyana ba bagolo ba bone Zweli a šoma kudu go ba kaone mo kgweleng ya maoto! E ka ba lebaka le ba mo memilego go bapala kgwele ya maoto!</p>
Dipotšišo tša go latela	Dikarabo tše di kgonegago
<p>Naa Zweli o hweditše eng pele?</p>	<p>O hweditše kgwele e nnyane ya go fofafofa.</p>
<p>Naa Zweli o ile hwetše eng sa go latela?</p>	<p>O hweditše kuranta ya kgale.</p>
<p>Naa Zweli o hweditše eng gape?</p>	<p>O hweditše lepakana la Simba, mokotla wa mmagwe wa kgale, le mokotlana wa polastiki.</p>
Dipotšišo tša ke ka lebaka la eng	Dikarabo tše di kgonegago
<p>Ke ka lebaka la eng ge ngwanenyana o mogolo a kgopetše Zweli go bapala kgwele le bana ba bagolo?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ke ka lebaka la gore o mmone a itlwaetša. • Ke ka lebaka la gore Zweli o dirile kgwele a ba a itlwaetša go bapala kgwele ya maoto. • Zweli o nwešitše dino tše dintši ge a itlwaetša. • O mmone a itlwaetša e bile a nweša dino. • Ke ka lebaka la gore o šomile kudu go ba sebakadi se se kaone.

Go Bala Ka Sehlopha Sa Go Hlahlwa

Metsotso e 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Tanya šedi ya barutwana ka moka ka **matlakalatšhomo a go bala 3**.
- 2 Hlalosa **mošongwana wa 1 wa Labobedi** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 3 Bitša sehlopha sa pele gore ba šome mmogo le wena.
- 4 Ka morago ga metsotso e 15, romela sehlopha morago gore ba dule fase ditulong tša bona.
- 5 Dira phetogo ya segalo ya mošongwana wa go bala.
- 6 Hlalosa **mošongwana wa 2 wa Labobedi** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 7 Bitša sehlopha sa bobedi gore ba tle go šoma mmogo le wena.
- 8 Tlatša Treka go laetša gore ke sehlopha sefe seo o se theeditšego, le gore ba badile eng.
- 9 Ngwala fase diphetogo tšeo di swanetšego go dirwa mo dihlopheng tša go bala goba tša mešongwana.

Laboraro

Mešongwana Ya Bomolomo

Metsotso e 15

TLOTLONTŠU YA TABAKGOLO

- 1 Ruta o šomiša PATS.(Šupa, Diragatša, Laodiša o Bolele)
- 2 Laetša mantšu le ditšhupetšo mo Phaphathing ya tlotlontšu ya tabakgolo.
 - kora
 - dino
 - go ikemišetša

Morumokwano goba koša	Ditiro
Šelana la mme, ka le ripa ripa!	<i>Laetša go ripa ka menwana</i>
Šelana la mme, ka le bofa bofa!	<i>Laetša go bofa ka menwana</i>
Šelana la mme ka le dira thapo	<i>Laetša go šoga thapo ka matsogo</i>
Thapo ya ntshe ra e fofa fofa!	<i>Laetša go fofa fofa ka maoto</i>
Rena le bo mokgadi ra e fofa fofa!	<i>Laetša go fofa fofa ka maoto</i>
Šelana la mme ka le ripa ripa!	<i>Laetša go ripa ka menwana</i>

BOKGONI BA GO ANEGA

- 1 Arola barutwana ka dihlophana.
- 2 Efa sehlopha se sengwe le se sengwe letlakala la diswantšho tša bokgoni ba go anega.
- 3 Botša barutwana go nagana ka kanegelo ya go tšamaišana le diswantšho.
- 4 Efa barutwana motsotso goba e mebedi go nagana ka dikakanyo tša bona.
- 5 Sa go latela, morutwana o mongwe le o mongwe mo sehlopheng o swanetše go hwetša sebaka go abelana ka tsela yeo a bonago kanegelo ka gona.
- 6 Gopotša barutwana gore kanegelo tša bona e swanetše go ba tšeo ba ihlametšego tšona, eupša gape di swanetše go sepelelana le diswantšho!
- 7 Gopotša barutwana go theeletšana gabotse ge ba laodišetšana dikanegelo.
- 8 Leboga barutwana go abelana ka dikanegelo tša bona.

Temogo ya medumo le ditumatlhaka:

Metsotso e 15

Hlagiša Modumo O Moswa Le Mantšu

HLAGIŠA MODUMO

- 1 Bitša modumo gomme o emiše papetlakgadima: /o/
- 2 Bitša modumo gomme o laele barutwana go boeletša modumo makgetlo a 3.
- 3 Ahlaahla ka tsela yeo modumo /o/ o fapanago ka Sepedi le ka Sekgowa.
- 4 Botšiša barutwana: Naa o ka nagana mantsu a modumo wa /o/?
- 5 Gopodišiša mantšu le barutwana, bjalo ka: **kgoka, tlola, hlano**

HLAGIŠA MANTŠU A MASWA

- 1 Biletša lentšu le lengwe le lengwe godimo o hlaboše lentšu ge o dutše o laetša papetlakgadima: **oma, loma, moma, bolela**
- 2 Laetša barutwana lentšu le lengwe le le lengwe, ge o le gare o le bitša.
- 3 Kgopela barutwana go boeletša mantšu ge o dutše o bolela.
- 4 Kgomaretša mantšu a dipapetlakgadima mo godimo ga phaphathi ya go laetša ditumatlhaka.

TSELA ENGWE YA LENANEO LA DITUMATLHAKA

Modumo/Medumo: _____

Mantšu: _____

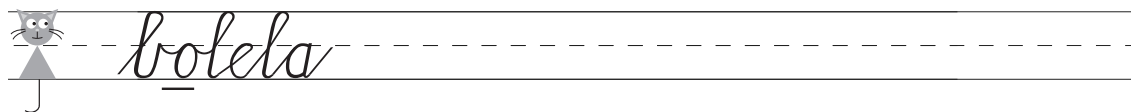
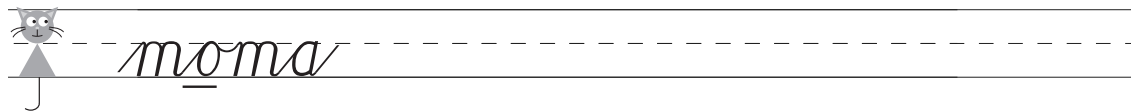
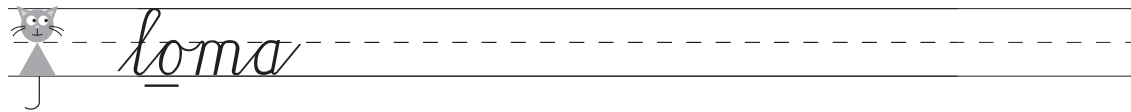
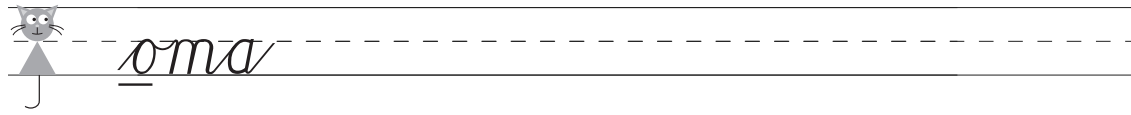
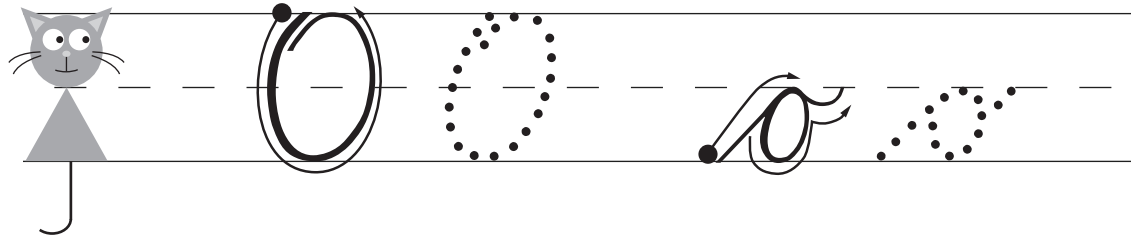

Mongwalo:

Metsotso e 15

Ngwala leleterere / mantšu / mafoko

- 1 Ruta barutwana go bopa ditlhaka tše dikgolo le ditlhaka tše dinnyane: **Oo**
- 2 Laetša go ngwala ditlhaka go barutwana bao ba ngwalago ka letsogo la go ja, ke moka o laetše ba go ngwala ka letsogo la ngele.
- 3 Ge o fetša botša barutwana go šoma le wa mphato go ngwala leleterere goba maletere mo mekokotlong ka menwana ya bona.
- 4 Ka morago ga fao botša barutwana go ngwala leleterere goba maletere mo godimo ga ditafola ka menwana ya bona.
- 5 La mafelelo, bontšha barutwana gape gore ba bopa bjang leleterere goba maletere mo letlapeng.
- 6 Barutwana ba swanetše go kopolla modumo ka gare ga dipuku tša bona.

BEKE 3

TSELA ENGWE YA LENANEO LA MONGWALO

Modumo/Medumo: _____

Mantšu: _____

Lefoko: _____

Go Ngwala:

Metsostso e 30

Go Beakanya

SEHLOGO: Ngwala kanegelo ka motho wa bokgoni. Šomiša kakanyo ya gago!

MOŠOMO: Ngwala kanegelo ya mafoko a 6 go iša go a 8 go abela go puku ya phaphoši ya sehlogo se: Batho ba bokgoni.

FREIMI YA GO NGWALA:

Kgalekgale go kile gwa... *(re botse ka lefelo le baanegwa)*

Letšatši le lengwe... *(hlalosa bothata)*

Ke moka... *(hlalosa ka mokgwa wo moanegwa a šomišago bokgoni bja bona go rarolla bothata)*

Mafelelong... *(naa batho ba nagana eng ka moanegwathwadi?)*

GO ITOKIŠETŠA: Pele thuto e thoma, ngwala peakanyo yeo o idirilego ka Mošupologo mo letlapeng.

TSHUPETŠO YA TSHEPETŠO YA KAKANYWA (KE A DIRA)

- 1 Gopotša barutwana ka peakanyo yeo o idirilego ka Mošupologo.
- 2 Bala peakanyo ya gago yeo e ngwadilwego mo letlapeng.
- 3 Sa go latela, bala freimi ya go ngwala le barutwana.
- 4 Šupetša gore o tla feleletša bjang freimi ya go ngwala o šomiša peakanyo ya gago, bjalo ka: **Kgale kgale go kile gwa ba** le mošemanyana leina la gagwe e be e le Sandile. O be a sa nyake dibapadišwa tša kua lebenkeleng ka gobane o be a itirela dibapadišwa tša gagwe a šomiša ditšhila. **Letšatši le lengwe** balapa la Sandile ba ile ba ya mabenkeleng. Kgaetšedi ya gagwe o ile a lla ka gobane o be a nyaka mpopi eupša go be go sena tšhelete go mo rekela wona. **Ke moka**, Sandile a ba le kakanyo. O ile a šomiša bokgoni go direla kgaetšedi ya gagwe mpopi a šomiša ditšhila tša go lahlwa. **Mafelelong**, kgaetšedi ya gagwe o ile a rata mpopi ba mo diretšego go feta wo o rekišwago kua lebenkeleng!

BARUTWANA BA FELELETŠA TSHEPEDIŠO YA KAKANYWA (O A DIRA)

- 1 Efa barutwana dipuku tša go ngwala.
- 2 Laela barutwana go ngwala letšatšikgweri le sehlogo: **Kanegelo ya ka: Kakanywa**
- 3 Botša barutwana gore ba hwetše peakanyo tša bona tša Mošupologo gomme ba nagana ka dikakanyo tša bona.
- 4 Botša barutwana go feleletša freimi ya go ngwala ba šomiša dipeakanyo tša bona.
- 5 Botša barutwana gore ba ka tlaleletša mafoko goba dintlha ge e le gore ba na le nako.
- 6 Gopotša barutwana ka maano ba ka a šomišago go ba thuša
- 7 Ge barutwana ba dutše ba ngwala, sepela ka phaphošing gomme o thuše barutwana bao ba šitwago.

22 Mosegemanye 2020

Temana ya ka: Sengwalwa kakanywa

ka nakho yennngwe toropong ye nnyane ya afrika borwa go be go nale moesana yo a bego a bitšwa Zama le butiagwe o mogolo yo a bitwago Themba.

Ka letšatši le lengwe ba lapa la gagwe ba be ba se na tšhelete ye lekanego ya go reka dijo.

Zama le themba ba ba šomile mogo go dira dikoloyana ka ditlakalah gome ba di rekišetša batho.

mafelelong zama le themba ba dirile tšhelete ye e lekanego go reka dijo. Ba lapa la gagwe ba be ba ikganšha ka yena.

Go Bala Ka Sehlopha Sa Go Hlahlwa

Metsotso e 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Tanya šedi ya barutwana ka moka ka **matlakalatšhomo a go bala 3**.
- 2 Hlalosa **mošongwana wa 1 wa Laboraro** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 3 Bitša sehlopha sa pele gore ba šome mmogo le wena.
- 4 Ka morago ga metsotso e 15, romela sehlopha morago gore ba dule fase ditulong tša bona.
- 5 Dira **phetogo ya segalo ya mošongwana wa go bala**.
- 6 Hlalosa **mošongwana wa 2 wa Laboraro** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 7 Bitša sehlopha sa bobedi gore ba tle go šoma mmogo le wena.
- 8 Tlatša Treka go laetša gore ke sehlopha sefe seo o se theeditšego, le gore ba badile eng.
- 9 Ngwala fase diphetogo tšeo di swanetšego go dirwa mo dihlopheng tša go bala goba tša mešongwana.

Labone

Temogo ya medumo le ditumatlhaka:

Metsotso e 15

Go kgaogantšha le go kopanya

KE A DIRA...

- 1 Thoma ka lentšu go thutong ya Labobedi.
- 2 Bitša lentšu: **lema**
- 3 Kgaogantšha lentšu go ba modumo ka botee go ba modumo o ikemetšego ka nnoši: /l/-/e/-/m/-/a/
- 4 Bitša modumo wa mathomo wa lentšu: /l/
- 5 Bitša modumo wa bobedi wa lentšu: /e/
- 6 Bitša modumo wa boraro wa lentšu: /m/
- 7 Bitša modumo wa mafelelo wa lentšu: /a/
- 8 Ngwala lentšu mo letlapeng: **lema**
- 9 Laetša go šupa le go kopantšha medumo go bopa lentšu: /le/-/ma/ = **lema**
- 10 Boeletša se ka lentšu la go tšwa thutong ya Laboraro: **loma**

RE A DIRA...

- 1 Thoma ka lentšu la go tšwa thutong ya Labobedi.
- 2 Bitša lentšu: **mala**
- 3 Botšiša barutwana: Ke ofe modumo wa mathomo wa lentšu? /m/
- 4 Botšiša barutwana: Ke ofe modumo wa bobedi wa lentšu? /a/
- 5 Botšiša barutwana: Ke modumo ofe wa boraro wa lentšu? /l/
- 6 Botšiša barutwana: Ke ofe modumo wa mafelelo wa lentšu? /a/
- 7 Kgopela barutwana go kgaogantšha lentšu go ba modumo o ikemetšego o nnoši: /m/-/a/-/l/-/a/
- 8 Ngwala lentšu: **mala**
- 9 Laela barutwana go kopanya medumo ya lentšu mmogo le wena: /ma/-/la/ = **mala**
- 10 Boeletša se ka lentšu la morago la thuto ya Laboraro: **moma**

TSELA ENGWE YA LENANEO LA DITUMATLHAKA

Modumo/Medumo: _____

Mantšu: _____

Go Bala Ka Go Abelana: Go Bala Lekgetlo La Bobedi

Metsotso e 15

MAANO A GO BALA: GO KAMAKA

Sengwalwa	Go bala lekgetlo la bobedi (Go nagana kudu)
<p>Zweli o dira kgwele</p> <p>Zweli o ile a bona bana ba bagolo ba bapala kgwele ya maoto. O ile a dula ka thoko ga lepatlelo. O be a nyaka go bapala eupša o be a na le dihlong tša go ba kgopela.</p> <p>Kgwele e ile ya mo leba. O ile a leka go e ragela morago go bana ba bagolo. Eupša a foša.</p> <p>O ile a kwa sefahlego sa gagwe se fiša. A kitimela gae.</p>	<p>Ke kgona go kamaka gore Zweli o ikwa a swabile ge a foša kgwele!</p>
<p>'Ke swanetše go itlwaetša,' a nagana. 'Ke nyaka kgwele.'</p> <p>Zweli o ile a putuka ntlo ya gabo a nyaka kgwele. A humana kgwele e nnyane, e khubedu ya go fofafofa. O ile a leka go e raga, eupša e be e se e kolo go lekana. 'Ke swanetše go dira kgwele ye e kgolonyana,' a nagana. Zweli o ile a nagana kudu gore a ka dira bjang gore kgwele ya gagwe e nnyane ya go fofafofa e be e kgwele e kgolo ya maoto.</p>	<p>Zweli o nyaka go itlwaetša kgwele. Ke kgona go kamaka gore o nyaka go bapala bokaone gore a sesa kwa a swabile gape!</p>
<p>Zweli o ile a thoma go nyaka selo se sengwe se se ka godišago kgwele ya gagwe. O ile a hwetša kuranta ya kgale kgauswi le seolelamatlakala. O ile a phuthela kgwele e nnyane ya go fofafofa ka kuranta. A leka go e raga. Eupša kuranta ya tloga mo kgweleng. 'Ke nyaka sengwe se se ka thušago gore kuranta e kgomarele kgwele e nnyane ya go fofafofa,' a nagana.</p>	<p>Ke kgona go bona gore Zweli ga a hwe matwa! Ge a sa kgone go hwetša kgwele ya maoto, o šomiša bokgoni bja go nagana go rarolla bothata! Se se nkgontšha go kamaka gore Zweli o ikemišeditše go ba sebakadi se se kaone sa kgwele ya maoto!</p>
<p>Zweli o ile a ya ka moraleng. A hwetša lepakana la Simba le bego le sa šomišwe ke motho. O ile a phuthela lepakana go dikologa kuranta. A leka go e raga. Kuranta ya dula madulong. Eupša e be e se bogolo bja go lekana le kgwele ya maoto.</p>	<p>Zweli o fela a šomiša gape dilo tša kgale tša go fapana go dira kgwele. Se se dira gore ke kamake gore Zweli o na le bokgoni bja go nagana!</p>
<p>'Nka dira bjang gore e be e kgolonyana?' a nagana. O ile a hwetša mokotlana wa mmagwe wa kgale ka fase ga mpete. O ile a kgopela mmagwe go e šomiša. 'Go lokile,' gwa realo mma. 'Ke be ke tlo e lahla.' Zweli o ile a sega mokotlana a phuthela kgwele ka ona.</p>	<p>Zweli o fela a leka dilo tše diswa go rarolla bothata bja gagwe. Se se nkgontšha go kamaka gore Zweli o ikemišeditše go dira kgwele ya maoto!</p>

Sengwalwa	Go bala lekgetlo la bobedi (Go nagana kudu)
<p>Zweli a ya ka moraleng. A humana mokotlana wa polastiki o bego o sa šomišwe ke motho. A phuthela kgwele ya polastiki gomme a e bofa go tiiša. Ke moka, a hwetša lenti la kgale. A le bofa go dikologa kgwele gore polastiki e dule madulong gabotse. O ile a lebelela kgwele ya gagwe ya maoto e mpsha. Mafelelong, e be e na le bogolo bjo bo lekanego.</p>	<p>Zweli o dirile kgwele ya gagwe ya maoto! Ke kgona go kamaka gore o na le bokgoni e bile o ikemišeditše!</p>
<p>Zweli o ile a tšea kgwele ya gagwe e mpsha a tšwela ka ntle. A e raga gape le gape. O ile a bea maswika a mabedi go dira dipala. O ile a itlwaetša go ragela kgwele gare ga maswika.</p>	<p>Mafelelong Zweli o kgona go itlwaetša. O itlwaetša gantši! Ke kgona go kamaka gore o tloga a nyaka go ba kaone gore a se ke a foša kgwele gomme a kwa a swabile gape!</p>
<p>Ka morago ga matšatši a mmalwa Zweli o ile a dula hleng ga lepatlelo</p> <p>a bogela bana ba bagolo ba bapala kgwele ya maoto. O be a itlwaeditše kudu. O mongwe wa bana ba bagolo o ile a mmatamela. O ile a re, 'Ke go bone o kora dino ka ntle kua ga geno! O ka ba sehlopheng sa rena!'</p> <p>Zweli o ile a emelela a tsena lepatlelong, a ikemišeditše go bapala le bana ba bagolo.</p>	<p>Zweli o itlwaeditše gape le gape. Bjale, o boetše lepatlelong la kgwele ya maoto. Ke kgona go kamaka gore Zweli o swanetše go ba a loketše go leka go bapala le bana ba bagolo gape!</p>

Dipotšišo tša go latela	Dikarabo tše kgonegago
<p>Ke ka lebaka la eng sefahlego sa Zweli se be se fiša?</p>	<p>O be a swabile ka gore o fošitše kgwele.</p>
<p>Ke ka lebaka la eng Zweli a kwele a gakanega?</p>	<p>Ke ka lebaka la gore o fošitše kgwele ya maoto pele ga bana ba bagolo.</p>
<p>Naa o nagana gore Zweli o kwele bjang ge bana ba bagolo ba mo kgopela go bapala le bona?</p>	<p>Ke nagana gore Zweli o ikwele...</p>
Dipotšišo tša ke ka lebaka la eng	Dikarabo tše kgonegago
<p>Ke ka lebaka la eng Zweli a šomile ka maatla go dira kgwele ya maoto?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ke ka lebaka la gore o be a tloga a nyaka go itlwaetša go bapala kgwele ya maoto. • Ke ka lebaka la gore o be a swabile ge a foša kgwele gomme a nyaka go itlwaetša. • Ke ka lebaka la gore o be a sa kgone go hwetša kgwele ya maoto gore a kgone go itlwaetša e bile o be a nyaka go bapala bokaone. • Ke ka lebaka la gore o be a sa nyake go ikwa a swabile gape. • Ke ka lebaka la gore o ikemišeditše go kgona bapala kgwele bokaone!

Sehlopha Sa Go Bala Ka Go Hlahlwa

Metsotso e 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Tanya šedi ya barutwana ka moka ka **matlakalatšhomo a go bala 3**.
- 2 Hlalosa **mošongwana wa 1 wa Labone** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 3 Bitša sehlopha sa pele gore ba šome mmogo le wena.
- 4 Ka morago ga metsotso e 15, romela sehlopha morago gore ba dule fase ditulong tša bona.
- 5 Dira phetogo ya segalo ya mošongwana wa go bala.
- 6 Hlalosa **mošongwana wa 2 wa Labone** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 7 Bitša sehlopha sa bobedi gore ba tle go šoma mmogo le wena.
- 8 Tlatša Treka go laetsa gore ke sehlopha sefe seo o se theeditšego, le gore ba badile eng.
- 9 Ngwala fase diphetogo tšeo di swanetšego go dirwa mo dihlopheng tša go bala goba tša mešongwana.

Labohlano

Mešongwana Ya Bomolomo

Metsotso e 15

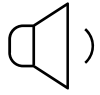
TLOTLONTŠU YA TABAKGOLO

- 1 Ruta o šomiša PATS.(Šupa, Diragatša, Laodiša o Bolele)
- 2 Laetša mantšu le ditšhupetšo mo phaphathing ya tlotlontšu ya tabakgolo.
 - tšwelapele
 - go iteka
 - go itlwaetša

Morumokwano goba koša	Ditiro
Šelana la mme, ka le ripa ripa!	<i>Laetša go ripa ka menwana</i>
Šelana la mme, ka le bofa bofa!	<i>Laetša go bofa ka menwana</i>
Šelana la mme ka le dira thapo	<i>Laetša go šoga thapo ka matsogo</i>
Thapo ya ntshe ra e fofa fofa!	<i>Laetša go fofa fofa ka maoto</i>
Rena le bo mokgadi ra e fofa fofa!	<i>Laetša go fofa fofa ka maoto</i>
Šelana la mme ka le ripa ripa!	<i>Laetša go ripa ka menwana</i>

POLEDIŠANO YA SENGWALWA SA GO BALA KA GO ABELANA

- 1 Ngwala freimi ya poledišano mo letlapeng:
Mo kanegelong...
Karolo ya kanegelo ye ke e ratago ke ge...ka gobane...
Zweli o be nale bokgoni kakanywa ka lebaka la gore...
- 2 Bala freimi ya poledišano le barutwana.
- 3 Bea barutwana ka **dihlophana**.
- 4 Botša barutwana gore o mongwe le o mongwe o swanetše go hwetša sebaka go araba potšišo e nngwe le e nngwe ya poledišano.
- 5 Tanya šedi ya barutwana.
- 6 Botšiša barutwana ba go fapana goba sehlopha se se itšeng go abelana ka dikarabo tša bona.
- 7 Ge dikarabo di fošagetše, ba phošolle.
- 8 Leboga barutwana ka maitapišo a bona.

Temogo ya medumo le Ditumathlaka:

Metsotso e 15

Go hwetša mantšu

Ngwala tafolana ye mo letlapeng e be le medumo yeo o ithutileng yona nako ya go feta mmogo le yeo e rutilwego ka Labobedi le ka Laboraro.

m	o	a
b	l	e

LAETŠA

- 1 Gopotša barutwana medumo ya beke: /**m**/ le /**o**/
- 2 Lebeledišiša medumo kamoka le ditwakanywa mo letlapeng.
- 3 Efa barutwana metsotso e 3 go dira mafoko go bopa mantšu ka medumo le ditwakanywa moo ba ka kgonago ka gona.
- 4 Bontšha barutwana go bopa mantšu ka medumo ye e nepišitšwego, bjalo ka: /**m**/-/**o**/-/**m**/-/**a**/ = **moma**
- 5 Gopotša barutwana ba ka bopa lentšu ba šomiša medumo e fe kapa efe – e sego fela /**m**/ goba /**o**/
- 6 Bontšha barutwana go dira lentšu le lengwe, bjalo ka: /**b**/-/**a**/-/**l**/-/**a**/ = **bala**

BARUTWANA BA DIRA

- 1 Botša barutwana gore ba bule dipuku tša bona tša go ngwala gomme ba ngwale sehlogo: **m, o**
- 2 Laela barutwana ba thome go ngwala.
- 3 Efa barutwana metsotso e 3 go hwetša le go bopa mantšu a mantši go ya le ka mo ba ka kgonago ka gona.
- 4 Dumelela barutwana go swaya mošomo wa bona. Bontšha barutwana gore mantšu a, a bopiwa bjang (le amangwe): **ema, lema, mema, mala, oma, loma, moma, bolela, bala, ala, lala, ela, bela, bea, lela, aba, baba**

TSELA ENGWE YA LENANEO LA DITUMATHLAKA

Modumo/Medumo: _____

Mantšu: _____

Go Bala Ka Go Abelana: Metsotso e 15

Morago ga go bala

MAANO A TEKATLHALOGANYO: AKARETŠA, GO KAMAKA

SWANTŠHA SENGWALWA

- 1 Dudiša barutwana mo ditafoleng tša bona, ka dipuku tša bona tša go ngwala goba matlakala ao a sego a ngwalwa, diphensele le dikryone.
- 2 Hlalosa gore lehono barutwana ba tla **ngwala le go thala** ka seo se ka diregago ge kanegelo e tšwelapele.
- 3 Dira **tšhupetšo** gore o **kamaka** bjang ka seo se tlogo diragala, bjalo ka: Ke nagana sa go latela, Zweli o tla kopana le bana ba bangwe kua lepatlelong la kwele ya maoto. Ke nagana gore ba tla kgahlwa ke ka tsela yeo a gatetšego pele ka gona.
- 4 Thala seswantšho sa gago mo letlapeng sa Zweli a raloka kgwele ya maoto gomme bana ba bangwe ba myemyela.
- 5 Šomiša tshupetšo go tlaleletsa lefoko goba a mabedi tshwantšhetšo ya gago, bjalo ka: Zweli o kaofetše!
- 6 Sa go latela, botša barutwana gore ba tla kamaka seo se tlogo direga ge kanegelo e tšwela pele.
- 7 Kgopela barutwana go tswalela mahlo a bona gomme ba thekge ditho. Ba balele sengwalwa gape.
- 8 Kgopela barutwana gore ba bule mahlo a bona gomme ba thale dikakanyo tša bona.
- 9 La mafelelo, kgopela barutwana go **sokologa ba bolele**, le gore ba abelane tshwantšhetšo le wa mphato.

Go Bala Ka Sehlopha Sa Go Hlahlwa

Metsotso 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Tanya šedi ya barutwana ka moka ka **matlakalatšhomo a go bala 3**.
- 2 Hlalosa **mošongwana wa 1 wa Labohlano** go barutwana ka moka ka phaphošing
- 3 Bitša sehlopha sa pele gore ba šome mmogo le wena.
- 4 Ka morago ga metsotso e 15, romela sehlopha morago gore ba dule fase ditulong tša bona.
- 5 Dira **phetogo ya segalo ya mošongwana wa go bala**.
- 6 Hlalosa **mošongwana wa 2 wa Labohlano** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 7 Bitša sehlopha sa bobedi gore ba tle go šoma mmogo le wena.
- 8 Tlatša Treka go laetša gore ke sehlopha sefe seo o se theeditšego, le gore ba badile eng.
- 9 Ngwala fase diphetogo tšeo di swanetšego go dirwa mo dihlopheng tša go bala goba tša mešongwana.

Tshekatsheko ya polelo ya mafelelo a beke Metsotso e 15

- 1 Tanya šedi ya barutwana mo legogong mafelelong a letšatši.
- 2 Dira sebaka sa ditshekatsheko tša polelo beke le beke. Ke kgetho ya gago go hlakanya ditshekatsheko tša go ithuta tša Sepedi le tša Sekgowa.
- 3 Gopola go fa barutwana sebaka sa go 'Sokologa le go bolela' ba ahlaahle dikarabo tša bona le wa mphato. Ke moka, kgetha barutwana ba mmalwa go abelana ka dikarabo tša bona le phaphoši ka bophara.
- 4 Šomiša dipotšišo tše di latelago tša hlohleletšo go hlahla karolwana ya polelo ya poledišano ya gago:
 - a Naa ke efe Tabakgolo ya polelo ya rena ya beke?
 - b Ke kanegelo efe yeo le e badilego mmogo?
 - c Ke mantšu afe a maswa o a ratilego bekeng ye?
 - d Ke eng se o ithutilego sona bekeng ye?
 - e Naa re ngwadile ka eng bekeng ye?
 - f Naa go ngwala go kaonafetše bjang bekeng ye?
 - g Naa go bala go kaonafetše bjang bekeng ye?
 - h Ke eng seo o ikgantšhago ka sona bekeng ye?
- 5 La mafelelo, botša barutwana go nagana ka dilo tše pedi tše ba tlogo go botša ba malapa a bona ka seo ba ithutilego ka sona le ka tsela yeo ba kaonafetšego ka gona bekeng ye mabapi le mošomo wa bona.

Ela hloko: Tshepidišo ya go lebelela morago le go itekola ke karolwana e bohlokwa kudu ya go ithuta. O kgopelwa gore o seke wa tshediša mošongwana wo wa beke mahlo le ga tee.

The background of the entire page is a light gray color with a repeating pattern of small, white, line-art icons. These icons represent various educational fields: science (flasks, beakers, globes, atoms), mathematics (calculators, rulers, compasses, plus signs), arts (pencils, paint palettes, brushes), and general education (books, graduation caps, lightbulbs, speech bubbles).

Mphato 2
KOTARA 3
Beke

4

TABAKGOLO:
Bokgoni
kakanywa

Go Lokiša Phaphoši

- 1 Ge beke e thoma, kgonthišiša gore phaphoši ya gago e a bogega ebile e hlwekile.
- 2 Bea PHAPHATI YA GO BONTŠHA ya gago nakong, ka go tloša dilo tše o sa hlwela o di šomiša, gomme o di boloke gabotse.
- 3 Ge o fetša, beakanya mantšu a papetlakgadima le tababakgolo ya tšhupetšo tše o di nyakago.
- 4 Hwetša le go beakanya dilo tša tabakgolo ya lebota le tafola yeo e ka bago le maatlakgogedi mo barutwaneng, mohlala: dinepe tša batho go fapafapana ba bokgoni, kudu kudu batho ba bokgoni ba bokgabo (baati, ba bini, baopedi.) Ge e le gore go a kgonega kgoboketša dibetlwa tša go dirwa tikologong ya geno.
- 5 Dira dinyakišišo mo marangrang a theknolotši (inthanete) go itokišetša tabakgolo. Mohlala: Hwetša video ya Lloyd sebini se hlwahlwa go bontšha barutwana.
- 6 Kgonthišiša gore dipuku tša barutwana tša go ngwala le dipukutšhomo tša DBE di swailwe, gomme di bolokilwe gabotse mo di dulago gona.
- 7 Kgonthišiša gore dipuku tše dikgolo ka moka, tša go bala le tša bokgobapuku ba phaphoši di ka lenaneo.

Mešongwana Ye E Okeditšwego

Mešongwana ye e ka šomišwa bjalo ka mošomo wa go ikemela wa barutwana ba go fetša mošomo wa bona ka pela GOBA ge o le gare o dira kelo mo barutwaneng.

Mošongwana wa 1: DBE Pukutšhomo 1: Letlakala la 16, A re direng

Mošongwana wa 2: DBE Pukutšhomo 1: Letlakala la 17, A re ngwaleng

Mošongwana wa 3: DBE Pukutšhomo 1: Letlakala la 18, & 19, A re baleng

Mošongwana wa 4: Thala seswantšho sa bokgoni ba go ke swantšha.

Mošupologo

Mešongwana Ya Bomolomo

Metsotso e 15

BOELETŠA TABAKGOLO: GO FIHLELLA TSEBO YEO BA NAGO LE YONA

- 1 Bontšha barutwana seswantšho sa Lloyd sebini se hlwahlwa a bina ka gare ga puku e kgolo ya dikanegelo: Lloyd sebini se hlwahlwa
- 2 Botša barutwana gore re tšwela pele ka tabakgolo ya rena: Bokgoni kakanywa
- 3 Thala sediko le leina la tabakgolo mo magareng ga letlapa.
- 4 Botšiša barutwana: *Naa o ithutile eng ka tabakgolo ye go fihla ka se sebaka?*
- 5 Ngwala dikakanyo tša barutwana go dikologa mmapahlogo. Dikakanyo tša go swana di ngwale felo go tee.
- 6 Ge barutwana ba palelwa ke go fetola, botšiša dipotšišo tše di latelago tša hlohleletšo:
 - a Naa go ba le bokgoni go thuša bjang setšhaba sa gabo rena / lefase la rena?
 - b Naa wena o na le bokgoni bofe?
 - c Naa bagwera ba gago ba na le bokgoni bofe?

BEKE 4

TLOTLONTŠU YA TABAKGOLO

- 1 Ruta o šomiša PATS.(Šupa, Dira, Swara o Bontšhe)
- 2 Laetša mantšu le ditšhupetšo mo phaphathing ya tlotlontšu ya tabakgolo.
 - setlwaedi
 - thuto
 - ponego

Morumokwano goba koša	Ditiro
Šelana la mme, ka le ripa ripa!	<i>Laetša go ripa ka menwana</i>
Šelana la mme, ka le bofa bofa!	<i>Laetša go bofa ka menwana</i>
Šelana la mme ka le dira thapo	<i>Laetša go šoga thapo ka matsogo</i>
Thapo ya ntshe ra e fofa fofa!	<i>Laetša go fofa fofa ka maoto</i>
Rena le bo mokgadi ra e fofa fofa!	<i>Laetša go fofa fofa ka maoto</i>
Šelana la mme ka le ripa ripa!	<i>Laetša go ripa ka menwana</i>

Mongwalo

Metsotso e 15

- 1 Botša barutwana gore ba bule dipuku tša bona tša go ngwala.
- 2 Biletša barutwana medumo le mantšu a a latelago gore ba a ngwale:
 - a **Mm Mm Mm...**
 - b **Oo Oo Oo...**

- c** ema
- d** lema
- e** mema
- f** mala
- g** oma
- h** loma
- i** moma
- j** bolela

- 3 Sa go latela, botša barutwana gore ba ntšhe dikryone gomme ba swaye mošomo wa bona.
- 4 Ka bothakga ngwala medumo le mantšu mo letlapeng.
- 5 Tšea dipuku mafelelong a letšatši, gomme o ngwale dintlha ka bao ba nyakago thušo yeo e oketšegilego.

TSELA ENGWE YA LENANEO LA MONGWALO

Modumo/Medumo: _____

Mantšu: _____

Lefoko: _____

Go Bala Ka Go Abelana:

Metsotso e 15

Pele re bala

MAANO A TEKATLHALOGANYO: GO PHOPHOOLETŠA

- 1 Dudiša barutwana mo legogong gore ba kgone go bona puku e kgolo.
- 2 Bula puku e kgolo mo kanegelong: Lloyd sebini se hlwahlwa
- 3 Phetla puku o ba laetša diswantšho tša letlakala le lengwe le le lengwe, o ba botšiša gore ba nagana gore go direga eng.
- 4 Thuša barutwana go kopanya diswantšho, gore ba kgone go hwetša todi ya gore kanegelo e bolela ka eng.
- 5 Hlagiša tlotlontšu e mpsha mo dikarolwaneng tša maleba mo kanegelong.
- 6 Bala kanegelo ka moka ga yona gatee, o sa eme.

Go Ngwala:

Metsotso e 30

Go Rulaganya

SEHLOGO: Ngwala kanegelo ka motho wa bokgoni. Šomiša kakanyo ya gago!

MOŠOMO: Ngwala kanegelo ya mafoko a 6 go iša go a 8 go abela go puku ya phaphosi ya sehlogo se: Batho ba bokgoni.

GO ITOKIŠETŠA:

- Ngwala lenaneo la go rulaganya le go lekola mo letlapeng pele thuto ya go ngwala e thoma.
- Ngwala kakanywa mo letlapeng pele thuto e thoma. Tsentsha phošo e tee goba tše pedi.

LENANEO LA GO RULAGANYA LE GO LEKOLA:

- 1 Naa ke šomišitše lebaka le lefitilego?
- 2 Naa moanegwathwadi wa ka o na le bokgoni?
- 3 Naa go na le bothata mo kanegelong?
- 4 Naa bothata ba mo kanegelong bo rarolla ke bokgoni?
- 5 Naa mantšu kamoka a peletilwe ka tsela ye e nepagetšego?
- 6 Naa lefoko le lengwe le le lengwe le thoma ka tlhaka e kgolo?
- 7 Naa lefoko le lengwe le le lengwe le felela ka leswaodikga le le nepagetšego?

DIRA TŠHUPETŠO YA GO RULAGANYA (KE A DIRA)

- 1 Balela barutwana lenaneo la go lekola le go rulaganya, o le balele godimo.
- 2 Sa go latela, balela barutwana kakanywa ya gago. O e balele godimo.
- 3 Lebelediša lenaneo la go rulaganya le go lekola, o lemoga ge eba kakanywa ya gago e nepagetše, goba ge eba o swanetše go e phošolla goba go e kaonafatša.
- 4 Dira tšhupetšo ya go tshepetšo ya phošolla ya barutwana.

BARUTWANA BA FELELETŠA TSHEPETŠO YA GO RULAGANYA (O A DIRA)

- 1 Efa barutwana dipuku tša go ngwala.
- 2 Botša barutwana go hwetša dikakanywa tša bona tša mošomo wa go ngwala.
- 3 Sa go latela, botša barutwana go lebelediša lenaneo la go rulaganya le go lekola gomme ba phošolle go ba ba dire di kaonafatšo ge e le gore go a hlokagala.
- 4 Ge barutwana ba le gare ba šoma, sepela ka phaphošing o sware dikhonferese tše dinnyane – kgonthišiša gore o šoma le sehlfha sa go fapana nakong engwe le engwe ge gona le mošomo wa go ngwala.
- 5 Lekola diphošo tša go tšwelela kgafetšakgafetša tša dingwalwa tša barutwana.
- 6 Tanya šedi ya barutwana gomme o ngwale diphošo kamoka tša barutwana mo letlapeng.
- 7 Bontšha barutwana gore diphošo tše diphošollwa bjang.

22 Mosegemanye 2020

Temana ya ka: Sengwalwa kakanywa

^K
A ^Kka nakho yengwe toropong ye nnyane ya
^Aafrika ^Bborwa go be go nale mosešana yo a
bego a bitšwa Zama le butiagwe o mogolo
yo a bitšwago Themba.
Ka letšatši le lengwe ba lapa la gagwe ba
be ba se na tšhelete ye e lekanego ya go
reka dijo.

^T
Zama le ^Tthemba ba ba šomile ^Mmogo go dira
dikoloyana ka ditlakalax ^Mgome^A ba di
rekišetša batho.

^M
^Zmafelelong ^Zzama le ^Tthemba ba dirile
tšhelete ye e lekanego go reka dijo. Ba
lapa la gagwe ba be ba ikganšha^A ka yena.

Sehlopha Sa Go Bala Ka Go Hlahlwa

Metsotso e 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Tanya šedi ya barutwana ka moka ka **matlakalatšhomo a go bala 4**.
- 2 Hlalosa **mošongwana wa 1** wa **Mošupologo** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 3 Bitša sehlopha sa pele gore ba šome mmogo le wena.
- 4 Ka morago ga metsotso e 15, romela sehlopha morago gore ba dule fase ditulong tša bona.
- 5 Dira phetogo ya segalo ya mošongwana wa go bala.
- 6 Hlalosa **mosongwana wa 2** wa **Mošupologo** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 7 Bitša sehlopha sa bobedi gore ba tle go šoma mmogo le wena.
- 8 Tlatša Treka go laetša gore ke sehlopha sefe seo o se theeditšego, le gore ba badile eng.
- 9 Ngwala fase diphetogo tšeo di swanetšego go dirwa mo dihlopheng tša go bala goba tša mešongwana.

Labobedi

Temogo Ya Medumo Le Ditamatlhaka:

Metsotso e 15

Hlagiša Modumo O Moswa Le Mantšu

HLAGIŠA MODUMO

- 1 Bitša modumo gomme o emiše papetlakgadima: /i/
- 2 Bitša modumo gomme o laele barutwana go boeletša modumo makgetlo a 3.
- 3 Ahlaahla ka tsela yeo modumo /i/ o fapanago ka Sepedi le ka Sekgowa.
- 4 Botšiša barutwana: Naa o ka nagana ka mantsu a modumo wa /i/?
- 5 Gopodišiša mantšu le barutwana, bjalo ka: **wiki, thipa, baagi**

HLAGIŠA MANTŠU A MASWA

- 1 Biletša lentšu le lengwe le lengwe godimo o hlaboše lentšu ge o dutše o laetša papetlakgadima: **ila, ima, imela, ile**
- 2 Laetša barutwana lentšu le lengwe le le lengwe, ge o gare o le bitša.
- 3 Kgopela barutwana go boeletša mantšu ge o le gare o bolela.
- 4 Kgomaretša mantšu a dipapetlakgadima mo godimo ga phaphathi ya go laetša ditumatlhaka

TSELA ENGWE YA LENANEO LA DITUMATLHAKA

Modumo/Medumo: _____

Mantšu: _____

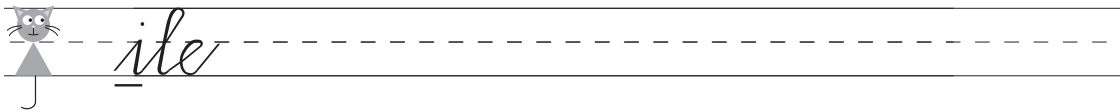
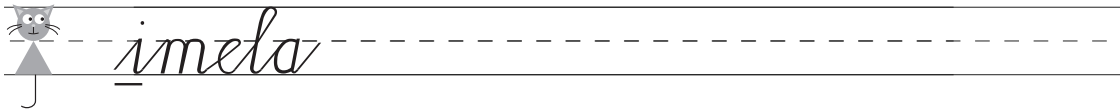
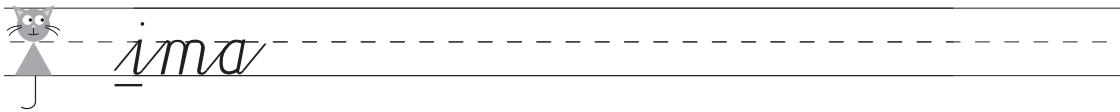
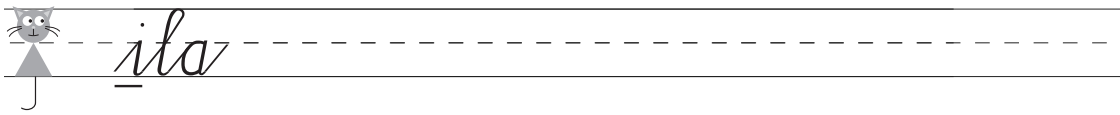
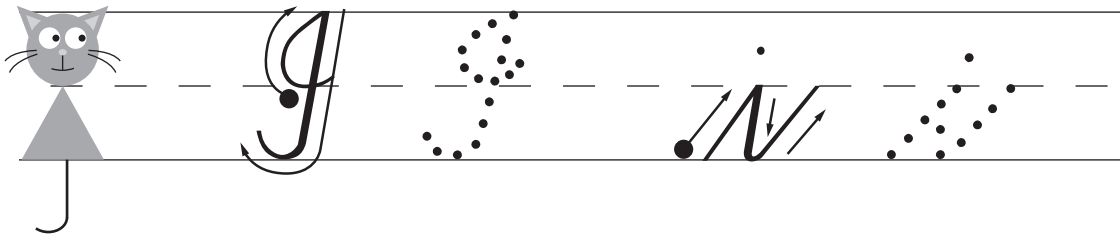
Mongwalo:

Metsotso e 15

Ngwala leleterere goba maletere/mantšu/mafoko

- 1 Ruta barutwana go ngwala ditlhaka tše dikgolo le ditlhaka tše dinnyane: **Ii**
- 2 Laetša go ngwala ditlhaka go barutwana bao ba ngwalago ka letsogo la go ja, ke moka o laetše ba go ngwala ka letsogo la ngele.
- 3 Ge o fetša botša barutwana go šoma le wa mphato go ngwala leleterere goba maletere mo mekokotlong ka menwana ya bona.
- 4 Ka morago ga fao botša barutwana go ngwala leleterere goba maletere mo godimo ga ditafola ka menwana ya bona.

- 5 La mafelelo, bontšha barutwana gape gore ba bopa bjang leletere goba maletere mo letlapeng.
- 6 Barutwana ba swanetše go kopolla modumo/mantšu/mafoko ka gare ga dipuku tša bona.

TSELA ENGWE YA LENANEO LA MONGWALO

Modumo/Medumo: _____

Mantšu: _____

Lefoko: _____

Go Bala Ka Go Abelana:

Metsotso e 15

Go Bala Lekgetlo La Pele

MAANO A TEKATLHALOGANYO: DIRA DITEKANYETŠO

Sengwalwa	Go bala lekgetlo la pele (Go nagana kudu)
<p><u>Lloyd Sebini se hlwahlwa</u></p> <p>Go bina go be go dula go thabisa Laud Konadu. O be a bina ge a eya sekolong. Maoto a gagwe a be a bina ka fase ga tafola letšatši ka moka sekolong. O be a bina le ge a kitima lepatlelong la kgwele ya maoto. Nako le nako ge Laud a bina, o be a sa kgone go tlogela go myemyela.</p>	
<p>Eupša ge Laud e sale yo monnyane, batho ba be ba mo wiša moya gore a se ke a bina.</p> <p>‘Laud – batho a tla nagana gore o setlaela ge o phela o bina,’ gwa realo balapa la gagwe.</p> <p>‘Laud – go bina ga go hlomphege!’ O swanetše go kgetha se sengwe se o ka se dirago!’ gwa realo barutiši ba gagwe.</p> <p>‘Laud – kgwele ya maoto e bohlokwa kudu go feta go bina!’ gwa realo bagwera ba gagwe.</p> <p>Laud o ile a kwa kgatelelo ya gore a tlogele go bina, eupša o tsebile gore a ka se thakagale bophelong ge a sa bine. O ile a tšea sephetho sa go dira mošomo wa gagwe go fetola temogo ya batho ka ga go bina.</p>	<p>Ke dira tekanyetšo ya gore Laud o be a ikemišeditše go ba sebini sa go atlega, go se na taba gore batho ba bangwe ba nagana bjang.</p>
<p>Laud o ile a tšea sephetho sa go beakanya lenaneo la go bina. O ile a fetša diiri a bogetše mebino ya go fapana go tšwa kontinenteng ya Afrika ka bophara mo diphatlatšing tša kgwerano gomme a beakanya go bina. Ke moka, o ile a kgopela mogwera wa gagwe go gatiša ka tsela yeo a binago mo mogaleng wa gagwe. Mafelelong, o ile a phatlalatša video ya gagwe mo Instagram.</p>	<p>Ke dira tekanyetšo ya gore Laud o na le bokgoni, ka gore o šomiša diphatlatšiši tša kgwerano go fihlelela batho ba bantši.</p>
<p>Video ya Laud e ile ya phatlala kudu. Diketekete tša batho lefaseng ka pophara ba ile ba bogela Laud a bina.</p> <p>‘Go a makatša!’ gwa swayaswaya motho yo mongwe.</p> <p>‘Ke wena naledi!’ gwa ngwala yo mongwe motho.</p> <p>‘Video ye ae nthabišitše kudu!’ gwa realo motho wa boraro.</p> <p>Goo tloga letšatši leo, Laud o ile a tsebege ka la ‘Lloyd sebini se hlwahlwa’.</p>	<p>Ke nagana gore Laud o swanetše go ba e le sibini se hlwahlwa, ka gore batho ba ile ba mmitša ‘Lloyd sebini se hlwahlwa’.</p>

Sengwalwa	Go bala lekgetlo la pele (Go nagana kudu)
<p>Lloyd sebini se hlwahlwa o be a rata šedi ye bego a e hwetša diphatlalatšing tša kgwerano go tšwa divideong tša gagwe tša go bina.</p> <p>Eupša, o ile a lemoga gore o be a sa rate fela go bina – o be a nyaka go thuša dibini tše difsa go fihlelela ditiro tša bona tša go bina.</p> <p>Lloyd sebini se hlwahlwa o ile a thoma go phatlalatša dithuto tša go ruta babogedi ba gagwe mokgwa wa gagwe wa go bina</p>	<p>Ke kgona go dira tekanyetšo ya gore Laud o be a sa nyake go fetola temogo ya go bina go yena fela, eupša le go ba bangwe.</p>
<p>Napile, Lloyd sebini se hlwahlwa a dula fase le bagwera ba gagwe ba potego ba ba bedi.</p> <p>‘Ge ke thoma go bina, ke be ke nagana fela ka go diragatša difaleng tše dikgolo. Eupša bjale, tšohle tše ke di naganago ke go šušumetša baswa ba Ghana,’ a realo.</p> <p>Mmogo ba ile ba bula sekolo sa go bina, yona ‘Dance with a Purpose Academy’. Ba e bitša DWP go kgaoletša.</p>	<p>Ke nagana gore nepo ya Laud e fetogile – go tšwa go kganyogo ya go ba sebini ka boyena go ya go go thuša bangwe go ba dibini.</p>
<p>Lloyd sebini se hlwahlwa le bagwera ba gagwe ba ile ba nyaka go kgonthišisa gore DWP e bulelwa moswa o mongwe le o mongwe, yo a nago le bokgoni ba go bina.</p> <p>Ka fao, ba ile ba phetha go rwala maikarabelo a ditefo ka moka tša sebini se sengwe le se sengwe se nago le bokgoni bo bo lekanego go amogelwa sekolong se.</p>	
<p>Ka letšatši le lengwe, Lloyd sebini se hlwahlwa o be a phetla Instagram morago ga go phatlalatša thuto e mpsha ya go bina. O ile a lemoga video ya go phatlalatšwa ke mošemanyana yo a bitšwago Hubert. Hubert o ba a latela meragelo kamokaya go bina go tšwa thutong ka bokgoni le botsebi. Laud o ile a phetha gore Hubert e be e le molekwa wa maswanedi go DWP.</p> <p>Ge Lloyd sebini se hlwahlwa a gahlana le Hubert, ba a ile ba dula ba hlamula. Laud o ile a lemoga gore Hubert o be a na le mengwaga e 10 fela. Batswadi ba gagwe bam o tlogetše e sa le yo monnyane kudu.</p> <p>Lloyd sebini se hlwahlwa o ile a dira leano la gore Hubert a tloge Accra go tla go tsena kua DWP. O ile a beakanyetša Hubert sekolo, dijo, le madulo.</p>	<p>Ke dira tekanyetšo ya gore Laud o swanetše go be a tshwenyega ka go bina go feta tšhelete, ka gore o thuša Hubert go tla DWP le ge a sa kgone go lefa ditefo.</p>
<p>‘Ye ke toro ya ka,’ Lloyd sebini se hlwahlwa a botša mogwera wa gagwe, ‘go aga moloko wa dibini tša ditsebi – go sa hlokege gore ba na le tšhelete e nnyane gakaakang.’</p>	<p>Ke nagana gore sekolo sa Laud se swanetše go thuša go fetola temogo ya batho ya go bina, ka gore se thuša go thoma sehlopha sa dibini tše hlwahlwa tša bokgoni ba maemo a godimo.</p>

Sengwalwa	Go bala lekgetlo la pele (Go nagana kudu)
Lloyd sebini se hlwahlwa a thoma go fa baswa go ralala le naga ya Ghana tshedimošo ya mahala, go gaša lethabo le go fetola temogo ya batho ka go bina. Ge a sepela go phatša Ghana, o bula mahlo go bona dibini tše diswa, tša bokgoni bjalo ka Hubert gore ba tle sekolong sa gagwe sa go bina.	
Dipotšišo tša go latela	Dikarabo tše di kgonegago
Naa Laud o filwe leina la meswaso morago ga ge a bea video ya gagwe mo diphatlalatšing tša kgwerano?	O filwe leina la 'Lloyd sebini se hlwahlwa'.
Naa Hubert e be ele mang?	<ul style="list-style-type: none"> • Hubert e be e le moithuti wa DWP. • Hubert e be e le sebini sa mathomo se Laud a ilego a se bona mo Instagram.
Dipotšišo tša ke ka lebaka la eng	Dikarabo tše di kgonegago
Ke ka lebaka la eng ge Laud a ile a tšea sephetho sa go bula DWP?	<ul style="list-style-type: none"> • Ka lebaka la gore o be a nyaka go thuša baswa ba Ghana go ba dibini. • Ka lebaka la gore o be a nyaka go fetola ditemogo tša go bina go batho ba bangwe – e sego go yena fela. • Ka lebaka la gore o be a nyaka go ruta baswa ba bangwe ba Ghana go bina. • Ka lebaka la gore se se mo thušitše go fihlelela maikemišetšo a gagwe a go fetola temogo ya batho ya go bina.

Go Bala Ka Sehlopha Sa Go Hlahlwa

Metsotso e 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Tanya šedi ya barutwana ka moka ka **matlakalatšhomo a go bala 4**.
- 2 Hlalosa **mošongwana wa 1** wa **Labobedi** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 3 Bitša sehlopha sa pele gore ba šome mmogo le wena.
- 4 Ka morago ga metsotso e 15, romela sehlopha morago gore ba dule fase ditulong tša bona.
- 5 Dira phetogo ya segalo ya mošongwana wa go bala.
- 6 Hlalosa **mošongwana wa 2** wa **Labobedi** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 7 Bitša sehlopha sa bobedi gore ba tle go šoma mmogo le wena.
- 8 Tlatša Treka go laetša gore ke sehlopha sefe seo o se theeditšego, le gore ba badile eng.
- 9 Ngwala fase diphetogo tšeo di swanetšego go dirwa mo dihlopheng tša go bala goba tša mešongwana.

Laboraro

Mešongwana Ya Bomolomo

Metsotso e 15

TLOTLONTŠU YA TABAKGOLO

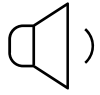
- 1 Ruta o šomiša PATS.(Šupa, Diragatša, Laodiša o Bolele)
- 2 Laetša mantšu le ditšhupetšo mo phaphathing ya tlotlontšu ya Tabakgolo.
 - go atlega
 - šedi
 - moloko

Morumokwano goba koša	Ditiro
Šelana la mme, ka le ripa ripa!	<i>Laetša go ripa ka menwana</i>
Šelana la mme, ka le bofa bofa!	<i>Laetša go bofa ka menwana</i>
Šelana la mme ka le dira thapo	<i>Laetša go šoga thapo ka matsogo</i>
Thapo ya ntshe ra e fofa fofa!	<i>Laetša go fofa fofa ka maoto</i>
Rena le bo mokgadi ra e fofa fofa!	<i>Laetša go fofa fofa ka maoto</i>
Šelana la mme ka le ripa ripa!	<i>Laetša go ripa ka menwana</i>

BOKGONI BA GO ANEGA

- 1 Arola barutwana ka dihlophana.
- 2 Efa sehlopha se sengwe le se sengwe letlakala la diswantšho tša bokgoni ba go anega.
- 3 Gopotša barutwana gore beke ya go feta, ba ihlametše dikanegelo ka diswantšho.
- 4 Beke ye, barutwana ba swanetše go šoma mmogo e le sehlopha go tšea sephetho ka mabapi le kanegelo ya sehlopha.
- 5 Gopotša barutwana gore kanegelo tša bona e swanetše goba tšeo ba ihlametšego tšona, eupša gape di swanetše go sepelelana le diswantšho!
- 6 Tanya šedi ya barutwana.
- 7 Kgopela sehlopha se 1 go iša go tše 2 go abelana ka kanegelo ya sehlopha sa bona.
- 8 Leboga barutwana go abelana ka dikanegelo tša bona.

Temogo ya medumo le ditumatlhaka:

Metsotso e 15

Hlagiša modumo o moswa le mantšu

HLAGIŠA MODUMO

- 1 Bitša modumo gomme o emiše papetlakgadima: /d/
- 2 Bitša modumo gomme o laele barutwana go boeletša modumo makgetlo a 3.
- 3 Ahlaahla ka tsela yeo modumo /d/ o fapanago ka Sepedi le ka Sekgowa.
- 4 Botšiša barutwana: Naa o ka nagana mantsu a modumo wa /d/?
- 5 Gopodišiša mantšu le barutwana, bjalo ka: **diila, diruiwa, dieta**

HLAGIŠA MANTŠU A MASWA

- 1 Biletša lentšu le lengwe le lengwe godimo o hlaboše lentšu ge o dutše o laetša papetlakgadima: **dila, madi, ledimo**
- 2 Laetša barutwana lentšu le lengwe le le lengwe, ge o le gare o le bitša.
- 3 Kgopela barutwana go boeletša mantšu ge o dutše o bolela.
- 4 Kgomaretša mantšu a dipapetlakgadima mo godimo ga phaphathi ya go laetša ditumatlhaka.

TSELA ENGWE YA LENANEO LA DITUMATLHAKA

Modumo/Medumo: _____

Mantšu: _____

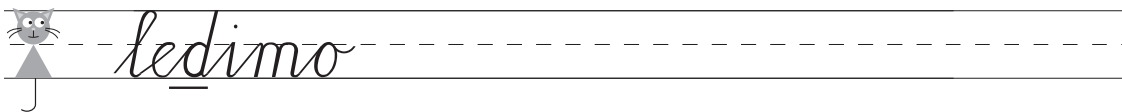
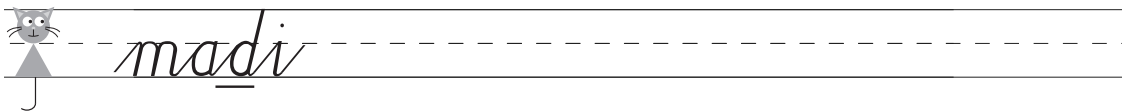
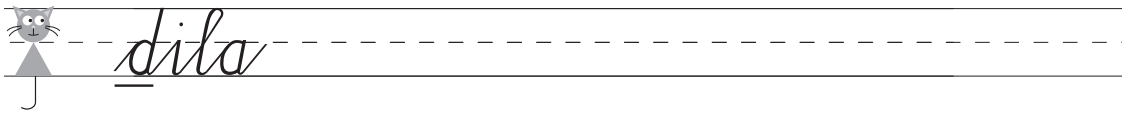
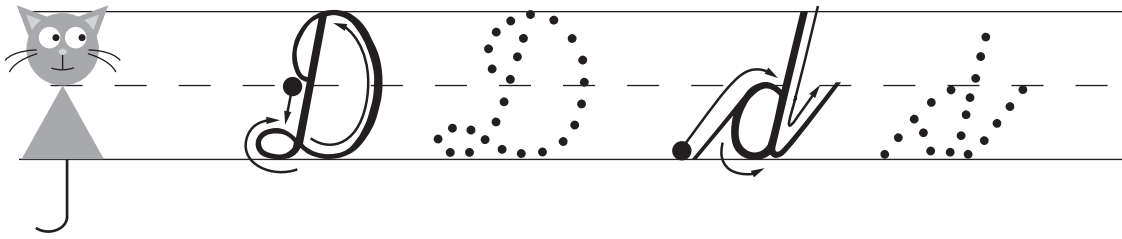

Mongwalo:

Metsotso e 15

Ngwala leleterere / mantšu / mafoko

- 1 Ruta barutwana go bopa ditlhaka tše dikgolo le ditlhaka tše dinnyane: **Dd**
- 2 Laetša go ngwala ditlhaka go barutwana bao ba ngwalago ka letsogo la go ja, ke moka o laetše ba go ngwala ka letsogo la ngele.
- 3 Ge o fetša botša barutwana go šoma le wa mphato go ngwala leleterere goba maletere mo mekokotlong ka menwana ya bona.
- 4 Ka morago ga fao botša barutwana go ngwala leleterere goba maletere mo godimo ga ditafola ka menwana ya bona.
- 5 La mafelelo, bontšha barutwana gape gore ba bopa bjang leleterere goba maletere mo letlapeng.
- 6 Barutwana ba swanetše go kopolla modumo ka gare ga dipuku tša bona.

TSELA ENGWE YA LENANEO LA MONGWALO

Modumo/Medumo: _____

Mantšu: _____

Lefoko: _____

Go Ngwala:

Metsotso e 30

Go phatlalatša le go tšweletša

SEHLOGO: Ngwala kanegelo ka motho wa bokgoni. Šomiša kakanyo ya gago!

MOŠOMO: Ngwala kanegelo ya mafoko a 6 go iša go a 8 go abela go puku ya phaphoši ya sehlogo se: Batho ba bokgoni.

FREIMI YA GO NGWALA:

Kgalekgale go kile gwa... *(re botse ka lefelo le baanegwa)*

Letšatši le lengwe... *(hlalosa bothata)*

Ke moka... *(hlalosa ka mokgwa wo moanegwa a šomišago bokgoni go rarolla bothata)*

Mafelelong... *(naa batho ba nagana eng ka moanegwathwadi?)*

GO ITOKIŠETŠA: Pele thuto e thoma, ngwala kakanywa yeo e rulagantšwego ka Mošupologo mo letlapeng.

TŠHUPETŠO YA TSHEPETŠO YA PHATLALATŠO (KE A DIRA)

- 1 Gopotša barutwana gore ka Mošupologo o šomišitše lenaneo la go rulaganya le go lekola go rulaganya kakanywa ya gago.
- 2 Sa go latela, botša barutwana gore lehono re tla phatlalatša le go tšweletša sengwalwa sa rena sa mafelelo.
- 3 Bontšha barutwana go ngwalolla ka leswa sengwalwa, o tsentšha sehlogo le letšatšikgwedi.

BARUTWANA BA FELELETŠA TSHEPETŠO YA PHATLALATŠO (O A DIRA)

- 1 Efa barutwana dipuku tša go ngwala.
- 2 Laela barutwana go ngwala letšatšikgwedi le sehlogo: **...Bokgoni**
- 3 Botša barutwana go ngwala gape ka bothakga sengwalwa sa bona sa mafelelo, sa go hloka diphošo.
- 4 Ge e le gore barutwana ba na le nako, ba ka thala seswantšho ka pejana.
- 5 Ge barutwana ba le gare ba ngwala, sepela ka phaphošing gomme o thuše barutwana bao ba šitwago.

BARUTWANA BA TSWELETŠA SEO BA SE NGWADILEGO

- 1 Ge go šetše metsotso e mehlano gore thuto e fele, botša barutwana go bea dipene le diphesele tša bona.
- 2 Botša barutwana go Sokologa ba Bolele gomme ba balele wa mphato seo ba se ngwadilego.
- 3 Ge barutwana ba feditše go dira se, bitša morutwana o tee goba ba ba bedi go balela phaphoši seo ba se ngwadilego.
- 4 Kgoboketša mošomo wa barutwana go ba puku ya phaphoši. Dira gore puku e be gona mo sekhutlwaneng sa go bala gore barutwana ba e bale.

29 Mosegemanye 2020

Dikoloi tša go bapadiša

Ka nako yennngwe toropong ye nnyane ya Afrika Borwa go be go nale mosetsana yo a bego a bitšwa Zama le butiagwe o mogolo yo a bitšwago Themba.

Ka letšatši le lengwe ba lapa la gagwe ba be ba se na tšhelete ye e lekanego ya go reka dijo.

Zama le Themba ba ba šomile mmogo go dira dikoloyana ka ditlakala gomme ba di rekišetša batho.

Mafelelong Zama le Themba ba dirile tšhelete ye e lekanego go reka dijo. Ba lapa la gagwe ba be ba ikgantšha ka yena.

Go Bala Ka Sehlopha Sa Go Hlahlwa

Metsotso e 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Tanya šedi ya barutwana ka moka ka **matlakalatšhomo a go bala 4**.
- 2 Hlalosa **mošongwana wa 1** wa **Laboraro** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 3 Bitša sehlopha sa pele gore ba šome mmogo le wena.
- 4 Ka morago ga metsotso e 15, romela sehlopha morago gore ba dule fase ditulong tša bona.
- 5 Dira **phetogo ya segalo ya mošongwana wa go bala**.
- 6 Hlalosa **mošongwana wa 2** wa **Laboraro** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 7 Bitša sehlopha sa bobedi gore ba tle go šoma mmogo le wena.
- 8 Tlatša Treka go laetša gore ke sehlopha sefe seo o se theeditšego, le gore ba badile eng.
- 9 Ngwala fase diphetogo tšeo di swanetšego go dirwa mo dihlopheng tša go bala goba tša mešongwana.

Labone

Temogo ya medumo le ditumatlhaka:

Metsotso e 15

Go kgaogantšha le go kopanya

KE A DIRA...

- 1 Thoma ka lentšu go thutong ya Labobedi.
- 2 Bitša lentšu: **ima**
- 3 Kgaogantšha lentšu go ba modumo ka botee go ba modumo o ikemetšego ka nnoši:
/i/-/m/-/a/
- 4 Bitša modumo wa mathomo wa lentšu: /i/
- 5 Bitša modumo wa bobedi wa lentšu: /m/
- 6 Bitša modumo wa mafelelo wa lentšu: /a/
- 7 Ngwala lentšu mo letlapeng: **ima**
- 8 Laetša go šupa le go kopantšha medumo go bopa lentšu: /i/-/ma/ = **ima**
- 9 Boeletša se ka lentšu la go tšwa thutong ya Laboraro: **madi**

RE A DIRA...

- 1 Thoma ka lentšu la go tšwa thutong ya Labobedi.
- 2 Bitša lentšu: **ila**
- 3 Botšiša barutwana: Ke ofe modumo wa mathomo wa lentšu? /i/
- 4 Botšiša barutwana: Ke ofe modumo wa bobedi wa lentšu? /l/
- 5 Botšiša barutwana: Ke ofe modumo wa mafelelo wa lentšu? /a/
- 6 Kgopela barutwana go kgaogantšha lentšu go ba modumo o ikemetšego o nnoši:
/i/-/l/-/a/
- 7 Ngwala lentšu: **ila**
- 8 Laela barutwana go kopanya medumo ya lentšu mmogo le wena: /i/-/la/ = **ila**
- 9 Boeletša se ka lentšu la morago la thuto ya Laboraro: **dila**

TSELA ENGWE YA LENANEO LA DITUMATLHAKA

Modumo/Medumo: _____

Mantšu: _____

Go Bala Ka Go Abelana: Go Bala Lekgetlo La Bobedi

Metsotso e 15

MAANO A GO BALA: KE A AKANYA

Sengwalwa	Go bala lekgetlo la bobedi (Go nagana kudu)
<p><u>Lloyd Sebini se hlwahlwa</u></p> <p>Go bina go be go dula go thabisa Laud Konadu. O be a bina ge a eya sekolong. Maoto a gagwe a be a bina ka fase ga tafola letšatši ka moka sekolong. O be a bina le ge a kitima lepatlelong la kgwele ya maoto. Nako le nako ge Laud a bina, o be a sa kgone go tlogela go myemyela.</p>	
<p>Eupša ge Laud e sale yo monnyane, batho ba be ba mo wiša moya gore a se ke a bina.</p> <p>‘Laud – batho a tla nagana gore o setlaela ge o phela o bina,’ gwa realo balapa la gagwe.</p> <p>‘Laud – go bina ga go hlomphege!’ O swanetše go kgetha se sengwe se o ka se dirago!’ gwa realo barutiši ba gagwe.</p> <p>‘Laud – kgwele ya maoto e bohlokwa kudu go feta go bina!’ gwa realo bagwera ba gagwe.</p> <p>Laud o ile a kwa kgatelelo ya gore a tlogele go bina, eupša o tsebile gore a ka se thakagale bophelong ge a sa bine. O ile a tšea sephetho sa go dira mošomo wa gagwe go fetola temogo ya batho ka ga go bina.</p>	<p>Ke akanya gore Laud o tla fetola bjang temogo ya batho ka ga go bina?</p>
<p>Laud o ile a tšea sephetho sa go beakanya lenaneo la go bina. O ile a fetša diiri a bogetše mebino ya go fapana go tšwa kontinenteng ya Afrika ka bophara mo diphatlatšing tša kgwerano gomme a beakanya go bina. Ke moka, o ile a kgopela mogwera wa gagwe go gatiša ka tsela yeo a binago mo mogaleng wa gagwe. Mafelelong, o ile a phatlatša video ya gagwe mo Instagram.</p>	<p>Ke akanya gore naa se se tla fetola bjang temogo ya batho ka go bina?</p>
<p>Video ya Laud e ile ya phatlala kudu. Diketekete tša batho lefaseng ka pophara ba ile ba bogela Laud a bina.</p> <p>‘Go a makatša!’ gwa swayaswaya motho yo mongwe.</p> <p>‘Ke wena naleidi!’ gwa ngwala yo mongwe motho.</p> <p>‘Video ye ae nthabišitše kudu!’ gwa realo motho wa boraro.</p> <p>Goo tloga letšatši leo, Laud o ile a tsebega ka la ‘Lloyd sebini se hlwahlwa’.</p>	<p>Mohlomongwe temogo ya batho e tla fetoga ge ba bona šedi kamoka yeo Laud a e hwetšago mo diphatlatšing tša kgwerano?</p>

Sengwalwa	Go bala lekgetlo la bobedi (Go nagana kudu)
<p>Lloyd sebini se hlwahlwa o be a rata šedi ye bego a e hwetša diphatlatšing tša kgwerano go tšwa divideong tša gagwe tša go bina.</p> <p>Eupša, o ile a lemoga gore o be a sa rate fela go bina – o be a nyaka go thuša dibini tše difsa go fihlelela ditoro tša bona tša go bina.</p> <p>Lloyd sebini se hlwahlwa o ile a thoma go phatlalatša dithuto tša go ruta babogedi ba gagwe mokgwa wa gagwe wa go bina</p>	<p>Mohlomongwe dikakanyo tsa batho ka go bina di tla fetoga ge ba bona gore go bina ke bokgoni ba mmapale ebile ga se dipapadišane?</p>
<p>Napile, Lloyd sebini se hlwahlwa a dula fase le bagwera ba gagwe ba potego ba ba bedi.</p> <p>‘Ge ke thoma go bina, ke be ke nagana fela ka go diragatša difaleng tše dikgolo. Eupša bjale, tšohle tše ke di naganago ke go šušumetša baswa ba Ghana,’ a realo.</p> <p>Mmogo ba ile ba bula sekolo sa go bina, yona ‘Dance with a Purpose Academy’. Ba e bitša DWP go kgaoletša.</p>	<p>Mohlomongwe temogo ya batho ka go bina e tla fetoga ge go na le lefelo la go tšea gabotse la go ithuta go bina.</p>
<p>Lloyd sebini se hlwahlwa le bagwera ba gagwe ba ile ba nyaka go kgonthišisa gore DWP e bulelwa moswa o mongwe le o mongwe, yo a nago le bokgoni ba go bina.</p> <p>Ka fao, ba ile ba phetha go rwala maikarabelo a ditefo ka moka tša sebini se sengwe le se sengwe se nago le bokgoni bo bo lekanego go amogelwa sekolong se.</p>	<p>Ke akanya ge eba temogo ya batho e ka fetoga ge ba bona baswa ba bantši ba lora go ba dibini?</p>
<p>Ka letšatši le lengwe, Lloyd sebini se hlwahlwa o be a phetla Instagram morago ga go phatlalatša thuto e mpsha ya go bina. O ile a lemoga video ya go phatlalatšwa ke mošemanyana yo a bitšwago Hubert. Hubert o ba a latela meragelo kamokaya go bina go tšwa thutong ka bokgoni le botsebi. Laud o ile a phetha gore Hubert e be e le molekwa wa maswanedi go DWP.</p> <p>Ge Lloyd sebini se hlwahlwa a gahlana le Hubert, ba a ile ba dula ba hlamula. Laud o ile a lemoga gore Hubert o be a na le mengwaga e 10 fela. Batswadi ba gagwe bam o tlogetše e sa le yo monnyane kudu.</p> <p>Lloyd sebini se hlwahlwa o ile a dira leano la gore Hubert a tloge Accra go tla go tsena kua DWP. O ile a beakanyetša Hubert sekolo, dijo, le madulo.</p>	

Sengwalwa	Go bala lekgetlo la bobedi (Go nagana kudu)
'Ye ke toro ya ka,' Lloyd sebini se hlwahlwa a botša mogwera wa gagwe, 'go aga moloko wa dibini tša ditsebi – go sa hlokege gore ba na le tšhelete e nnyane gakaakang.'	Ke akanya ge ekaba Laud o tla thuša go fetola temogo ya go bina ka go dira go bina gore e be mošomo wa nnete wo ba swa ba Ghana ba ka o kgethago?
Lloyd sebini se hlwahlwa a thoma go fa baswa go ralala le naga ya Ghana tshedimošo ya mahala, go gaša lethabo le go fetola temogo ya batho ka go bina. Ge a sepela go phatša Ghana, o bula mahlo go bona dibini tše diswa, tša bokgoni bjalo ka Hubert gore ba tle sekolong sa gagwe sa go bina.	Ke akanya ge ekaba temogo ya batho ya dibini e ka fetoga ge ba bona sehlopha sa dibini tša ditsebi tša go kgona go fetiša mo Ghana?
Dipotšišo tša go latela	Dikarabo tše kgonegago
Naa leina la sekolo se Laud a se butšego ke lefe?	Se be se bitšwa Dance with a Purpose Academy (DWP go kgaoletša).
Naa temogo ya gago ya go bina ke eng? (O nagana eng ka go ba sebini?)	<i>Temogo ya ka ya go bina ke...</i>
Dipotšišo tša ke ka lebaka la eng	Dikarabo tše kgonegago
Ke ka lebaka la eng ge Laud a ile a nyaka go fetola temogo ya batho ya go bina?	<ul style="list-style-type: none"> • Ka lebaka la gore o nyakile gore baswa ba kgone go ba le ditoro tša go ba dibini. • Ka lebaka la gore batho ba ile ba mo hlakiša kudu ge a sa le yo monnyane – o be a nyaka gore go be boleta go batho ba bangwe. • Ka lebaka la gore o be a rata go bina, o be a nyaka batho ba bona bohlokwa ba go bina • Ka lebaka la gore o be a nyaka gore baswa ba kgone go fihlelela ditoro tša bona tša go ba dibini.

Sehlopha Sa Go Bala Ka Go Hlahlwa

Metsotso e 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Tanya šedi ya barutwana ka moka ka **matlakalatšhomo a go bala 4**.
- 2 Hlalosa **mošongwana wa 1 wa Labone** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 3 Bitša sehlopha sa pele gore ba šome mmogo le wena.
- 4 Ka morago ga metsotso e 15, romela sehlopha morago gore ba dule fase ditulong tša bona.
- 5 Dira phetogo ya segalo ya mošongwana wa go bala.
- 6 Hlalosa **mošongwana wa 2 wa Labone** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 7 Bitša sehlopha sa bobedi gore ba tle go šoma mmogo le wena.
- 8 Tlatša Treka go laetša gore ke sehlopha sefe seo o se theeditšego, le gore ba badile eng.
- 9 Ngwala fase diphetogo tšeo di swanetšego go diriwa mo dihlopheng tša go bala goba tša mešongwana.

Labohlano

Mešongwana Ya Bomolomo

Metsotso e 15

TLOTLONTŠU YA TABAKGOLO

- 1 Ruta o šomiša PATS.(Šupa, Diragatša, Laodiša o Bolele)
- 2 Laetša mantšu le ditšhupetšo mo phaphathing ya tlotlontšu ya tabakgolo.
 - mokgoni
 - setsebi
 - lenaneo
 - lefelo la thuto

Morumokwano goba koša	Ditiro
Šelana la mme, ka le ripa ripa!	<i>Laetša go ripa ka menwana</i>
Šelana la mme, ka le bofa bofa!	<i>Laetša go bofa ka menwana</i>
Šelana la mme ka le dira thapo	<i>Laetša go šoga thapo ka matsogo</i>
Thapo ya ntshe ra e fofa fofa!	<i>Laetša go fofa fofa ka maoto</i>
Rena le bo mokgadi ra e fofa fofa!	<i>Laetša go fofa fofa ka maoto</i>
Šelana la mme ka le ripa ripa!	<i>Laetša go ripa ka menwana</i>

POLEDIŠANO YA SENGWALWA SA GO BALA KA GO ABELANA

- 1 Ngwala freimi ya poledišano mo letlapeng:
Mo kanegelong...
Karlo ye ke e ratago mo kanegelong ke.....ka lebaka la gore...
Lloyd sebini se hlwahlwa ke motho wa kakanyo ya bokgoni ka gobane...
- 2 Bala freimi ya poledišano le barutwana.
- 3 Bea barutwana ka **dihlophana**.
- 4 Botša barutwana gore o mongwe le o mongwe o swanetše go hwetša sebaka go araba potšišo e nngwe le e nngwe ya poledišano.
- 5 Tanya šedi ya barutwana.
- 6 Botšiša barutwana ba go fapana goba sehlopha se se itseng go abelana ka dikarabo tša bona.
- 7 Ge dikarabo di fošagetše, ba phošolle.
- 8 Leboga barutwana ka maitapišo a bona.

Temogo ya medumo le Ditumathlaka:

Metsotso e 15

Go Hwetša Mantšu

Ngwala tafolana ye mo letlapeng e be le medumo yeo o ithutileng yona nako ya go feta mmogo le yeo e rutilwego ka Labobedi le ka Laboraro.

i	d	a
b	l	e
m	o	

LAETŠA

- 1 Gopotša barutwana medumo ya beke: /i/ le /d/
- 2 Lebeledišiša medumo kamoka le ditwakanywa mo letlapeng.
- 3 Efa barutwana metsotso e 3 go dira mafoko go bopa mantšu ka medumo le ditwakanywa moo ba ka kgonago ka gona.
- 4 Bontšha barutwana go bopa mantšu ka medumo ye e nepišitšwego, bjalo ka: /d/-/i/-/l/-/a/ = **dila**
- 5 Gopotša barutwana ba ka bopa lentšu ba šomiša medumo e fe kapa efe – e sego fela /i/ goba /d/
- 6 Bontšha barutwana go dira lentšu le lengwe, bjalo ka: /l/-/e/-/m/-/a/ = **lema**

BARUTWANA BA DIRA

- 1 Botša barutwana gore ba bule dipuku tša bona tša go ngwala gomme ba ngwale sehlogo: **i, d**
- 2 Laela barutwana ba thome go ngwala.
- 3 Efa barutwana metsotso e 3 go hwetša le go bopa mantšu a mantši go ya le ka mo ba ka kgonago ka gona.
- 4 Dumelela barutwana go swaya mošomo wa bona. Bontšha barutwana gore mantšu a, a bopiwa bjang (le amangwe): **ila, ima, imela, ile, dila, madi, ledimo, ema, lema, mema, mala, oma, loma, moma, bolela, bala, ala, lala, ela, bela, bea, lela, aba, baba**

TSELA ENGWE YA LENANEO LA DITUMATHLAKA

Modumo/Medumo: _____

Mantšu: _____

Go Bala Ka Go Abelana:

Metsotso e 15

Morago ga go bala

MAANO A TEKATLHALOGANYO: AKARETŠA, HLAMA PONOKAKANYO

SWANTŠHA SENGWALWA

- 1 Dudiša barutwana mo ditafoleng tša bona, ka dipuku tša bona tša go ngwala goba matlakala ao a sego a ngwalwa, diphensele le dikryone.
- 2 Hlalosa gore lehono barutwana ba tla **ngwala le go thala** ka dintlha tše pedi go tšwa kanegelong.
- 3 Dira **tšhupetšo** gore o **kgetha bjang dintlha go tswa kanegelong**, bjalo ka: Laud o phatlaladitše video ya gagwe mo matlakaleng a segwera go leka go fetola ponego ya batho ka go bina. Ke moka, batho go tswa kutlong tše nne tša lefase ba mo bogetše a bina!
- 4 Thala seswantšho sa gago mo letlapeng sa Laud a šomiša go phatlalatsa video ya gagwe mo matlakaleng a segwera. Tlaleletša seswantšho sa batho ba lefase ka bopahara ba lebeletše video ya gagwe mo dillathekeng tša bona.
- 5 Somiša tshupetšo go tlaleletša lefoko goba a mabedi tshwantšhetšo ya gago, bjalo ka: La mathomo, Laud o phatlalatsa video a bina. Ke moka, batho ba lefase ka bopahara ba e lebella.
- 6 Sa go latela, botša barutwana gore ba tla kgetha dintlha tše pedi ba di gopolago go tšwa kanegelong.
- 7 Kgopela barutwana go tswalela mahlo a bona gomme ba thekge ditho. Ba balele sengwalwa gape.
- 8 Kgopela barutwana gore ba bule mahlo a bona gomme ba thale dikakanyo tša bona.
- 9 La mafelelo, kgopela barutwana go **sokologa ba bolele**, le gore ba abelane ka tshwantšhetšo le wa mphato.

Go Bala Ka Sehlopha Sa Go Hlahlwa

Metsotso 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Tanya šedi ya barutwana ka moka ka **matlakalatšhomo a go bala 4**.
- 2 Hlalosa **mošongwana wa 1 wa Labohlano** go barutwana ka moka ka phaphošing
- 3 Bitša sehlopha sa pele gore ba šome mmogo le wena.
- 4 Ka morago ga metsotso e 15, romela sehlopha morago gore ba dule fase ditulong tša bona.
- 5 Dira **phetogo ya segalo ya mošongwana wa go bala**.
- 6 Hlalosa **mošongwana wa 2 wa Labohlano** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 7 Bitša sehlopha sa bobedi gore ba tle go šoma mmogo le wena.
- 8 Tlatša Treka go laetša gore ke sehlopha sefe seo o se theeditšego, le gore ba badile eng.
- 9 Ngwala fase diphetogo tšeo di swanetšego go dirwa mo dihlopheng tša go bala goba tša mešongwana.

Tshekatsheko ya polelo ya mafelelo a beke Metsotso e 15

- 1 Tanya šedi ya barutwana mo legogong mafelelong a letšatši.
- 2 Dira sebaka sa ditshekatsheko tša polelo beke le beke. Ke kgetho ya gago go hlakanya ditshekatsheko tša go ithuta tša Sepedi le tša Sekgowa.
- 3 Gopola go fa barutwana sebaka sa go 'Sokologa le go bolela' ba ahlaahle dikarabo tša bona le wa mphato. Ke moka, kgetha barutwana ba mmalwa go abelana ka dikarabo tša bona le phaphoši ka bophara.
- 4 Šomiša dipotšišo tše di latelago tša hlohleletšo go hlahla karolwana ya polelo ya poledišano ya gago:
 - a Naa ke efe Tabakgolo ya polelo ya rena ya beke?
 - b Ke kanegelo efe yeo le e badilego mmogo?
 - c Ke mantšu afe a maswa o a ratilego bekeng ye?
 - d Ke eng se o ithutilego sona bekeng ye?
 - e Naa re ngwadile ka eng bekeng ye?
 - f Naa go ngwala go kaonafetše bjang bekeng ye?
 - g Naa go bala go kaonafetše bjang bekeng ye?
 - h Ke eng seo o ikgantšhago ka sona bekeng ye?
- 5 La mafelelo, botša barutwana go nagana ka dilo tše pedi tše ba tlogo go botša ba malapa a bona ka seo ba ithutilego ka sona le ka tsela yeo ba kaonafetšego ka gona bekeng ye mabapi le mošomo wa bona.

Ela hloko: Tshepidišo ya go lebelela morago le go itekola ke karolwana e bohlokwa kudu ya go ithuta. O kgopelwa gore o seke wa tshediša mošongwana wo wa beke mahlo le ga tee.

Mphato 2

KOTARA 3

Beke

5

TABAKGOLO:

Go ja botse

Go Lokiša Phaphoši

- 1 Ge beke e thoma, kgonthišiša gore phaphoši ya gago e a bogega ebile e hlwekile.
- 2 Bea PHAPHATI YA GO BONTŠHA ya gago nakong, ka go tloša dilo tše o sa hlwela o di šomiša, gomme o di boloke gabotse.
- 3 Ge o fetša, beakanya mantšu a papetlakgadima le tababakgolo ya tšhupetšo tše o di nyakago.
- 4 Hwetša le go beakanya dilo tša tabakgolo ya lebota le tafola yeo e ka bago le maatlakgogedi mo barutwaneng, mohlala: dipakana tša dineke tša go lokela mmele, diswantšho tša dijo tša go aga mmele
- 5 Dira dinyakišišo mo marangrang a theknolotši (inthanete) go itokišetša tabakgolo. Mohlala: Bohlokwa ba go ja botse, bohlokwa ba go ja botse mo go tšweleleng ga dithuto
- 6 Kgonthišiša gore dipuku tša barutwana tša go ngwala le tša DBE di swailwe, gomme di bolokilwe gabotse mo di dulago gona.
- 7 Kgonthišiša gore dipuku tše dikgolo, tša go bala le tša bokgobapuku ka moka di ka lenaneo.

Mešongwana Ye E Okeditšwego

Mešongwana ye e ka šomišwa bjalo ka mošomo wa go ikemela wa barutwana ba go fetša mošomo wa bona ka pela GOBA ge o le gare o dira kelo mo barutwaneng.

Mošongwana wa 1: DBE Pukutšhomo 2: Letlakala la 20 & 21, A re direng

Mošongwana wa 2: DBE Pukutšhomo 2: Letlakala la 22, A re baleng

Mošongwana wa 3: DBE Pukutšhomo 2: Letlakala la 23 & 24, A re direng

Mošongwana wa 4: Thala seswantšho sa seneke seo o se ratago sa go lokela mmele

Mošupologo

Mešongwana ya bomolomo

Metsotso e 15

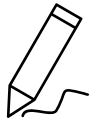
HLAGIŠA TABAKGOLO: GO FIHLELLA TSEBO YEO BA NAGO LE YONA.

- 1 Bontšha barutwana seswantšho sa ka ntle sa puku e kgolo ya dikanegelo: Lomusa ga a hwetše ditshetlana
- 2 Botša barutwana gore re thoma tabakgolo, e bitšwa: Go ja botse.
- 3 Thala sediko le leina la tabakgolo mo magareng ga letlapa.
- 4 Botšiša barutwana: *Naa ke eng seo o se tsebago ka tabakgolo go fihala ka se sebaka?*
- 5 Ngwala dikakanyo tša barutwana go dikologa mmaphahlogo. Dikakanyo tša go swana di hlophe felo go tee.
- 6 Ge barutwana ba palelwa go fetola, botšiša dipotšišo tše di latelago tša hlohloletšo:
 - a Naa ke dife tše dingwe tša dijo tša go aga mmele?
 - b Naa ke dife tše dingwe tša dijo tša go se lokele mebele?
 - c Ke ka lebaka le eng go ja botse go le bohlokwa?

TLOTLONTŠU YA TABAKGOLO

- 1 Ruta o šomiša PATS.(Šupa, Diragatša, Laodiša o Bolele)
- 2 Laetša mantšu le ditšhupetšo mo phaphathing ya tlotlontšu ya tabakgolo.
 - lokela mmele
 - go se lokele mmele
 - aga mmele

Morumokwano goba koša	Ditiro
Dijo tša phepo e botse	<i>Laetša go ja ka letsogo</i>
Di aga mmele gabotse!	<i>Itšhupe mmele ka moka</i>
Malekere le lebebetšididi Ga di na phepo e botse!	<i>Laetša go mona lkekere ka monwana le lleme</i>
Merogo le dienywa Di nale phepo e botse!	<i>Laetša go ja ka letsogo</i>
Maswi,matokomane le mae! Di nale phepo e botse!	<i>Laetša go nwa maswi ka letsogo</i>
Ge e le kgogo le hlapi Ga ke sa bolela!	<i>Laetša go rutha ga hlapi ka matsogo</i>

Mongwalo

Metsotso e 15

- 1 Botša barutwana gore ba bule dipuku tša bona tša go ngwala.
- 2 Biletša barutwana medumo le mantšu a a latelago gore ba a ngwale:
 - a Ii Ii Ii...
 - b Dd Dd Dd...
 - c ila
 - d ima
 - e imela
 - f ile
 - g dila
 - h madi
 - i ledimo
- 3 Sa go latela, botša barutwana gore ba ntšhe dikrayone gomme ba swaye mošomo wa bona.
- 4 Ka bothakga ngwala medumo le mantšu mo letlapeng.
- 5 Tšea dipuku mafelelong a letšatši, gomme o ngwale dintlha ka bao ba nyakago thušo yeo e oketšegilego.

TSELA ENGWE YA LENANEO LA MONGWALO

Modumo/Medumo: _____

Mantšu: _____

Lefoko: _____

Go Bala Ka Go Abelana:

Metsotso e 15

Go bala lekgetlo la pele

MAANO A TEKATLHALOGANYO: GO PHOPHOLETŠA

- 1 Dudiša barutwana mo legogong gore ba kgone go bona puku e kgolo.
- 2 Bula puku e kgolo mo kanegelong: Lomusa ga a hwetše ditshetlana
- 3 Phetla puku o ba laetša diswantšho tša letlakala le lengwe le le lengwe, o ba botšiša gore ba nagana gore go direga eng.
- 4 Thuša barutwana go kopanya diswantšho, gore ba kgone go hwetša todi ya gore kanegelo e bolela ka eng.
- 5 Hlagiša tlotlontšu e ntšhwa mo dikarolwaneng tša maleba mo kanegelong.
- 6 Bala kanegelo ka moka ga yona gatee, o sa eme.

Go Ngwala:

Metsotso e 30

Go Beakanya Le Go Rulaganya

SEHLOGO: Ngwala ka dijo tše di swa tšeo o di lekilego, le ka dijo tše di swa o tlogo di leka ka moso.

MOŠOMO: Ngwala ditemana tše 2 ka go leka dijo tše o sa tlwaelago go dija. Temana ya mathomo e swanetše go ba ka lebaka le lefitilego. Temana ya bobedi e swanetše go ba ka lebaka le le tlogo

MAANO A PEAKANYO: Ngwala lenaneo

HLAGIŠA SEHLOGO SA GO NGWALA.

- 1 Bontšha barutwana gore o **nagana pele o ngwala.**
- 2 Ka go bolela, hlalosa dikakanyo tša sehlogo, bjalo ka:
Ke gopola la mathomo ke leka dijo tša Maindia. Ke be ke tshwenyegile ka go leka selo se se ntshwa. Eupša ge ke fetša go kwa tatso, ka kwa ke e rata! Ke nagana go leka dijo tša Machina mo sebakeng se se sa fetšego pelo. Ke nagana gore ke tla di rata, ka gobane ke rata go leka dilo tše di swa.

TŠHUPETŠO YA MAANO A PEAKANYO (KE A DIRA)

- 1 Thala freimi ya peakanyo ka lehlakoreng le le tee la letlapa.
- 2 Bontšha barutwana gore o dira bjang lenaneo ka go araba dipotšišo.
- 3 Feleletša peakanyo ka lehlakoreng le lengwe la letlapa.

Dipotšišo tša peakanyo	Peakanyo
<p>Temana ya 1</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 Naa ke dife dijo tšeo o di lekilego? 2 Naa o naganne eng pele o di ja? 3 Naa tatso ya tšona e be e le bjang? 4 Naa o naganne eng ka morago ga go dija? <p>Temana ya 2</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 Naa ke dife dijo tšeo o tlogo di leka ka moso? 2 Ke ka lebaka la eng o nyaka dijo tšeo? 3 Naa o nagana gore di tla ba le tatso e bjang? 4 Naa o tla di leka kae? 5 Naa o rata go leka dijo tše di swa? Ke ka lebaka mang goba ke ka lebaka la eng go se bjale? 	<p>Temana ya 1</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 Diyo tša Maindia. 2 Ke be ke nagana gore nka se di rate. Ke be ke nagana gore di tla be di na le spaese se se ntši.. 3 Di be di na le tsatso ya lebebe di nokiwe letswai e bile di le bose. 4 Ke di ratile. Ke be ke re ba ntsholele gape. <p>Temana ya 2</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 Diyo tša Machina. 2 Ka lebaka la gore ga senke ke dije. Gona le resturenteng ya Machina mo toropong ya gešo. 3 Ga ke tsebe! 4 Mo resturenteng ya Machina. 5 Eng, ka lebaka la gore re ka hwetša dijo tše diswa tša go lokela mebele ya rena tšeo re di ratago!

BARUTWANA BA ŠOMIŠA MAANO A PEAKANYO (O A DIRA)

- 1 Botša barutwana gore ba tswalle mahlo gomme ba nagane ka dijo ba di lekilego, le dijo tše ba tla ratago go di leka ka moso.
- 2 Sa go latela, botša barutwana gore ba **sokologe ba bolele** le wa mphato, go abelana ka kanegelo tša bona.
- 3 Bontšha barutwana freimi ya peakanyo mo letlapeng, o ba botše gore ba šomiše freimi go beakanya seo ba tlogo go sengwala, go swana le ka mo o ba laeditšego ka gona.
- 4 Efa barutwana dipuku tša go ngwala.
- 5 Botša barutwana gore ba swanetše go ngwala dikakanyo tša bona – **ga ba swanela** go kopisa peakanyo ya morutiši.
- 6 Ge barutwana ba le gare ba ngwala, sepela ka phaphošing o feleletše dikhonferense tše dinnyane.

Peakanyo

Temana 1

1. Ke lekile dijo tša matšhaena
2. Ke be ke nagana gore nka se di thabele.
Ke be nagana gore di ka se latswege bose.
3. Di be di kgerega gabotse ebile di nale swikiri
4. Ke di thabetše. Ke nyaka go dija gape.

Temana 2

1. Di jo tša mantareana
2. Ka gobane mogwera waka ore ke mmamoratwa wa gagwe
3. E nale lebebe ebile e a latswega
4. Lebenkeleng la dijo la mantareana
5. Ee, ka gobane go a kgahliša go leka dijo tše di swa

Sehlopha Sa Go Bala Ka Go Hlahlwa

Metsotso e 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Tanya šedi ya barutwana ka moka ka **matlakalatšhomo a go bala 5**.
- 2 Hlalosa **mošongwana wa 1** wa **Mošupologo** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 3 Bitša sehlopha sa pele gore ba šome mmogo le wena.
- 4 Ka morago ga metsotso e 15, romela sehlopha morago gore ba dule fase ditulong tša bona.
- 5 Dira phetogo ya segalo ya mošongwana wa go bala.
- 6 Hlalosa **mošongwana wa 2** wa **Mošupologo** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 7 Bitša sehlopha sa bobedi gore ba tle go šoma mmogo le wena.
- 8 Tlatša Treka go laetša gore ke sehlopha sefe seo o se theeditšego, le gore ba badile eng.
- 9 Ngwala fase diphetogo tšeo di swanetšego go dirwa mo dihlopheng tša go bala goba tša mešongwana.

Labobedi

Temogo Ya Medumo Le Ditamatlhaka:

Metsotso e 15

Hlagiša Modumo O Moswa Le Mantšu

HLAGIŠA MODUMO

- 1 Bitša modumo gomme o emiše papetlakgadima: /u/
- 2 Bitša modumo gomme o laele barutwana go boeletša modumo makgetlo a 3.
- 3 Ahlaahla ka tsela yeo modumo /u/ o fapanago ka Sepedi le ka Sekgowa.
- 4 Botšiša barutwana: Naa o ka nagana ka mantsu a modumo wa /u/?
- 5 Gopodišiša mantšu le barutwana, bjalo ka: **šupa, wulu, huma**

HLAGIŠA MANTŠU A MASWA

- 1 Biletša lentšu le lengwe le lengwe godimo o hlaboše lentšu ge o dutše o laetša papetlakgadima: **dula, bula, mabu, duma**
- 2 Laetša barutwana lentšu le lengwe le le lengwe, ge o gare o le bitša.
- 3 Kgopela barutwana go boeletša mantšu ge o le gare o bolela.
- 4 Kgomaretša mantšu a dipapetlakgadima mo godimo ga phaphathi ya go laetša ditumatlhaka.

TSELA ENGWE YA LENANEO LA DITUMATLHAKA

Modumo/Medumo: _____

Mantšu: _____

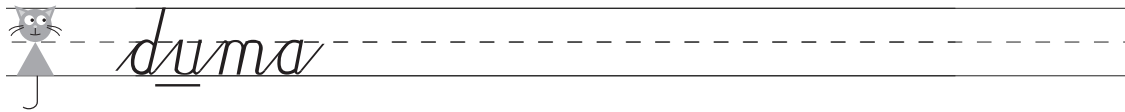
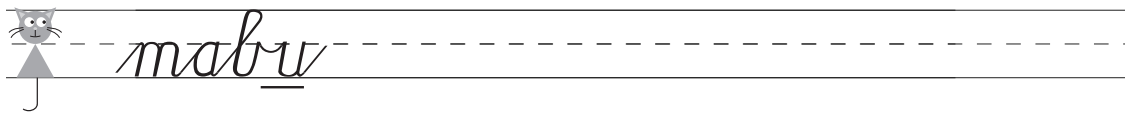
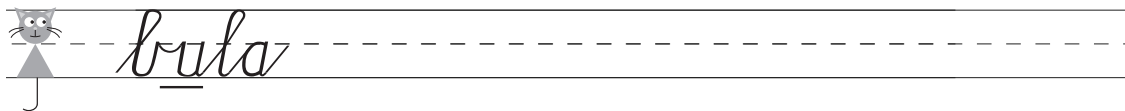
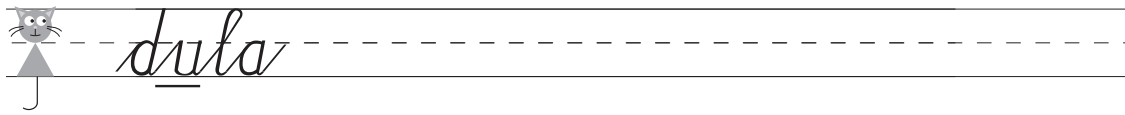
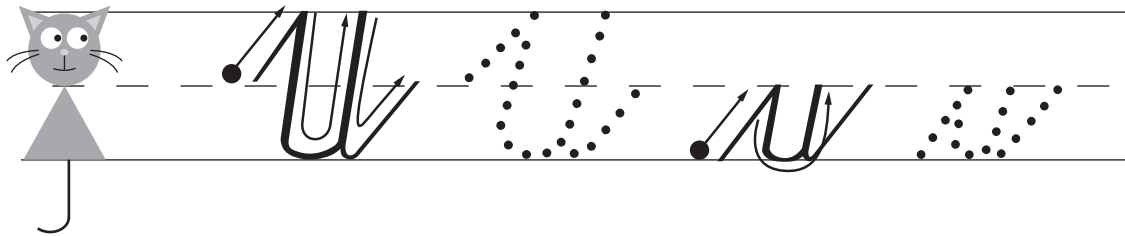
Mongwalo:

Metsotso e 15

Ngwala leleterere goba maletere/mantšu/mafoko

- 1 Ruta barutwana go ngwala ditlhaka tše dikgolo le ditlhaka tše dinnyane: **Uu**
- 2 Laetša go ngwala ditlhaka go barutwana bao ba ngwalago ka letsogo la go ja, ke moka o laetše ba go ngwala ka letsogo la ngele.
- 3 Ge o fetša botša barutwana go šoma le wa mphato go ngwala leleterere goba maletere mo mekokotlong ka menwana ya bona.
- 4 Ka morago ga fao botša barutwana go ngwala leleterere goba maletere mo godimo ga ditafola ka menwana ya bona.

- 5 La mafelelo, bontšha barutwana gape gore ba bopa bjang leletere goba maletere mo letlapeng.
- 6 Barutwana ba swanetše go kopolla modumo/mantšu/mafoko ka gare ga dipuku tša bona.

TSELA ENGWE YA LENANEO LA MONGWALO

Modumo/Medumo: _____

Mantšu: _____

Lefoko: _____

Go Bala Ka Go Abelana:

Metsotso e 15

Go Bala Lekgetlo La Pele

MAANO A TEKATLHALOGANYO: GO HLAMA PONOKAKANYO

Sengwalwa	Go bala lekgetlo la pele (Go nagana kudu)
<p>Lomusa ga a hwetše ditshetlana</p> <p>Lomusa o ile a tsena ka moraleng, a loketše go ya sekolong. Tatagwe o be a dutše tafoleng le kgaetšediagwe, yo a bego a tlile go etela go tšwa Maputo. Tatago Lomusa o ile a lebelela sešupanako. 'Ke nako ya go sepela!' a realo. O ile a bula raka ya ka moraleng gomme a fa Lomusa sesolana sa lepakana la ditshetlana tša mmala wa namune.</p>	<p>Ke kgona go hlama ponokakanyo ya Lomusa a tsena ka moraleng, a hlwekile a loketše go ya sekolong.</p>
<p>'O mo felang seo?' Rakgadi Sophia a realo. 'O tseba gore seo se gas a lokela mmele Luis!' Tatago Lomusa a lebelela kgaetšediagwe, a maketše.</p> <p>'Eupša bana ka moka ba a dija!' a realo.</p> <p>'Aowa Luis! O swanetše go fa Lomusa sesolana sa proteine! E tla mo thuša go tsepelela gabotse ka phapošing. Gape, e tla mo thuša go kwa a khoše sebaka se setelele!'</p> <p>'Gabotse, ga re na disolana tša mohuta woo!' gwa araba Tatago Lomusa.</p>	<p>Ke kgona go hlama ponokakanyo ya Lomusa a lealea ge Rakgadi Sophia le tatagwe ba ngangšana!</p>
<p>Rakgadi Sophia o ile a ntšha mokotlana wa plastiki o na le dihlatswana tša go oma ke mokotleng wa gagwe. 'Tše di bose e bile di phediša gabotse!' gwa realo Rakgadi, a fa Lomusa lepakana leo gomme a mo tšeela ditshetlana.</p>	
<p>Ka nako ya go khutša, Lomusa o ile a ntšha lepakana la gagwe la dihlapu gomme a thoma go ja. 'Mmm! Di bose,' a nagana.</p> <p>Ka nako yeo, banenyana ba babedi ba Mphato 4 ba feta ba sega ba swere dinko tša bona. 'O nkgampe!' ngwanenyana o mongwe a goelela. Lomusa a bušetša hlapi ka mokotlaneng wa gagwe ka pela.</p>	<p>Ke kgona go hlama ponokakanyo ya banenyana ba babedi ba bagolo ba segela godimo ba kaela Lomusa wa batho!</p>
<p>Ka morago ga sekolo, Lomusa o ile a fa Rakgadi Sophia dihlapu tšela. 'Banenyana ba bangwe ba re ke a nkgampe ge ke ja tše,' gwa realo Lomusa. 'Ga ke sa nyaka go ya le tšona sekolong gape.'</p>	<p>Ke kgona go hlama ponokakanyo ya sefahlego sa Lomusa a nyamile ge a bušetša dihlapu!</p>

Sengwalwa	Go bala lekgetlo la pele (Go nagana kudu)
Mesong e latelago, Lomusa a kgopela tatagwe lepakana la ditshetlana go ya sekolong. O ile a bula raka gomme a mo fa lepakana.	Ke kgona go hlama ponokakanyo ya Lomusa a leka go khukhuna go tšwa ka moraleng, pele Rakgadi a bona gore o swere ditshetlana tša go se age mmele.
'O mo felang seo?' gwa realo Rakgadi Sophia. 'Ke go boditše gore ga se tša lokela mmele Luis! O swanetše go mo sesolana sa proteine!' Rakgadi Sophia o ile a lebelela gohle ka moraleng. Go be go na le pitša mo setofong e na le mae a go bidišwa. 'Mae a go bidišwa a bose! Gape ke di aga mmele!' gwa realo Rakgadi Sophia, a fa Lomusa lee gomme a mo tšeela ditshetlana.	Ke kgona go hlama ponokakanyo ya Rakgadi Sophia a lebega a tenegile. O swanetše go tenega ka gore kgaetšedi ya gagwe ga se a mo theeletša la mathomo!
Ka nako ya go khutša, Lomusa o ile a tlebola lee la gagwe gomme a thoma go ja. 'Mmm! Le bose,' a nagana. Napile gwa tšwelela bašemane ba babedi ba Mphato 5 ba sepela ba sega e bila ba dira medumo ya go gohlola. 'Go nka gampe!' gwa goelela mošemane o mongwe. Lomusa a bušetša lee la go bedišwa mokotlaneng wa gagwe ka pela.	Ke kgona go hlama ponokakanyo ya bašimane ba bagolo ba babedi ba šupa gomme ba bolelela godimo gore ba bangwe ba ba kwe ge ba kwera Lomusa.
Ka morago ga sekolo, Lomusa a fa Rakgadi Sophia lee lela. 'Bašemane ba re ke a nka ge ke eja se,' gwa realo Lomusa. 'Ga ke sa nyaka go swara mae a go bedišwa ge ke ya sekolong gape.' Lomusa a realo. Ke moka a kitimela ka ntle go bapala.	Ke kgona go hlama ponokakanyo ya sefahlogo sa go nyama sa Lomusa ge a bušetša mae morago!
Ka morago ga metsotso e mmalwa, Rakgadi Sophia a bitša Lomusa. 'Lomusa, go ja dijo tša go aga mebele go bohlokwa!' a realo. 'Hlapi le mae a go bedišwa a go loketše. Di dira gore mmele wa gago o kgwahle le monagano wa gago o kgone go tsepelela! Eupša, ke kwešiša gore go boima go kaelwa. E re re go hweletše sesolana sa proteine ya go se nkge,' gwa realo Rakgadi Sophia.	Ke kgona go hlama ponokakanyo ya Lomusa a theeditše Rakgadi Sophia gabotse.
'Dimake di bjang?' gwa botšiša Rakgadi Sophia, a lebelela go dikologa mokgotha. 'Batswadi ba gago ba na le mehlašana e mentši ya dimake ka mokgotheng, e bile di go loketše.'	
Letšatši le latelago ka nako ya go khutša, Lomusa o ile a ntšha lepakana la gagwe la dimake gomme a thoma go di ja. A lebelela go dikologa, a tšhogile. Eupša, ga go yo a ilego a mo kaela ge a ja dimake tše dibose.	Ke kgona go hlama ponokakanyo ya Lomusa a lebega a thabile ge a eja dimake. Ke nagana gore a ka sesa tšhaba go tšea dimake ge a eya sekolong!

Dipotšišo tša go latela	Dikarabo tše di kgonegago
Naa Rakgadi Sophia o re Lomusa o swanetše go ja eng?	O re o swanetše go ja proteine.
Naa Rakgadi Sophia o tšeela Lomusa eng?	O mo tšeela lepakana la ditshetlana.
Naa protein efe yeo e melago mokgotheng wa Lomusa?	Dimake!
Dipotšišo tša ke ka lebaka la eng	Dikarabo tše di kgonegago
Naa o ka kgona go hlama ponokakanyo ya Lomusa ka nako ya go ikhutša? Ke ka lebaka la eng Lomusa a sa nyake go ya le hlapi le mae sekolong gape?	<ul style="list-style-type: none"> • Ke ka lebaka la gore ba a mo kaela. • Ke ka lebaka la gore ga a nyake go tšea sejo seo ba mo kaetšego ge a se ja. • Ke ka lebaka la gore bana ba bangwe sekolong ba sega hlapi le mae ka gore di na le monkgo. • Ke ka lebaka la gore o a nyama ge ba mo kaela.

Go Bala Ka Sehlopha Sa Go Hlahlwa

Metsotso e 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Tanya šedi ya barutwana ka moka ka **matlakalatšhomo a go bala 5**.
- 2 Hlalosa **mošongwana wa 1 wa Labobedi** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 3 Bitša sehlopha sa pele gore ba šome mmogo le wena.
- 4 Ka morago ga metsotso e 15, romela sehlopha morago gore ba dule fase ditulong tša bona.
- 5 Dira phetogo ya segalo ya mošongwana wa go bala.
- 6 Hlalosa **mošongwana wa 2 wa Labobedi** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 7 Bitša sehlopha sa bobedi gore ba tle go šoma mmogo le wena.
- 8 Tlatša Treka go laetša gore ke sehlopha sefe seo o se theeditšego, le gore ba badile eng.
- 9 Ngwala fase diphetogo tšeo di swanetšego go dirwa mo dihlopheng tša go bala goba tša mešongwana.

Laboraro

Mešongwana Ya Bomolomo

Metsotso e 15

TLOTLONTŠU YA TABAKGOLO

- 1 Ruta o šomiša PATS.(Šupa, Diragatšo, Laodiša o Bolele)
- 2 Laetša mantšu le ditšhupetšo mo Phaphathing ya tlotlontšu ya tabakgolo.
 - proteine
 - difaka
 - tsepelela

Morumokwano goba koša	Ditiro
Dijo tša phepo e botse	<i>Laetša go ja ka letsogo</i>
Di aga mmele gabotse!	<i>Itšhupe mmele ka moka</i>
Malekere le lebebetšididi Ga di na phepo e botse!	<i>Laetša go mona llekere ka monwana le lleme</i>
Merogo le dienywa Di nale phepho e botse!	<i>Laetša go ja ka letsogo</i>
Maswi,matokomane le mae! Di nale phepo e botse!	<i>Laetša go nwa maswi ka letsogo</i>
Ge e le kgogo le hlapi Ga ke sa bolela!	<i>Laetša go rutha ga hlapi ka matsogo</i>

BEKE 5

BOKGONI BA GO ANEGA

- 1 Arola barutwana ka dihlophana.
- 2 Efa sehlopha se sengwe le se sengwe letlakala la diswantšho tša bokgoni ba go anega.
- 3 Botša barutwana go nagana ka kanegelo ya go tšamaišana le diswantšho.
- 4 Efa barutwana motsotso goba e mebedi go nagana ka dikakanyo tša bona.
- 5 Sa go latela, morutwana o mongwe le o mongwe mo sehlopheng o swanetše go hwetša sebaka go abelana ka tsela yeo a bonago kanegelo ka gona.
- 6 Gopotša barutwana gore kanegelo tša bona e swanetše go ba tšeo ba ihlametšego tšona, eupša gape di swanetše go sepelelana le diswantšho!
- 7 Gopotša barutwana go theeletšana gabotse ge ba laodišetšana dikanegelo.
- 8 Leboga barutwana go abelana ka dikanegelo tša bona.

Temogo ya medumo le ditumatlhaka:

Metsotso e 15

Hlagiša modumo o moswa le mantšu

HLAGIŠA MODUMO

- 1 Bitša modumo gomme o emiše papetlakgadima: /p/
- 2 Bitša modumo gomme o laele barutwana go boeletša modumo makgetlo a 3.
- 3 Ahlaahla ka tsela yeo modumo /p/ o fapanago ka Sepedi le ka Sekgowa.
- 4 Botšiša barutwana: Naa o ka nagana mantsu a modumo wa /p/?
- 5 Gopodišiša mantšu le barutwana, bjalo ka: **poula, Tshepo, ngwapa**

HLAGIŠA MANTŠU A MASWA

- 1 Biletša lentšu le lengwe le lengwe godimo o hlaboše lentšu ge o dutše o laetša papetlakgadima: **pula, pudi, pelo, bupi**
- 2 Laetša barutwana lentšu le lengwe le le lengwe, ge o le gare o le bitša.
- 3 Kgopela barutwana go boeletša mantšu ge o dutše o bolela.
- 4 Kgomaretša mantšu a dipapetlakgadima mo godimo ga phaphathi ya go laetša ditumatlhaka.

TSELA ENGWE YA LENANEO LA DITUMATLHAKA

Modumo/Medumo: _____

Mantšu: _____

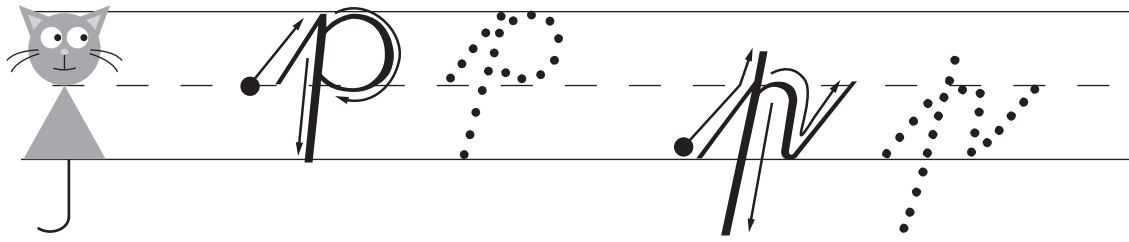

Mongwalo:

Metsotso e 15

Ngwala leleterere / mantšu / mafoko

- 1 Ruta barutwana go bopa ditlhaka tše dikgolo le ditlhaka tše dinnyane: **Pp**
- 2 Laetša go ngwala ditlhaka go barutwana bao ba ngwalago ka letsogo la go ja, ke moka o laetše ba go ngwala ka letsogo la ngele.
- 3 Ge o fetša botša barutwana go šoma le wa mphato go ngwala leleterere goba maletere mo mekokotlong ka menwana ya bona.
- 4 Ka morago ga fao botša barutwana go ngwala leleterere goba maletere mo godimo ga ditafola ka menwana ya bona.
- 5 La mafelelo, bontšha barutwana gape gore ba bopa bjang leleterere goba maletere mo letlapeng.
- 6 Barutwana ba swanetše go kopolla modumo ka gare ga dipuku tša bona.

 pula

 pudi

 pelo

 bupi

TSELA ENGWE YA LENANEO LA MONGWALO

Modumo/Medumo: _____

Mantšu: _____

Lefoko: _____

Go Ngwala:

Metsostso e 30

Go Rulaganya

SEHLOGO: Ngwala ka nako yeo o lekilego dijo tše di ntshwa, le dijo tše o tlogo go di leka ka moso.

MOŠOMO: Ngwala temana tše 2 ka go leka dijo tše di swa. Temana ya mathomo e swanetše go ba ka lebaka le le fetilego. Temana ya bobedi e swanetše go ngwalwa ka lebaka le le tlogo.

FREIMI YA GO NGWALA:

Nkile ka leka...

Pele ke leka, Ke....

E bile le tatso e...

Mafelelong...

Ke tla leka...

Ke nagana / di tla ba le tatso...

Ke tla e leka / di leka

Ke rata / ga ke rate go leka dijo tše di swa ka lebaka la gore...

GO ITOKIŠETŠA: Pele lenaneothuto la go ngwala le thoma, ngwala peakanyo yeo o idirilego ka Mošupologo mo letlapeng.

TSHUPETŠO YA TSHEPETŠO YA DIKAKANYWA (KE A DIRA)

- 1 Gopotša barutwana ka peakanyo yeo o idirilego ka Mošupologo.
- 2 Bala peakanyo ya gago yeo e ngwadilwego mo letlapeng.
- 3 Sa go latela, bala freimi ya go ngwala le barutwana.
- 4 Dira tshupetšo gore o tla feleletša bjang freimi ya go ngwala o šomiša peakanyo ya gago, bjalo ka:
Nkile ka leka khari ya Maindia. Pele ke e leka, Ke be ke ke be ke tshwenyegile ke re mohlomongwe nka se e rate. Ke naganne gore e tla ba le spaese se se ntši! Tatso ya yona e be e le monate! Mafelelong ke be ke thabile gore ke ilekile.
Ke tla leka dinoodles tša Machina. Ke nagana gore tatso ya tšona e ba ya letswatšana le gona ya ba monate. Ke tla di leka kua resturenteng ya Machina mo sebakeng se se sa fetšego pelo. Ke rata go dijo tše di swa ka lebaka le gore gona le dijo tše dintši tša go lokela mebele ya rena!

BARUTWANA BA FELELETŠA TSHEPETŠO YA DIKAKANYWA (O A DIRA)

- 1 Efa barutwana dipuku tša go ngwala.
- 2 Laela barutwana go ngwala letšatšikgwele le sehlogo: **Ditemana tša ka: Kakanywa**
- 3 Botša barutwana gore ba hwetše peakanyo tša bona tša Mošupologo gomme ba nagana ka dikakanyo tša bona.
- 4 Botša barutwana go feleletša freimi ya go ngwala ba somisa dipeakanyo tša bona.
- 5 Botša barutwana gore ba ka tlaleletša mafoko goba dintlha ge e le gore ba na le nako.
- 6 Gopotša barutwana ka maano ba ka a šomišago go ba thuša
- 7 Ge barutwana ba dutše ba ngwala, sepela ka phaphošing gomme o thuše barutwana bao ba šitwago.

5 Lewedi 2020Temana ya ka: Sengwalwa

ke ile ka leka dijo tsa matšena.
 Pele ke di leka, ke be ke nagana gore
 nka se di rate.
 Di be gerega ebile di nale swikiri.
 mafelelong ke di ratile ka ba ka ka
 nyaka tše dingwe.
 Ke tla leka makarone a mantaredha.
 ke nagana gorre ka ba le lebebe ya
 latswega.
 Ke tla e lekka kah gobane ke
 mamorwata wa mogweara wakah.
 Ke rata go leka dijo tše diwa ka
 gore go a kgahliša go leka dijo tše
 diwa!

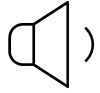
Go Bala Ka Sehlopha Sa Go Hlahlwa

Metsotso e 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Tanya šedi ya barutwana ka moka ka **matlakalatšhomo a go bala 5**.
- 2 Hlalosa **mošongwana wa 1 wa Laboraro** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 3 Bitša sehlopha sa pele gore ba šome mmogo le wena..
- 4 Ka morago ga metsotso e 15, romela sehlopha morago gore ba dule fase ditulong tša bona.
- 5 Dira **phetogo ya segalo ya mošongwana wa go bala**.
- 6 Hlalosa **mošongwana wa 2 wa Laboraro** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 7 Bitša sehlopha sa bobedi gore ba tle go šoma mmogo le wena.
- 8 Tlatša Treka go laetša gore ke sehlopha sefe seo o se theeditšego, le gore ba badile eng.
- 9 Ngwala fase diphetogo tšeo di swanetšego go dirwa mo dihlopheng tša go bala goba tša mešongwana.

Labone

Temogo ya medumo le ditumatlhaka:

Metsotso e 15

Go kgaogantšha le go kopanya

KE A DIRA...

- 1 Thoma ka lentšu go thutong ya Labobedi.
- 2 Bitša lentšu: **dula**
- 3 Kgaogantšha lentšu go ba modumo ka botee go ba modumo o ikemetšego ka nnoši: /d/-/u/-/l/-/a/
- 4 Bitša modumo wa mathomo wa lentšu: /d/
- 5 Bitša modumo wa bobedi wa lentšu: /u/
- 6 Bitša modumo wa boraro wa lentšu: /l/
- 7 Bitša modumo wa mafelelo wa lentšu: /a/
- 8 Ngwala lentšu mo letlapeng: **dula**
- 9 Laetša go šupa le go kopantšha medumo go bopa lentšu: /du/-/la/ = **dula**
- 10 Boeletša se ka lentšu la go tšwa thutong ya Laboraro: **pula**

RE A DIRA...

- 1 Thoma ka lentšu la go tšwa thutong ya Labobedi.
- 2 Bitša lentšu: **duma**
- 3 Botšiša barutwana: Ke ofe modumo wa mathomo wa lentšu? /d/
- 4 Botšiša barutwana: Ke ofe modumo wa bobedi wa lentšu? /u/
- 5 Botšiša barutwana: Ke modumo ofe wa boraro wa lentšu? /m/
- 6 Botšiša barutwana: Ke ofe modumo wa mafelelo wa lentšu? /a/
- 7 Kgopela barutwana go kgaogantšha lentšu go ba modumo o ikemetšego o nnoši: /d/-/u/-/m/-/a/
- 8 Ngwala lentšu: **duma**
- 9 Laela barutwana go kopanya medumo ya lentšu mmogo le wena: /du/-/ma/ = **duma**
- 10 Boeletša se ka lentšu la morago la thuto ya Laboraro: **pelo**

TSELA ENGWE YA LENANEO LA DITUMATLHAKA

Modumo/Medumo: _____

Mantšu: _____

Go Bala Ka Go Abelana:

Metsotso e 15

Go Bala Lekgetlo La Bobedi

MAANO A GO BALA: GO HLAMA PONOKAKANYO

Sengwalwa	Go bala lekgetlo la bobedi (Go nagana kudu)
<p>Lomusa ga a hwetše ditshetlana</p> <p>Lomusa o ile a tsena ka moraleng, a loketše go ya sekolong. Tatagwe o be a dutše tafoleng le kgaetšediagwe, yo a bego a tlile go etela go tšwa Maputo. Tatago Lomusa o ile a lebelela sešupanako. 'Ke nako ya go sepela!' a realo. O ile a bula raka ya ka moraleng gomme a fa Lomusa sesolana sa lepakana la ditshetlana tša mmala wa namune.</p>	<p>Ke kgona go hlama ponokakanyo ya tate a lebega a tshwenyegile ge a lebelela sešupanako! O swanetše go ba a sa nyake Lomusa a latelwa sekolong!</p>
<p>'O mo felang seo?' Rakgadi Sophia a realo. 'O tseba gore seo se gas a lokela mmele Luis!' Tatago Lomusa a lebelela kgaetšediagwe, a maketše.</p> <p>'Eupša bana ka moka ba a dija!' a realo.</p> <p>'Aowa Luis! O swanetše go fa Lomusa sesolana sa proteine! E tla mo thuša go tsepelela gabotse ka phapošing. Gape, e tla mo thuša go kwa a khoše sebaka se setelele!'</p> <p>'Gabotse, ga re na disolana tša mohuta woo!' gwa araba Tatago Lomusa.</p>	<p>Ke kgona go hlama ponokakanyo ya Rakgadi Sophia a maketše ge tatago Lomusa a mo fa lepakana la ditshetlana!</p>
<p>Rakgadi Sophia o ile a ntšha mokotlana wa plastiki o na le dihlatswana tša go oma ke mokotleng wa gagwe. 'Tše di bose e bile di phediša gabotse!' gwa realo Rakgadi, a fa Lomusa lepakana leo gomme a mo tšeela ditshetlana.</p>	
<p>Ka nako ya go khutša, Lomusa o ile a ntšha lepakana la gagwe la dihlapu gomme a thoma go ja. 'Mmm! Di bose,' a nagana.</p> <p>Ka nako yeo, banenyana ba babedi ba Mphato 4 ba feta ba sega ba swere dinko tša bona. 'O nkgampe!' ngwanenyana o mongwe a goelela. Lomusa a bušetša hlapi ka mokotlaneng wa gagwe ka pela.</p>	<p>Ke kgona go hlama ponokakanyo ya Lomusa a leka go fihla hlapi ka pela! O swanetše go ba a ikwa a swabile.</p>
<p>Ka morago ga sekolo, Lomusa o ile a fa Rakgadi Sophia dihlapu tšela. 'Banenyana ba bangwe ba re ke a nkgampe ge ke ja tše,' gwa realo Lomusa. 'Ga ke sa nyaka go ya le tšona sekolong gape.'</p>	<p>Ke kgona go hlama ponokakanyo ya lentšu la go tiilego la Lomusa ge a bolela le Rakgadi. O swanetše go ba a nyaka gore Rakgadi a mo theeletše.</p>

Sengwalwa	Go bala lekgetlo la bobedi (Go nagana kudu)
Mesong e latelago, Lomusa a kgopela tatagwe lepakana la ditshetlana go ya sekolong. O ile a bula raka gomme a mo fa lepakana.	
'O mo felang seo?' gwa realo Rakgadi Sophia. 'Ke go boditše gore ga se tša lokela mmele Luis! O swanetše go mo sesolana sa proteine!' Rakgadi Sophia o ile a lebelela gohle ka moraleng. Go be go na le pitša mo setofong e na le mae a go bidišwa. 'Mae a go bidišwa a bose! Gape ke di aga mmele!' gwa realo Rakgadi Sophia, a fa Lomusa lee gomme a mo tšeela ditshetlana.	Ke kgona go hlama ponokakanyo ya Lomusa a lebega a tshwenyegile ga Rakgadi Sophia a mmošša gore o swanetše go tšea sesolana sa proteine. O swanetše go ba a tshwenyegile gore o tla swanela go swara hlapi gape!
Ka nako ya go khutša, Lomusa o ile a tlebola lee la gagwe gomme a thoma go ja. 'Mmm! Le bose,' a nagana. Napile gwa tšwelela bašemane ba babedi ba Mphato 5 ba sepela ba sega e bila ba dira medumo ya go gohlola. 'Go nka gampe!' gwa goelela mošemane o mongwe. Lomusa a bušetša lee la go bedišwa mokotlaneng wa gagwe ka pela.	Ke kgona go hlama ponokakanyo ya Lomusa a leka go fihla mae a gagwe ka pela! O swanetše go ikwa a swabile.
Ka morago ga sekolo, Lomusa a fa Rakgadi Sophia lee lela. 'Bašemane ba re ke a nka ge ke eja se,' gwa realo Lomusa. 'Ga ke sa nyaka go swara mae a go bedišwa ge ke ya sekolong gape.' Lomusa a realo. Ke moka a kitimela ka ntle go bapala.	Ke kgona go hlama ponokakanyo ya Lomusa a bolela ka lentšu la go tliša! O swanetše go ba a nyamile ka gore ba mo kaetše matšatši a mabedi ka go latelana!
Ka morago ga metsotso e mmalwa, Rakgadi Sophia a bitša Lomusa. 'Lomusa, go ja dijo tša go aga mebele go bohlokwa!' a realo. 'Hlapi le mae a go bedišwa a go loketše. Di dira gore mmele wa gago o kgwahle le monagano wa gago o kgone go tsepelela! Eupša, ke kwešiša gore go boima go kaelwa. E re re go hweletše sesolana sa proteine ya go se nkge,' gwa realo Rakgadi Sophia.	Ke kgona go hlama ponokakanyo ya Rakgadi Sophia a gokarela Lomusa, a bolela fase, ka lentšu la boleta. O swanetše go be a a nyaka gore Lomusa a ikwe bokaone!
'Dimake di bjang?' gwa botšiša Rakgadi Sophia, a lebelela go dikologa mokgotha. 'Batswadi ba gago ba na le mehlašana e mentši ya dimake ka mokgotheng, e bile di go loketše.'	Ke kgona go hlama ponokakanyo ya Lomusa a bonala a thakgetše ge a kwa gore dimake ke sesolana sa proteine tša go aga mmele!
Letšatši le latelago ka nako ya go khutša, Lomusa o ile a ntšha lepakana la gagwe la dimake gomme a thoma go di ja. A lebelela go dikologa, a tšhogile. Eupša, ga go yo a ilego a mo kaela ge a ja dimake tše dibose.	Ke kgona go hlama ponokakanyo ya Lomusa a fegelwa. O swanetše go ba a imologile ka gore lehono, ga go yo a mo kaelago!

Dipotšišo tša go latela	Dikarabo tše kgonegago
Naa ke dijo dife tše tharo mo kanegelong tše nago le proteine?	Hlapi ya go oma, mae, le dimake.
Naa ke dijo dife tše Lomusa ba mo kaetsego ge a di ja?	Hlapi ya go oma le mae.
O nagana gore Lomusa o kwa bjang ge a kwerwa?	Ke nagana gore Lomusa o kwa...
Dipotšišo tša ke ka lebaka la eng	Dikarabo tše kgonegago
Hlama ponokakanyo ya Lomusa a eja dimake ka nako ya go ikhutša! Ke ka lebaka la eng Lomusa a tšere sephetho sa go tšea dimake bjalo ka sesolana?	<ul style="list-style-type: none"> • Ke ka lebaka la gore dimake ga di na monkgo. • Ke ka lebaka la gore ba mo kaetše ge a tšea hlapi le mae. O be a sa nyake go tšea disolana tšeo gape, le ge e le di aga mmele. • Ke ka lebaka la gore batswadi ba gagwe ba na le mehlašana ya dimake mo mokgotheng. • Ke ka lebaka la gore o rata dimake! • Ke ka lebaka la gore o theeletša Rakgadi wa gagwe e bile o kwešiša gore o swanetše go ja sesolana sa proteine go na le gore a je ditsшетlana!

Sehlopha Sa Go Bala Ka Go Hlahlwa

Metsotso e 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Tanya šedi ya barutwana ka moka ka **matlakalatšhomo a go bala 5**.
- 2 Hlalosa **mošongwana wa 1 wa Labone** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 3 Bitša sehlopha sa pele gore ba šome mmogo le wena.
- 4 Ka morago ga metsotso e 15, romela sehlopha morago gore ba dule fase ditulong tša bona.
- 5 Dira phetogo ya segalo ya mošongwana wa go bala.
- 6 Hlalosa **mošongwana wa 2 wa Labone** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 7 Bitša sehlopha sa bobedi gore ba tle go šoma mmogo le wena.
- 8 Tlatša Treka go laetsa gore ke sehlopha sefe seo o se theeditšego, le gore ba badile eng.
- 9 Ngwala fase diphetogo tšeo di swanetšego go dirwa mo dihlopheng tša go bala goba tša mešongwana.

Labohlano

Ditiro Tša Go Bolela

Metsotso e 15

TLOTLONTŠU YA TABAKGOLO

- 1 Ruta o šomiša PATS. (Šupa, Diragatša, Laodiša o Bolele)
- 2 Laetša mantšu le ditšhupetšo mo phaphathing ya tlotlontšu ya tabakgolo.
 - mabose
 - bose
 - swikiri
 - tanta

Morumokwano goba koša	Ditiro
Dijo tša phepo e botse	<i>Laetša go ja ka letsogo</i>
Di aga mmele gabotse!	<i>Itšhupe mmele ka moka</i>
Malekere le lebebetšididi Ga di na phepo e botse!	<i>Laetša go mona llekere ka monwana le lleme</i>
Merogo le dienywa Di nale phepho e botse!	<i>Laetša go ja ka letsogo</i>
Maswi, matokomane le mae! Di nale phepo e botse!	<i>Laetša go nwa maswi ka letsogo</i>
Ge e le kgogo le hlapi Ga ke sa bolela!	<i>Laetša go rutha ga hlapi ka matsogo</i>

BEKE 5

POLEDIŠANO YA SENGWALWA SA GO BALA KA GO ABELANA

- 1 Ngwala freimi ya poledišano mo letlapeng:
Mo kanegelong ye
Karolo ye ke e ratago ya kanegelo ke.....ka lebaka la gore...
Kanegelo ye e nyalelana le tabakgolo ya 'Go ja botse' ka lebaka la gore...
- 2 Bala freimi ya poledišano le barutwana.
- 3 Bea barutwana ka **dihlophana**.
- 4 Botša barutwana gore o mongwe le o mongwe o swanetše go hwetša sebaka go araba potšišo e nngwe le e nngwe ya poledišano.
- 5 Tanya šedi ya barutwana.
- 6 Botšiša barutwana ba go fapana goba sehlopha se se itšeng go abelana ka dikarabo tša bona.
- 7 Ge dikarabo di fošagetše, ba phošolle.
- 8 Leboga barutwana ka maitapišo a bona.

Temogo ya medumo le ditumatlhaka:

Metsotso e 15

Go hwetša mantšu

Ngwala tafolana ye mo letlapeng e be le medumo yeo o ithutileng yona nako ya go feta mmogo le yeo e rutilwego ka Labobedi le ka Laboraro.

u	p	a
b	l	e
m	o	

LAETŠA

- 1 Gopotša barutwana medumo ya beke: /u/ le /p/
- 2 Lebeledišiša medumo kamoka le ditswakanywa mo letlapeng.
- 3 Efa barutwana metsotso e 3 go dira mafoko go bopa mantšu ka medumo le ditswakanywa moo ba ka kgonago ka gona.
- 4 Bontšha barutwana go bopa mantšu ka medumo ye e nepišitšwego, bjalo ka: /p/-/u/-/d/-/i/ = **pudi**
- 5 Gopotša barutwana ba ka bopa lentšu ba šomiša medumo e fe kapa efe – e sego fela /u/ goba /p/
- 6 Bontšha barutwana go dira lentšu le lengwe, bjalo ka: /l/-/e/-/m/-/a/ = **lema**

BARUTWANA BA DIRA

- 1 Botša barutwana gore ba bule dipuku tša bona tša go ngwala gomme ba ngwale sehlogo: **u, p**
- 2 Laela barutwana ba thome go ngwala.
- 3 Efa barutwana metsotso e 3 go hwetša le go bopa mantšu a mantši go ya le ka mo ba ka kgonago ka gona.
- 4 Dumelela barutwana go swaya mošomo wa bona. Bontšha barutwana gore mantšu a, a bopiwa bjang (le amangwe): **dula, bula, mabu, duma, pula, pudi, pelo, bupi, ema, lema, mema, mala, oma, loma, moma, bolela, bala, ala, lala, ela, bela, bea, lela, aba, baba**

TSELA ENGWE YA LENANEO LA DITUMATLHAKA

Modumo/Medumo: _____

Mantšu: _____

Go Bala Ka Go Abelana:

Metsotso e 15

Morago ga go bala

MAANO A TEKATLHALOGANYO: AKARETŠA, HLAMA PONOKAKANYO

SWANTŠHA SENGWALWA

- 1 Dudiša barutwana mo ditafoleng tša bona, ka dipuku tša bona tša go ngwala goba matlakala ao a sego a ngwalwa, diphensele le dikryone.
- 2 Hlalosa gore lehono barutwana ba tla **ngwala le go thala** ka selose sengwe sa bohlokwa ba hlalago ponokakanyo ka sona go tšwa kanegelong.
- 3 Dira **tšhupetšo** gore o hlama bjang **ponokakanyo ka selo se bohlokwa go tswa kanegelong**, bjalo ka: Lomusa ba be ba mo tshega ka lebaka la gore dijo tša gagwe di be di nkga. Ke kgona go halama ponokakanyo ya gagwe a leka go khutiša seneke ge batho ba bangwe ba tshega ebile ba mo šupa.
- 4 Thala seswantšho sa gago mo letlapeng sa Lomusa a lebege a swabile ge batho ba bangwe ba mo sega.
- 5 Šomiša tshupetšo go tlaletša lefoko goba a mabedi go tshwantšhetšo ya gago, bjalo ka: Ke hlama ponokakanyo ka Lomusa a ikwa a nyamile ka lebaka la gore batho ba bangwe ba a mo tshega.
- 6 Sa go latela, botša barutwana gore ba tla kgetha selo sa bohlokwa seo ba nyakago go hlama ponokakanyo ka sona ge ba nagana ka kanegelo.
- 7 Kgotela barutwana go tswalela mahlo a bona gomme ba thekge ditho. Ba balele sengwalwa gape.
- 8 Kgotela barutwana gore ba bule mahlo a bona gomme ba thale dikakanyo tša bona.
- 9 La mafelelo, kgotela barutwana go **sokologa ba bolele**, le gore ba abelane tshwantšhetšo le wa mphato.

Go Bala Ka Sehlopha Sa Go Hlahlwa

Metsotso 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Tanya šedi ya barutwana ka moka ka **matlakalatšhomo a go bala 5**.
- 2 Hlalosa **mošongwana wa 1 wa Labohlano** go barutwana ka moka ka phaphošing
- 3 Bitša sehlopha sa pele gore ba šome mmogo le wena.
- 4 Ka morago ga metsotso e 15, romela sehlopha morago gore ba dule fase ditulong tša bona.
- 5 Dira **phetogo ya segalo ya mošongwana wa go bala**.
- 6 Hlalosa **mošongwana wa 2 wa Labohlano** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 7 Bitša sehlopha sa bobedi gore ba tle go šoma mmogo le wena.
- 8 Tlatša Treka go laetša gore ke sehlopha sefe seo o se theeditšego, le gore ba badile eng.
- 9 Ngwala fase diphetogo tšeo di swanetšego go dirwa mo dihlopheng tša go bala goba tša mešongwana.

Tshekatsheko ya polelo ya mafelelo a beke Metsotso e 15

- 1 Tanya šedi ya barutwana mo legogong mafelelong a letšatši.
- 2 Dira sebaka sa ditshekatsheko tša polelo beke le beke. Ke kgetho ya gago go hlakanya ditshekatsheko tša go ithuta tša Sepedi le tša Sekgowa.
- 3 Gopola go fa barutwana sebaka sa go 'Sokologa le go bolela' ba ahlaahle dikarabo tša bona le wa mphato. Ke moka, kgetha barutwana ba mmalwa go abelana ka dikarabo tša bona le phaphoši ka bophara.
- 4 Šomiša dipotšišo tše di latelago tša hlohleletšo go hlahla karolwana ya polelo ya poledišano ya gago:
 - a Naa ke efe Tabakgolo ya polelo ya rena ya beke?
 - b Ke kanegelo efe yeo le e badilego mmogo?
 - c Ke mantšu afe a maswa o a ratilego bekeng ye?
 - d Ke eng se o ithutilego sona bekeng ye?
 - e Naa re ngwadile ka eng bekeng ye?
 - f Naa go ngwala go kaonafetše bjang bekeng ye?
 - g Naa go bala go kaonafetše bjang bekeng ye?
 - h Ke eng seo o ikgantšhago ka sona bekeng ye?
- 5 La mafelelo, botša barutwana go nagana ka dilo tše pedi tše ba tlogo go botša ba malapa a bona ka seo ba ithutilego ka sona le ka tsela yeo ba kaonafetšego ka gona bekeng ye mabapi le mošomo wa bona.

Ela hloko: Tšhepidišo ya go lebelela morago le go itekola ke karolwana e bohlokwa kudu ya go ithuta. O kgopelwa gore o seke wa tshediša mošongwana wo wa beke mahlo le ga tee.

The background of the entire page is a light gray color with a repeating pattern of small, white, line-art icons. These icons represent various educational fields: science (flasks, beakers, globes, atoms), mathematics (calculators, rulers, compasses, triangles), arts (pencils, paint palettes, brushes), and general education (books, graduation caps, lightbulbs, speech bubbles).

Mphato 2

KOTARA 3

Beke

6

TABAKGOLO:

Go ja botse

Go Lokiša Phaphoši

- 1 Ge beke e thoma, kgonthišiša gore phaphoši ya gago e a bogega ebile e hlwekile.
- 2 Bea nakong DIPHAPHATHI TŠA GO LAETŠA, ka go tloša mabota dilo tša go se be le mohola, gomme o di boloke gabotse.
- 3 Ke moka, beakanya mantšu a papetlakgadima le tababakgolo ya tšhupetšo tše o di nyakago.
- 4 Tlaleletša dilo tša tabakgolo ya lebota le tafola yeo e ka bago le maatlakgogedi mo barutwaneng, mohlala: Diswantsho tša dineke tša go lokela mmele tše ba di ratago, metswako ya go tlwaelega ya go dira dineke tša go lokela mmele
- 5 Dira dinyakišišo mo marangrang a theknolotši (inthanete) go itokišetša tabakgolo. Mohlala: Dipharamiti tša dijo tša go fapafapana
- 6 Kgonthišiša gore dipuku tša barutwana tša go ngwala le dipukutšhomo tša DBE di swailwe, gomme di bolokilwe gabotse mo di dulago gona.
- 7 Kgonthišiša gore dipuku tše dikgolo ka moka, tša go bala le tša bokgobapuku di ka lenaneo.

Mešongwana Ye E Okeditšwego

Mešongwana ye e ka šomišwa bjalo ka mošomo wa go ikemela wa barutwana ba go fetša mošomo wa bona ka pela GOBA ge o le gare o dira kelo mo barutwaneng.

Mošongwana wa 1: DBE Pukutšhomo 2: Letlakala la 24 & 25, A re ngwaleng

Mošongwana wa 2: DBE Pukutšhomo 2: Letlakala la 26, A re direng

Mošongwana wa 3: DBE Pukutšhomo 2: Letlakala la 27 & 28, A re ngwaleng

Mošongwana wa 4: Go thala seswantšho sa dijo tša go ba le proteine o tla ratago go di ja!

Mošupologo

Ditiro Tša Go Bolela

Metsotso e 15

BOELETŠA TABAKGOLO: GO FIHLELLA TSEBO YEO BA NAGO LE YONA

- 1 Bontšha barutwana seswantšho sa leswao la Rhulani ka gare ga puku e kgolo: Mae a go go hlaboša a rekišwa
- 2 Botša barutwana gore re tšwela pele ka tabakgolo ya rena : Go ja botse
- 3 Thala sediko le leina la **tabakgolo** mo magareng ga letlapa.
- 4 Botšiša barutwana: *Ke eng seo le se tsebago ka tabakgolo ye?*
- 5 Ngwala dikakanyo tša barutwana go dikologa mmaphahlogo. Dikakanyo tša go swana di ngwale felo go tee.
- 6 Ge barutwana ba palelwa go fetola, botšiša dipotšišo tše di latelago tša hlohleletšo:
 - a Naa re hwetša kae dijo tša go lokela mebele ya rena kae?
 - b Naa dihlopha tša dijo ke eng?
 - c Ke ka lebaka la eng go ja go lokela mebele ya rena go le bohlokwa?

TLOTLONTŠU YA TABAKGOLO

- 1 Ruta o šomiša PATS.(Šupa, Diragatša, Laodiša o Bolele)
- 2 Laetša mantšu le ditšhupetšo mo Phaphathing ya tlotlontšu ya tabakgolo.
 - bapatša
 - papatšo
 - leswao

Morumokwano goba koša	Ditiro
Dijo tša phepo e botse	<i>Laetša go ja ka letsogo</i>
Di aga mmele gabotse!	<i>Itšhupe mmele ka moka</i>
Malekere le lebebetšididi Ga di na phepo e botse!	<i>Laetša go mona llekere ka monwana le lleme</i>
Merogo le dienywa Di nale phepo e botse!	<i>Laetša go ja ka letsogo</i>
Maswi,matokomane le mae! Di nale phepo e botse!	<i>Laetša go nwa maswi ka letsogo</i>
Ge e le kgogo le hlapi Ga ke sa bolela!	<i>Laetša go rutha ga hlapi ka matsogo</i>

Mongwalo

Metsotso e 15

- 1 Botša barutwana gore ba bule dipuku tša bona tša go ngwala.
- 2 Biletša barutwana medumo le mantšu a a latelago gore ba a ngwale:
 - a Uu Uu Uu...
 - b Pp Pp Pp...
 - c dula
 - d bula
 - e mabu
 - f duma
 - g pula
 - h pudi
 - i pelo
 - j bupi
- 3 Sa go latela, botša barutwana gore ba ntšhe dikryone gomme ba swaye mošomo wa bona.
- 4 Ka bothakga ngwala medumo le mantšu mo letlapeng.
- 5 Tšea dipuku mafelelong a letšatši, gomme o ngwale dintlha ka bao ba nyakago thušo yeo e oketšegilego.

TSELA ENGWE YA LENANEO LA MONGWALO

Modumo/Medumo: _____

Mantšu: _____

Lefoko: _____

Go Bala Ka Go Abelana: Metsotso e 15

Pele re bala

MAANO A TEKATLHALOGANYO: GO PHOPHOLETŠA

- 1 Dudiša barutwana mo legogong gore ba kgone go bona puku e kgolo.
- 2 Bula puku e kgolo mo kanegelong: Mae a go go hlaboša a rekišwa
- 3 Phetla puku o ba laetša diswantšho tša letlakala le lengwe le le lengwe, o ba botšiša gore ba nagana gore go direga eng.
- 4 Thuša barutwana go kopanya diswantšho, gore ba kgone go hwetša todi ya gore kanegelo e bolela ka eng.
- 5 Hlagiša tlotlontšu e mpsha mo dikarolwaneng tša maleba mo kanegelong.
- 6 Bala kanegelo ka moka ga yona gatee, o sa eme.

Go Ngwala: Metsotso e 30

Go Rulaganya

SEHLOGO: Ngwala ka nako yeo o lekilego dijo tše di swa, le ka dijo tše diswa tše o tlogo di leka ka moso.

MOŠOMO: Ngwala temana tše 2 ka go leka dijo tše di swa. Temana ya mathomo e swanetše go ba ka lebaka le lefitilego. Temana ya bobedi e swanetše go ngwalwa ka lebaka le le tlogo.

GO IKOKIŠETŠA:

- Ngwala lenaneo la go rulaganya le go lekola mo letlapeng pele thuto ya go ngwala e thoma.
- Ngwala kakanywa mo letlapeng pele thuto e thoma. Tsentsha phošo e tee goba tše pedi.

LENANEO LA GO RULAGANYA LE GO LEKOLA:

- 1 Naa ke šomišitše lebaka la go feta mo temaneng ya mathomo?
- 2 Naa ke šomišitše lebaka le le tlogo mo temaneng ya bobedi?
- 3 Naa ke kgethile mašala a nepagetšego?
- 4 Naa ke peletile mantšu kamoka gabotse?
- 5 Naa lefoko le lengwe le le lengwe le thoma ka tlhaka e kgolo?
- 6 Naa lefoko le lengwe le le lengwe le felela ka leswaodikga le le nepagetšego?

DIRA TŠHUPETŠO YA GO RULAGANYA (KE A DIRA)

- 1 Balela barutwana lenaneo la go lekola le go rulaganya, o le balele godimo.
- 2 Sa go latela, balela barutwana kakanywa ya gago. O e balele godimo.
- 3 Lebelediša lenaneo la go rulaganya le go lekola, o lemoga ge eba kakanywa ya gago e nepagetše, goba ge eba o swanetše go e phošolla goba go e kaonafatša.
- 4 Dira tšhupetšo ya go tshepetšo ya phošolla ya barutwana.

BARUTWANA BA FELELETŠA TSHEPETŠO YA GO RULAGANYA (O A DIRA)

- 1 Efa barutwana dipuku tša go ngwala.
- 2 Botša barutwana go hwetša dikakanywa tša bona tša mošomo wa go ngwala.
- 3 Sa go latela, botša barutwana go lebelediša lenaneo la go rulaganya le go lekola gomme ba phošolle go ba ba dire di kaonafatšo ge e le gore go a hlokagala.
- 4 Ge barutwana ba le gare ba šoma, sepela ka phaphošing o sware dikhonferese tše dinnyane – kgonthišiša gore o šoma le sehlpha sa go fapana nakong engwe le engwe ge gona le mošomo wa go ngwala.
- 5 Lekola diphošo tša go tšwelela kgafetšakgafetša tša dingwalwa tša barutwana.
- 6 Tanya šedi ya barutwana gomme o ngwale diphošo kamoka tša barutwana mo letlapeng.
- 7 Bontšha barutwana gore diphošo tše diphošollwa bjang.

5 Lewedi 2020

Temana ya ka: Sengwalwa

^KKe ile ka leka dijo tša matšhena.
Pele ke di leka, ke be ke nagana gore
nka se di rate.

^MDi be ^Kgerega e bile di nale swikiri.
^Mmafelelong ke di ratile ka ba ka ka
nyaka tše dingwe.

^KKe tla leka makarone a mantaredna.
^KKe nagana gore ^Aka ba le lebebe ya
latswega.

Ke tla e lekka ka gobane ke
^Mmamorwatšwa wa mogwera wakani.
^KKe rata go leka dijo tše di swa ka
gore go a kgahliša go leka dijo tše
di swa!

Sehlopha Sa Go Bala Ka Go Hlahlwa

Metsotso e 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Tanya šedi ya barutwana ka moka ka **matlakalatšhomo a go bala 9**.
- 2 Hlalosa **mošongwana wa 1** wa **Mošupologo** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 3 Bitša sehlopha sa pele gore ba šome mmogo le wena.
- 4 Ka morago ga metsotso e 15, romela sehlopha morago gore ba dule fase ditulong tša bona.
- 5 Dira phetogo ya segalo ya mošongwana wa go bala.
- 6 Hlalosa **mošongwana wa 2** wa **Mošupologo** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 7 Bitša sehlopha sa bobedi gore ba tle go šoma mmogo le wena.
- 8 Tlatša Treka go laetša gore ke sehlopha sefe seo o se theeditšego, le gore ba badile eng.
- 9 Ngwala fase diphetogo tšeo di swanetšego go dirwa mo dihlopheng tša go bala goba tša mešongwana.

Labobedi

Temogo Ya Medumo Le Ditamatlhaka:

Metsotso e 15

Hlagiša Modumo O Moswa Le Mantšu

HLAGIŠA MODUMO

- 1 Bitša modumo gomme o emiše papetlakgadima: /r/
- 2 Bitša modumo gomme o laele barutwana go boeletša modumo makgetlo a 3.
- 3 Ahlaahla ka tsela yeo modumo /r/ o fapanago ka Sepedi le ka Sekgowa.
- 4 Botšiša barutwana: Naa o ka nagana ka mantsu a modumo wa /r/?
- 5 Gopodišiša mantšu le barutwana, bjalo ka: **kgara, mareu, khuru**

HLAGIŠA MANTŠU A MASWA

- 1 Biletša lentšu le lengwe le lengwe godimo o hlaboše lentšu ge o dutše o laetša papetlakgadima: **rema, rera, roma, iri**
- 2 Laetša barutwana lentšu le lengwe le le lengwe, ge o gare o le bitša.
- 3 Kgopela barutwana go boeletša mantšu ge o le gare o bolela.
- 4 Kgomaretša mantšu a dipapetlakgadima mo godimo ga phaphathi ya go laetša ditumatlhaka.

TSELA ENGWE YA LENANEO LA DITUMATLHAKA

Modumo/Medumo: _____

Mantšu: _____

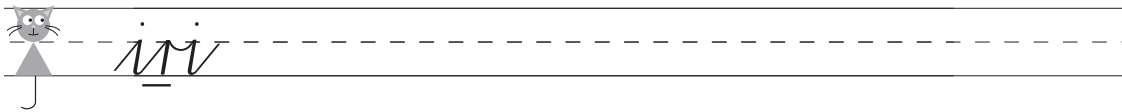
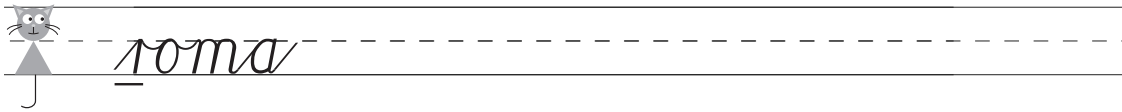
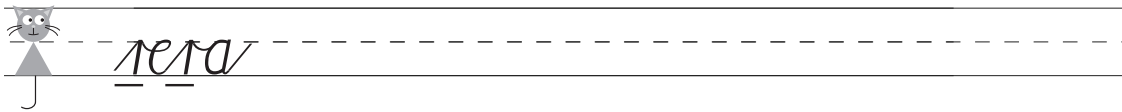
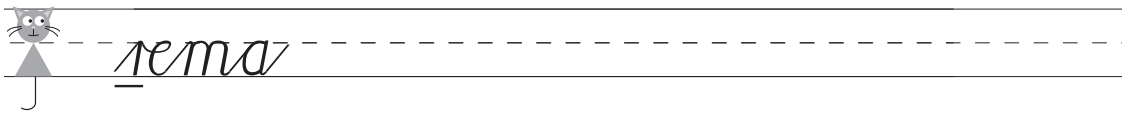
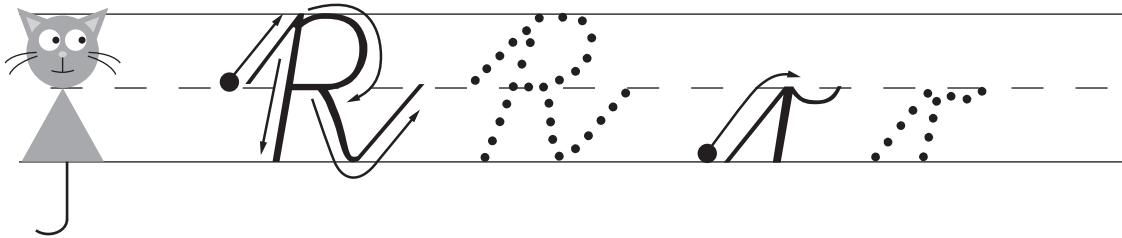
Mongwalo:

Metsotso e 15

Ngwala leleterere goba maletere/mantšu/mafoko

- 1 Ruta barutwana go ngwala ditlhaka tše dikgolo le ditlhaka tše dinnyane: **Rr**
- 2 Laetša go ngwala ditlhaka go barutwana bao ba ngwalago ka letsogo la go ja, ke moka o laetše ba go ngwala ka letsogo la ngele.
- 3 Ge o fetša botša barutwana go šoma le wa mphato go ngwala leleterere goba maletere mo mekokotlong ka menwana ya bona.
- 4 Ka morago ga fao botša barutwana go ngwala leleterere goba maletere mo godimo ga ditafola ka menwana ya bona.

- 5 La mafelelo, bontšha barutwana gape gore ba bopa bjang leletere goba maletere mo letlapeng.
- 6 Barutwana ba swanetše go kopolla modumo/mantšu/mafoko ka gare ga dipuku tša bona.

TSELA ENGWE YA LENANEO LA MONGWALO

Modumo/Medumo: _____

Mantšu: _____

Lefoko: _____

Go Bala Ka Go Abelana:

Metsotso e 15

Go Bala Lekgetlo La Pele

MAANO A TEKATLHALOGANYO: GO KAMAKA

Sengwalwa	Go bala lekgetlo la pele (Go nagana kudu)
<p>Mae a go hlaboša a rekišwa</p> <p>Koko wa Rhulani o be a na le dikgogo tše dintši. Dikgogo tša Koko di be di beala mae a mantši.</p> <p>'Mae a tletše ka proteine!' Koko o be a fela a realo. Mosong o mongwe le o mongwe, Rhulani le ngwanabo Rudzani ba be ba ja difihlolo tša mae. Ka nako ye nngwe, ba be ba ja matena a bogobe le mae. Le ge go le bjalo, go be go fela go na le mae a khutilego ka mafuri.</p>	<p>Ke kgona go kamaka gore lapa la Rhulani le na le mae a mantši go fetiša ka moo go nyakegago!</p>
<p>Letšatši le lengwe ge Rhulani le mogwera wa gagwe Dakalo ba kitimakitima, Rhulani o ile a gata lee ka phošo. O ile a kwa go phšatlega. 'Aag!' Rhulani a goelela ge a emiša leoto la gagwe gomme a bona lebebe la boreledi la lee le lekelela seeteng sa gagwe. Ge Rhulani a bontšha Koko seeta sa gagwe sa go khupetša ke lebebe la boreledi, o ile a sega. 'Dikgogo tšela tša go se tsebalege di bea mae a mantši!' a realo.</p>	<p>Ke kamaka gore lapa la Rhulani le na le mae a mantši ka moo go nyakegago, ka gore Koko ga a befelwe le ge Rhulani a gata le letee!</p>
<p>Mantšiboa ao, Dakalo o ile a šala go ja letena. Koko o ile a sola bogobe le mae.</p> <p>'Mae a tletše proteine go go fa maatla!' a realo ge a fetiša sebjana.</p> <p>Dakalo o ile a emisa sebakanyana. Ke moka a loma ka go dikadika. 'Mae a a bose!' a realo, 'Ka tlwaelo ga ke ke rata mae eupša a a na le tatso ya go fapana!'</p> <p>'Mae akhwi a tšwa dikgogong tša rena!' Rhulani a hlalosa.</p>	<p>Ke kamaka gore mae a go hlaboša a dikgogo tša Koko a latswega go fapana le ao a rekišwago kua lebenkeleng.</p>
<p>Ka morago ga nako ya go malaong, Koko o ile a dula a nnoši. O ile a nagana ka mae ohle a tletšego ka mafuri. O ile a nagana ka lebebe la mae mo leotong la Rhulani. O ile a nagana ka proteine yohle ye e tletšego ka maeng a gagwe. O ile a nagana ka seo Dakalo a se boletšego. Ka ponyo ya leihlo, a ba le kakanyo.</p>	<p>Ke akanya gore naa kakanyo ya gagwe ke eng?</p>
<p>Ge Rhulani a fihla gae go tšwa sekolong mathapama a go latela, o ile a hwetša Koko ka mafuri a swere hamola, dipikiri, dikgerekgere tsa dikgong le tšhipi, le thini ya kgale ya pente.</p> <p>'Naa le dirang?' a botšiša.</p>	<p>Ke kamaka gore kgopolo ya Koko e be e le go thoma kgwebo ya mae, ka gore ba na le mae a go feta tekano.</p>

Sengwalwa	Go bala lekgetlo la pele (Go nagana kudu)
<p>'Ke aga ntlwana ya dikgogo tša rena. Re ka se sa ba le mae a go fetišiša a tletše ka mafuri, ka gore re tlo thoma kgwebo ya go a rekiša! Ge re ka tswalelela dikgogo tša rena ka ntlwaneng mo mesong, di tla bea mae a tšona ka mo gare.'</p>	
<p>'Re hloka leswao la go bontšha batho gore re rekiša mae!' Rhulani a realo.</p> <p>Rhulani o ile a tšea kotana gomme a bula thini ya pente.</p> <p>'O se lebale go ngwala gore mae a tletše ka proteine!' Koko a realo.</p> <p>Ke moka o ile a dira leswao la gagwe: <i>Mae a monate, a go hlaboša a rekišwa! A tletše ka proteine ya go phediša gabotse!</i></p> <p>O ile a thala seswantšho sa kgogo le mae mo leswaong gore le goge šedi ya mang le mang.</p>	<p>Ke kamaka gore Rhulani o nagana gore kgwebo ya mae ke kgopolo e botse, ka gore o nyaka go thuša.</p>
<p>Ka nako ye Rudzani a fihla gae go tšwa sekolong, ntlwana e be e fedile.</p> <p>Koko le Rhulani ba be ba bea leswao.</p> <p>'Re thoma kgwebo ya mae!' Rhulani a botša kgaetšediagwe.</p> <p>'leswao le le botse, eupša le tla bona fela ke batho ba ba fetago mo. Ke tla dira matlakala a tsebišo gore re kgone go fa batho!' a realo.</p> <p>O ile a tšea mokgobo wa pampiri le dikrayone tša gagwe. O ile a tšea sebaka bošego a thala meakanyetšo ya matlakala a tsebišo.</p> <p>'O se lebale go bapatša gore mae a tletše ka protein!' Koko a realo.</p>	<p>Ke kamaka gore Rudzani le yena o nagana gore kgwebo ya mae ke kgopolo e botse, ka gore le yena o nyaka go thuša!</p>
<p>'Ke tseba mokgwa o mongwe o re ka bapatšago mae a rena,' Koko a realo. 'Mna Tshivase o bolela le batho ka moka. Ke tla mo fa mae a mangwe, gore a kgone go phatlalatša lentšu!'</p> <p>'O se lebale go mmotša gore mae a tletše ka proteine!' Rhulani a realo ge Koko a tšwa ka lebati.</p>	
<p>Ka morago ga matšatši a mmalwa, go ile gwa kokotwa lebating. E be e le mmago Dakalo. 'Ke kwele gore le rekiša mae,' a realo, 'Dakalo o rile ke swanetše go reka mae a lena go na le a kua mabenkeleng! Ke tla kgopela a tshela, hle!' O ile a neela tšhelete ya gagwe.</p>	<p>Ke kamaka gore mmago Dakalo ke moreki wa mathomo!</p>

Sengwalwa	Go bala lekgetlo la pele (Go nagana kudu)
Ge a seno sepela, Rhulani o ile a botšiša Koko gore ba tlo dira eng ka tšhelete yeo. 'Gabotse, ke nagana gore re swanetše go godiša kgwebo ya rena,' gwa realo Koko. 'A re bolokeng gomme re reke dipeu gore re kgone go rekiša merogo ye e tletšego ka dimatlafatši. Naa o ka rata go thuša go bjala merogo efe?	Ke kamaka gore Koko o rata kgopolo ya go dira kgwebo, ka gore o nyaka ya bona e gola le go feta go rekiša mae fela!
Dipotšišo tša go latela	Dikarabo tše di kgonegago
Naa Rhulani o gatile eng?	O gatile lee ka mafuri.
Naa Rhulani o ngwadile eng mo leswaong la gagwe?	O ngwadile ' <i>Mae a monate, a go hlaboša a rekišwa! A tletše ka proteine ya aga mmele!</i> ' mo leswaong la gagwe.
Dipotšišo tša ke ka lebaka la eng	Dikarabo tše di kgonegago
Ke ka lebaka la eng koko wa Rhulani a ile a tšea sephetho sa go thoma kgwebo ya mae?	<ul style="list-style-type: none"> • Ka lebaka la gore ba be ba na le mae a mantši ao ba ka a rekišago. • Ka lebaka la gore o lemogile gore ba be ba senya mae. • Ka lebaka la gore Dakalo o boletše ka mokgwa wo mae a bego a le bose ka gona. • Ka lebaka la gore o be a tseba gore batho ba bantši mo motseng ba tla holega ka mae a go hlaboša, a aga mmele.

Go Bala Ka Sehlopha Sa Go Hlahlwa

Metsotso e 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Tanya šedi ya barutwana ka moka ka **matlakalatšhomo a go bala 6**.
- 2 Hlalosa **mošongwana wa 1** wa **Labobedi** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 3 Bitša sehlopha sa pele gore ba šome mmogo le wena.
- 4 Ka morago ga metsotso e 15, romela sehlopha morago gore ba dule fase ditulong tša bona.
- 5 Dira phetogo ya segalo ya mošongwana wa go bala.
- 6 Hlalosa **mošongwana wa 2** wa **Labobedi** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 7 Bitša sehlopha sa bobedi gore ba tle go šoma mmogo le wena.
- 8 Tlatša Treka go laetša gore ke sehlopha sefe seo o se theeditšego, le gore ba badile eng.
- 9 Ngwala fase diphetogo tšeo di swanetšego go dirwa mo dihlopheng tša go bala goba tša mešongwana.

Laboraro

Mešongwana Ya Bomolomo

Metsotso e 15

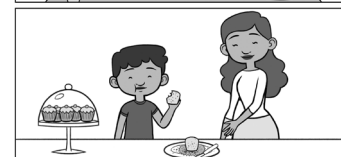
TLOTLONTŠU YA TABAKGOLO

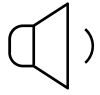
- 1 Ruta o šomiša PATS.(Šupa, Dira, Swara o Bontšhe)
- 2 Laetša mantšu le ditšhupetšo mo phaphathing ya Tlotlontšu ya Tabakgolo.
 - hlaboša
 - moakanyetšo
 - matlakala a tsebišo

Morumokwano goba koša	Ditiro
Dijo tša phepo e botse	<i>Laetša go ja ka letsogo</i>
Di aga mmele gabotse!	<i>Itšhupe mmele ka moka</i>
Malekere le lebebetšididi Ga di na phepo e botse!	<i>Laetša go mona llekere ka monwana le lleme</i>
Merogo le dienywa Di nale phepo e botse!	<i>Laetša go ja ka letsogo</i>
Maswi,matokomane le mae! Di nale phepo e botse!	<i>Laetša go nwa maswi ka letsogo</i>
Ge e le kgogo le hlapi Ga ke sa bolela!	<i>Laetša go rutha ga hlapi ka matsogo</i>

BOKGONI BA GO ANEGA

- 1 Arola barutwana ka dihlophana.
- 2 Efa sehlopha se sengwe le se sengwe letlakala la diswantšho tša bokgoni ba go anega.
- 3 Gopotša barutwana gore beke ya go feta, ba ihlametše dikanegelo ka diswantšho.
- 4 Beke ye, barutwana ba swanetše go šoma mmogo e le sehlopha go tšea sephetho ka mabapi le kanegelo ya sehlopha.
- 5 Gopotša barutwana gore kanegelo tša bona e swanetše goba tšeo ba ihlametšego tšona, eupša gape di swanetše go sepelelana le diswantšho!
- 6 Tanya šedi ya barutwana.
- 7 Kgopela sehlopha se 1 go iša go tše 2 go abelana ka kanegelo ya sehlopha sa bona.
- 8 Leboga barutwana go abelana ka dikanegelo tša bona.

Temogo ya medumo le ditumatlhaka:

Metsotso e 15

Hlagiša modumo o moswa le mantšu**HLAGIŠA MODUMO**

- 1 Bitša modumo gomme o emiše papetlakgadima: /n/
- 2 Bitša modumo gomme o laele barutwana go boeletša modumo makgetlo a 3.
- 3 Ahlaahla ka tsela yeo modumo /n/ o fapanago ka Sepedi le ka Sekgowa.
- 4 Botšiša barutwana: Naa o ka nagana mantsu a modumo wa /n/?
- 5 Gopodišiša mantšu le barutwana, bjalo ka: **hlano, nea, nama**

HLAGIŠA MANTŠU A MASWA

- 1 Biletša lentšu le lengwe le lengwe godimo o hlaboše lentšu ge o dutše o laetša papetlakgadima: **nama, naba, nela, bana**
- 2 Laetša barutwana lentšu le lengwe le le lengwe, ge o le gare o le bitša.
- 3 Kgopela barutwana go boeletša mantšu ge o dutše o bolela.
- 4 Kgomaretša mantšu a dipapetlakgadima mo godimo ga phaphathi ya go laetša ditumatlhaka.

TSELA ENGWE YA LENANEO LA DITUMATLHAKA

Modumo/Medumo: _____

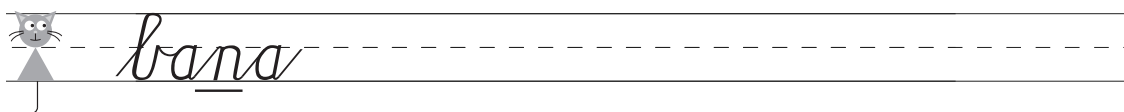
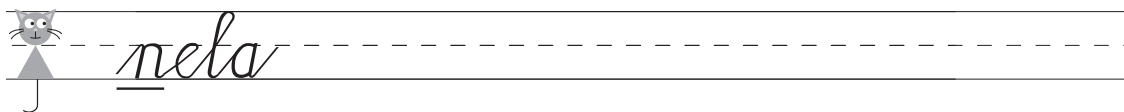
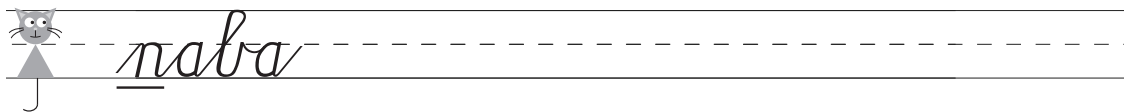
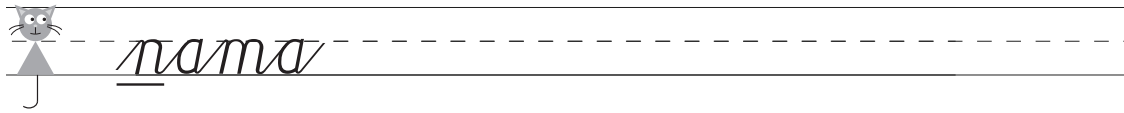
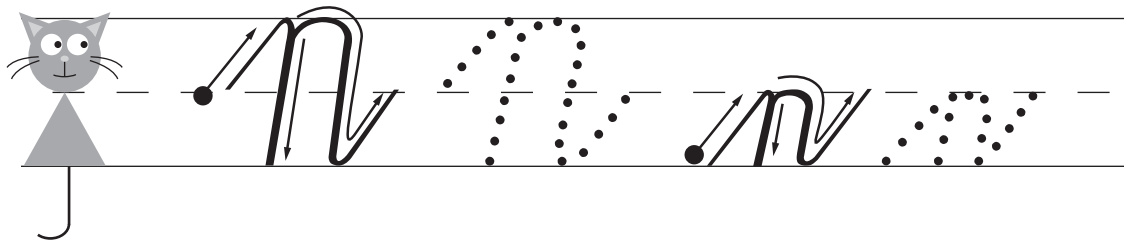
Mantšu: _____

Mongwalo:

Metsotso e 15

Ngwala leleterere / mantšu / mafoko

- 1 Ruta barutwana go bopa ditlhaka tše dikgolo le ditlhaka tše dinnyane: **Nn**
- 2 Laetša go ngwala ditlhaka go barutwana bao ba ngwalago ka letsogo la go ja, ke moka o laetše ba go ngwala ka letsogo la ngele.
- 3 Ge o fetša botša barutwana go šoma le wa mphato go ngwala leleterere goba maletere mo mekokotlong ka menwana ya bona.
- 4 Ka morago ga fao botša barutwana go ngwala leleterere goba maletere mo godimo ga ditafola ka menwana ya bona.
- 5 La mafelelo, bontšha barutwana gape gore ba bopa bjang leleterere goba maletere mo letlapeng.
- 6 Barutwana ba swanetše go kopolla modumo ka gare ga dipuku tša bona.

TSELA ENGWE YA LENANEO LA MONGWALO

Modumo/Medumo: _____

Mantšu: _____

Lefoko: _____

Go Ngwala:

Metsotso e 30

Go phatlalatša le go tšweletša

SEHLOGO: Ngwala ka nako yeo o lekilego dijo tše di ntshwa, le dijo tše o tlogo go di leka ka moso.

MOŠOMO: Ngwala temana tše 2 ka go leka dijo tše di swa. Temana ya mathomo e swanetše go ba ka lebaka le le fetilego. Temana ya bobedi e swanetše go ngwalwa ka lebaka le le tlogo.

FREIMI YA GO NGWALA:

Nkile ka leka...

Pele ke leka, Ke....

E bile le tatso e...

Mafelelong...

Ke tla leka...

Ke nagana / di tla ba le tatso...

Ke tla e leka / di leka

Ke rata / ga ke rate go leka dijo tše di swa ka lebaka la gore...

GO ITOKIŠETŠA: Pele thuto e thoma, ngwala kakanywa yeo e rulagantšwego ka Mošupologo mo letlapeng.

TŠHUPETŠO YA TSHEPETŠO YA PHATLALATŠO (KE A DIRA)

- 1 Gopotša barutwana gore ka Mošupologo o šomišitše lenaneo la go rulaganya le go lekola go rulaganya kakanywa ya gago.
- 2 Sa go latela, botša barutwana gore lehono re tla phatlalatša le go tšweletša sengwalwa sa rena sa mafelelo.
- 3 Bontšha barutwana go ngwalolla ka leswa sengwalwa, o tsentšha sehlogo le letšatšikgwedi.

BARUTWANA BA FELELETŠA TSHEPETŠO YA PHATLALATŠO (O A DIR)

- 1 Efa barutwana dipuku tša go ngwala.
- 2 Laela barutwana go ngwala letšatšikgwedi le sehlogo: **Go leka dijo tše di swa**
- 3 Botša barutwana go ngwala gape ka bothakga sengwalwa sa bona sa mafelelo, sa go hloka diphošo.
- 4 Ge e le gore barutwana ba na le nako, ba ka thala seswantšho ka pejana.
- 5 Ge barutwana ba le gare ba ngwala, sepela ka phaphošing gomme o thuše barutwana bao ba šitwago.

BARUTWANA BA TŠWELETŠA SEO BA SE NGWADILEGO

- 1 Ge go šetše metsotso e mehlano gore thuto e fele, botša barutwana go bea dipene le diphesele tša bona.
- 2 Botša barutwana go Sokologa ba Bolele gomme ba balele wa mphato seo ba se ngwadilego.
- 3 Ge barutwana ba feditše go dira se, bitša morutwana o tee goba ba ba bedi go balela phaphoši seo ba se ngwadilego.
- 4 Lekeletša dingwalwa tša barutwana go ralala le phaphoši. Se se thuša barutwana gore ba bale seo bamphato wa bona ba se ngwadilego, gomme ba be le poledišano ba šomiša mantšu a tlotlontšu a ma swa.

12 Lewedi 2020

Go leka dijo tše di swa

Ke ile ka leka dijo tša matšhena.
Pele ke ai leka, ke be ke nagana gore
nka se ai rate.
Di be kgerega ebile ai nale swikiri.
Mafelelong ke ai ratile ka ba ka ka
nyaka tše dingwe.

Ke tla leka makarone a mantšhedana.
Ke nagana gore a ka ba le lebebe ya
latswaga.
Ke tla e leka ka gobane ke
mmamoratwa wa mogwera waka.
Ke rata go leka dijo tše di swa ka
gore go a kgahliša go leka dijo tše
di swa!

Go Bala Ka Sehlopha Sa Go Hlahlwa

Metsotso e 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Tanya šedi ya barutwana ka moka ka **matlakalatšhomo a go bala 6**.
- 2 Hlalosa **mošongwana wa 1** wa **Laboraro** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 3 Bitša sehlopha sa pele gore ba šome mmogo le wena..
- 4 Ka morago ga metsotso e 15, romela sehlopha morago gore ba dule fase ditulong tša bona.
- 5 Dira **phetogo ya segalo ya mošongwana wa go bala**.
- 6 Hlalosa **mošongwana wa 2** wa **Laboraro** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 7 Bitša sehlopha sa bobedi gore ba tle go šoma mmogo le wena.
- 8 Tlatša Treka go laetša gore ke sehlopha sefe seo o se theeditšego, le gore ba badile eng.
- 9 Ngwala fase diphetogo tšeo di swanetšego go dirwa mo dihlopheng tša go bala goba tša mešongwana.

Labone

Temogo ya medumo le ditumatlhaka:

Metsotso e 15

Go kgaogantšha le go kopanya

KE A DIRA...

- 1 Thoma ka lentšu go thutong ya Labobedi.
- 2 Bitša lentšu: **roma**
- 3 Kgaogantšha lentšu go ba modumo ka botee go ba modumo o ikemetšego ka nnoši: /r/-/o/-/m/-/a/
- 4 Bitša modumo wa mathomo wa lentšu: /r/
- 5 Bitša modumo wa bobedi wa lentšu: /o/
- 6 Bitša modumo wa boraro wa lentšu: /m/
- 7 Bitša modumo wa mafelelo wa lentšu: /a/
- 8 Ngwala lentšu mo letlapeng: **roma**
- 9 Laetša go šupa le go kopantšha medumo go bopa lentšu: /ro/-/ma/ = **roma**
- 10 Boeletša se ka lentšu la go tšwa thutong ya Laboraro: **nela**

RE A DIRA...

- 1 Thoma ka lentšu la go tšwa thutong ya Labobedi.
- 2 Bitša lentšu: **rera**
- 3 Botšiša barutwana: Ke ofe modumo wa mathomo wa lentšu? /r/
- 4 Botšiša barutwana: Ke ofe modumo wa bobedi wa lentšu? /e/
- 5 Botšiša barutwana: Ke modumo ofe wa boraro wa lentšu? /r/
- 6 Botšiša barutwana: Ke ofe modumo wa mafelelo wa lentšu? /a/
- 7 Kgopela barutwana go kgaogantšha lentšu go ba modumo o ikemetšego o nnoši: /r/-/e/-/r/-/a/
- 8 Ngwala lentšu: **rera**
- 9 Laela barutwana go kopanya medumo ya lentšu mmogo le wena: /re/-/ra/ = **rera**
- 10 Boeletša se ka lentšu la morago la thuto ya Laboraro: **bana**

TSELA ENGWE YA LENANEO LA DITUMATLHAKA

Modumo/Medumo: _____

Mantšu: _____

Go Bala Ka Go Abelana: Go Bala Lekgetlo La Bobedi

Metsotso e 15

MAANO A GO BALA: GO KAMAKA

Sengwalwa	Go bala lekgetlo la bobedi (Go nagana kudu)
<p><u>Mae a go hlaboša a rekišwa</u></p> <p>Koko wa Rhulani o be a na le dikgogo tše dintši. Dikgogo tša Koko di be di beala mae a mantši.</p> <p>'Mae a tletše ka proteine!' Koko o be a fela a realo. Mosong o mongwe le o mongwe, Rhulani le ngwanabo Rudzani ba be ba ja difihlolo tša mae. Ka nako ye nngwe, ba be ba ja matena a bogobe le mae. Le ge go le bjalo, go be go fela go na le mae a khutilego ka mafuri.</p>	<p>Ke kamaka gore Koko o fepa batlogolo ba gagwe mae ka gore o tseba gore ke di aga mmele.</p>
<p>Letšatši le lengwe ge Rhulani le mogwera wa gagwe Dakalo ba kitimakitima, Rhulani o ile a gata lee ka phošo. O ile a kwa go phšatlega. 'Aag!' Rhulani a goelela ge a emiša leoto la gagwe gomme a bona lebebe la boreledi la lee le lekelela seeteng sa gagwe. Ge Rhulani a bontšha Koko seeta sa gagwe sa go khupetša ke lebebe la boreledi, o ile a sega. 'Dikgogo tšela tša go se tsebalege di bea mae a mantši!' a realo.</p>	<p>Ke kamaka gore dikgogo tša Koko di bea mae a mantši a go aga mmele.</p>
<p>Mantšiboa ao, Dakalo o ile a šala go ja letena. Koko o ile a sola bogobe le mae.</p> <p>'Mae a tletše proteine go go fa maatla!' a realo ge a fetiša sebjana.</p> <p>Dakalo o ile a emisa sebakanyana. Ke moka a loma ka go dikadika. 'Mae a a bose!' a realo, 'Ka tlwaelo ga ke ke rata mae eupša a a na le tatso ya go fapana!'</p> <p>'Mae akhwi a tšwa dikgogong tša rena!' Rhulani a hlalosa.</p>	
<p>Ka morago ga nako ya go malaong, Koko o ile a dula a nnoši. O ile a nagana ka mae ohle a tletšego ka mafuri. O ile a nagana ka lebebe la mae mo leotong la Rhulani. O ile a nagana ka proteine yohle ye e tletšego ka maeng a gagwe. O ile a nagana ka seo Dakalo a se boletšego. Ka ponyo ya leihlo, a ba le kakanyo.</p>	<p>Ke kamaka gore go gata lee ga Rhulani le lerato la Dakalo go mae a gagwe di dirile gore Koko a nagane kudu ka mae a gagwe ka moka a go fetisa tekano.</p>
<p>Ge Rhulani a fihla gae go tšwa sekolong mathapama a go latela, o ile a hwetša Koko ka mafuri a swere hamola, dipikiri, dikgerekgere tsa dikgong le tšhipi, le thini ya kgale ya pente.</p>	<p>Ke kamaka gore Koko o be a sa nyake go phela a senya mae a gagwe a go phediša gabotse a mabose, ka gore o tšere sephetho sa go tliša phetogo!</p>

Sengwalwa	Go bala lekgetlo la bobedi (Go nagana kudu)
<p>'Naa le dirang?' a botšiša.</p> <p>'Ke aga ntlwana ya dikgogo tša rena. Re ka se sa ba le mae a go fetišiša a tletše ka mafuri, ka gore re tlo thoma kgwebo ya go a rekiša! Ge re ka tswalelela dikgogo tša rena ka ntlwaneng mo mesong, di tla bea mae a tšona ka mo gare.'</p>	
<p>'Re hloka leswao la go bontšha batho gore re rekiša mae!' Rhulani a realo.</p> <p>Rhulani o ile a tšea kotana gomme a bula thini ya pente.</p> <p>'O se lebale go ngwala gore mae a tletše ka proteine!' Koko a realo.</p> <p>Ke moka o ile a dira leswao la gagwe: <i>Mae a monate, a go hlaboša a rekišwa! A tletše ka proteine ya go phediša gabotse!</i></p> <p>O ile a thala seswantšho sa kgogo le mae mo leswaong gore le goge šedi ya mang le mang.</p>	<p>Ke kamaka gore Rhulani o swanetše go kwa a thakgetše ka kakanyo e botse ya Koko, ka gore o dira tšhupetšo ya go thuša go rekiša mae a bona.</p>
<p>Ka nako ye Rudzani a fihla gae go tšwa sekolong, ntlwana e be e fedile.</p> <p>Koko le Rhulani ba be ba bea leswao.</p> <p>'Re thoma kgwebo ya mae!' Rhulani a botša kgaetšediagwe.</p> <p>'leswao le le botse, eupša le tla bona fela ke batho ba ba fetago mo. Ke tla dira matlakala a tsebišo gore re kgone go fa batho!' a realo.</p> <p>O ile a tšea mokgobo wa pampiri le dikrayone tša gagwe. O ile a tšea sebaka bošego a thala meakanyetšo ya matlakala a tsebišo.</p> <p>'O se lebale go bapatša gore mae a tletše ka protein!' Koko a realo.</p>	<p>Ke kamaka gore Rudzani le yena o swanetše go ikwa a thakgaletše kgwebo ye mpsha ya Koko ka gore o tšea nako e ntši a dira matlakala a tsebišo.</p>
<p>'Ke tseba mokgwa o mongwe o re ka bapatšago mae a rena,' Koko a realo. 'Mna Tshivase o bolela le batho ka moka. Ke tla mo fa mae a mangwe, gore a kgone go phatlalatša lentšu!'</p> <p>'O se lebale go mmotša gore mae a tletše ka proteine!' Rhulani a realo ge Koko a tšwa ka lebati.</p>	<p>Ke kamaka gore go a thuša go bapatša kgwebo ka mekgwa e mentši ka moo go kgonegago, ka gore Koko o nyaka go phatlalatša lentšu le ge Rhulani a dirile leswao le Rudzani a dirile matlakalaa tsebišo.</p>
<p>Ka morago ga matšatši a mmalwa, go ile gwa kokotwa lebating. E be e le mmago Dakalo. 'Ke kwele gore le rekiša mae,' a realo, 'Dakalo o rile ke swanetše go reka mae a lena go na le a kua mabenkeleng! Ke tla kgopela a tshela, hle!' O ile a neela tšhelete ya gagwe.</p>	<p>Ke kamaka gore papatšo ya bona ka moka ya mae a go aga mmele e thoma go šoma, ka gore ba na le moreki ka morago ga matšatši a mmalwa.</p>

Sengwalwa	Go bala lekgetlo la bobedi (Go nagana kudu)
<p>Ge a seno sepela, Rhulani o ile a botšiša Koko gore ba tlo dira eng ka tšhelete yeo.</p> <p>'Gabotse, ke nagana gore re swanetše go godiša kgwebo ya rena,' gwa realo Koko. 'A re bolokeng gomme re reke dipeu gore re kgone go rekiša merogo ye e tletšego ka dimatlafatši. Naa o ka rata go thuša go bjala merogo efe?</p>	<p>Ke kamaka gore go thoma kgwebo e tee go kgona go thuša go godiša tšhelete e nyakegago go thoma e nngwe!</p>
Dipotšišo tša go latela	Dikarabo tše kgonegago
<p>Naa re ka kgona go kamaka bjang gore Rhulani le Rudzani ba ratile kakanyo ya Koko?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ka lebaka la gore ka bobedi ga bona ba nyaka go thuša go thoma kgwebo. • Ka lebaka la gore ka bobedi ga bona ile ba tšea nako go mo thuša go bapatša kgwebo e mpsha.
<p>Naa Rhulani, Rudzani le Koko ba ile ba bapatša bjang kgwebo ya bona?</p>	<p>Ba ile ba dira leswao, matlakala a tsebišo, le tsebišo ya molomo.</p>
Dipotšišo tša ke ka lebaka la eng	Dikarabo tše kgonegago
<p>Ke ka lebaka la eng mmago Dakalo a ile a tla go reka mae?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ka lebaka la gore Dakalo o be a rata mae a go hlaboša, le go aga mmele a dikgogo tša Koko. • Ka lebaka la gore Koko o ile a thoma kgwebo ya go rekiša mae a gagwe a go fetisa tekano. • Ka lebaka la gore papatšo ka moka e be e phethagala!

Sehlopha Sa Go Bala Ka Go Hlahlwa

Metsotso e 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Tanya šedi ya barutwana ka moka ka **matlakalatšhomo a go bala 6**.
- 2 Hlalosa **mošongwana wa 1 wa Labone** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 3 Bitša sehlopha sa pele gore ba šome mmogo le wena.
- 4 Ka morago ga metsotso e 15, romela sehlopha morago gore ba dule fase ditulong tša bona.
- 5 Dira phetogo ya segalo ya mošongwana wa go bala.
- 6 Hlalosa **mošongwana wa 2 wa Labone** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 7 Bitša sehlopha sa bobedi gore ba tle go šoma mmogo le wena.
- 8 Tlatša Treka go laetša gore ke sehlopha sefe seo o se theeditšego, le gore ba badile eng.
- 9 Ngwala fase diphetogo tšeo di swanetšego go diriwa mo dihlopheng tša go bala goba tša mešongwana.

Labohlano

Ditiro Tša Go Bolela

Metsotso e 15

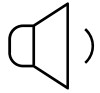
TLOTLONTŠU YA TABAKGOLO

- 1 Ruta o šomiša PATS.(Šupa, Diragatša, Laodiša o Bolele)
- 2 Laetša mantšu le ditšhupetšo mo phaphathing ya tlotlontšu ya tabakgolo.
 - rakgwebo
 - kgwebo
 - moreki

Morumokwano goba koša	Ditiro
Dijo tša phepo e botse	<i>Laetša go ja ka letsogo</i>
Di aga mmele gabotse!	<i>Itšhupe mmele ka moka</i>
Malekere le lebebetšididi Ga di na phepo e botse!	<i>Laetša go mona llekere ka monwana le lleme</i>
Merogo le dienywa Di nale phepho e botse!	<i>Laetša go ja ka letsogo</i>
Maswi,matokomane le mae! Di nale phepo e botse!	<i>Laetša go nwa maswi ka letsogo</i>
Ge e le kgogo le hlapi Ga ke sa bolela!	<i>Laetša go rutha ga hlapi ka matsogo</i>

POLEDIŠANO YA SENGWALWA SA GO BALA KA GO ABELANA

- 1 Ngwala freimi ya poledišano mo letlapeng:
Mo kanegelong...
Ke nagana gore o...ka gobane...
Ke nagana gore kanegelo e ngwadilwe go nruta...
- 2 Bala freimi ya poledišano le barutwana.
- 3 Bea barutwana ka **dihlophana**.
- 4 Botša barutwana gore o mongwe le o mongwe o swanetše go hwetša sebaka go araba potšišo e nngwe le e nngwe ya poledišano.
- 5 Tanya šedi ya barutwana.
- 6 Botšiša barutwana ba go fapana goba sehlopha se se itšeng go abelana ka dikarabo tša bona.
- 7 Ge dikarabo di fošagetše, ba phošolle.
- 8 Leboga barutwana ka maitapišo a bona.

Go lemoga ka fao medumo e kwagalago ka gona le Ditumatlhaka:

Metsotso e 15

Go hwetša mantšu

Ngwala tafolana ye mo letlapeng e be le medumo yeo o ithutileng yona nako ya go feta mmogo le yeo e rutilwego ka Labobedi le ka Laboraro.

r	n	a
b	l	e
m	o	u
p		

LAETŠA

- 1 Gopotša barutwana medumo ya beke: /r/ le /n/
- 2 Lebeledišiša medumo kamoka le ditswakanywa mo letlapeng.
- 3 Efa barutwana metsotso e 3 go dira mafoko go bopa mantšu ka medumo le ditswakanywa moo ba ka kgonago ka gona.
- 4 Bontšha barutwana go bopa mantšu ka medumo ye e nepišitšwego, bjalo ka: /r/-/e/-/r/-/a/ = **rera**
- 5 Gopotša barutwana ba ka bopa lentšu ba šomiša medumo e fe kapa efe – e sego fela /r/ goba /n/
- 6 Bontšha barutwana go dira lentšu le lengwe, bjalo ka: /m/-/e/-/m/-/a/ = **mema**

BARUTWANA BA DIRA

- 1 Botša barutwana gore ba bule dipuku tša bona tša go ngwala gomme ba ngwale sehlogo: **r, n**
- 2 Laela barutwana ba thome go ngwala.
- 3 Efa barutwana metsotso e 3 go hwetša le go bopa mantšu a mantši go ya le ka mo ba ka kgonago ka gona.
- 4 Dumelala barutwana go swaya mošomo wa bona. Bontšha barutwana gore mantšu a, a bopiwa bjang (le amangwe): **rema, rera, roma, iri, nama, naba, nela, bana, dula, bula, mabu, duma, pula, pudi, pelo, bupi, ema, lema, mema, mala, oma, loma, moma, bolela, bala, ala, lala, ela, bela, bea, lela, aba, baba**

TSELA ENGWE YA LENANEO LA DITUMATLHAKA

Modumo/Medumo: _____

Mantšu: _____

Go Bala Ka Go Abelana:

Metsotso e 15

Morago ga go bala

MAANO A TEKATLHALOGANYO: AKARETŠA

KAKARETŠO YA BOMOLOMO GOBA YA GO NGWALWA YA KANEGELO

- 1 Hlalosa gore lehono re *tla nagana ka karolwana ya bohlokwa ya sengwalwa. Re tla nagana gore ka seo re tlogo go se reka nkabe e le rena Rhulani.*
- 2 Ngwala freimi ya go akaretša mo letlapeng.
- 3 Laela barutwana go šomiša freimi go araba dipotšišo:
Sengwalwa se se bolela ka...(mafoko a 2 go iša go a 3)
Ke ratile...
Ke nagana gore Rhulani le Koko wa gagwe ba swanetše go reka...
- 4 Hlalosa gore barutwana ba ka se kgone go bolela dilo kamoka ka sengwalwa – ba swanetše go go kgetha dikarolwana tša bohlokwa kudu.
- 5 Šupetša barutwana mohlala wa gago. Bjalo ka: ***Kanegelo ye e ka ga ba lelapa la Rhulani ba thoma kgwebo ya mae. Ke ratile gore o mongwe le o mongwe o kgatele tema go thoma kgwebo. Ke nagana gore Rhulani le Koko ba swanetše go reka*** dipeu tša mehlare ya moperekisi.
- 6 Bontšha barutwana diswantšho go tšwa ka gare ga puku e kgolo ya dikanegelo.
- 7 Efa barutwana sebaka sa go nagana ka sengwalwa.
- 8 Laela barutwana go **sokologa le go bolela**, gomme ba **abelane** ka dikakaretšo tša bona le wa mphato. (***Ga ba swanela go gopola seo morutiši a se boletšego. Se e swanetše go ba dikakanyo tša barutwana!***)
- 9 Tanya šedi ya barutwana.
- 10 Kgopela morutwana o 1 goba ba ba 2 go abelana ka dikakaretšo le phaphoši.
- 11 Dira kakaretšo ya phaphosi, bjalo ka: ***Kanegelo ye e ka ga dilo kamoka ba le lapa la Rhulani ba se dirilego go thoma kgwebo ya mae. Re ratile gore Gogo, Rhulani le Rudzani ba ba thabile kamoka ga bona ka kgwebo e ntshwa. Re nagana gore Rhulani le Koko ba swanetše go reka*** dimelana gore merogo e gole ka lebelo.

Go Bala Ka Sehlopha Sa Go Hlahlwa

Metsotso 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Tanya šedi ya barutwana ka moka ka **matlakalatšhomo a go bala 6**.
- 2 Hlalosa **mošongwana wa 1 wa Labohlano** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 3 Bitša sehlopha sa pele gore ba šome mmogo le wena.
- 4 Ka morago ga metsotso e 15, romela sehlopha morago gore ba dule fase ditulong tša bona.
- 5 Dira **phetogo ya segalo ya mošongwana wa go bala**.
- 6 Hlalosa **mošongwana wa 2 wa Labohlano** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 7 Bitša sehlopha sa bobedi gore ba tle go šoma mmogo le wena.
- 8 Tlatša Treka go laetša gore ke sehlopha sefe seo o se theeditšego, le gore ba badile eng.
- 9 Ngwala fase diphetogo tšeo di swanetšego go diriwa mo dihlopheng tša go bala goba tša mešongwana.

Tshekatsheko ya polelo ya mafelelo a beke

Metsotso e 15

- 1 Tanya šedi ya barutwana mo legogong mafelelong a letšatši.
- 2 Dira sebaka sa ditshekatsheko tša polelo beke le beke. Ke kgetho ya gago go hlakanya ditshekatsheko tša go ithuta tša Sepedi le tša Sekgowa.
- 3 Gopola go fa barutwana sebaka sa go 'Sokologa le go bolela' ba ahlaahle dikarabo tša bona le wa mphato. Ke moka, kgetha barutwana ba mmalwa go abelana ka dikarabo tša bona le phaphoši ka bophara.
- 4 Šomiša dipotšišo tše di latelago tša hlohleletšo go hlahla karolwana ya polelo ya poledišano ya gago:
 - a Naa ke efe Tabakgolo ya polelo ya rena ya beke?
 - b Ke kanegelo efe yeo le e badilego mmogo?
 - c Ke mantšu afe a maswa o a ratilego bekeng ye?
 - d Ke eng se o ithutilego sona bekeng ye?
 - e Naa re ngwadile ka eng bekeng ye?
 - f Naa go ngwala go kaonafetše bjang bekeng ye?
 - g Naa go bala go kaonafetše bjang bekeng ye?
 - h Ke eng seo o ikgantšhago ka sona bekeng ye?
- 5 La mafelelo, botša barutwana go nagana ka dilo tše pedi tše ba tlogo go botša ba malapa a bona ka seo ba ithutilego ka sona le ka tsela yeo ba kaonafetšego ka gona bekeng ye mabapi le mošomo wa bona.

Ela hloko: Tshepidišo ya go lebelela morago le go itekola ke karolwana e bohlokwa kudu ya go ithuta. O kgopelwa gore o seke wa tshediša mošongwana wo wa beke mahlo le ga tee.

Mphato 2
KOTARA 3
Beke

7

TABAKGOLO:
Go tshwenyega
le go tšhoga

Go Lokiša Phaphoši

- 1 Ge beke e thoma, kgonthišiša gore phaphoši ya gago e a bogega ebile e hlwekile.
- 2 Bea PHAPHATI YA GO BONTŠHA ya gago nakong, ka go tloša dilo tše o sa hlwela o di šomiša, gomme o di boloke gabotse.
- 3 Ge o fetša, beakanya mantšu a papetlakgadima le tababakgolo ya tšhupetšo tše o di nyakago.
- 4 Hwetša le go beakanya dilo tša tabakgolo ya lebota le tafola yeo e ka bago le maatlakgogedi mo barutwaneng, mohlala: diswantšho tša barutwana ba bontšha ba tshwenyegile goba ba tšhogile; diswantšho tša dilo tše o di ka dirago gore re ikwe re tshwenyegile goba re tšhogile.
- 5 Dira dinyakišišo mo marangrang a theknolotši (inthanete) go itokišetša tabakgolo. Mohlala: ditsela tša go thuša bana go laola letšhogo le go fšiega
- 6 Kgonthišiša gore dipuku tša barutwana tša go ngwala le dipukutšhomo tša DBE di swailwe, gomme di bolokilwe gabotse mo di dulago gona.
- 7 Kgonthišiša gore dipuku tše dikgolo ka moka, tša go bala le tša bokgobapuku di ka lenaneo.

Mešongwana Ye E Okeditšwego

Mešongwana ye e ka šomišwa bjalo ka mošomo wa go ikemela wa barutwana ba go fetša mošomo wa bona ka pela GOBA ge o le gare o dira kelo mo barutwaneng.

Mošongwana wa 1: DBE Pukutšhomo 2: Letlakala la 30 – 34, A re baleng

Mošongwana wa 2: DBE Pukutšhomo 2: Letlakala la 36, A re baleng

Mošongwana wa 3: DBE Pukutšhomo 2: Letlakala la 37 – 39, A re direng

Mošongwana wa 4: Thala seswantšho sa dilo tše o di dirago go o ikwe o tšhogile.

Mošupologo

Mešongwana Ya Bomolomo

Metsotso e 15

HLAGIŠA TABAKGOLO: GO HWETŠA TSEBO YEO BA NAGO LE YONA.

- 1 Bontšha barutwana seswantšho sa pele/bobedi sa puku e kgolo ya dikanegelo: Zweli o tshwenyegile
- 2 Botša barutwana gore re thoma tabakgolo, e bitšwa: Tshwenyegile le go tšhoga
- 3 Thala sediko le leina la tabakgolo mo magareng ga letlapa.
- 4 Botšiša barutwana: *Ke eng seo le se tsebago ka tabakgolo ye?*
- 5 Ngwala dikakanyo tša barutwana go dikologa mmaphahlogo. Dikakanyo tša go swana di ngwale felo go tee.
- 6 Ge barutwana ba palelwa go fetola, botšiša dipotšišo tše di latelago tša hlohloletšo:
 - a Naa ke eng seo se dirago gore re ikwe re tshwenyegile?
 - b Naa ke eng seo se dirago gore o ikwe o tšhogile?
 - c Ke mang a ikwago a tshwenyegile?
 - d Ke mang a ikwago a tšhogile?

TLOTLONTŠU YA TABAKGOLO

- 1 Ruta o šomiša PATS.(Šupa, Diragatša, Laodiša o Bolele)
- 2 Laetša mantšu le ditšhupetšo mo phaphathing ya tlotlontšu ya tabakgolo.
 - tshwenyegile
 - matshwenyego
 - tšhogile

Morumokwano goba koša	Ditiro
Ge ke tshwenyegile	<i>Itšhupe hlogo go laetša go tshwenyega</i>
Ke gopola se ka mehla	<i>Itšhupe hlogo ka monwana</i>
Ke goga moya ka tlatša mafahla	<i>Itšhupe mafahla</i>
Ke gogela moya ka gare	<i>Gogela moya ka gare</i>
Ke gogela moya kante	<i>Gogela moya kante</i>
Se se ntira gore ke lokologe moyeng	<i>Laetša go lokologa ka go phatlalatša matsogo</i>

Mongwalo

Metsotso e 15

- 1 Botša barutwana gore ba bule dipuku tša bona tša go ngwala.
- 2 Biletša barutwana medumo le mantšu a a latelago gore ba a ngwale:
 - a **Rr Rr Rr...**

b Nn Nn Nn...

c rema

d rera

e roma

f iri

g nama

h naba

i nela

j bana

- 3 Sa go latela, botša barutwana gore ba ntšhe dikrayone gomme ba swaye mošomo wa bona.
- 4 Ka bothakga ngwala medumo le mantšu mo letlapeng.
- 5 Tšea dipuku mafelelong a letšatši, gomme o ngwale dintlha ka bao ba nyakago thušo yeo e oketšeditšwego.

TSELA ENGWE YA LENANEO LA MONGWALO

Modumo/Medumo: _____

Mantšu: _____

Lefoko: _____

Go Bala Ka Go Abelana:

Metsotso e 15

Pele re bala

MAANO A TEKATLHALOGANYO: GO PHOPHOLETŠA

- 1 Dudiša barutwana mo legogong gore ba kgone go bona puku e kgolo.
- 2 Bula puku e kgolo mo kanegelong: Zweli o tshwenyegile
- 3 Phetla puku o ba laetša diswantšho tša letlakala le lengwe le le lengwe, o ba botšiša gore ba nagana gore go direga eng.
- 4 Thuša barutwana go kopanya diswantšho, gore ba kgone go hwetša todi ya gore kanegelo e bolela ka eng.
- 5 Hlagiša tlotlontšu e ntšhwa mo dikarolwaneng tša maleba mo kanegelong.
- 6 Bala kanegelo ka moka ga yona gatee, o sa eme.

Go Ngwala:

Metsotso e 30

Go Beakanya Le Go Rulaganya

SEHLOGO: Ngwala ka nako yeo o ikwelego o tshwenyegile goba o tshogile.

MOSOMO: Ngwala ditemana tša mafoko a 6 go iša go a 8 go abela ka puku ya phaphosi ya sehlogo se: Ka nako ye nngwe re ikwe tshwenyegile le go tšhoga.

MAANO A PEAKANYO: Go dira lenaneo

HLAGIŠA SEHLOGO SA GO NGWALA.

- 1 Bontšha barutwana gore o **nagana pele o ngwala**.
- 2 Ka go bolela, hlalosa dikakanyo tša sehlogo, bjalo ka:
Ke ikwele ke tshwenyegile gatee ge tate a be a lwala. O be a le bookelong. Ke be ke nagana gore o tla hlokofala. Letšatši le lengwe le le lengwe ke be ke tshwenyegile go nka sa hlwela ke mmona gape. Ga senke ke tshwenyegile ka tsela ye.

TŠHUPETŠO YA MAANO A PEAKANYO (KE A DIRA)

- 1 E ba le freimi ya peakanyo yeo e ngwadilwego ka lehlakoreng la letlapa.
- 2 Bontšha barutwana gore o dira bjang lenaneo ka go araba dipotšišo.
- 3 Feleletša peakanyo ka thoko engwe ya letlapa.

Dipotšišo tsa peakanyo	Peakanyo
<p>Temana ya 1</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 Naa ke eng seo se dirilego gore o ikwe o tshwenyegile goba o tšhogile? 2 Ke ka lebaka la eng o ikwele o tshwenyegile goba o tšhogile? 3 Naa o be o nagana eng ge o ikwa o tshwenyegile goba o tšhogile? 4 Naa o be o nagana gore go tla direga eng? <p>Temana ya 2</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 Ke eng diragetšego sa go latela? 2 Ke mang goba ke eng seo se dirilego gore o se ke wa iša pelo mafiša? 3 Naa ba go thušitše bjang go theoša matswalo? 4 Naa ke eng seo se dirilego gore o se hlwe o ikwa o tshwenyegile goba o tšhogile? 5 Naa go be go le bjang go ikwa o tshwenyegile goba o tšhogile? 	<p>Temana ya 1</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 Tate o be a lwala. O be a le bookelong. 2 Ke ikwele ke tshwenyegile go bona tate a lwala ka tsela ye. 3 Ke be ke nagana gore nka se hlwe ke bona tate gape. A ka se hlwe a etšwa sepetlele. 4 Ke be ke nagana gore o tla hlokofala. <p>Temana ya 2</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 Tate o dutše lebaka la go bonala ba mo oka. O ile a ikwa bokaone ge nako e dutse eya. 2 Ge tate a le sepetlele, bomma le kgaetšedi ba ile ba nthuša gore ke ikwe ke le kaone. 3 Ba boletše le nna le go ntheeletša. 4 Mafelelong tate o ile a tšwa bookelong, gomme ka se hlwe ke ngongorega. 5 Go be go tšhosa. Go be go se monate le gatee.

BARUTWANA BA ŠOMIŠA LEANO LA PEAKANYO (RE A DIRA)

- 1 Botša barutwana gore ba tswalele mahlo gomme ba nagane ka nako yeo ba ikwelego ba tshwenyegile goba ba tšhogile.
- 2 Sa go latela, botša barutwana gore ba **sokologe ba bolele** le wa mphato, go abelana ka kanegelo tša bona.
- 3 Bontšha barutwana freimi ya peakanyo mo letlapeng, o ba botše gore ba šomiše freimi go beakanya seo ba tlogo go sengwala, go swana le ka mo o ba laeditšego ka gona.
- 4 Efa barutwana dipuku tša go ngwala.
- 5 Botša barutwana gore ba swanetše go ngwala dikakanyo tša bona – ga ba swanela go **kopisa** peakanyo ya morutiši.
- 6 Ge barutwana ba le gare ba ngwala, sepela ka phaphošing o feleletše dikhonferense tše dinnyane.

Peakanyo

Temana 1

1. Buti o robegile letsogo
2. Ke kwele ke tshwenyegile go bona buti a lla.
3. Ke be ke nagana gore letsogo la buti le tla aula le thunya.
4. Ke be ke nagana gore ba ka se kgone go fodiša letsogo la gagwe.

Temana 2

1. Buti o tšwa go bona ngaka a be a swanela ke go buiwa letsogo.
2. Ge buti a be a buiwa, mma le mooki ba ile ba re thuša go mo dira gore a be kaone.
3. Ba nhlalose ditše gore go tlo diregang le gore letsogo la gagwe le tla ba kaone.
4. Buti o be a nale pantiši letsogong ebile o aumetše ke Ngwala goaimo ga yona.

Sehlopha Sa Go Bala Ka Go Hlahlwa

Metsotso e 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Tanya šedi ya barutwana ka moka ka **matlakalatšhomo a go bala 7**.
- 2 Hlalosa **mošongwana wa 1** wa **Mošupologo** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 3 Bitša sehlopha sa pele gore ba šome mmogo le wena.
- 4 Ka morago ga metsotso e 15, romela sehlopha morago gore ba dule fase ditulong tša bona.
- 5 Dira phetogo ya segalo ya mošongwana wa go bala.
- 6 Hlalosa **mošongwana wa 2** wa **Mošupologo** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 7 Bitša sehlopha sa bobedi gore ba tle go šoma mmogo le wena.
- 8 Tlatša Treka go laetša gore ke sehlopha sefe seo o se theeditšego, le gore ba badile eng.
- 9 Ngwala fase diphetogo tšeo di swanetšego go dirwa mo dihlopheng tša go bala goba tša mešongwana.

Labobedi

Temogo Ya Medumo Le Ditamatlhaka:

Metsotso e 15

Hlagiša Modumo O Moswa Le Mantšu

HLAGIŠA MODUMO

- 1 Bitša modumo gomme o emiše papetlakgadima: /k/
- 2 Bitša modumo gomme o laele barutwana go boeletša modumo makgetlo a 3.
- 3 Ahlaahla ka tsela yeo modumo /k/ o fapanago ka Sepedi le ka Sekgowa.
- 4 Botšiša barutwana: Naa o ka nagana ka mantšu a modumo wa /k/?
- 5 Gopodišiša mantšu le barutwana, bjalo ka: **kuka, kiba, koko**

HLAGIŠA MANTŠU A MASWA

- 1 Biletša lentšu le lengwe le lengwe godimo o hlaboše lentšu ge o dutše o laetša papetlakgadima: **kobo, koba, kuka, kala, kiba, koko**
- 2 Laetša barutwana lentšu le lengwe le le lengwe, ge o gare o le bitša.
- 3 Kgopela barutwana go boeletša mantšu ge o le gare o bolela.
- 4 Kgomaretša mantšu a dipapetlakgadima mo godimo ga phaphathi ya go laetša ditumatlhaka.

TSELA ENGWE YA LENANEO LA DITUMATLHAKA

Modumo/Medumo: _____

Mantšu: _____

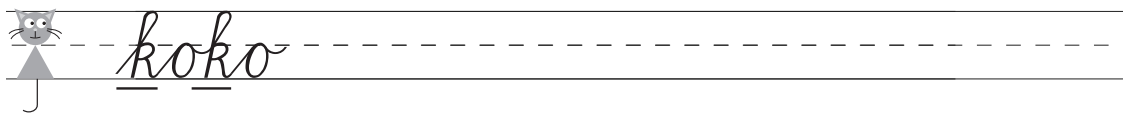
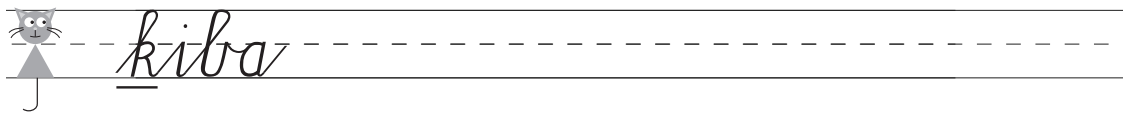
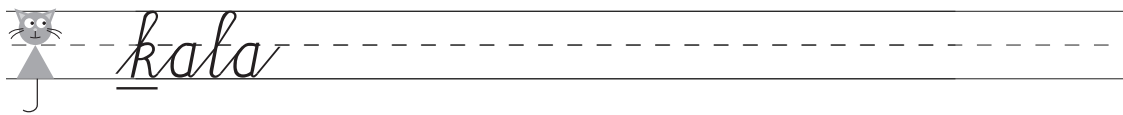
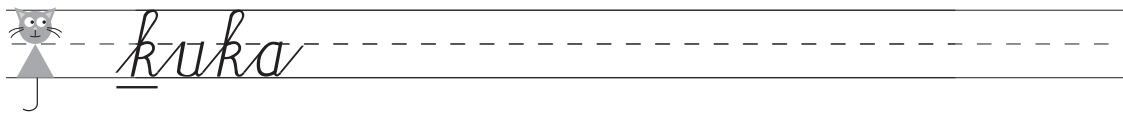
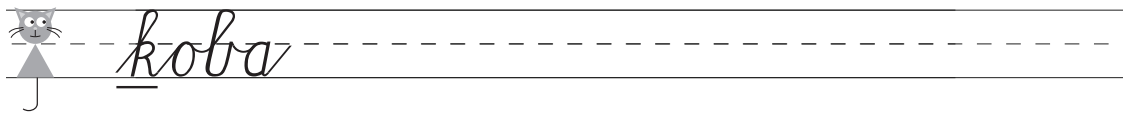
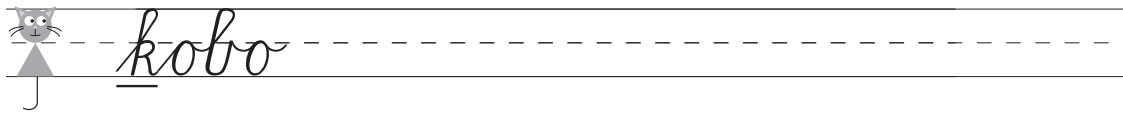
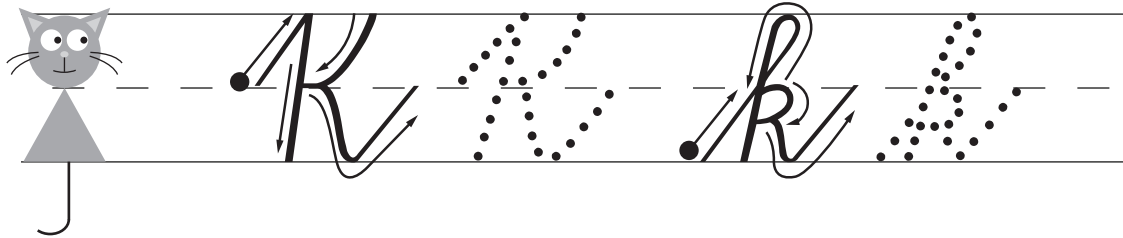
Mongwalo:

Metsotso e 15

Ngwala leleterere goba maletere/mantšu/mafoko

- 1 Ruta barutwana go ngwala ditlhaka tše dikgolo le ditlhaka tše dinnyane: **Kk**
- 2 Laetša go ngwala ditlhaka go barutwana bao ba ngwalago ka letsogo la go ja, ke moka o laetše ba go ngwala ka letsogo la ngele.
- 3 Ge o fetša botša barutwana go šoma le wa mphato go ngwala leleterere goba maletere mo mekokotlong ka menwana ya bona.
- 4 Ka morago ga fao botša barutwana go ngwala leleterere goba maletere mo godimo ga ditafola ka menwana ya bona.

- 5 La mafelelo, bontšha barutwana gape gore ba bopa bjang leletere goba maletere mo letlapeng.
- 6 Barutwana ba swanetše go kopolla modumo/mantšu/mafoko ka gare ga dipuku tša bona.

TSELA ENGWE YA LENANEO LA MONGWALO

Modumo/Medumo: _____

Mantšu: _____

Lefoko: _____

Go Bala Ka Go Abelana:

Metsotso e 15

Go Bala Lekgetlo La Pele

MAANO A TEKATLHALOGANYO: GO HLAMA PONOKAKANYO

Sengwalwa	Go bala lekgetlo la bobedi (Go nagana kudu)
<p>Zweli o tshwenyegile</p> <p>Zweli o ile a tsoga, a ikwa a nyorilwe. Ngwedi o be o sa kgantšhitše lefaufaung go tšwa ka lefastere. O ile a kwa lentšu la mmagwe go tšwa ka Mnaaleng.</p> <p>‘Ke makala gore Mma o bolela le mang bošego bjalo?’ Zweli a akanya. O ile a fologa mpeteng a hlodimela ka lebatl.</p> <p>‘Ga se ke gole,’ a kwa mmagwe a realo.</p> <p>‘Mmalo,’ gwa nagana Zweli. ‘Ge Mma a se a gola re tla ja eng?’</p>	<p>Naa Zweli o kwele eng? O kwele mmagwe a re ga se a gole.</p>
<p>Zweli o ile a boela malaong. O ile a tswalela mahlo a gagwe, eupša o be a sa kgone go bo pata. ‘Ge Mma a sa gola, o tla lefela bjang dilo ka moka tše re di nyakago?’ gwa tshwenyega Zweli.</p> <p>Zweli o ile a hlobaela.</p>	<p>Ke ka lebaka la eng? Zweli a sa kgone go robala? Mmalo, ke kwa gore Zweli ga a kgone go robala ka gore o tshwenyegile!</p>
<p>Mo mesong, Zweli o ilea itokišetša go ya sekolong. O ile a apara jesi. A lebelela lešoba le legolo mo letsogo la gagwe.</p> <p>‘Ke tla tsoga ke hweditše bjang jesi e mpsha?’ Zweli a tshwenyega.</p> <p>Zweli o ile a lebelela dieta tša gagwe mo fase. Di be di mo pata.</p> <p>‘Ke nagana gore ke tlo nyaka dieta tše diswa e se kgale,’ a nagana. ‘Eupša ke tla hwetša bjang ge Mma a se a gole?’ a tshwenyega.</p>	<p>Naa Zweli o tshwenyegile ka eng? Ke kwa gore Zweli o tshwenyegile ka gore mmagwe a ka se kgone go mo rekela jesi e mpsha le dieta ka gore ga se a gole.</p>
<p>Zweli o ile a ntšha phensele ya gagwe ka mokotlaneng kua sekolong. Phensele ya gagwe e be e le e ntlokwana.¹</p> <p>‘Mo nakong e sa fetšego pelo, phensele ya ka e tla ba e nnyane kudu gomme nka se kgone go e šomiša!’ a nagana. ‘Ke tla dira bjang ge Mma a sa kgone go nthekele phensele e mpsha?’ a tshwenyega.</p>	<p>Naa Zweli o tshwenyegile ka eng? Mmalo, Zweli wa batho o tshwenyegile ka gore phensele ya gagwe e ba e le ye kopana! O tshwenyegile gore mmagwe a ka se kgone go mo rekela phensele e mpsha ka gore ga se a gole.</p>

Sengwalwa	Go bala lekgetlo la bobedi (Go nagana kudu)
<p>Mafelelong a letšatši, Mna. Maboya o ile a fa bana ba bangwe mangwalo.</p> <p>'Mangwalo a ke a batswadi ba lena,' Mna. Maboya a realo.</p> <p>Zweli a bala sehlogo: 'Ditefo tša Sekolo'.</p> <p>'Ngwaga o šetše o eya mafelelong!' Mna. Maboya a realo. 'nagana, go se go ye kae le tla be le le ka phapošing e mpsha le Mnautiši o moswa.'</p> <p>Tšhipi e ile ya lla.</p>	<p>Naa Mna. Maboya o file Zweli eng? Mmalo, ke kwa gore Mna. Maboya o fa Zweli lengwalo gore a le fe bo mmagwe!</p>
<p>Zwela o ile a ya gae.</p> <p>'Naa Mma o tla lefela bjang ditefo tša sekolo?' Zweli a tshwenyega. 'Go tla ba bjang ge nka se kgone go ya sekolong ngwaga o tlogo?' a akanya.</p> <p>Zweli o be a rata sekolo. Kgopolo ye e ile ya nyaka go mo lliša.</p>	<p>Naa Zweli o tshwenyega ka eng bjale? Zweli o tshwenyega ka gore mmagwe a ka se kgone go lefa ditefo tša sekolo.</p>
<p>Ge Zweli a fihla gae, o ile a fa mmage lengwalo lela. 'Go lokile,' a realo. 'Ke gotše lehono'</p> <p>'Eupša ke be ke nagana gore ga se le gole?' Zweli a botšiša.</p> <p>'O kwele neng seo?' mmago Zweli a botšiša.</p> <p>'Ke le kwele mo mogaleng,' a realo.</p> <p>Zweli o be a tšhogile gore mmagwe o tla befelwa.</p> <p>'Zweli, ke lefilwe matšatši a mmalwa ka Mnaago ga nako,' gwa hlaloša mmagwe.</p>	<p>Naa mmage Zweli o gotše neng? Ke kwa gore o gotše lehono!</p>
<p>Bošegong bjoo, ge Zweli a robala, mmagwe o ile a tla ka phapošing. O ile a bea letsogo magetleng a gagwe.</p> <p>'Zweli, ke tla go hlokomela,' a realo. 'O se tshwenyega. Sa gago ke go šoma kudu sekolong, le go hlokomela dilo tša gago, le go nthuša ka mo gae. O ka robala bjale.'</p> <p>Ke moka mmago Zweli a mmetha ka tladi molongwana. Ya ba la mathomo letšatši leo, Zweli a se a tshwenyega.</p>	<p>Naa mmago Zweli o rile o swanetše go tshwenyega ka eng? Mmalo, mmago Zweli ga a nyake a tshwenyega. O nyaka gore a šome kudu gomme a thuše mola le mola.</p>

Dipotšišo tša go latela	Dikarabo tše kgonegago
Naa ke mang a bego a bolela mogaleng?	Mmago Zweli o be a bolela mogaleng.
Naa Zweli o kwele mmagwe a reng?	O kwele a re ga se a gole.
Naa Mna. Maboya o file barutwana ba bangwe eng?	O ba file mangwalo a mabapi le 'ditefo tša sekolo'.
Dipotšišo tša ke ka lebaka la eng	Dikarabo tše kgonegago
Ke ka lebaka la eng Zweli a tshwenyegile?	<ul style="list-style-type: none"> Zweli o be a tshwenyegile ka gobane o kwele mmagwe a re ga se a gole. O be a tshwenyegile ka lebaka la gore mmagwe o lefela dilo ka moka. O be a tshwenyegile gore a ka se kgone go hwetša jesi e mpsha. O be a tshwenyegile ka lebaka la gore o tla nyaka dieta tše mpsha mo nakong e sa fetsego pelo. O be a tshwenyegile ka lebaka la gore o tla nyaka phensele e mpsha nakong e sa fetsego pelo. O be a tshwenyegile ka lebaka la gore o nagana gore mmagwe a ka se kgone go lefa ditefo tša sekolo. O tshwenyegile ka lebaka la gore a ka se kgone go ya sekolong. O tshwenyegile ka lebaka la gore mmagwe o tla befelwa ka gore o ile a theeletša ge a bolela mogaleng.

Go Bala Ka Sehlopha Sa Go Hlahlwa

Metsotso e 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Tanya šedi ya barutwana ka moka ka **matlakalatšhomo a go bala 7**.
- 2 Hlalosa **mošongwana wa 1 wa Labobedi** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 3 Bitša sehlopha sa pele gore ba šome mmogo le wena.
- 4 Ka morago ga metsotso e 15, romela sehlopha morago gore ba dule fase ditulong tša bona.
- 5 Dira phetogo ya segalo ya mošongwana wa go bala.
- 6 Hlalosa **mošongwana wa 2 wa Labobedi** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 7 Bitša sehlopha sa bobedi gore ba tle go šoma mmogo le wena.
- 8 Tlatša Treka go laetša gore ke sehlopha sefe seo o se theeditšego, le gore ba badile eng.
- 9 Ngwala fase diphetogo tšeo di swanetšego go dirwa mo dihlopheng tša go bala goba tša mešongwana.

Laboraro

Ditiro Tša Go Bolela

Metsotso e 15

TLOTLONTŠU YA TABAKGOLO

- 1 Ruta o šomiša PATS.(Šupa, Dira, Swara o Bontšhe)
- 2 Laetša mantšu le ditšhupetšo mo Phaphathing ya tlotlontšu ya tabakgolo.
 - go iketla
 - tshepha
 - kwele

Morumokwano goba koša	Ditiro
Ge ke tshwenyegile	<i>Itšhupe hlogo go laetša go tshwenyega</i>
Ke gopola se ka mehla	<i>Itšhupe hlogo ka monwana</i>
Ke goga moya ka tlatša mafahla	<i>Itšhupe mafahla</i>
Ke gogela moya ka gare	<i>Gogela moya ka gare</i>
Ke gogela moya kantle	<i>Gogela moya kantle</i>
Se se ntira gore ke lokologe moyeng	<i>Laetša go lokologa ka go phatlalatša matsogo</i>

BOKGONI BA GO ANEGA

- 1 Arola barutwana ka dihlophana.
- 2 Efa sehlopha se sengwe le se sengwe letlakala la diswantšho tša bokgoni ba go anega.
- 3 Botša barutwana go nagana ka kanegelo ya go tšamaišana le diswantšho.
- 4 Efa barutwana motsotso goba e mebedi go nagana ka dikakanyo tša bona.
- 5 Sa go latela, morutwana o mongwe le o mongwe mo sehlopheng o swanetše go hwetša sebaka go abelana ka tsela yeo a bonago kanegelo ka gona.
- 6 Gopotša barutwana gore kanegelo tša bona e swanetše go ba tšeo ba ihlametšego tšona, eupša gape di swanetše go sepelelana le diswantšho!
- 7 Gopotša barutwana go theeletšana gabotse ge ba laodišetšana dikanegelo.
- 8 Leboga barutwana go abelana ka dikanegelo tša bona.

Temogo ya medumo le ditumatlhaka:

Metsotso e 15

Hlagiša modumo o moswa le mantšu

HLAGIŠA MODUMO

- 1 Bitša modumo gomme o emiše papetlakgadima: /j/
- 2 Bitša modumo gomme o laele barutwana go boeletša modumo makgetlo a 3.
- 3 Ahlaahla ka tsela yeo modumo /j/ o fapanago ka Sepedi le ka Sekgowa.
- 4 Botšiša barutwana: Naa o ka nagana mantšu a modumo wa /j/?
- 5 Gopodišiša mantšu le barutwana, bjalo ka: **jele, joko, dijo**

HLAGIŠA MANTŠU A MASWA

- 1 Biletša lentšu le lengwe le lengwe godimo o hlaboše lentšu ge o dutše o laetša papetlakgadima: **jela, jele, jase, joko, dijo, eja**
- 2 Laetša barutwana lentšu le lengwe le le lengwe, ge o le gare o le bitša.
- 3 Kgopela barutwana go boeletša mantšu ge o dutše o bolela.
- 4 Kgomaretša mantšu a dipapetlakgadima mo godimo ga phaphathi ya go laetša ditumatlhaka.

TSELA ENGWE YA LENANEO LA DITUMATLHAKA

Modumo/Medumo: _____

Mantšu: _____

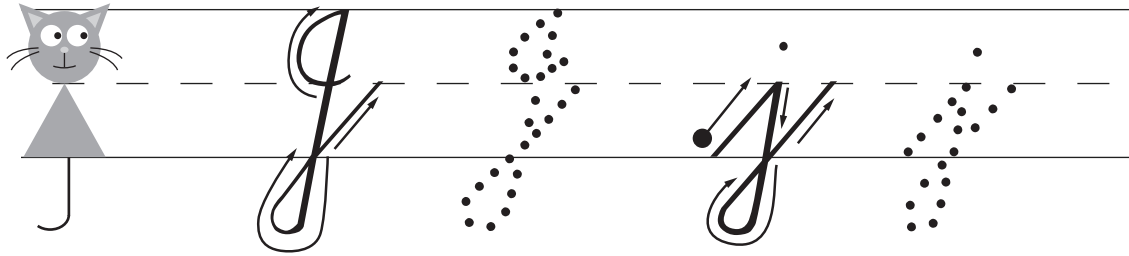

Mongwalo:

Metsotso e 15

Ngwala leleterere / mantšu / mafoko

- 1 Ruta barutwana go bopa ditlhaka tše dikgolo le ditlhaka tše dinnyane: **Jj**
- 2 Laetša go ngwala ditlhaka go barutwana bao ba ngwalago ka letsogo la go ja, ke moka o laetše ba go ngwala ka letsogo la ngele.
- 3 Ge o fetša botša barutwana go šoma le wa mphato go ngwala leleterere goba maleterere mo mekokotlong ka menwana ya bona.
- 4 Ka morago ga fao botša barutwana go ngwala leleterere goba maleterere mo godimo ga ditafola ka menwana ya bona.
- 5 La mafelelo, bontšha barutwana gape gore ba bopa bjang leleterere goba maleterere mo letlapeng.
- 6 Barutwana ba swanetše go kopolla modumo ka gare ga dipuku tša bona.

 jela

 jete

 jase

 joko

 dijo

 eja

TSELA ENGWE YA LENANEO LA MONGWALO

Modumo/Medumo: _____

Mantšu: _____

Lefoko: _____

Go Ngwala:

Metsostso e 30

Go Beakanya

SEHLOGO: Ngwala ka nako yeo o ikwelego o tshwenyegile goba tšhogile.

MOŠOMO: Ngwala temana tše 2 tsa go ba le mafoko a 6 go iša go 8 abela go phaphoši ya sehlogo se: Ka nako re ikwa re tshwenyegile le go tšhoga.

FREIMI YA GO NGWALA:

Ke ikwele ke tshwenyegile / tšhogile ge... (Ngwala ka seo se go dirile gore o ikwe o tshwenyegile/o tšhogile.)

Ke be ke tshwenyegile / tšhogile ka lebaka la gore... (Hlalosa gore ke ka lebaka la eng o ikwele o tshwenyegile/ tšhogile)

Ke naganne... (Ngwala ka dikgopolo tša gago.)

Mafelelong... (Ngwala ka seo se diragetšego sa go latela.)

Ke ikwele bokaone... (Ngwala gore go diregile eng go go thuša gore o ikwe o le kaone.)

Go ikwa o tshwenyegile / o tšhogile e be e le... (Ngwala gomme o rume ka maitemogelo a gago gore a be a le bjang.)

GO ITOKIŠETŠA: Pele lenaneothuto la go ngwala le thoma, ngwala peakanyo o idirilego ka Mošupologo mo letlapeng.

TŠHUPETŠO YA TSHEPETŠO YA DIKAKANYWA (KE A DIRA)

- 1 Gopotša barutwana ka peakanyo yeo o idirilego ka Mošupologo.
- 2 Bala peakanyo yeo e ngwadilwego mo letlapeng.
- 3 As go latela, bala freimi ya go ngwala le barutwana.
- 4 Šupetša gore o tla feleletša bjang freimi ya go ngwala o šomiša peakanyo ya gago, bjalo ka:
Ke ile ka ikwa ke tshwenyegile ge tate o be a lwala. O be a lwala gore a be a ye sepetlele.
Ke be ke tshwenyegile ka lebaka la gore ke be ke naganne gore tate a ka se tsoge a tšwile sepetlele. Ke naganne gore a ka hlokofala.
Mafelelong, tate o ile a fola. Ba ile ba mo ntšha bookelong gomme a boa gae. Ke ile ka ikwa bokaone ge mma le kgaetšedi ba ntumeletše gore nka bolela le bona le go llela go bona ge e le gore ke ikwa ke tshwenyegile. E nthušetše gore ke bolele ka maikutlo a ka ka moka ga ona. Go ikwa o tshwenyegile e be e le maitemogelo a boima e le ruri.

BARUTWANA BA FELELETŠA TSHEPETŠO YA DIKAKANYWA (O A DIRA DO)

- 1 Efa barutwana dipuku tša go ngwala.
- 2 Laela barutwana go ngwala letšatšikgwele le sehlogo: **Ditemana tša ka: Dikakanywa**
- 3 Botša barutwana go hwetša dipeakanyo tša bona go tšwa ka Mošupologo gomme ba nagane ka dikakanyo tša bona.
- 4 Botša barutwana go feleletša freimi ya go ngwala ba šomiša dipeakanyo tša bona
- 5 Botša barutwana ba ka tlaleletša mafoko goba dintlha ge e le gore nako e sa le gona.
- 6 Gopotša barutwana maano ao ba ka a šomišago go ba thuša go ngwala.
- 7 Ge barutwana ba dutše ba ngwala, sepela ka phaphošing gomme o thuše barutwana bao ba šitwago.

19 Lewedi 2020**Temana ya ka: Sengwalwa kakanywa**

Ke be ke kwelleh ke tshwenyegile ke
 tšogile ge buti a robegile letsogo.
 ke be ke tshwenyegile ke tšogile ka gore
 ke be ke naganah gore lesogo la gagwe le
 tla aula le robegile go ya ile.
 Ke be ke naganah gore aingaka ai ka se
 fodiše letsogo la gagwe.
 Mafelelong, Buti o ile a buiwa letsogo.
 Ke ile ka ikwa kaone ge mma le mooki na
 nlaloseša gore go tla direga eng le gore
 letsogo la gagwe le tla ba kone.
 go ikwa ke tshwenyegile go be go tšhoša.

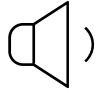
Go Bala Ka Sehlopha Sa Go Hlahlwa

Metsotso e 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Tanya šedi ya barutwana ka moka ka **Matlakalatšhomo a go bala 7**.
- 2 Hlalosa **Mošongwana wa 1 wa Laboraro** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 3 Bitša sehlopha sa pele gore ba šome mmogo le wena..
- 4 Ka morago ga metsotso e 15, romela sehlopha morago gore ba dule fase ditulong tša bona.
- 5 Dira **phetogo ya segalo ya mošongwana wa go bala**.
- 6 Hlalosa **Mošongwana wa 2 wa Laboraro** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 7 Bitša sehlopha sa bobedi gore ba tle go šoma mmogo le wena.
- 8 Tlatša Treka go laetša gore ke sehlopha sefe seo o se theeditšego, le gore ba badile eng.
- 9 Ngwala fase diphetogo tšeo di swanetšego go dirwa mo dihlopheng tša go bala goba tša mešongwana.

Labone

Temogo ya medumo le ditumatlhaka:

Metsotso e 15

Go Kgaogantšha Le Go Kopanya

KE A DIRA...

- 1 Thoma ka lentšu go thutong ya Labobedi.
- 2 Bitša lentšu: **kuka**
- 3 Kgaogantšha lentšu go ba modumo ka botee go ba modumo o ikemetšego ka nnoši: /k/-/u/-/k/-/a/
- 4 Bitša modumo wa mathomo wa lentšu: /k/
- 5 Bitša modumo wa bobedi wa lentšu: /u/
- 6 Bitša modumo wa boraro wa lentšu: /k/
- 7 Bitša modumo wa mafelelo wa lentšu: /a/
- 8 Ngwala lentšu mo letlapeng: **kuka**
- 9 Laetša go šupa le go kopantšha medumo go bopa lentšu: /ku/-/ka/ = **kuka**
- 10 Boeletša se ka lentšu la go tšwa thutong ya Laboraro: **jele**

RE A DIRA...

- 1 Thoma ka lentšu la go tšwa thutong ya Labobedi.
- 2 Bitša lentšu: **kiba**
- 3 Botšiša barutwana: Ke ofe modumo wa mathomo wa lentšu? /k/
- 4 Botšiša barutwana: Ke ofe modumo wa bobedi wa lentšu? /i/
- 5 Botšiša barutwana: Ke modumo ofe wa boraro wa lentšu? /b/
- 6 Botšiša barutwana: Ke ofe modumo wa mafelelo wa lentšu? /a/
- 7 Kgopela barutwana go kgaogantšha lentšu go ba modumo o ikemetšego o nnoši: /k/-/i/-/b/-/a/
- 8 Ngwala lentšu: **kiba**
- 9 Laela barutwana go kopanya medumo ya lentšu mmogo le wena: /ki/-/ba/ = **kiba**
- 10 Boeletša se ka lentšu la morago la thuto ya Laboraro: **dijo**

TSELA ENGWE YA LENANEO LA DITUMATLHAKA

Modumo/Medumo: _____

Mantšu: _____

Go Bala Ka Go Abelana:

Metsotso e 15

Go Bala Lekgetlo La Bobedi

MAANO A GO BALA: FETLEKA SENGWALWA

Sengwalwa	Go bala lekgetlo la bobedi (Go nagana kudu)
<p>Zweli o tshwenyegille</p> <p>Zweli o ile a tsoga, a ikwa a nyorilwe. Ngwedi o be o sa kgantšhitše lefaufaug go tšwa ka lefastere. O ile a kwa lentšu la mmagwe go tšwa ka Mnaaleng.</p> <p>'Ke makala gore Mma o bolela le mang bošego bjalo?' Zweli a akanya. O ile a fologa mpeteng a hlodimela ka lebatl.</p> <p>'Ga se ke gole,' a kwa mmagwe a realo.</p> <p>'Mmalo,' gwa nagana Zweli. 'Ge Mma a se a gola re tla ja eng?'</p>	<p>Naa ke eng se se dirago gore Zweli a tshwenyega? O kwa mmagwe a re ga se a gole. O swanetše go ikwa a tshwenyegile gore mmagwe o tla lefela bjang dilo tše a di nyakago ge a se na tšhelete!</p>
<p>Zweli o ile a boela malaong. O ile a tswalela mahlo a gagwe, eupša o be a sa kgone go bo pata. 'Ge Mma a sa gola, o tla lefela bjang dilo ka moka tše re di nyakago?' gwa tshwenyega Zweli.</p> <p>Zweli o ile a hlobaela.</p>	<p>Ke ka lebaka la eng Zweli a hlobaela? Zweli o hlobaela ka gore o tshwenyegile kudu.</p>
<p>Mo mesong, Zweli o ilea itokišetša go ya sekolong. O ile a apara jesi. A lebelela lešoba le legolo mo letsogo la gagwe.</p> <p>'Ke tla tsoga ke hweditše bjang jesi e mpsha?' Zweli a tshwenyega.</p> <p>Zweli o ile a lebelela dieta tša gagwe mo fase. Di be di mo pata.</p> <p>'Ke nagana gore ke tlo nyaka dieta tše diswa e se kgale,' a nagana. 'Eupša ke tla hwetša bjang ge Mma a se a gole?' a tshwenyega.</p>	<p>Ke ka lebaka la eng Zweli a tshwenyegile ka jesi ya gagwe le dieta? Ke bona gore Zweli o a gola gomme o tla nyaka jesi e mpsha le dieta e se kgale. O swanetše go ba a tshwenyegile ka gore mmagwe ke yena wo a mo rekelago dilo tše a di nyakago tše diswa, eupša o nagana gore ga a na tšhelete!</p>
<p>Zweli o ile a ntšha phensele ya gagwe ka mokotlaneng kua sekolong. Phensele ya gagwe e be e le e ntlokwana.¹</p> <p>'Mo nakong e sa fetšego pelo, phensele ya ka e tla ba e nnyane kudu gomme nka se kgone go e šomiša!' a nagana. 'Ke tla dira bjang ge Mma a sa kgone go nthekele phensele e mpsha?' a tshwenyega.</p>	<p>Ke ka lebaka la eng Zweli a tshwenyegile ka phensele ya gagwe? Zweli o nyaka phensele gore a šome gabotse sekolong. O swanetše go ba a tshwenyegile gore a ka se kgone go hwetša phensele e mpsha ge a e nyaka!</p>

Sengwalwa	Go bala lekgetlo la bobedi (Go nagana kudu)
<p>Mafelelong a letšatši, Mna. Maboya o ile a fa bana ba bangwe mangwalo.</p> <p>'Mangwalo a ke a batswadi ba lena,' Mna. Maboya a realo.</p> <p>Zweli a bala sehlogo: 'Ditefo tša Sekolo'.</p> <p>'Ngwaga o šetše o eya mafelelong!' Mna. Maboya a realo. 'nagana, go se go ye kae le tla be le le ka phapošing e mpsha le Mnautiši o moswa.'</p> <p>Tšhipi e ile ya lla.</p>	
<p>Zwela o ile a ya gae.</p> <p>'Naa Mma o tla lefela bjang ditefo tša sekolo?' Zweli a tshwenyega. 'Go tla ba bjang ge nka se kgone go ya sekolong ngwaga o tlogo?' a akanya.</p> <p>Zweli o be a rata sekolo. Kgopolo ye e ile ya nyaka go mo lliša.</p>	<p>Ke ka lebaka la eng Zweli a tshwenyegile ka ditefo tša sekolo? Mmalo, Zweli o tshwenyegile gore o tla swanela go tlogela sekolo ge mmagwe a sa kgone go lefa. O nagana ka dilo tše mpe tše di diregalago!</p>
<p>Ge Zweli a fihla gae, o ile a fa mmage lengwalo lela. 'Go lokile,' a realo. 'Ke gotše lehono'</p> <p>'Eupša ke be ke nagana gore ga se le gole?' Zweli a botšiša.</p> <p>'O kwele neng seo?' mmago Zweli a botšiša.</p> <p>'Ke le kwele mo mogaleng,' a realo.</p> <p>Zweli o be a tšhogile gore mmagwe o tla befelwa.</p> <p>'Zweli, ke lefilwe matšatši a mmalwa ka Mnaago ga nako,' gwa hlaloša mmagwe.</p>	<p>Ke ka lebaka la eng Zweli a maketše? Letšatši ka moka, Zweli o be a maketše ka gore o kwele mmagwe a re ga se a gole. Fela bjale, o kwa gore o gotše! Seo se a mo makatša.</p>
<p>Bošegong bjoo, ge Zweli a robala, mmagwe o ile a tla ka phapošing. O ile a bea letsogo magetleng a gagwe.</p> <p>'Zweli, ke tla go hlokomela,' a realo. 'O se tshwenyega. Sa gago ke go šoma kudu sekolong, le go hlokomela dilo tša gago, le go nthuša ka mo gae. O ka robala bjale.'</p> <p>Ke moka mmago Zweli a mmetha ka tladi molongwana. Ya ba la mathomo letšatši leo, Zweli a se a tshwenyega.</p>	<p>Ke ka lebaka la eng ge Zweli a se sa tshwenyegile? Zweli o swanetše go ikwa a tshwenyegile bokaone ka gore o tseba gore mmagwe o gotše – o lefilwe ka morago ga nako!</p>

Dipotšišo tša go latela	Dikarabo tše kgonegago
Ke ka lebaka la eng Zweli a ile a tsoga?	O tsogile ka gore o be a swere ke lenyora.
Ke ka lebaka la eng Zweli a be a sa kgone go robala?	O be a tshwenyegile. Ka nako tše dingwe go boima go robala ge o tshwenyegile.
Ke ka lebaka la eng mmagwe a mmoditše gore 'Ke tla go hlokomela'?	Ka lebaka la gore o be a nyaka gore Zweli a tlogele go tshwenyega.
Dipotšišo tša ke ka lebaka la eng	Dikarabo tše kgonegago
Ke ka lebaka la eng Zweli a be a maketše?	<ul style="list-style-type: none"> Zweli o be a maketše ka lebaka la gore mmagwe ga se a gole. Zweli o be a maketše ka lebaka la gore o be a nagana gore mmagwe a se a gole, eupša bjale o lefilwe. Zweli o be a maketše ka lebaka la gore o be a sa swanela go tshwenyega ka go lefiwa ga ditefo tša sekolo. Zweli o be a maketše ka lebaka la gore mafelelong, go be go se se a swanetšego go tshwenyega ka sona.

Sehlopha Sa Go Bala Ka Go Hlahlwa

Metsotso e 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Tanya šedi ya barutwana ka moka ka **matlakalatšhomo a go bala 7**.
- 2 Hlalosa **mošongwana wa 1 wa Labone** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 3 Bitša sehlopha sa pele gore ba šome mmogo le wena.
- 4 Ka morago ga metsotso e 15, romela sehlopha morago gore ba dule fase ditulong tša bona.
- 5 Dira phetogo ya segalo ya mošongwana wa go bala.
- 6 Hlalosa **mošongwana wa 2 wa Labone** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 7 Bitša sehlopha sa bobedi gore ba tle go šoma mmogo le wena.
- 8 Tlatša Treka go laetsa gore ke sehlopha sefe seo o se theeditšego, le gore ba badile eng.
- 9 Ngwala fase diphetogo tšeo di swanetšego go dirwa mo dihlopheng tša go bala goba tša mešongwana.

Labohlano

Mešongwana Ya Bomolomo

Metsotso e 15

TLOTLONTŠU YA TABAKGOLO

- 1 Ruta o šomiša PATS.(Šupa, Dira, Swara o Bontšhe)
- 2 Laetša mantšu le ditšhupetšo mo phaphathing ya tlotlontšu ya tabakgolo.
 - fola
 - hlola
 - go hlobaela

Morumokwano goba koša	Ditiro
Ge ke tshwenyegile	<i>Itšhupe hlogo go laetša go tshwenyega</i>
Ke gopola se ka mehla	<i>Itšhupe hlogo ka monwana</i>
Ke goga moya ka tlatša mafahla	<i>Itšhupe mafahla</i>
Ke gogela moya ka gare	<i>Gogela moya ka gare</i>
Ke gogela moya kantle	<i>Gogela moya kantle</i>
Se se ntira gore ke lokologe moyeng	<i>Laetša go lokologa ka go phatlalatša matsogo</i>

POLEDIŠANO YA SENGWALWA SA GO BALA KA GO ABELANA

- 1 Ngwala freimi ya poledišano mo letlapeng:
Mo kanegelong ...
Kanelo ye e nyalelana le tabakgolo ya 'Go tshwenyega le go tšhoga' ka gobane...
Ke ikwele ke tshwenyegile bjalo ka Zweli ge...
- 2 Bala freimi ya poledišano le barutwana.
- 3 Bea barutwana ka **dihlophana**.
- 4 Botša barutwana gore o mongwe le o mongwe o swanetše go hwetša sebaka go araba potšišo e nngwe le e nngwe ya poledišano.
- 5 Tanya šedi ya barutwana.
- 6 Botšiša barutwana ba go fapana goba sehlopha se se itšeng go abelana ka dikarabo tša bona.
- 7 Ge dikarabo di fošagetše, ba phošolle.
- 8 Leboga barutwana ka maitapišo a bona.

Temogo ya medumo le ditumatlhaka:

Metsotso e 15

Go hwetša mantšu

Ngwala tafolana ye mo letlapeng e be le medumo yeo o ithutileng yona nako ya go feta mmogo le yeo e rutilwego ka Labobedi le ka Laboraro.

k	j	a
b	l	e
m	o	u
p	r	n

LAETŠA

- 1 Gopotša barutwana medumo ya beke: /k/ le /j/
- 2 Lebeledišiša medumo kamoka le ditswakanywa mo letlapeng.
- 3 Efa barutwana metsotso e 3 go dira mafoko go bopa mantšu ka medumo le ditswakanywa moo ba ka kgonago ka gona.
- 4 Bontšha barutwana go bopa mantšu ka medumo ye e nepišitšwego, bjalo ka: /j/-/o/-/k/-/o/ = **joko**
- 5 Gopotša barutwana ba ka bopa lentšu ba šomiša medumo e fe kapa efe – e sego fela /k/ goba /j/
- 6 Bontšha barutwana go dira lentšu le lengwe, bjalo ka: /r/-/e/-/m/-/a/ = **rema**

BARUTWANA BA DIRA

- 1 Botša barutwana gore ba bule dipuku tša bona tša go ngwala gomme ba ngwale sehlogo: **k, j**
- 2 Laela barutwana ba thome go ngwala.
- 3 Efa barutwana metsotso e 3 go hwetša le go bopa mantšu a mantši go ya le ka mo ba ka kgonago ka gona.
- 4 Dumelela barutwana go swaya mošomo wa bona. Bontšha barutwana gore mantšu a, a bopiwa bjang (le amangwe): **kobo, koba, kuka, kala, kiba, koko, jela, jele, jase, joko, dijo, eja, rema, rera, roma, iri, nama, naba, nela, bana, dula, bula, mabu, duma, pula, pudi, pelo, bupi, ema, lema, mema, mala, oma, loma, moma, bolela, bala, ala, lala, ela, bela, bea, lela, aba, baba**

TSELA ENGWE YA LENANEO LA DITUMATLHAKA

Modumo/Medumo: _____

Mantšu: _____

Go Bala Ka Go Abelana:

Metsotso e 15

Morago ga go bala

MAANO A TEKATLHALOGANYO: AKARETŠA, GO HLAMA PONOKAKANYO

SWANTŠHA SENGWALWA

- 1 Dudiša barutwana mo ditafoleng tša bona, ka dipuku tša bona tša go ngwala goba matlakala ao a sego a ngwalwa, diphensele le dikryone.
- 2 Hlalosa gore lehono barutwana ba tla **ngwala le go thala** ka selo se bohlokwa ba **hlamago ponokakanyo** ge ba nagana ka kanegelo.
- 3 Dira **tšhupetšo** gore o **hlama bjang ponokakanyo ya selo sa bohlokwa go tšwa kanegelong**, bjalo ka: Zweli o tšeere ka tsebe ge mmagwe a bolela ka mogala. Ge a ekwa seo a se bolelago, ya mo dira gore a ikwe a tshwenyegile.
- 4 Thala seswantšho sa gago mo letlapeng sa Zweli ka sephiring a theeditše mmagwe, a tshwenyegile.
- 5 Šomiša tšhupetšo go tlaleletša lefoko goba a mabedi go tshwantšhetšo ya gago, bjalo ka: Zweli a ekwa bommage. Ke hlama ponokakanyo ya Zweli a tshwenyegile.
- 6 Sa go latela, botša barutwana gore ba tla kgetha selo sa bohlokwa ba ka hlamago ponokakanyo ge ba nagana ka kanegelo.
- 7 Kgopela barutwana go tswalela mahlo a bona gomme ba thekge ditho. Ba balele sengwalwa gape.
- 8 Kgopela barutwana gore ba bule mahlo a bona gomme ba thale dikakanyo tša bona.
- 9 La mafelelo, kgopela barutwana go **sokologa ba bolele**, le gore ba abelane tshwantšhetšo le wa mphato.

Go Bala Ka Sehlopha Sa Go Hlahlwa

Metsotso 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Tanya šedi ya barutwana ka moka ka **matlakalatšhomo a go bala 7**.
- 2 Hlalosa **mošongwana wa 1 wa Labohlano** go barutwana ka moka ka phaphošing
- 3 Bitša sehlopha sa pele gore ba šome mmogo le wena.
- 4 Ka morago ga metsotso e 15, romela sehlopha morago gore ba dule fase ditulong tša bona.
- 5 Dira **phetogo ya segalo ya mošongwana wa go bala**.
- 6 Hlalosa **mošongwana wa 2 wa Labohlano** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 7 Bitša sehlopha sa bobedi gore ba tle go šoma mmogo le wena.
- 8 Tlatša Treka go laetša gore ke sehlopha sefe seo o se theeditšego, le gore ba badile eng.
- 9 Ngwala fase diphetogo tšeo di swanetšego go dirwa mo dihlopheng tša go bala goba tša mešongwana.

Tshekatsheko ya polelo ya mafelelo a beke Metsotso e 15

- 1 Tanya šedi ya barutwana mo legogong mafelelong a letšatši.
- 2 Dira sebaka sa ditshekatsheko tša polelo beke le beke. Ke kgetho ya gago go hlakanya ditshekatsheko tša go ithuta tša Sepedi le tša Sekgowa.
- 3 Gopola go fa barutwana sebaka sa go 'Sokologa le go bolela' ba ahlaahle dikarabo tša bona le wa mphato. Ke moka, kgetha barutwana ba mmalwa go abelana ka dikarabo tša bona le phaphoši ka bophara.
- 4 Šomiša dipotšišo tše di latelago tša hlohleletšo go hlahla karolwana ya polelo ya poledišano ya gago:
 - a Naa ke efe Tabakgolo ya polelo ya rena ya beke?
 - b Ke kanegelo efe yeo le e badilego mmogo?
 - c Ke mantšu afe a maswa o a ratilego bekeng ye?
 - d Ke eng se o ithutilego sona bekeng ye?
 - e Naa re ngwadile ka eng bekeng ye?
 - f Naa go ngwala go kaonafetše bjang bekeng ye?
 - g Naa go bala go kaonafetše bjang bekeng ye?
 - h Ke eng seo o ikgantšhago ka sona bekeng ye?
- 5 La mafelelo, botša barutwana go nagana ka dilo tše pedi tše ba tlogo go botša ba malapa a bona ka seo ba ithutilego ka sona le ka tsela yeo ba kaonafetšego ka gona bekeng ye mabapi le mošomo wa bona.

Ela hloko: Tšhepidišo ya go lebelela morago le go itekola ke karolwana e bohlokwa kudu ya go ithuta. O kgopelwa gore o seke wa tshediša mošongwana wo wa beke mahlo le ga tee.

Mphato 2

KOTARA 3

Beke

8

TABAKGOLO:

Go tshwenyega

le go tšhoga

Go Lokiša Phaphoši

- 1 Ge beke e thoma, kgonthišiša gore phaphoši ya gago e a bogega ebile e hlwekile.
- 2 Bea PHAPHATI YA GO BONTŠHA ya gago nakong, ka go tloša dilo tše o sa hlwela o di šomiša, gomme o di boloke gabotse.
- 3 Ge o fetša, beakanya mantšu a papetlakgadima le tababakgolo ya tšhupetšo tše o di nyakago.
- 4 Tlaleletša dilo tša tabakgolo ya lebota le tafola yeo e ka bago le maatlakgogedi mo barutwaneng, Mohlala: bana ba thala dilo tše o di ba dirago gore ba ikwe ba tshwenyegile goba ba tšhogile.
- 5 Dira dinyakišišo mo marangrang a theknolotši (inthanete) go itokišetša tabakgolo. Mohlala: Mešongwana e bonolo ya phumula megopolo go ba thuša go fodiša menagano ya bona.
- 6 Kgonthišiša gore dipuku tša barutwana tša go ngwala le dipukutšhomo tša DBE di swailwe, gomme di bolokilwe gabotse mo di dulago gona.
- 7 Kgonthišiša gore dipuku tše dikgolo ka moka, tša go bala le tša bokgobapuku ba phaphoši di ka lenaneo.

Mešongwana Ye E Okeditšwego

Mešongwana ye e ka šomišwa bjalo ka mošomo wa go ikemela wa barutwana ba go fetša mošomo wa bona ka pela GOBA ge o le gare o dira kelo mo barutwaneng.

Mošongwana wa 1: DBE Pukutšhomo 2: Letlakala la 40, A re baleng & Letlakala la 41, A re ngwaleng

Mošongwana wa 2: DBE Pukutšhomo 2: Letlakala la 42 & 43, A re direng

Mošongwana wa 3: DBE Pukutšhomo 2: Letlakala la 44 & 45, A re baleng

Mošongwana wa 4: Thala seswantšho sa selo seo se dirago gore o tshwenyega.

Mošupologo

Mešongwana wa bomolomo

Metsotso e 15

BOELETŠA TABAKGOLO: GO FIHLELLA TSEBO YEO BA NAGO LE YONA

- 1 Bontšha barutwana seswantšho sa Khanani a apere maseke ka gare ga puku e kgolo ya dikanegelo: Maseke o moswa wa Khanani
- 2 Botša barutwana gore re tšwela pele ka tabakgolo ya rena: Go tshwenyega le go tšhoga.
- 3 Thala sediko le leina la **tabakgolo** mo magareng ga letlapa.
- 4 Botšiša barutwana: *Ke eng seo le se tsebago ka tabakgolo ye?*
- 5 Ngwala dikakanyo tša barutwana go dikologa mmaphahlogo. Dikakanyo tša go swana di ngwale felo go tee.
- 6 Ge barutwana ba palelwa go fetola, botšiša dipotšišo tše di latelago tša hlohleletšo:
 - a Naa re ka dira eng go fodiša monago ge e le gore o ikwa o tshwenyegile?
 - b Ke mang a re homotšago ge re ikwa tšhogile?
 - c Naa re ka dira eng ge re ikwa re tshwenyegile?
 - d Naa re ka dira eng ge re ikwa re tšhogile?

TLOTLONTŠU YA TABAKGOLO

- 1 Ruta o šomiša PATS.
- 2 Laetša mantšu le ditšhupetšo mo phaphathing ya tlotlontšu ya tabakgolo.
 - maseke
 - kokoanahloko
 - leuba

Morumokwano goba koša	Ditiro
Ge ke tshwenyegile	<i>Itšhupe hlogo go laetša go tshwenyega</i>
Ke gopola se ka mehla	<i>Itšhupe hlogo ka monwana</i>
Ke goga moya ka tlatša mafahla	<i>Itšhupe mafahla</i>
Ke gogela moya ka gare	<i>Gogela moya ka gare</i>
Ke gogela moya kantle	<i>Gogela moya kantle</i>
Se se ntira gore ke lokologe moyeng	<i>Laetša go lokologa ka go phatlalatša matsogo</i>

Mongwalo

Metsotso e 15

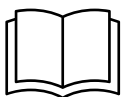
- 1 Botša barutwana gore ba bule dipuku tša bona tša go ngwala.
- 2 Biletša barutwana medumo le mantšu a a latelago gore ba a ngwale:
 - a Kk Kk Kk...
 - b Jj Jj Jj...
 - c kobo
 - d koba
 - e kuka
 - f koko
 - g jela
 - h jele
 - i jase
 - j dijo
- 3 Sa go latela, botša barutwana gore ba ntšhe dikryone gomme ba swaye mošomo wa bona.
- 4 Ka bothakga ngwala medumo le mantšu mo letlapeng.
- 5 Tšea dipuku mafelelong a letšatši, gomme o ngwale dintlha ka bao ba nyakago thušo yeo e okeditšwego.

TSELA ENGWE YA LENANEO LA MONGWALO

Modumo/Medumo: _____

Mantšu: _____

Lefoko: _____

Go Bala Ka Go Abelana:

Metsotso e 15

Pele re bala

MAANO TEKATLHALOGANYO: GO PHOPHOLETŠA

- 1 Dudiša barutwana mo legogong gore ba kgone go bona puku e kgolo.
- 2 Bula puku e kgolo mo kanegelong: Maseke wa Khanani o moswa
- 3 Phetla puku o ba laetša diswantšho tša letlakala le lengwe le le lengwe, o ba botšiša gore ba nagana gore go direga eng.
- 4 Thuša barutwana go kopanya diswantšho, gore ba kgone go hwetša todi ya gore kanegelo e bolela ka eng.
- 5 Hlagiša tlotlontšu e mpsha mo dikarolwaneng tša maleba mo kanegelong.
- 6 Bala kanegelo ka moka ga yona gatee, o sa eme.

Go Ngwala:

Metsotso e 30

Go Rulaganya

SEHLOGO: Ngwala ka nako ye o ikwelego o tshwenyegile goba o tšhogile.

MOŠOMO: Ngwala ditemana tše 2 tša mafoko a 6 go iša a 8 go abela ka puku ya pahaphoši ya sehlogo se: Ka nako ye nngwe re ikwa re tshwenyegile le go tšhoga.

GO ITOKIŠETŠA:

- Ngwala lenaneo la go rulaganya le go lekola mo letlapeng pele thuto ya go ngwala e thoma.
- Ngwala kakanywa mo letlapeng pele thuto e thoma. Tsentsha phošo e tee goba tše pedi.

LENANEO LA GO RULAGANYA LE GO LEKOLA:

- 1 Naa ke ngwadile ka nako yeo ke ikwelego ke tshwenyegile goba ke tšhogile?
- 2 Naa ke šomišitše lebaka le le fitilego?
- 3 Naa ke ngwadile mafoko a 6?
- 4 Naa mantšu kamoka a peletilwe ka tsela ye e nepagetšego ?
- 5 Naa lefoko le lengwe le le lengwe le thoma ka tlhaka e kgolo?
- 6 Naa lefoko le lengwe le le lengwe le felela ka leswaodikga le le nepagetšego?

DIRA TŠHUPETŠO YA GO RULAGANYA (KE A DIRA)

- 1 Balela barutwana lenaneo la go lekola le go rulaganya, o le balele godimo.
- 2 Sa go latela, balela barutwana kakanywa ya gago. O e balele godimo.
- 3 Lebelediša lenaneo la go rulaganya le go lekola, o lemoga ge eba kakanywa ya gago e nepagetše, goba ge eba o swanetše go e phošolla goba go e kaonafatša.
- 4 Dira tšhupetšo ya go phošolla go barutwana.

BARUTWANA BA FELELETŠA TSHEPETŠO YA DIKAKANYWA (O A DIRA)

- 1 Efa barutwana dipuku tša go ngwala.
- 2 Botša barutwana go hwetša dikakanywa tša bona tša mošomo wa go ngwala.
- 3 Sa go latela, botša barutwana go lebeledisa lenaneo la go rulaganya le go lekola gomme ba phošolle go ba ba dire di kaonafatšo ge e le gore go a hlokagala.
- 4 Ge barutwana ba le gare ba šoma, sepela ka phaphošing o sware dikhonferese tše dinnyane – kgonthišiša gore o šoma le sehlopha sa go fapana nakong engwe le engwe ge gona le mošomo wa go ngwala.
- 5 Lekola diphošo tša go tšwelela kgafetšakgafetša tša dingwalwa tša barutwana.
- 6 Tanya šedi ya barutwana gomme o ngwale diphošo kamoka tša barutwana mo letlapeng.
- 7 Bontšha barutwana gore diphošo tšeo diphošollwa bjang.

19 Lewedi 2020

Temana ya ka: Sengwalwa kakanywa

Ke be ke kwel^ele^h ke tshwenyegile ke
tšogile ge buti a robegile letsogo.
K (ke be ke tshwenyegile ke tšogile ka gore
ke be ke nagana^t gore lesogo la gagwe le
tla a^oula le robegile go ya ile.
Ke be ke nagana gore dingaka di ka se
foaiše letsogo la gagwe.
Mafelelong, Buti o ile a buiwa letsogo.
Ke ile ka ikwa kaone ge mma le mooki na
h^tlaloseša gore go tla direga eng le gore
C letsogo la gagwe le tla ba k^aone.
(go ikwa ke tshwenyegile go be go tšhoša.

Sehlopha Sa Go Bala Ka Go Hlahlwa

Metsotso e 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Tanya šedi ya barutwana ka moka ka **matlakalatšhomo a go bala 8**.
- 2 Hlalosa **mošongwana wa 1** wa **Mošupologo** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 3 Bitša sehlopha sa pele gore ba šome mmogo le wena.
- 4 Ka morago ga metsotso e 15, romela sehlopha morago gore ba dule fase ditulong tša bona.
- 5 Dira phetogo ya segalo ya mošongwana wa go bala.
- 6 Hlalosa **mošongwana wa 2** wa **Mošupologo** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 7 Bitša sehlopha sa bobedi gore ba tle go šoma mmogo le wena.
- 8 Tlatša Treka go laetša gore ke sehlopha sefe seo o se theeditšego, le gore ba badile eng.
- 9 Ngwala fase diphetogo tšeo di swanetšego go dirwa mo dihlopheng tša go bala goba tša mešongwana.

Labobedi

Temogo Ya Medumo Le Ditamatlhaka:

Metsotso e 15

Hlagiša Modumo O Moswa Le Mantšu

HLAGIŠA MODUMO

- 1 Bitša modumo gomme o emiše papetlakgadima: /t/
- 2 Bitša modumo gomme o laele barutwana go boeletša modumo makgetlo a 3.
- 3 Ahlaahla ka tsela yeo modumo /t/ o fapanago ka Sepedi le ka Sekgowa.
- 4 Botšiša barutwana: Naa o ka nagana ka mantsu a modumo wa /t/?
- 5 Gopodišiša mantšu le barutwana, bjalo ka: **taga, tima, tema**

HLAGIŠA MANTŠU A MASWA

- 1 Biletša lentšu le lengwe le lengwe godimo o hlaboše lentšu ge o dutše o laetša papetlakgadima: **tate, taba, tema, tia, tima**
- 2 Laetša barutwana lentšu le lengwe le le lengwe, ge o gare o le bitša.
- 3 Kgopela barutwana go boeletša mantšu ge o le gare o bolela.
- 4 Kgomaretša mantšu a dipapetlakgadima mo godimo ga phaphathi ya go laetša ditumatlhaka.

TSELA ENGWE YA LENANEO LA DITUMATLHAKA

Modumo/Medumo: _____

Mantšu: _____

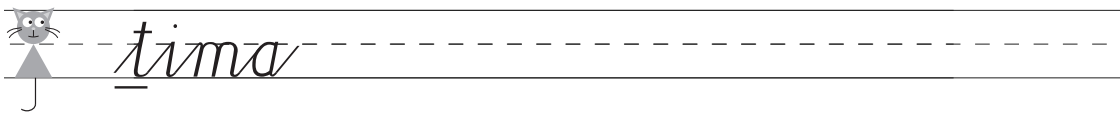
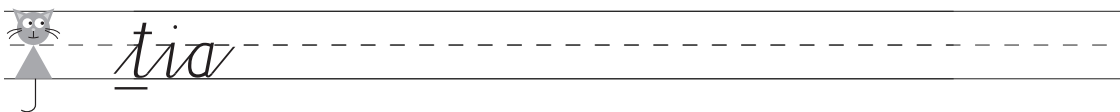
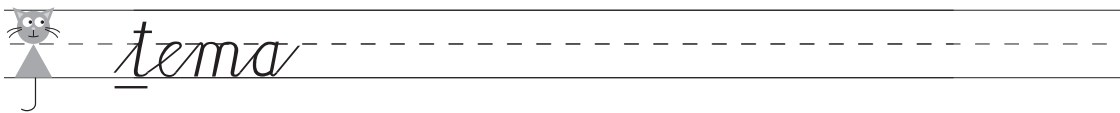
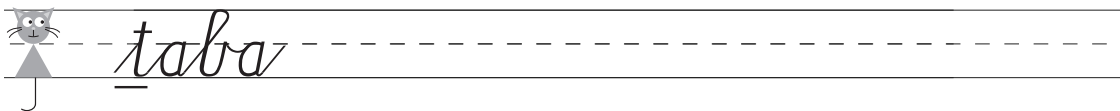
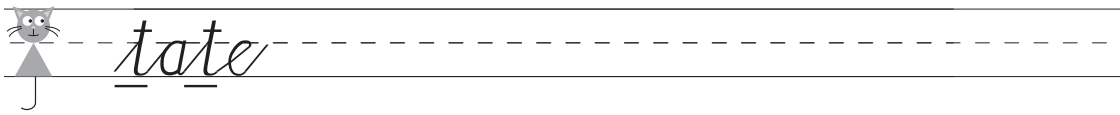
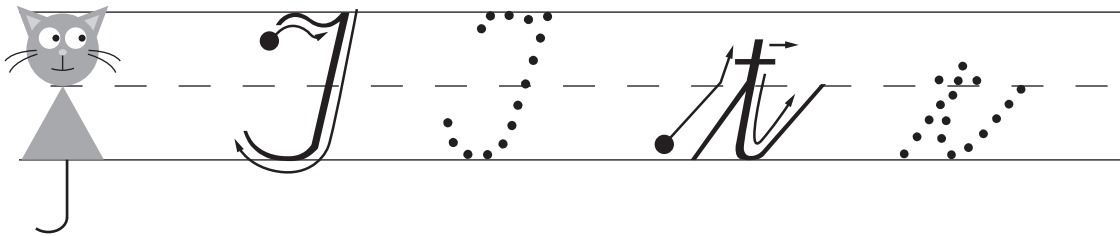
Mongwalo:

Metsotso e 15

Ngwala leleterere goba maletere/mantšu/mafoko

- 1 Ruta barutwana go ngwala ditlhaka tše dikgolo le ditlhaka tše dinnyane: **Tt**
- 2 Laetša go ngwala ditlhaka go barutwana bao ba ngwalago ka letsogo la go ja, ke moka o laetše ba go ngwala ka letsogo la ngele.
- 3 Ge o fetša botša barutwana go šoma le wa mphato go ngwala leleterere goba maletere mo mekokotlong ka menwana ya bona.
- 4 Ka morago ga fao botša barutwana go ngwala leleterere goba maletere mo godimo ga ditafola ka menwana ya bona.

- 5 La mafelelo, bontšha barutwana gape gore ba bopa bjang leletere goba maletere mo letlapeng.
- 6 Barutwana ba swanetše go kopolla modumo/mantšu/mafoko ka gare ga dipuku tša bona.

TSELA ENGWE YA LENANEO LA MONGWALO

Modumo/Medumo: _____

Mantšu: _____

Lefoko: _____

Go Bala Ka Go Abelana:

Metsotso e 15

Go Bala Lekgetlo La Pele

MAANO TEKATLHALOGANYO: GO KAMAKA

Sengwalwa	Go bala lekgetlo la pele (Go nagana kudu)
<p>Maseke o moswa wa Khanani</p> <p>Khanani le mmagwe ba ile ba namela thekisi. Ka mehla Khanani o be a swanela go dula diropeng tša mmagwe goba a pitlagana mo gare ga banamedi. Eupša lehono, thekisi e be e se e tlae. Khanani o ile a lemoga gore batho ba bangwe ka thekising ba apere dimaseke Khanani o be a nagana gore ba a tšhoša.</p>	<p>Ke kamaka gore Khanani ga se a tlwaela go bona batho ba apere maseke Ka nako dilo tše re sa di tlwaelago di ka bonala di tšhoša.</p>
<p>Khanani le mmagwe ba ile ba tsena ka lebenkeleng.</p> <p>Ba ile ba swanela ke go ema mothalading o motelele. Mafelelong ge ba fihla lebating, go be go na le monna a apere maseke a swere lebotlelo la sefothedi. Khanani o be a nagana gore o a tšhoša.</p>	
<p>Khanani o ile a goga letsogo la mmagwe. 'Ke eng sela?' a botšiša.</p> <p>'Ke setlhwekiši sa matsogo,' mmagwe a realo, a bula diatla tša gagwe. Monna wa go apara maseke o ile a gaša sefothedi ka diatleng tša bomma. Ke moka a lebelela Khanani. Khanani o ile a bula diatla tša gagwe gomme monna wa go tšhoša a di gaša le tšona.</p>	<p>Ke kamaka gore ga se setlwaedi motho a sware setlhwekiši ka lebenkeleng. Ka nako ye nngwe, dilo tše di swa di ka bonala di tšhoša.</p>
<p>Ge Khanani le mmagwe ba sepelasepela ka gare ga lebenkele, o ile a lemoga gore batho ba bantši ba apere maseke Ga se nke a bona motho a apere maske, bjale ke ka lebaka la eng batho ba bantši ba di apere lehono, a akanya.</p>	<p>Ke kamaka gore Khanani ga a kwešiši gore ke ka lebaka la eng batho ba apara maseke Ka nako ye nngwe dilo tše re sa di kwešišego di ka bonala di tšhoša.</p>
<p>Ge ba labile gae, Khanani o ile a botšiša mmagwe ka maseke 'Mma, ke ka lebaka la eng batho ba bantši bjalo ba apere maske lehono?' 'Ga ke na bonnete,' mmagwe a araba, 'Ke nagana gore ba tloga ba a tšhoša!'</p> <p>Khanani o be thabile gore mmagwe o kwana le yena.</p> <p>Efela, o be a sa kwa a gakanegile. O be a duma eke mmagwe a ka tseba lebaka la maseke tše.</p>	<p>Ešita le mmago Khanani o nagana di bonala di tšhoša! Ke kgona go kamaka gore batho ba bagolo le bona ba kgona go tšhoša ke dilo tšeo ba sa di kwešišego – e sego bana fela.</p>

Sengwalwa	Go bala lekgetlo la pele (Go nagana kudu)
<p>Moragonyana ge e le mathapama, Khanani o be a le ka ntle a thala mohlabeng ge a bona mokgalabje a apere maseke a sepelela thoko ya gagwe. O be a nagana gore o tšhoša kudu. O ile a hlanola direthe a leba gae.</p> <p>Eupša Khanani o ile a ema ge a e kwa mongwe a bitša leina la gagwe. O ile a retologa gomme a lealea. Motho o tee yo a mmonego ke monna wola wa go tšhoša wa go apara maseke O be a batamela. Khanani o ile a lemoga lehlotlo la gagwe la go tlwealega le dieta tše tala tše tsothwa. 'Mmallo! Thobela Mna Maluka! Ke be ke sa lemoge gore ke lena ka maseke sa go tšhoša!' a khwekhweila.</p>	<p>Ke kamaka gore seo se dirago gore maske di lebege di tšhoša ke gore ga go bonolo go bona batho bao ba di aperego.</p>
<p>Khanani o ile a kitimela Mna Maluka go mo thuša go namela mathudi, eupša o ile a emiša seatla sa gagwe a re, 'Ema mo! O tseba gore re swanetše go emela kgojana mola go na le kokwanahloko ya go fetela – gore re bolokane,' a realo.</p> <p>'Ke ka lebaka la eng o se wa apara maseke Mna Maluka a botšiša ka go tliša.</p> <p>'Nna?' Khanani a botšiša, a gakanegile.</p> <p>'Eng, ke apere maseke go thuša go go šireletša ditwatšing, gomme le wena o swanetše go se apara go thuša go itšhireletša le nna!' a realo.</p> <p>'Ke be ke sa tsebe!' Khanani a dumela. 'Nka se hwetša kae?'</p> <p>'Ema mo,' Mna Maluka a realo, a sepelela go leba ntlong ya gagwe.</p>	<p>Mmallo! Mafelelong Khanani o kwešiša gore ke lebaka la eng batho ba apara maseke – go itšhireletša le go šireletša bangwe ditwatšing! Ke kamaka gore maseke di ka se sa tšhoša Khanani ka morago ga gore a tsebe se.</p>
<p>Mna Maluka o ile a boa ka ntlong ya gagwe a swere sakatuku le direkere tsepedi. O ile a dula mathuding a gagwe gomme a bontšha Khanani mokgwa wa go phutha sakatuku le direkere go dira maseke</p>	
<p>'Tšeele wena le mmago disakatuku tše tša go hlweka le direkere,' Mna Maluka a realo, a di tlogelela Khanani mo mathuding. 'Le swanetše go di apara ge le tšwela ka ntle. Ke a go šireletša – o a ntšhireletša!'</p> <p>Ge Mna Maluka a tsena ka ntlong, Khanani o ile a tšea disakatuku le direkere.</p> <p>'Mma,' a realo, 'Ke nyaka go go bontšha sengwe se se bohlokwa! Ke bone Mna Maluka gomme o be a apere maseke go thuša go re šireletša. O rile le rena re swanetše go apara maseke go thuša go mo šireletša!'</p>	<p>Ke akanya ge eba Khanani le mmagwe ba tla apara maseke nako e tlogo ge ba eya lebenkeleng?</p>

Sengwalwa	Go bala lekgetlo la pele (Go nagana kudu)
Khanani o ile a bontšha mmagwe mokgwa wa go phutha sakatukule direkere go dira maseke bjalo ka ge Mna Maluka a dirile. Ke moka, a bontšha mmagwe mokgwa wa go apara maseke	
Khanani le mmagwe ba ile ba lebelela seiponeng. Khanani o ile a nagana ka moo maseke tša bona tše swa di tla go thušago go šireletša Mna Maluka le baagišani ba gagwe ka moka. O ile a tšea sephetho sa gore maseke di be di sa tšhoše le ga tee.	Ke kamaka gore bjale Khanani o na le kwešišo ye kaone ya maseke ga di sa bonala di tšhoša bjalo ka pele!
Dipotšišo tša go latela	Dikarabo tše di kgonegago
Naa ke mang a rutilego Khanani ka maske?	Moagišani wa Khanani, Mna Maluka, o mo rutile ka maseke
Naa Mna Maluka o ile a fa Khanani eng?	O mo file direkere le disakatuku go dira maseke tša gagwe.
Dipotšišo tša ke ka lebaka la eng	Dikarabo tše di kgonegago
Ke ka lebaka la eng Khanani a ile a tšhaba ge a bona Mna Maluka?	<ul style="list-style-type: none"> Ke ka lebaka la gore o be a sa tsebe gore ke Mna Maluka. Ke ka lebaka la gore Mna Maluka o be a apere maseke ka fao Khanani o be a sa elelwe gore ke mang. Ke ka lebaka la gore Khanani o naganne gore batho ba go apara maseke ba a tšhoša. Ke ka lebaka la gore Khanani o naganne gore e be e le motho o šele a apere maseke

Go Bala Ka Sehlopha Sa Go Hlahlwa

Metsotso e 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Tanya šedi ya barutwana ka moka ka **matlakalatšhomo a go bala 8**.
- 2 Hlalosa **mošongwana wa 1** wa **Labobedi** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 3 Bitša sehlopha sa pele gore ba šome mmogo le wena.
- 4 Ka morago ga metsotso e 15, romela sehlopha morago gore ba dule fase ditulong tša bona.
- 5 Dira phetogo ya segalo ya mošongwana wa go bala.
- 6 Hlalosa **mošongwana wa 2** wa **Labobedi** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 7 Bitša sehlopha sa bobedi gore ba tle go šoma mmogo le wena.
- 8 Tlatša Treka go laetša gore ke sehlopha sefe seo o se theeditšego, le gore ba badile eng.
- 9 Ngwala fase diphetogo tšeo di swanetšego go dirwa mo dihlopheng tša go bala goba tša mešongwana.

Laboraro

Mešongwana ya bomolomo

Metsotso e 15

TLOTLONTŠU YA TABAKGOLO

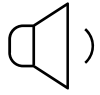
- 1 Ruta o šomiša PATS.(Šupa, Diragatša, Laodiša o Bolele)
- 2 Laetša mantšu le ditšhupetšo mo phaphathing ya tlotlontšu ya Tabakgolo.
 - setlhwekiši sa matsogo
 - fothela
 - tseba
 - šireletša

Morumokwano goba koša	Ditiro
Ge ke tshwenyegile	<i>Itšhupe hlogo go laetša go tshwenyega</i>
Ke gopola se ka mehla	<i>Itšhupe hlogo ka monwana</i>
Ke goga moya ka tlatša mafahla	<i>Itšhupe mafahla</i>
Ke gogela moya ka gare	<i>Gogela moya ka gare</i>
Ke gogela moya kantle	<i>Gogela moya kantle</i>
Se se ntira gore ke lokologe moyeng	<i>Laetša go lokologa ka go phatlalatša matsogo</i>

BOKGONI BA GO ANEGA

- 1 Arola barutwana ka dihlophana.
- 2 Efa sehlopha se sengwe le se sengwe letlakala la diswantšho tša bokgoni ba go anega.
- 3 Gopotša barutwana gore beke ya go feta, ba ihlametše dikanegelo ka diswantšho.
- 4 Beke ye, barutwana ba swanetše go šoma mmogo e le sehlopha go tšea sephetho ka mabapi le kanegelo ya sehlopha.
- 5 Gopotša barutwana gore kanegelo tša bona e swanetše goba tšeo ba ihlametšego tšona, eupša gape di swanetše go sepelelana le diswantšho!
- 6 Tanya šedi ya barutwana.
- 7 Kgopela sehlopha se 1 go iša go tše 2 go abelana ka kanegelo ya sehlopha sa bona.
- 8 Leboga barutwana go abelana ka dikanegelo tša bona.

Temogo ya medumo le ditumatlhaka:

Metsotso e 15

Hlagiša modumo o moswa le mantšu

HLAGIŠA MODUMO

- 1 Bitša modumo gomme o emiše papetlakgadima: /f/
- 2 Bitša modumo gomme o laele barutwana go boeletša modumo makgetlo a 3.
- 3 Ahlaahla ka tsela yeo modumo /f/ o fapanago ka Sepedi le ka Sekgowa.
- 4 Botšiša barutwana: Naa o ka nagana mantsu a modumo wa /f/?
- 5 Gopodišiša mantšu le barutwana, bjalo ka: **fula, fela, fofa**

HLAGIŠA MANTŠU A MASWA

- 1 Biletša lentšu le lengwe le lengwe godimo o hlaboše lentšu ge o dutše o laetša papetlakgadima: **feta, fela, fofa, fula, fala**
- 2 Laetša barutwana lentšu le lengwe le le lengwe, ge o le gare o le bitša.
- 3 Kgopela barutwana go boeletša mantšu ge o dutše o bolela.
- 4 Kgomaretša mantšu a dipapetlakgadima mo godimo ga phaphathi ya go laetša ditumatlhaka.

TSELA ENGWE YA LENANEO LA DITUMATLHAKA

Modumo/Medumo: _____

Mantšu: _____

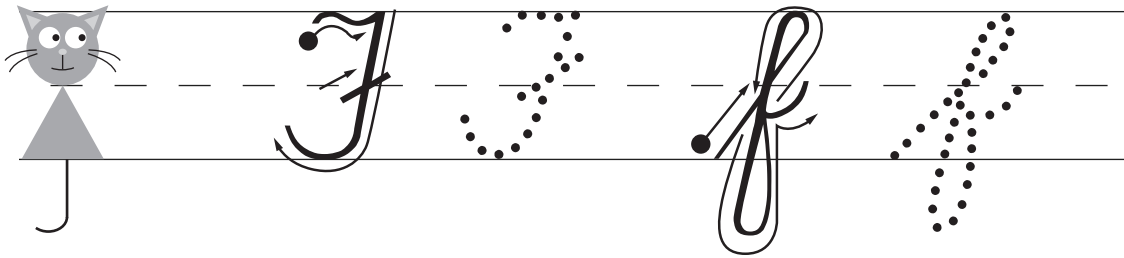

Mongwalo:

Metsotso e 15

Ngwala leleterere / mantšu / mafoko

- 1 Ruta barutwana go bopa ditlhaka tše dikgolo le ditlhaka tše dinnyane: **Ff**
- 2 Laetša go ngwala ditlhaka go barutwana bao ba ngwalago ka letsogo la go ja, ke moka o laetše ba go ngwala ka letsogo la ngele.
- 3 Ge o fetša botša barutwana go šoma le wa mphato go ngwala leleterere goba maletere mo mekokotlong ka menwana ya bona.
- 4 Ka morago ga fao botša barutwana go ngwala leleterere goba maletere mo godimo ga ditafola ka menwana ya bona.
- 5 La mafelelo, bontšha barutwana gape gore ba bopa bjang leleterere goba maletere mo letlapeng.
- 6 Barutwana ba swanetše go kopolla modumo ka gare ga dipuku tša bona.

 feta

 fela

 fofa

 fula

 fala

TSELA ENGWE YA LENANELO LA MONGWALO

Modumo/Medumo: _____

Mantšu: _____

Lefoko: _____

Go Ngwala:

Metsotso e 30

Go phatlalatša le go tšweletša

SEHLOGO: Ngwala ka nako yeo o ikwelego o tshwenyegile goba o tšhogile.

MOŠOMO: Ngwala ditemana tše 6 go iša go tše 8 go abela ka puku ya phaphoši ya sehlogo se: Ka nako engwe ke ikwa ke tshwenyegile e bile ke tšhogile.

FREIMI YA GO NGWALA:

Ke ikwele ke tshwenyegile / tšhogile ge... (Ngwala ka seo se go dirile gore o ikwe o tshwenyegile/o tšhogile.)

Ke be ke tshwenyegile / tšhogile ka lebaka la gore... (Hlalosa gore ke ka lebaka la eng o ikwele o tshwenyegile/ tšhogile)

Ke naganne... (Ngwala ka dikgopolo tša gago.)

Mafelelong... (Ngwala ka seo se diragetšego sa go latela.)

Ke ikwele bokaone... (Ngwala gore go diregile eng go go thuša gore o ikwe o le kaone.)

Go ikwa o tshwenyegile / o tšhogile e be e le... (Ngwala gomme o rume ka maitemogelo a gago gore a be a le bjang.)

GO ITOKIŠETŠA: Pele thuto e thoma, ngwala kakanywa yeo e rulagantšwego ka Mošupologo mo letlapeng.

TŠHUPETŠO YA TSHEPETŠO YA PHATLALATŠO (KE A DIRA)

- 1 Gopotša barutwana gore ka Mošupologo o šomišitše lenaneo la go rulaganya le go lekola go rulaganya kakanywa ya gago.
- 2 Sa go latela, botša barutwana gore lehono re tla phatlalatša le go tšweletša sengwalwa sa rena sa mafelelo.
- 3 Bontšha barutwana go ngwalolla ka leswa sengwalwa, o tsentšha sehlogo le letšatšikgwedi.

BARUTWANA BA FELELETŠA TSHEPETŠO YA PHATLALATŠO (O A DIRA)

- 1 Efa barutwana dipuku tša go ngwala.
- 2 Laela barutwana go ngwala letšatšikgwedi le sehlogo: **Nako ye ke ikwelego ke tshwenyegile/ tšhogile.**
- 3 Botša barutwana go ngwala gape ka bothakga sengwalwa sa bona sa mafelelo,sa go hloka diphošo.
- 4 Ge e le gore barutwana ba na le nako, ba ka thala seswantšho ka pejana.
- 5 Ge barutwana ba le gare ba ngwala, sepela ka phaphošing gomme o thuše barutwana bao ba šitwago.

BARUTWANA BA TŠWELETŠA SEO BA SE NGWADILEGO

- 1 Ge go šetše metsotso e mehlano gore thuto e fele, botša barutwana go bea dipene le diphesele tša bona.
- 2 Botša barutwana go Sokologa ba Bolele gomme ba balele wa mphato seo ba se ngwadilego.
- 3 Ge barutwana ba feditše go dira se, bitša morutwana o tee goba ba ba bedi go balela phaphoši seo ba se ngwadilego.
- 4 Kgoboketša mošomo wa barutwana go ba puku ya phaphoši. Kgonthišiša gore puku e dula e le gona sekhutlwaneng sa go bala gore barutwana ba kgone go e bala.

26 Lewedi 2020

Ka nako enngwe re ikwa re beldela ebile re tšhogile

Ke be ke e kwele ke tshwenyegile/ke tšhogile ge buti a robegile letsogo.
Ke be ke tshwenyegile/ke tšhogile ka gore ke be ke nagana gore letsogo la gagwe le tla dula le robegile go ya go ile.
Ke be ke nagana gore dingaka di ka se foaiše letsogo la gagwe.

Mafelelong, Buti o ile a buiwa letsogo.
Ke ile ka ikwa kaone ge mma le mooki na nhlalosešša gore go tla direga eng le gore letsogo la gagwe le tla ba kaone.
Go ikwa ke tshwenyegile go be go tšhoša.

Go Bala Ka Sehlopha Sa Go Hlahlwa

Metsotso e 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Tanya šedi ya barutwana ka moka ka **matlakalatšhomo a go bala 8**.
- 2 Hlalosa **mošongwana wa 1** wa **Laboraro** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 3 Bitša sehlopha sa pele gore ba šome mmogo le wena.
- 4 Ka morago ga metsotso e 15, romela sehlopha morago gore ba dule fase ditulong tša bona.
- 5 Dira **phetogo ya segalo ya mošongwana wa go bala**.
- 6 Hlalosa **mošongwana wa 2** wa **Laboraro** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 7 Bitša sehlopha sa bobedi gore ba tle go šoma mmogo le wena.
- 8 Tlatša Treka go laetša gore ke sehlopha sefe seo o se theeditšego, le gore ba badile eng.
- 9 Ngwala fase diphetogo tšeo di swanetšego go dirwa mo dihlopheng tša go bala goba tša mešongwana.

Labone

Temogo ya medumo le ditumatlhaka:

Metsotso e 15

Go kgaogantšha le go kopanya

KE A DIRA...

- 1 Thoma ka lentšu go thutong ya Labobedi.
- 2 Bitša lentšu: **tate**
- 3 Kgaogantšha lentšu go ba modumo ka botee go ba modumo o ikemetšego ka nnoši: /t/-/a/-/t/-/e/
- 4 Bitša modumo wa mathomo wa lentšu: /t/
- 5 Bitša modumo wa bobedi wa lentšu: /a/
- 6 Bitša modumo wa boraro wa lentšu: /t/
- 7 Bitša modumo wa mafelelo wa lentšu: /e/
- 8 Ngwala lentšu mo letlapeng: **tate**
- 9 Laetša go šupa le go kopantšha medumo go bopa lentšu: /ta/-/te/ = **tate**
- 10 Boeletša se ka lentšu la go tšwa thutong ya Laboraro: **feta**

RE A DIRA...

- 1 Thoma ka lentšu la go tšwa thutong ya Labobedi.
- 2 Bitša lentšu: **tema**
- 3 Botšiša barutwana: Ke ofe modumo wa mathomo wa lentšu? /t/
- 4 Botšiša barutwana: Ke ofe modumo wa bobedi wa lentšu? /e/
- 5 Botšiša barutwana: Ke modumo ofe wa boraro wa lentšu? /m/
- 6 Botšiša barutwana: Ke ofe modumo wa mafelelo wa lentšu? /a/
- 7 Kgopela barutwana go kgaogantšha lentšu go ba modumo o ikemetšego o nnoši: /t/-/e/-/m/-/a/
- 8 Ngwala lentšu: **tema**
- 9 Laela barutwana go kopanya medumo ya lentšu mmogo le wena: /te/-/ma/ = **tema**
- 10 Boeletša se ka lentšu la morago la thuto ya Laboraro: **fala**

TSELA ENGWE YA LENANEO LA DITUMATLHAKA

Modumo/Medumo: _____

Mantšu: _____

Go Bala Ka Go Abelana: Go Bala Lekgetlo La Bobedi

Metsotso e 15

MAANO A GO BALA: GO KAMAKA

Sengwalwa	Go bala lekgetlo la bobedi (Go nagana kudu)
<p><u>Maseke o moswa wa Khanani</u></p> <p>Khanani le mmagwe ba ile ba namela thekisi. Ka mehla Khanani o be a swanela go dula diropeng tša mmagwe goba a pitlagana mo gare ga banamedi. Eupša lehono, thekisi e be e se e tlale. Khanani o ile a lemoga gore batho ba bangwe ka thekising ba apere dimaseke Khanani o be a nagana gore ba a tšhoša.</p>	Ke kamaka gore ye ke kanegelo ya leuba la 2020 Coronavirus. Ka nako ya leuba, dithekisi di be di sa dumelelwa go tlala.
<p>Khanani le mmagwe ba ile ba tsena ka lebenkeleng.</p> <p>Ba ile ba swanela ke go ema mothalading o motelele. Mafelelong ge ba fihla lebating, go be go na le monna a apere maseke a swere lebotlelo la sefothedi. Khanani o be a nagana gore o a tšhoša.</p>	Ke kamaka gore se ke ka ga leuba la Coronavirus, ka gore ye e be e le yona nako fela yeo ke ilego ka bona batho bae ma ka mothaladi go tsena ka lebenkeleng!
<p>Khanani o ile a goga letsogo la mmagwe. 'Ke eng sela?' a botšiša.</p> <p>'Ke setlhwekiši sa matsogo,' mmagwe a realo, a bula diatla tša gagwe. Monna wa go apara maske o ile a gaša sefothedi ka diatleng tša bomma. Ke moka a lebelela Khanani. Khanani o ile a bula diatla tša gagwe gomme monna wa go tšhoša a di gaša le tšona.</p>	Ke kamaka gore ye e swanetše go ba kanegelo ka ga leuba la Coronavirus, ka gore pele ga leuba, ga se nke ke bone batho ba fana ka ditlhwekiši.
Ge Khanani le mmagwe ba sepelasepela ka gare ga lebenkele, o ile a lemoga gore batho ba bantši ba apere maseke Ga se nke a bona motho a apere maseke bjale ke ka lebaka la eng batho ba bantši ba di apere lehono, a akanya.	Ke kamaka gore kanegelo ye e swanetše go ba e direga ka nako ya leuba la Coronavirus, ka gore ke la mathomo mmušo o botša batho go apara maseke
<p>Ge ba labile gae, Khanani o ile a botšiša mmagwe ka maske. 'Mma, ke ka lebaka la eng batho ba bantši bjalo ba apere maseke lehono?'</p> <p>'Ga ke na bonnete,' mmagwe a araba, 'Ke nagana gore ba tloga ba a tšhoša!'</p> <p>Khanani o be thabile gore mmagwe o kwana le yena.</p> <p>Efela, o be a sa kwa a gakanegile. O be a duma eke mmagwe a ka tseba lebaka la maske tše.</p>	

Sengwalwa	Go bala lekgetlo la bobedi (Go nagana kudu)
<p>Moragonyana ge e le mathapama, Khanani o be a le ka ntle a thala mohlabeng ge a bona mokgalabje a apere maseke a sepelela thoko ya gagwe. O be a nagana gore o tšhoša kudu. O ile a hlanola direthe a leba gae.</p> <p>Eupša Khanani o ile a ema ge a e kwa mongwe a bitša leina la gagwe. O ile a retologa gomme a lealea. Motho o tee yo a mmonego ke monna wola wa go tšhoša wa go apara maske. O be a batamela. Khanani o ile a lemoga lehlotlo la gagwe la go tlwealega le dieta tše tala tše tsothwa. 'Mmallo! Thobela Mna Maluka! Ke be ke sa lemoge gore ke lena ka maseke sa go tšhoša!' a khwekhweila.</p>	
<p>Khanani o ile a kitimela Mna Maluka go mo thuša go namela mathudi, eupša o ile a emiša seatla sa gagwe a re, 'Ema mo! O tseba gore re swanetše go emela kgojana mola go na le kokwanahloko ya go fetela – gore re bolokane,' a realo.</p> <p>'Ke ka lebaka la eng o se wa apara maske?' Mna Maluka a botšiša ka go tiiša.</p> <p>'Nna?' Khanani a botšiša, a gakanegile.</p> <p>'Eng, ke apere maske go thuša go go šireletša ditwatšing, gomme le wena o swanetše go se apara go thuša go itšhireletša le nna!' a realo.</p> <p>'Ke be ke sa tsebe!' Khanani a dumela. 'Nka se hwetša kae?'</p> <p>'Ema mo,' Mna Maluka a realo, a sepelela go leba ntlong ya gagwe.</p>	<p>Ke kamaka gore kanegelo ye e direga ka nako ya leuba la Coronavirus, ka gore re be re sa swanela go batamela baagišani kudu. Re be re swanetše go emela kgojana – bjale ka ge Mna Maluka a laela Khanani.</p>
<p>Mna Maluka o ile a boa ka ntlong ya gagwe a swere sakatuku le direkere tsepedi. O ile a dula mathuding a gagwe gomme a bontšha Khanani mokgwa wa go phutha sakatuku le direkere go dira maske.</p>	<p>Ke kamaka gore Mna Maluka o swanetše go ba a tiiša go tšea šedi ya go apara maske ka gore ke motho wa go gola. Coronavirus e be e le kotsi kudu go batho ba ba golo.</p>
<p>'Tšeele wena le mmago disakatuku tše tša go hlweka le direkere,' Mna Maluka a realo, a di tlogelela Khanani mo mathuding. 'Le swanetše go di apara ge le tšwela ka ntle. Ke a go šireletša – o a ntšhireletša!'</p> <p>Ge Mna Maluka a tsena ka ntlong, Khanani o ile a tšea disakatuku le direkere.</p> <p>'Mma,' a realo, 'Ke nyaka go go bontšha sengwe se se bohlokwa! Ke bone Mna Maluka gomme o be a apere maske go thuša go re šireletša. O rile le rena re swanetše go apara maske go thuša go mo šireletša!'</p>	<p>Ke kamaka gore kanegelo ye e ka ga melao yohle e me swa e tsebišitšwego ka nako ya leuba la Coronavirus. Ke nagana gore mathomong melao e mengwe e be e gakantšha goba e tšhoša!</p>

Sengwalwa	Go bala lekgetlo la bobedi (Go nagana kudu)
Khanani o ile a bontšha mmagwe mokgwa wa go phutha sakatukule direkere go dira maske, bjalo ka ge Mna Maluka a dirile. Ke moka, a bontšha mmagwe mokgwa wa go apara maske.	
Khanani le mmagwe ba ile ba lebelela seiponeng. Khanani o ile a nagana ka moo maske tša bona tše swa di tla go thušago go šireletša Mna Maluka le baagišani ba gagwe ka moka. O ile a tšea sephetho sa gore maske di be di sa tšhoše le ga tee.	Ke kamaka gore tshedimošo e tletšego e dira gore dilo tše di swa di bonale di sa tšhoše kudu!
Dipotšišo tša go latela	Dikarabo tše kgonegago
Naa Khanani o be a ikwa bjang ge a bona batho ba apere maske?	O be a tšhogile.
Naa o ka nagana ka nako ye o ilego wa ikwa o tšhoga selo se sengwe ka gore o be o sa se kwešiše?	
Dipotšišo tša ke ka lebaka la eng	Dikarabo tše kgonegago
Naa o ka kamaka bjang gore kanegelo ye e ka ga leuba la 2020 Coronavirus?	<ul style="list-style-type: none"> • Ke ka lebaka la gore nako ya leuba, dithekisi di be di sa dumelelwa go tlala. • Ke ka lebaka la gore nako ya leuba, batho ba be ba laetšwe go apara maske. • Ke ka lebaka la gore nako ya leuba, batho ba be ba sa dumelelwa go tsena ka bontši ka nako e tee ka lebenkeleng – go be go na le mothaladi wa go tsena. • Ke ka lebaka la gore nako ya leuba, batho ba be ba swanetše go hlwekiša matsogo a bona kudu. Go be go na le batho ba go swara ditlhwekiši mabating a mabenkele ka moka. • Ke ka lebaka la gore nako ya leuba, go be go na le melao e me swa e mentši!

Sehlopha Sa Go Bala Ka Go Hlahlwa

Metsotso e 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Tanya šedi ya barutwana ka moka ka **matlakalatšhomo a go bala 8**.
- 2 Hlalosa **mošongwana wa 1 wa Labone** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 3 Bitša sehlopha sa pele gore ba šome mmogo le wena.
- 4 Ka morago ga metsotso e 15, romela sehlopha morago gore ba dule fase ditulong tša bona.
- 5 Dira phetogo ya segalo ya mošongwana wa go bala.
- 6 Hlalosa **mošongwana wa 2 wa Labone** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 7 Bitša sehlopha sa bobedi gore ba tle go šoma mmogo le wena.
- 8 Tlatša Treka go laetša gore ke sehlopha sefe seo o se theeditšego, le gore ba badile eng.
- 9 Ngwala fase diphetogo tšeo di swanetšego go dirwa mo dihlopheng tša go bala goba tša mešongwana.

Labohlano

Mešongwana Ya Bomolomo

Metsotso e 15

TLOTLONTŠU YA TABAKGOLO

- 1 Ruta o šomiša PATS.(Šupa, Diragatša, Laodiša o Bolele)
- 2 Laetša mantšu le ditšhupetšo mo phaphathing ya tlotlontšu ya tabakgolo.
 - sakatuku
 - bokgole
 - lemoga

Morumokwano goba koša	Ditiro
Ge ke tshwenyegile	<i>Itšhupe hlogo go laetša go tshwenyega</i>
Ke gopola se ka mehla	<i>Itšhupe hlogo ka monwana</i>
Ke goga moya ka tlatša mafahla	<i>Itšhupe mafahla</i>
Ke gogela moya ka gare	<i>Gogela moya ka gare</i>
Ke gogela moya kantle	<i>Gogela moya kantle</i>
Se se ntira gore ke lokologe moyeng	<i>Laetša go lokologa ka go phatlalatša matsogo</i>

POLEDIŠANO YA SENGWALWA SA GO BALA KA GO ABELANA

- 1 Ngwala freimi ya poledišano mo letlapeng:
Mo kanegelong ye...
Kanegelo ye e nyalelana le tabakgolo ya 'Go tshwenyega le go tshoga' ka lebaka la gore...
Letšatši la mathomo ge ke bona motho a apere maseke Ke...
- 2 Bala freimi ya poledišano le barutwana.
- 3 Bea barutwana ka **dihlophana**.
- 4 Botša barutwana gore o mongwe le o mongwe o swanetše go hwetša sebaka go araba potšišo e nngwe le e nngwe ya poledišano.
- 5 Tanya šedi ya barutwana.
- 6 Botšiša barutwana ba go fapana goba sehlopha se se itšeng go abelana ka dikarabo tša bona.
- 7 Ge dikarabo di fošagetše, ba phošolle.
- 8 Leboga barutwana ka maitapišo a bona.

Temogo ya medumo le ditumatlhaka:

Metsotso e 15

Go hwetša mantšu

Ngwala tafolana ye mo letlapeng e be le medumo yeo o ithutileng yona nako ya go feta mmogo le yeo e rutilwego ka Labobedi le ka Laboraro.

t	f	a
b	l	e
m	o	u
p	r	n
k	j	

LAETŠA

- 1 Gopotša barutwana medumo ya beke: /t/ le /f/
- 2 Lebeledišiša medumo kamoka le ditswakanywa mo letlapeng.
- 3 Efa barutwana metsotso e 3 go dira mafoko go bopa mantšu ka medumo le ditswakanywa moo ba ka kgonago ka gona.
- 4 Bontšha barutwana go bopa mantšu ka medumo ye e nepišitšwego, bjalo ka: /t/-/a/-/t/-/e/ = **tate**
- 5 Gopotša barutwana ba ka bopa lentšu ba šomiša medumo e fe kapa efe – e sego fela /t/ goba /f/
- 6 Bontšha barutwana go dira lentšu le lengwe, bjalo ka: /k/-/o/-/b/-/o/ = **kobo**

BARUTWANA BA DIRA

- 1 Botša barutwana gore ba bule dipuku tša bona tša go ngwala gommme ba ngwale sehlogo: **t, f**
- 2 Laela barutwana ba thome go ngwala.
- 3 Efa barutwana metsotso e 3 go hwetša le go bopa mantšu a mantši go ya le ka mo ba ka kgonago ka gona.
- 4 Dumelela barutwana go swaya mošomo wa bona. Bontšha barutwana gore mantšu a, a bopiwa bjang (le amangwe): **tate, taba, tema, tia, tima, feta, fela, fofa, fula, fala, kobo, koba, kuka, kala, kiba, koko, jela, jele, jase, joko, dijo, eja, rema, rera, roma, iri, nama, naba, nela, bana, dula, bula, mabu, duma, pula, pudi, pelo, bupi, ema, lema, mema, mala, oma, loma, moma, bolela, bala, ala, lala, ela, bela, bea, lela, aba, baba**

TSELA ENGWE YA LENANEO LA DITUMATLHAKA

Modumo/Medumo: _____

Mantšu: _____

Go Bala Ka Go Abelana:

Metsotso e 15

Morago ga go bala

MAANO A TEKATLHALOGANYO: AKARETŠA

KAKARETŠO YA BOMOLOMO GOBA YA GO NGWALWA YA KANEGELO

- 1 Hlalosa gore lehono re *tla nagana ka karolwana ya bohlokwa ya sengwalwa*.
- 2 Ngwala freimi ya go akaretsa mo letlapeng.
- 3 Laela barutwana go šomiša freimi go araba dipotšišo:
Sengwalwa se se bolela ka... (mafoko a 2 go iša go a 3)
Ke ratile...
Ke ithutile gore go apara maseke go bohlokwa ka gobane...
- 4 Hlalosa gore barutwana ba ka se kgone go bolela dilo kamoka ka sengwalwa – ba swanetše go go kgetha dikarolwana tša bohlokwa kudu.
- 5 Šupetša barutwana mohlala wa gago. Bjalo ka: ***Kanegelo ye e ka ga la mathomo Khanana bona batho ba apere di maseke le letšatši la mathomo le yena apara maseke Ke ratile gore Khanani o itiretše maske ka bo yena. Ke ithutile gore go apara maske gpo bohlokwa ka gobane e sireletša batho ba bangwe gore ba se ke ba fetela ke ditwatši.***
- 6 Bontšha barutwana diswantsho go tšwa ka gare ga puku e kgolo ya dikanegelo.
- 7 Efa barutwana sebaka sa go nagana ka sengwalwa.
- 8 Laela barutwana go **sokologa le go bolela**, gomme ba **abelane** ka dikakaretšo tša bona le wa mphato. (***Ga ba swanela go gopola seo morutiši a se boletšego. Se e swanetše go ba dikakanyo tša barutwana!***)
- 9 Tanya šedi ya barutwana.
- 10 Kgopela barutwana 2 goba o 1 go abelana ka dikakaretšo le phaphoši.
- 11 Dira kakaretšo ya phaphoši, bjalo ka: ***Kanegelo ye e ka ga la mathomo Khakani a apara maseke Re ratile ge Khanani a bontšha bommage gore maseke o dirwa bjang, bjalo ka mokgwa wo Mna Maluka a montšhitšego ka gona. Re ithutile gore go apara maseke go bohlokwa ka lebaka e šireletša batho ba bangwe gore ba se ke ba fetelwa ke ditwatši.***

Go Bala Ka Sehlopha Sa Go Hlahlwa

Metsotso 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Tanya šedi ya barutwana ka moka ka **matlakalatšhomo a go bala 8**.
- 2 Hlalosa **mošongwana wa 1 wa Labohlano** go barutwana ka moka ka phaphošing
- 3 Bitša sehlopha sa pele gore ba šome mmogo le wena.
- 4 Ka morago ga metsotso e 15, romela sehlopha morago gore ba dule fase ditulong tša bona.
- 5 Dira **phetogo ya segalo ya mošongwana wa go bala**.
- 6 Hlalosa **mošongwana wa 2 wa Labohlano** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 7 Bitša sehlopha sa bobedi gore ba tle go šoma mmogo le wena.
- 8 Tlatša Treka go laetša gore ke sehlopha sefe seo o se theeditšego, le gore ba badile eng.
- 9 Ngwala fase diphetogo tšeo di swanetšego go diriwa mo dihlopheng tša go bala goba tša mešongwana.

Tshekatsheko ya polelo ya mafelelo a beke

Metsotso e 15

- 1 Tanya šedi ya barutwana mo legogong mafelelong a letšatši.
- 2 Dira sebaka sa ditshekatsheko tša polelo beke le beke. Ke kgetho ya gago go hlakanya ditshekatsheko tša go ithuta tša Sepedi le tša Sekgowa.
- 3 Gopola go fa barutwana sebaka sa go 'Sokologa le go bolela' ba ahlaahle dikarabo tša bona le wa mphato. Ke moka, kgetha barutwana ba mmalwa go abelana ka dikarabo tša bona le phaphoši ka bophara.
- 4 Šomiša dipotšišo tše di latelago tša hlohleletšo go hlahla karolwana ya polelo ya poledišano ya gago:
 - a Naa ke efe Tabakgolo ya polelo ya rena ya beke?
 - b Ke kanegelo efe yeo le e badilego mmogo?
 - c Ke mantšu afe a maswa o a ratilego bekeng ye?
 - d Ke eng se o ithutilego sona bekeng ye?
 - e Naa re ngwadile ka eng bekeng ye?
 - f Naa go ngwala go kaonafetše bjang bekeng ye?
 - g Naa go bala go kaonafetše bjang bekeng ye?
 - h Ke eng seo o ikgantšhago ka sona bekeng ye?
- 5 La mafelelo, botša barutwana go nagana ka dilo tše pedi tše ba tlogo go botša ba malapa a bona ka seo ba ithutilego ka sona le ka tsela yeo ba kaonafetšego ka gona bekeng ye mabapi le mošomo wa bona.

Ela hloko: Tšhepidišo ya go lebelela morago le go itekola ke karolwana e bohlokwa kudu ya go ithuta. O kgopelwa gore o seke wa tshediša mošongwana wo wa beke mahlo le ga tee.

The background of the entire page is a light gray color with a repeating pattern of small, white, line-art icons. These icons represent various educational fields: science (flasks, beakers, globes, atoms), mathematics (calculators, rulers, compasses, triangles), arts (pencils, paint palettes, brushes), and general education (books, graduation caps, lightbulbs, speech bubbles).

Mphato 2 KOTARA 3 Beke 9

**TABAKGOLO:
Mafelo a
mangwe**

Go Lokiša Phaphoši

- 1 Ge beke e thoma, kgonthišiša gore phaphoši ya gago e a bogega ebile e hlwekile.
- 2 Bea PHAPHATI YA GO BONTŠHA ya gago nakong, ka go tloša dilo tše o sa hlwela o di šomiša, gomme o di boloke gabotse.
- 3 Ge o fetša, beakanya mantšu a papetlakgadima le tababakgolo ya tšhupetšo tše o di nyakago.
- 4 Hwetša le go beakanya dilo tša tabakgolo ya lebota le tafola yeo e ka bago le maatlakgogedi mo barutwaneng, mohlala: diswantšho goba diposkarata tša mafelo a mangwe, pukwana ya maeto, diswantšho tša mafelo a boeti a maemo a godimo mo Afrika Borwa – bjalo ka Table Mountain, le Kruger National Park.
- 5 Dira dinyakišišo mo inthaneteng go itokišetša tabakgolo. Mohlala: mabaka ao batho ba ratago go eta.
- 6 Kgonthišiša gore dipuku tša barutwana tša go ngwala le dipukutšhomo tša DBE di swailwe, gomme di bolokilwe gabotse mo di dulago gona.
- 7 Kgonthišiša gore dipuku tše dikgolo ka moka, tša go bala le tša bokgobapuku di ka lenaneo.

Mešongwana Ye E Okeditšwego

Mešongwana ye e ka šomišwa bjalo ka mošomo wa go ikemela wa barutwana ba go fetša mošomo wa bona ka pela GOBA ge o le gare o dira kelo mo barutwaneng.

Mošongwana wa 1: DBE Pukutšhomo 2: Letlakala la 46 & 47, A re direng

Mošongwana wa 2: DBE Pukutšhomo 2: Letlakala la 48, A re baleng & 49, A re ngwaleng

Mošongwana wa 3: DBE Pukutšhomo 2: Letlakala la 50 & 51, A re direng

Mošongwana wa 4: Thala seswantšho sa lefelo leo o ratago go ya go lona..

Mošupologo

Ditiro Tša Go Bolela

Metsotso e 15

HLAGIŠA TABAKGOLO: GO FIHLELLA TSEBO YEO BA NAGO LE YONA.

- 1 Bontšha barutwana seswantšho sa ka pele sa puku e kgolo ya dikanegelo: Matšatši a maikutšo a marega
- 2 Botša barutwana gore re thoma tabakgolo, e bitšwa: Mafelo a mangwe
- 3 Thala sediko le leina la tabakgolo mo magareng ga letlapa.
- 4 Botšiša barutwana: *Ke eng seo le se tsebago ka tabakgolo ye?*
- 5 Ngwala dikakanyo tša barutwana go dikologa mmapahlogo. Dikakanyo tša go swana di ngwale felo go tee.
- 6 Ge barutwana ba palelwa go fetola, botšiša dipotšišo tše di latelago tša hlohloletšo:
 - a Naa re dula kae?
 - b Naa ke dinaga tse dife tseo di bapilego le naga ya gabo rena?
 - c Naa ke mafelo a ma fe ao o a tsebago?

TLOTLONTŠU YA TABAKGOLO

- 1 Ruta o šomiša PATS.(Šupa, Diragatša, Laodiša o Bolele)
- 2 Laetša mantšu le ditšhupetšo mo phaphathing ya tlotlontšu ya tabakgolo.
 - naga
 - eta
 - etela
 - poskarata

Morumokwano goba koša	Ditiro
Dithaba tša Mmalebogo! Bonang Dithaba tša Mmalebogo!	<i>Šupa kgole ka monwana</i>
Ke dithaba tše ditala! Ke dithaba tša bo phala!	<i>Laetša thaba ka matsogo</i>
Ke dithaba tša bommutla ramasekane! Di namelwa fela ke bo maselekane!	<i>Laetša ditsebe tša mmutla ka menwana</i>
Dibjalo ke maphaaphaa! Dienywa ke maphaaphaa!	<i>Laetša go ja ka letsogo</i>
Ke dithaba tša kgoši Mmaleboho!	<i>Laetša thaba ka matsogo</i>

Mongwalo

Metsotso e 15

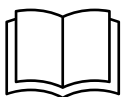
- 1 Botša barutwana gore ba bule dipuku tša bona tša go ngwala.
- 2 Biletša barutwana medumo le mantšu a a latelago gore ba a ngwale:
 - a Tt Tt Tt...
 - b Ff Ff Ff...
 - c tate
 - d taba
 - e tema
 - f tima
 - g feta
 - h fela
 - i fofa
 - j fala
- 3 Sa go latela, botša barutwana gore ba ntšhe dikryone gomme ba swaye mošomo wa bona.
- 4 Ka bothakga ngwala medumo le mantšu mo letlapeng.
- 5 Tšea dipuku mafelelong a letšatši, gomme o ngwale dintlha ka bao ba nyakago thušo yeo e oketšeditšwego.

TSELA ENGWE YA LENANEO LA MONGWALO

Modumo/Medumo: _____

Mantšu: _____

Lefoko: _____

Go Bala Ka Go Abelana:

Metsotso e 15

Pele re bala

MAANO TEKATLHALOGANYO: GO PHOPHOLETŠA

- 1 Dudiša barutwana mo legogong gore ba kgone go bona puku e kgolo.
- 2 Bula puku e kgolo mo kanegelong: Matšatši a maikhutšo a marega
- 3 Phetla puku o ba laetša diswantšho tša letlakala le lengwe le le lengwe, o ba botšiša gore ba nagana gore go direga eng.
- 4 Thuša barutwana go kopanya diswantšho, gore ba kgone go hwetša todi ya gore kanegelo e bolela ka eng.
- 5 Hlagiša tlotlontšu e ntshwa mo dikarolwaneng tša maleba mo kanegelong.
- 6 Bala kanegelo ka moka ga yona gatee, o sa eme.

Go Ngwala:

Metsotso e 30

Go Beakanya Le Go Rulaganya

SEHLOGO: Itire okare o etela lefelo la kgole. Ngwalela motho wo o ratago go mo laodišetša poskarata o mmotša ka ona. Šomiša kakanyo ya gago!

MOŠOMO: Ngwala lengwalo la mafoko a 6 go iša go a 8.

LEANO LA PEAKANYO: Dira lenaneo

HLAGIŠA SEHLOGO SA GO NGWALA.

- 1 Bontšha barutwana gore o **nagana pele o ngwala**
- 2 Ka go bolela, Go hlalosa dikakanyo tša poskarata ya gago, bjalo ka:
Mmalo! Gona le mafelo a mabotse ao ke ratago go a etela. Eupša ke a tseba go ke swanetše go kgetha lefelo le tee fela...Ke nagana gore ke tla kgetha diphiramiti ka lebaka la gore ke lefelo leo ke naganago gore le na le maatlakgogedi.

TŠHUPETŠO YA MAANO A PEAKANYO (KE A DIRA)

- 1 Ngwala freimi ya go ngwala ka thoko e tee ya letlapa.
- 2 Bontsha barutwana gore o dira bjang lenaneo ka go araba dipotsiso.
- 3 Feleletsa peakanyo ka thoko engwe ya letlapa.

Dipotšišo tša peakanyo

- 1 O tla ngwalela mang?
- 2 Naa ke lefelo lefe leo o tlogo le kgetha?
- 3 Naa o nagana gore ke ka lebaka la eng lefelo leo le na le maatlakgogedi?
- 4 Naa o tla dira eng ge o ka etela lefelo leo?
- 5 Naa o nagana gore o tla ikwa bjang?
- 6 Ke ka lebaka la eng o ngwalela motho wo o mo kgethilego?

Peakanyo

- 1 Mogwera wa ka ke Peter
- 2 Diphiramiti tša Egepete.
- 3 Diphiramiti ke dilo tša bogologolo. Ke nagana gore di nale maatlakgogedi ka gore ke tše dikgolo. Di nale mehlolo, ka lebaka la gore go sa na le dipotšišo ka tsela yeo di agilwego ka gona.
- 4 Namela kamela go dikologa diphiramiti, go tsena ka gare ga diphiramiti.
- 5 Maketše, thabile, kgahlegile.
- 6 Ke duma le ge le nna nka ya le lena.

BARUTWANA BA ŠOMIŠA LEANO LA PEAKANYO (O A DIRA)

- 1 Botša barutwana gore ba tswalele mahlo ba nagana ka lefelo leo ba ratago go le etela.
- 2 Sa go latela, botša barutwana gore ba **sokologe ba bolele** le wa mphato, go abelana ka kanegelo tša bona.
- 3 Bontšha barutwana freimi ya peakanyo mo letlapeng, o ba botše gore ba šomiše freimi go beakanya seo ba tlogo go sengwala, go swana le ka mo o ba laeditšego ka gona.

- 4 Efa barutwana dipuku tša go ngwala.
- 5 Botša barutwana gore ba swanetše go ngwala dikakanyo tša bona – ga ba swanela go kopisa peakanyo ya morutiši.
- 6 Ge barutwana ba le gare ba ngwala, sepela ka phaphošing o feleletše dikhonferense tše dinnyane.

Peakanyo

1. Mogwera waka Rachel.
2. Sun City
3. Sun City e ntle aithwethi tše ntšhi le lebopo.
4. Nka thwetha aithwething ka moka, ke bapala santeng ke be ke ruthe.
5. Kgahlegile le go thaba
6. Ke auma okare a ka tla lenna

Sehlopha Sa Go Bala Ka Go Hlahlwa

Metsotso e 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Tanya šedi ya barutwana ka moka ka **matlakalatšhomo a go bala 9**.
- 2 Hlalosa **mošongwana wa 1** wa **Mošupologo** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 3 Bitša sehlopha sa pele gore ba šome mmogo le wena.
- 4 Ka morago ga metsotso e 15, romela sehlopha morago gore ba dule fase ditulong tša bona.
- 5 Dira phetogo ya segalo ya mošongwana wa go bala.
- 6 Hlalosa **mošongwana wa 2** wa **Mošupologo** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 7 Bitša sehlopha sa bobedi gore ba tle go šoma mmogo le wena.
- 8 Tlatša Treka go laetša gore ke sehlopha sefe seo o se theeditšego, le gore ba badile eng.
- 9 Ngwala fase diphetogo tšeo di swanetšego go dirwa mo dihlopheng tša go bala goba tša mešongwana.

Labobedi

Temogo ya medumo le ditumatlhaka:

Metsotso e 15

Hlagiša modumo o moswa le mantšu

HLAGIŠA MODUMO

- 1 Bitša modumo gomme o emiše papetlakgadima: /g/
- 2 Bitša modumo gomme o laele barutwana go boeletša modumo makgetlo a 3.
- 3 Ahlaahla ka tsela yeo modumo /g/ o fapanago ka Sepedi le ka Sekgowa.
- 4 Botšiša barutwana: Naa o ka nagana ka mantsu a modumo wa /g/?
- 5 Gopodišiša mantšu le barutwana, bjalo ka: **anega, gola, goga**

HLAGIŠA MANTŠU A MASWA

- 1 Biletša lentšu le lengwe le lengwe godimo o hlaboše lentšu ge o dutše o laetša papetlakgadima: **gama, gola, gata, anega, goga**
- 2 Laetša barutwana lentšu le lengwe le le lengwe, ge o gare o le bitša.
- 3 Kgopela barutwana go boeletša mantšu ge o le gare o bolela.
- 4 Kgomaretša mantšu a dipapetlakgadima mo godimo ga phaphathi ya go laetša ditumatlhaka.

TSELA ENGWE YA LENANEO LA DITUMATLHAKA

Modumo/Medumo: _____

Mantšu: _____

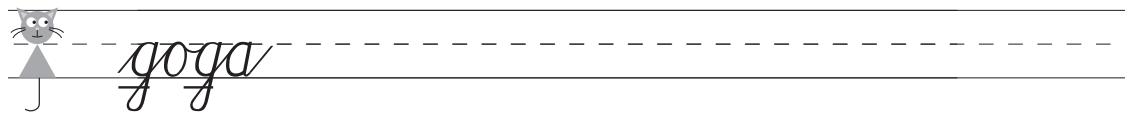
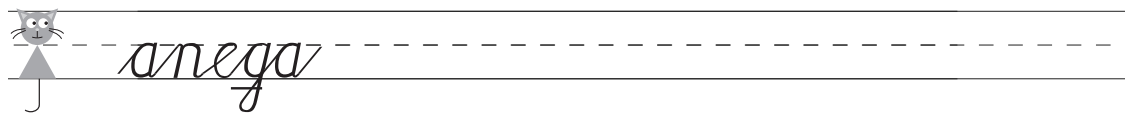
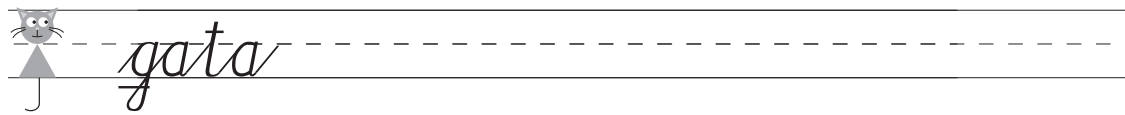
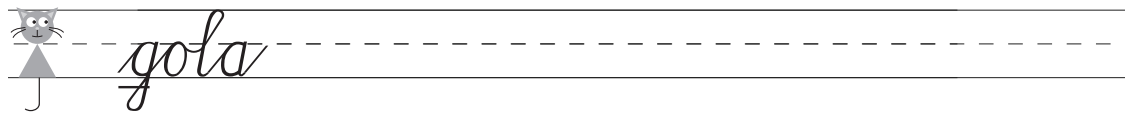
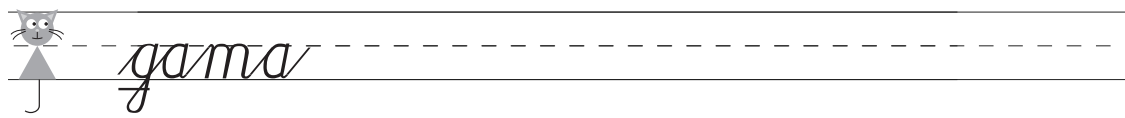
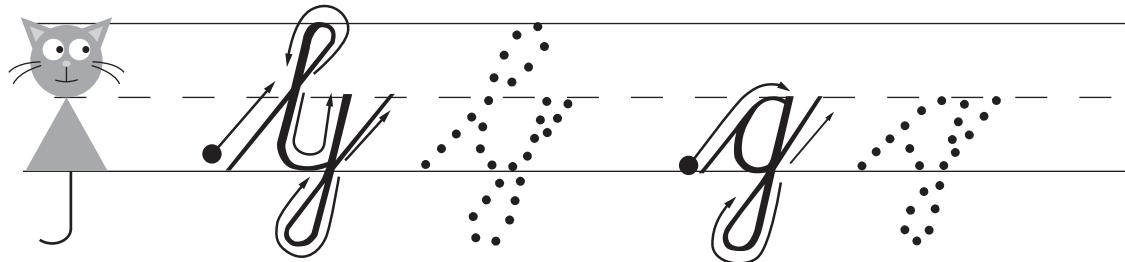
Mongwalo:

Metsotso e 15

Ngwala leleterere goba maleterere/mantšu/mafoko

- 1 Ruta barutwana go ngwala ditlhaka tše dikgolo le ditlhaka tše dinnyane: **Gg**
- 2 Laetša go ngwala ditlhaka go barutwana bao ba ngwalago ka letsogo la go ja, ke moka o laetše ba go ngwala ka letsogo la ngele.
- 3 Ge o fetša botša barutwana go šoma le wa mphato go ngwala leleterere goba maleterere mo mekokotlong ka menwana ya bona.
- 4 Ka morago ga fao botša barutwana go ngwala leleterere goba maleterere mo godimo ga ditafola ka menwana ya bona.

- 5 La mafelelo, bontšha barutwana gape gore ba bopa bjang leletere goba maletere mo letlapeng.
- 6 Barutwana ba swanetše go kopolla modumo/mantšu/mafoko ka gare ga dipuku tša bona.

TSELA ENGWE YA LENANEO LA MONGWALO

Modumo/Medumo: _____

Mantšu: _____

Lefoko: _____

Go Bala Ka Go Abelana:

Metsotso e 15

Go Bala Lekgetlo La Pele

MAANO A TEKATLHALOGANYO: GO DIRA DIKGOKAGANO

Sengwalwa	Go bala lekgetlo la pele (Go nagana kudu)
<p>Maikhutšo a marega</p> <p>Gosasa e be tla ba letšatši la mathomo la go boela sekolong Mnaago ga maikhutšo a marega.</p> <p>Zweli o ile a pholeša dieta tša gagwe. O ile a paka mokotlana wa gagwe wa sekolo. Zweli o be a fela pelo ya gore go sa neng.</p>	<p>Ge ke thakgetše, ke e peakanya e sa le ka pela, bjalo ka Zweli.</p>
<p>Mesong, Zweli o ile a kitimela sekolong.</p> <p>Ge a fihla, a bona Simone mo ditekung.</p> <p>'Dumela Zweli! O be o ile kae ka maikhutšo?' a mmotšiša.</p> <p>'Ke dutše gae,' gwa realo Zweli. 'Naa wena o be o ile kae?'</p> <p>'Ke be ke ile go etela rakgadi wa ka kua Maputo,' a realo. 'Naa nkile wa ya moo?'</p> <p>'Aowa,' gwa realo Zweli. 'Go bjang gona kua?'</p> <p>'Go na le meago e metelele,' a realo. 'Gape go na le lebopo kgauswi! E bile ke bone lewatle!'</p> <p>'Thaka banna!' gwa realo Zweli. 'Ke nyaka go ya moo.'</p>	<p>Lebelela lebopo! Ke le lebotse. Bokaone ke ye lebopong go na le gore ke dule gae!</p>
<p>Ke moka Tafadzwa a kitimela ditekung.</p> <p>'Dumelang dithaka!' a realo.</p> <p>'O be o ile kae ka maikhutšo?' Zweli a botšiša.</p> <p>'Ke ile Zimbabwe,' gwa realo Tafadzwa. 'Ke be ke etetše koko wa ka. Re ile ra tšea leeto le letelele la pese. Re ile ra yo bona diphororo tše kgolo,' a realo. 'Di bitšwa Diphororo tša Victoria!'</p> <p>'Thaka banna,' gwa realo Zweli. 'Ke nyaka go ya moo.'</p>	<p>Eyaa, ga senke ka bona phororo e bjalo! Bokaone ke ye go bona diphororo go na le gore ke dule gae!</p>
<p>Mafelelong, Ayanda a tla ditekung, a rwele mokotlana wa magetla o moswa. 'Bonang mokotlana o moswa o ke o hweditšego kua Johannesburg,' a realo. 'Go na le mabenkele a mantši kudu kua!' a realo. 'Gape go na le dimolo!'</p> <p>'Thaka banna,' gwa realo Zweli. 'Ke nyaka go ya moo.'</p>	<p>Go ya molong go kwala go thakgatša. Bokaone ke ye molong go na le gore ke dule gae!</p>

Sengwalwa	Go bala lekgetlo la pele (Go nagana kudu)
<p>Gabotse Zweli o be a sa kwe bose ka go boela sekolong. 'Ke duma e ke nka be ke ile lefelong le lengwe le leswa,' Zweli a nagana. 'Se ke se dirilego ke go dula gae.' Tšhipi e ile ya lla.</p> <p>E be e le nako ya go Bokgoni bja go Ngwala. 'Lehono re ile go ngwala ka seo re se dirilego ka maikhutšo!' gwa realo Mnaena Maboja.</p> <p>Zweli a ikwa a nyamile. 'Bjale ke tla ngwala ka eng? Ga ke nyake motho a bona letlakala la ka la go tena,' a nagana.</p>	<p>Dilo tšohle tše bagwera ba Zweli ba di dirilego di kwala di thakgatša go phala go dula gae! Ge ke be ke le Zweli, ke nagana gore ke be ke tla fišagelwa gore nkabe ke ile felotsoko go swana bjalo ka bagwera ba ka.</p>
<p>Mna Maboja o ile a bontšha barutwana gore ba dire eng. O ile a thala seswantšho sa gagwe mo letlapeng. O ile a botša barutwana ka maikhutšo a gagwe. 'Ke dutše gae ka bala dipuku tše dintši,' gwa realo Mna Maboja. 'Ke bjetše ditamati tše diswa ka serapaneng sa ka. Ke bile le sebaka sa go dula le balapa la ka,' a realo.</p> <p>'Mna Maboja o dutše gae, bjale ka nna!' gwa nagana Zweli.</p>	<p>Mmalo, Mna Maboja o nkgopotša dilo ka moka tše ke ratago go di dira ka gae. Ke rata go iketla ke be le nako le balapa la gešo. Ga go kgahliše ga kalo, eupša ke se ke ratago go se dira!</p>
<p>Ke moka, Mna Maboja o ile a botša barutwana go nagana ka maikhutšo a bona. Zweli o ile a tswalela mahlo a gagwe. O ile a nagana ka go dula le mmagwe a bala. O ile a nagana ka go tšea diiri a thala le kgaetšedi ya gagwe ya lesea. O ile a nagana ka letšatši le mogolle a ilego a tla gae gomme ba bapala kgwele ya maoto mmogo.</p>	<p>Ke bona gore Mna Maboja o gopotša Zweli gore o bile le maikhutšo a mabotse, le ge a se a dira sengwe se seswa sa go kgahliša!</p>
<p>Mafelelong a go ngwala Mna Maboja o ile a botšiša gore ke mang a ratago go abelana. Letsogo la Zweli e be e le la pele go ya godimo.</p>	

Dipotšišo tša go latela	Dikarabo tše di kgonegago
Naa Simone o ile kae ka maikutšo a marega?	O ile Mozambique.
Naa Tafadzwa o ile kae ka maikutšo a marega?	O ile Zimbabwe. O ile diphorong tša Victoria.
Naa Ayanda o ile kae ka maikutšo a marega?	O ile Johannesburg.
Dipotšišo tša ke ka lebaka la eng	Dikarabo tše di kgonegago
Naa o ka kgona go dira kgokaganyo ? O be o ka ikwa bjang ge bagwera ba gago ka moka ba ile mafelong a go kgahliša ka maikhutšo?	<ul style="list-style-type: none"> • Ke nagana gore ke be ke tla ikwa... • Ge bagwera ba ka ba sepetše, ke be ke tla...

Go Bala Ka Sehlopha Sa Go Hlahlwa

Metsotso e 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Tanya šedi ya barutwana ka moka ka **matlakalatšhomo a go bala 9**.
- 2 Hlalosa **mošongwana wa 1 wa Labobedi** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 3 Bitša sehlopha sa pele gore ba šome mmogo le wena.
- 4 Ka morago ga metsotso e 15, romela sehlopha morago gore ba dule fase ditulong tša bona.
- 5 Dira phetogo ya segalo ya mošongwana wa go bala.
- 6 Hlalosa **mošongwana wa 2 wa Labobedi** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 7 Bitša sehlopha sa bobedi gore ba tle go šoma mmogo le wena.
- 8 Tlatša Treka go laetša gore ke sehlopha sefe seo o se theeditšego, le gore ba badile eng.
- 9 Ngwala fase diphetogo tšeo di swanetšego go dirwa mo dihlopheng tša go bala goba tša mešongwana.

Laboraro

Mešongwana Ya Bomolomo

Metsotso e 15

TLOTLONTŠU YA TABAKGOLO

- 1 Ruta o šomiša PATS.(Šupa, Diragatša, Laodiša o Bolele)
- 2 Laetša mantšu le ditšhupetšo mo Phaphathing ya tlotlontšu ya tabakgolo.
 - maikutso
 - diphororo
 - lebopo
 - lewatle

Morumokwano goba koša	Ditiro
Dithaba tša Mmalebogo! Bonang Dithaba tša Mmalebogo!	Šupa kgole ka monwana
Ke dithaba tše ditala! Ke dithaba tša bo phala!	Laetša thaba ka matsogo
Ke dithaba tša bommutla ramasekane! Di namelwa fela ke bo maselekane!	Laetša ditsebe tša mmutla ka menwana
Dibjalo ke maphaaphaa! Dienywa ke maphaaphaa!	Laetša go ja ka letsogo
Ke dithaba tša kgoši Mmaleboho!	Laetša thaba ka matsogo

BOKGONI BA GO ANEGA (BEKE YA PELE YA TABAKGOLO)

- 1 Arola barutwana ka dihlophana.
- 2 Efa sehlopha se sengwe le se sengwe letlakala la diswantšho tša bokgoni ba go anega.
- 3 Botša barutwana go nagana ka kanegelo ya go tšamaišana le diswantšho.
- 4 Efa barutwana motsotso goba e mebedi go nagana ka dikakanyo tša bona.
- 5 Sa go latela, morutwana o mongwe le o mongwe mo sehlopheng o swanetše go hwetša sebaka go abelana ka tsela yeo a bonago kanegelo ka gona.
- 6 Gopotša barutwana gore kanegelo tša bona e swanetše go ba tšeo ba ihlametšego tšona, eupša gape di swanetše go sepelelana le diswantšho!
- 7 Gopotša barutwana go theeletšana gabotse ge ba laodišetšana dikanegelo.
- 8 Leboga barutwana go abelana ka dikanegelo tša bona.

Temogo ya medumo le ditumatlhaka:

Metsotso e 15

Hlagiša modumo o moswa le mantšu

HLAGIŠA MODUMO

- 1 Bitša modumo gomme o emiše papetlakgadima: /s/
- 2 Bitša modumo gomme o laele barutwana go boeletša modumo makgetlo a 3.
- 3 Ahlaahla ka tsela yeo modumo /s/ o fapanago ka Sepedi le ka Sekgowa.
- 4 Botšiša barutwana: Naa o ka nagana mantsu a modumo wa /s/?
- 5 Gopodišiša mantšu le barutwana, bjalo ka: **soba, sola, seba**

HLAGIŠA MANTŠU A MASWA

- 1 Biletša lentšu le lengwe le lengwe godimo o hlaboše lentšu ge o dutše o laetša papetlakgadima: **sega, sola, sefa, seba, soba, sopo**
- 2 Laetša barutwana lentšu le lengwe le le lengwe, ge o le gare o le bitša.
- 3 Kgopela barutwana go boeletša mantšu ge o dutše o bolela.
- 4 Kgomaretša mantšu a dipapetlakgadima mo godimo ga phaphathi ya go laetša ditumatlhaka.

TSELA ENGWE YA LENANEO LA DITUMATLHAKA

Modumo/Medumo: _____

Mantšu: _____

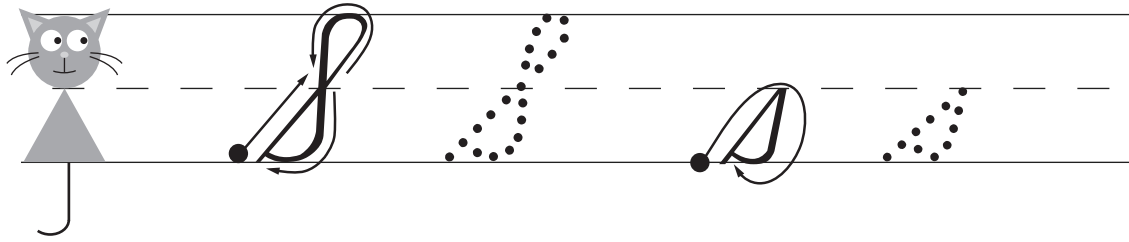

Mongwalo:

Metsotso e 15

Ngwala leleterere / mantšu / mafoko

- 1 Ruta barutwana go bopa ditlhaka tše dikgolo le ditlhaka tše dinnyane: **Ss**
- 2 Laetša go ngwala ditlhaka go barutwana bao ba ngwalago ka letsogo la go ja, ke moka o laetše ba go ngwala ka letsogo la ngele.
- 3 Ge o fetša botša barutwana go šoma le wa mphato go ngwala leleterere goba maletere mo mekokotlong ka menwana ya bona.
- 4 Ka morago ga fao botša barutwana go ngwala leleterere goba maletere mo godimo ga ditafola ka menwana ya bona.
- 5 La mafelelo, bontšha barutwana gape gore ba bopa bjang leleterere goba maletere mo letlapeng.
- 6 Barutwana ba swanetše go kopolla modumo ka gare ga dipuku tša bona.

 sega

 sola

 sefa

 seiba

 soba

 sopro

TSELA ENGWE YA LENANEO LA MONGWALO

Modumo/Medumo: _____

Mantšu: _____

Lefoko: _____

Go Ngwala:

Metsostso e 30

Go Rulaganya

SEHLOGO: Itire o kare o etetše lefelo la kgole. Ngwalela motho o mongwe o mo ratago poskarata o mmotše ka lona. Šomiša kakanyo ya gago!

MOŠOMO: Ngwala lengwalo la mafoko a 6 go iša go a 8

FREIMI YA GO NGWALA:

Dumela...

Ke go ngwalela ke le mo...

Ke bone...

Naa o be o tseba gore...

Ke swanetše go...

Ke ikwa...

Ike duma...

Ka lerato

...

GO ITOKIŠETŠA: Pele lenaneothuto le thoma, ngwala peakanyo yeo o idirilego ka Mošupologo mo letlapeng.

TSHUPETŠO YA TSHEPETŠO YA DIKAKANYWA (KE A DIRA)

- 1 Gopotša barutwana ka peakanyo yeo o idirilego ka Mošupologo.
- 2 Bala peakanyo ya gago yeo e ngwadilwego godimo ga letlapa.
- 3 Sa go latela, bala freimi ya go ngwala le barutwana.
- 4 *Hlalosa gore ge o ngwala lengwalo, re ngwala tše o kare re bolela bolela le motho o mongwe.*
- 5 Dira tšhupetšo gore o tla feleletša bjang freimi ya go ngwala o šomiša peakanyo ya gago, bjalo ka:

Dumela Peter

Ke ngwala ke le mo Egepeta. **Ke bone** diphiramiti tša go makatša. **Naa o be o tseba gore** diphiramiti di agilwe mengwaga ya dikete ya go feta? Ke meago ya mohlolo ka lebaka la gore ke tše ditelele ebile ke tše di kgolo – naa di agilwe bjang?

Ke nametše kamela go dukuloga diphiramiti. Go be go makatša e le ruri. **Ke ikwa** ke thabile le go kgahlwa ke leeto la ka. **Ke duma** nkabe o le mo lenna!

Ka lerato,

Mna Maboya

BARUTWANA BA FELELETŠA TSHEPETŠO YA KAKANYWA (O A DIRA)

- 1 Efa barutwana dipuku tša go ngwala.
- 2 Laela barutwana go ngwala letšatšikgwele le sehlogo: **Poskarata ya ka: Kakanywa**
- 3 Botša barutwana go hwetša peakanyo go tswa ka Mošupologo gomme ba nagana ka dikakanyo tša bona.
- 4 Botša barutwana go feleletša freimi ya go ngwala o šomiša dipeakanyo tša bona.
- 5 Botša barutwana gore ba ka tlaleletša mafoko goba dintlha ge e le gore ba na le nako.
- 6 Gopotša barutwana maano ao ba ka a šomišago go ba thuša.
- 7 Ge barutwana ba le gare ba ngwala, sepela ka phaphošing gomme o thuše barutwana bao ba šitwago.

2 Diphatlane 2020Poskarata ya ka: sengwalwa kakanywa

rachel yo a rategago

Ke Ngwala ke le mo sun city.

Ke bone aithwethi tše ntšhi mmo ebile ba
nale lebopho!

Na o a tseba gore ke nammetše

aithwethi ka moka le tša go fšegiša.

Ke ile ka baphala santeng ka ba ka rutha.

Ke ikwa ke kgahlegile ebile ke thabile go
ba fano.

ke auma okarre ka be o le mo lenna. Re

be re tla isina mogo

Ka lerato

isabella

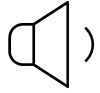
Go Bala Ka Sehlopha Sa Go Hlahlwa

Metsotso e 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Tanya šedi ya barutwana ka moka ka **matlakalatšhomo a go bala 9**.
- 2 Hlalosa **mošongwana wa 1 wa Laboraro** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 3 Bitša sehlopha sa pele gore ba šome mmogo le wena.
- 4 Ka morago ga metsotso e 15, romela sehlopha morago gore ba dule fase ditulong tša bona.
- 5 Dira **phetogo ya segalo ya mošongwana wa go bala**.
- 6 Hlalosa **mošongwana wa 2 wa Laboraro** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 7 Bitša sehlopha sa bobedi gore ba tle go šoma mmogo le wena.
- 8 Tlatša Treka go laetša gore ke sehlopha sefe seo o se theeditšego, le gore ba badile eng.
- 9 Ngwala fase diphetogo tšeo di swanetšego go dirwa mo dihlopheng tša go bala goba tša mešongwana.

Labone

Temogo ya medumo le ditumatlhaka:

Metsotso e 15

Go kgaogantšha le go kopanya

KE A DIRA...

- 1 Thoma ka lentšu go thutong ya Labobedi.
- 2 Bitša lentšu: **goga**
- 3 Kgaogantšha lentšu go ba modumo ka botee go ba modumo o ikemetšego ka nnoši: /g/-/o/-/g/-/a/
- 4 Bitša modumo wa mathomo wa lentšu: /g/
- 5 Bitša modumo wa bobedi wa lentšu: /o/
- 6 Bitša modumo wa boraro wa lentšu: /g/
- 7 Bitša modumo wa mafelelo wa lentšu: /a/
- 8 Ngwala lentšu mo letlapeng: **goga**
- 9 Laetša go šupa le go kopantšha medumo go bopa lentšu: /go/-/ga/ = **goga**
- 10 Boeletša se ka lentšu la go tšwa thutong ya Laboraro: **seba**

RE A DIRA...

- 1 Thoma ka lentšu la go tšwa thutong ya Labobedi.
- 2 Bitša lentšu: **gama**
- 3 Botšiša barutwana: Ke ofe modumo wa mathomo wa lentšu? /g/
- 4 Botšiša barutwana: Ke ofe modumo wa bobedi wa lentšu? /a/
- 5 Botšiša barutwana: Ke modumo ofe wa boraro wa lentšu? /m/
- 6 Botšiša barutwana: Ke ofe modumo wa mafelelo wa lentšu? /a/
- 7 Kgopela barutwana go kgaogantšha lentšu go ba modumo o ikemetšego o nnoši: /g/-/a/-/m/-/a/
- 8 Ngwala lentšu: **gama**
- 9 Laela barutwana go kopanya medumo ya lentšu mmogo le wena: /ga/-/ma/ = **gama**
- 10 Boeletša se ka lentšu la morago la thuto ya Laboraro: **sola**

TSELA ENGWE YA LENANEO LA DITUMATLHAKA

Modumo/Medumo: _____

Mantšu: _____

Go Bala Ka Go Abelana:

Metsotso e 15

Go Bala Lekgetlo La Bobedi

MAANO A GO BALA: DIRA DIKGOKAGANO

Sengwalwa	Go bala lekgetlo la bobedi (Go nagana kudu)
<p>Maikhutšo a marega</p> <p>Gosasa e be tla ba letšatši la mathomo la go boela sekolong morago ga maikhutšo a marega.</p> <p>Zweli o ile a pholeša dieta tša gagwe. O ile a paka mokotlana wa gagwe wa sekolo. Zweli o be a fela pelo ya gore go sa neng.</p>	<p>Se se nkgopotša ka mo ke ikwago ge e le nako ya go boela sekolong morago ga maikhutšo! Ke thakgalela go bona barutwana ka moka le bagwera ba ka ba barutiši!</p>
<p>Mesong, Zweli o ile a kitimela sekolong.</p> <p>Ge a fihla, a bona Simone mo ditekung.</p> <p>'Dumela Zweli! O be o ile kae ka maikhutšo?' a mmotšiša.</p> <p>'Ke dutše gae,' gwa realo Zweli. 'Naa wena o be o ile kae?'</p> <p>'Ke be ke ile go etela rakgadi wa ka kua Maputo,' a realo. 'Naa nkile wa ya moo?'</p> <p>'Aowa,' gwa realo Zweli. 'Go bjang gona kua?'</p> <p>'Go na le meago e metelele,' a realo. 'Gape go na le lebopo kgauswi! E bile ke bone lewatele!'</p> <p>'Thaka banna!' gwa realo Zweli. 'Ke nyaka go ya moo.'</p>	<p>Se se nkgopotša ka mo ke ilego ka ikwa mola mogolle a ile a ya Knysna ka sefofane ka maikhutšo. Ke be ke le lehufa ka gore o be a ya go bona lewatele gomme nna ke be ke sa ye!</p>
<p>Ke moka Tafadzwa a kitimela ditekung.</p> <p>'Dumelang dithaka!' a realo.</p> <p>'O be o ile kae ka maikhutšo?' Zweli a botšiša.</p> <p>'Ke ile Zimbabwe,' gwa realo Tafadzwa. 'Ke be ke etetše koko wa ka. Re ile ra tšea leeto le letelele la pese. Re ile ra yo bona diphororo tše kgolo,' a realo. 'Di bitšwa Diphororo tša Victoria!'</p> <p>'Thaka banna,' gwa realo Zweli. 'Ke nyaka go ya moo.'</p>	<p>Eyaa, diphororo di lebega botse bjang! Se se nkgopotša mola ke ile ka bona ditshwantšho tša bagwera ba ka mo Facebook ba le kua Egepete. Ge ke bona ditshwantšho tšeo, ke ile ka nyaka gore le nna ke tšeye leeto.</p>
<p>Mafelelong, Ayanda a tla ditekung, a rwele mokotlana wa magetla o moswa. 'Bonang mokotlana o moswa o ke o hweditšego kua Johannesburg,' a realo. 'Go na le mabenkele a mantši kudu kua!' a realo. 'Gape go na le dimolo!'</p> <p>'Thaka banna,' gwa realo Zweli. 'Ke nyaka go ya moo.'</p>	<p>Se se nkgopotša ka mo ke kwelego ge mogolle a tlile le roko e botse, e mpsha gae ge a boa maeto. Ke bile le lehufa kudu ge a kgona go etela le go reka dilo tše diswa, gomme nna ke sa kgone!</p>

Sengwalwa	Go bala lekgetlo la bobedi (Go nagana kudu)
<p>Gabotse Zweli o be a sa kwe bose ka go boela sekolong. 'Ke duma e ke nka be ke ile lefelong le lengwe le leswa,' Zweli a nagana. 'Se ke se dirilego ke go dula gae.' Tšhipi e ile ya lla.</p> <p>E be e le nako ya go Bokgoni bja go Ngwala. 'Lehono re ile go ngwala ka seo re se dirilego ka maikhutšo!' gwa realo Mnaena Maboya.</p> <p>Zweli a ikwa a nyamile. 'Bjale ke tla ngwala ka eng? Ga ke nyake motho a bona letlakala la ka la go tena,' a nagana.</p>	<p>Ke kgona go dira kgokaganyo! Zweli o be a swanetše go ikwa eke mongwe le mongwe o dirile selo se se kaone go mo feta! Se se nkgopotša ka mo ke ikwelego ge bagwera ba ka ka moka ba be ba apere diroko tše mpsha letšatši la mathomo la sekolo, eupša nna ke se nayo. Ke bile le lehufa ka gore mongwe le mongwe o be a na le selo se seswa ntle le nna.</p>
<p>Mna Maboya o ile a bontšha barutwana gore ba dire eng. O ile a thala seswantšho sa gagwe mo letlapeng. O ile a botša barutwana ka maikhutšo a gagwe. 'Ke dutše gae ka bala dipuku tše dintši,' gwa realo Mna Maboya. 'Ke bjetše ditamati tše diswa ka serapaneng sa ka. Ke bile le sebaka sa go dula le balapa la ka,' a realo.</p> <p>'Mna Maboya o dutše gae, bjale ka nna!' gwa nagana Zweli.</p>	<p>Zweli o dira kgokaganyo le Mna Maboya. O ikwa bokaone ka gore yena le Mna Maboya ba dirile dilo tša go swana ka nako ya maikhutšo!</p>
<p>Ke moka, Mna Maboya o ile a botša barutwana go nagana ka maikhutšo a bona. Zweli o ile a tswalela mahlo a gagwe. O ile a nagana ka go dula le mmagwe a bala. O ile a nagana ka go tšea diiri a thala le kgaetšedi ya gagwe ya lesea. O ile a nagana ka letšatši le mogolle a ilego a tla gae gomme ba bapala kgwele ya maoto mmogo.</p>	
<p>Mafelelong a go ngwala Mna Maboya o ile a botšiša gore ke mang a ratago go abelana. Letsogo la Zweli e be e le la pele go ya godimo.</p>	<p>Zweli o bona gore ga a hloke go ba lehufa! Le yena o dirile sengwe se kgethegilego, le ge e be e se selo se seswa!</p>
Dipotšišo tša go latela	Dikarabo tše kgonegago
<p>Naa Zweli o be a nyaka go ya kae?</p>	<p>O be a nyaka go ya mafelong ka moka ao bagwera ba ilego go ona. O be a nyaka go ya Mozambique, Zimbabwe, le Johannesburg.</p>
<p>Naa Mna Maboya o dirile eng ka nako ya maikhutšo?</p>	<p>O dutše gae. O bjetše ditamati ka serapaneng sa gagwe. O badile dipuku tše dintši. O bile le nako le balapa la gagwe.</p>
<p>Naa Zweli o ikwele bjang ge a lemoga gore Mna Maboya o dutše gae bjale ka yena?</p>	<p>O ile a ikwa bokaone. Ga se a šulafalelwe ka gore o dutše gae, bjalo ka morutiši wa gagwe.</p>
Dipotšišo tša ke ka lebaka la eng	Dikarabo tše kgonegago
<p>Naa o ka dira kgokaganyo? Zweli o nale lehufa ka dilo ka moka tšeo bagwera ba gagwe ba di dirilego. Naa o ka nagana ka nako ye o kilego wa ikwa o na le lehufa?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ke bile lehufa bjalo ka Zweli ge... • Seo se nkgopotša mola...

Sehlopha Sa Go Bala Ka Go Hlahlwa

Metsotso e 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Tanya šedi ya barutwana ka moka ka **matlakalatšhomo a go bala 9**.
- 2 Hlalosa **mošongwana wa 1 wa Labone** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 3 Bitša sehlopha sa pele gore ba šome mmogo le wena.
- 4 Ka morago ga metsotso e 15, romela sehlopha morago gore ba dule fase ditulong tša bona.
- 5 Dira phetogo ya segalo ya mošongwana wa go bala.
- 6 Hlalosa **mošongwana wa 2 wa Labone** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 7 Bitša sehlopha sa bobedi gore ba tle go šoma mmogo le wena.
- 8 Tlatša Treka go laetša gore ke sehlopha sefe seo o se theeditšego, le gore ba badile eng.
- 9 Ngwala fase diphetogo tšeo di swanetšego go dirwa mo dihlopheng tša go bala goba tša mešongwana.

Labohlano

Mešongwana Ya Bomolomo

Metsotso e 15

TLOTLONTŠU YA TABAKGOLO

- 1 Ruta o šomiša PATS.(Šupa, Diragatša, Laodiša o Bolele)
- 2 Laetša mantšu le ditšhupetšo mo phaphathing ya tlotlontšu ya tabakgolo.
 - mona
 - hlolosela
 - tura

Morumokwano goba koša	Ditiro
Dithaba tša Mmalebogo! Bonang Dithaba tša Mmalebogo!	<i>Šupa kgole ka monwana</i>
Ke dithaba tše ditala! Ke dithaba tša bo phala!	<i>Laetša thaba ka matsogo</i>
Ke dithaba tša bommutla ramasekane! Di namelwa fela ke bo maselekane!	<i>Laetša ditsebe tša mmutla ka menwana</i>
Dibjalo ke maphaaphaa! Dienywa ke maphaaphaa!	<i>Laetša go ja ka letsogo</i>
Ke dithaba tša kgoši Mmaleboho!	<i>Laetša thaba ka matsogo</i>

POLEDIŠANO YA SENGWALWA SA GO BALA KA GO ABELANA

- 1 Ngwala freimi ya poledišano mo letlapeng:
Mo kanegelong ye...
Ge nkabe ke le Zweli, Ke be ke tla ikwa...ka lebaka la gore...
Mo mafelong kamoka a kanegelo, Ke tla rata go etela...
- 2 Bala freimi ya poledišano le barutwana.
- 3 Bea barutwana ka **dihlophana**.
- 4 Botša barutwana gore o mongwe le o mongwe o swanetše go hwetša sebaka go araba potšišo e nngwe le e nngwe ya poledišano.
- 5 Tanya šedi ya barutwana.
- 6 Botšiša barutwana ba go fapana goba sehlopha se se itšeng go abelana ka dikarabo tša bona.
- 7 Ge dikarabo di fošagetše, ba phošolle.
- 8 Leboga barutwana ka maitapišo a bona.

Temogo ya medumo le ditumatlhaka:

Metsotso e 15

Go hwetša mantšu

Ngwala tafolana ye mo letlapeng e be le medumo yeo o ithutileng yona nako ya go feta mmogo le yeo e rutilwego ka Labobedi le ka Laboraro.

g	s	a
b	l	e
m	o	u
p	r	n
t	j	f

LAETŠA

- 1 Gopotša barutwana medumo ya beke: /g/ le /s/
- 2 Lebeledišiša medumo kamoka le ditswakanywa mo letlapeng.
- 3 Efa barutwana metsotso e 3 go dira mafoko go bopa mantšu ka medumo le ditswakanywa moo ba ka kgonago ka gona.
- 4 Bontšha barutwana go bopa mantšu ka medumo ye e nepišitšwego, bjalo ka: /s/-/e/-/g/-/a/ = **sega**
- 5 Gopotša barutwana ba ka bopa lentšu ba šomiša medumo e fe kapa efe – e sego fela /g/ goba /s/
- 6 Bontšha barutwana go dira lentšu le lengwe, bjalo ka: /t/-/a/-/t/-/e/ = **tate**

BARUTWANA BA DIRA

- 1 Botša barutwana gore ba bule dipuku tša bona tša go ngwala gomme ba ngwale sehlogo: **g, s**
- 2 Laela barutwana ba thome go ngwala.
- 3 Efa barutwana metsotso e 3 go hwetša le go bopa mantšu a mantši go ya le ka mo ba ka kgonago ka gona.
- 4 Dumelela barutwana go swaya mošomo wa bona. Bontšha barutwana gore mantšu a, a bopiwa bjang (le amangwe): **gama, gola, gata, anega, goga, sega, sola, sefa, seba, soba, sopo, tate, taba, tema, tima, feta, fela, fala, jela, jele, dijo, eja, rema, rera, roma, nama, bana, dula, bula, mabu, duma, pula, pudi, pelo, bupi, lema, mema, mala, loma, moma, bolela, bala, lala, bela, bea, lela, baba**

TSELA ENGWE YA LENANEO LA DITUMATLHAKA

Modumo/Medumo: _____

Mantšu: _____

Go Bala Ka Go Abelana:

Metsotso e 15

Morago ga go bala**MAANO A TEKATLHALOGANYO: AKARETŠA, DIRA DIKGOKAGANO****KAKARETŠO YA BOMOLOMO GOBA YA GO NGWALWA YA KANEGELO**

- 1 Hlalosa gore lehono re *tla nagana ka karolwana ya bohlokwa ya sengwalwa*.
- 2 Re tla nagana gape ka kgokagano yeo re ka e dirago le sengwalwa.
- 3 *Ngwala freimi ya go akaretša mo letlapeng*.
- 4 Laela barutwana go šomiša freimi go araba dipotšišo:
Sengwalwa se se bolela ka... (mafoko a 2 go iša go a 3)
Ke ratile...
Nkile ka ikwa ke na le mona go swana le Zweli ge...
- 5 Hlalosa gore barutwana ba ka se kgone go bolela dilo kamoka ka sengwalwa – ba swanetše go go kgetha dikarolwana tša bohlokwa kudu.
- 6 Dira tšhupetšo ka mohlala wa gago o laetša barutwana. E re: ***Kanegelo ye e ka ga Zweli a tseba gore Bagwera ba gagwe ba ile mafelong a mabotse ka nako ya maikutšo. Zweli o be a le gae. Ke ratile*** gore Zweli o ikwele bokaone ge a hwetša gore le morutiši wa gagwe le yena o be a dutše gae le yena. ***Nkile ka ikwa ken a le mona bjalo ka Zweli ge*** kgaetšedi ya ka e hwetša diaparo tše di swa, nna ka hwetša tša kgale tša go hlagaletšwa.
- 7 Bontšha barutwana diswantšho go tšwa ka gare ga puku e kgolo ya dikanegelo.
- 8 Efa barutwana sebaka sa go nagana ka sengwalwa.
- 9 Laela barutwana go **sokologa le go bolela**, gomme ba **abelane** ka dikakaretšo tša bona le wa mphato. (***Ga ba swanela go gopola seo morutiši a se boletšego. Se e swanetše go ba dikakanyo tša barutwana!***)
- 10 Tanya šedi ya barutwana.
- 11 Kgopela barutwana 2 goba o 1 go abelana ka dikakaretšo le phaphoši.
- 12 Dira kakaretšo ya phaphoši, bjalo ka: ***Ye ke kanegelo ya Zweli a tseba gore bagwera ba gagwe ba ile mafelong a mabonwa ka nako ya maikutšo. La mathomo Zweli o ikwele a na le lehufa ka gobane o be a le gae. O be a sa ya mafelong a maswa go etsa bagwera ba gagwe. Ke ratile gore*** Zweli o ikwele bokaone, a bile a nyaka go abelana ka kanegelo ya gagwe ka go dula gae.

Go Bala Ka Sehlopha Sa Go Hlahlwa

Metsotso 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Tanya šedi ya barutwana ka moka ka **matlakalatšhomo a go bala 9**.
- 2 Hlalosa **mošongwana wa 1 wa Labohlano** go barutwana ka moka ka phaphošing
- 3 Bitša sehlopha sa pele gore ba šome mmogo le wena.
- 4 Ka morago ga metsotso e 15, romela sehlopha morago gore ba dule fase ditulong tša bona.
- 5 Dira **phetogo ya segalo ya mošongwana wa go bala**.
- 6 Hlalosa **mošongwana wa 2 wa Labohlano** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 7 Bitša sehlopha sa bobedi gore ba tle go šoma mmogo le wena.
- 8 Tlatša Treka go laetša gore ke sehlopha sefe seo o se theeditšego, le gore ba badile eng.
- 9 Ngwala fase diphetogo tšeo di swanetšego go dirwa mo dihlopheng tša go bala goba tša mešongwana.

Tshekatsheko ya polelo ya mafelelo a beke

Metsotso e 15

- 1 Tanya šedi ya barutwana mo legogong mafelelong a letšatši.
- 2 Dira sebaka sa ditshekatsheko tša polelo beke le beke. Ke kgetho ya gago go hlakanya ditshekatsheko tša go ithuta tša Sepedi le tša Sekgowa.
- 3 Gopola go fa barutwana sebaka sa go 'Sokologa le go bolela' ba ahlaahle dikarabo tša bona le wa mphato. Ke moka, kgetha barutwana ba mmalwa go abelana ka dikarabo tša bona le phaphoši ka bophara.
- 4 Šomiša dipotšišo tše di latelago tša hlohleletšo go hlahla karolwana ya polelo ya poledišano ya gago:
 - a Naa ke efe Tabakgolo ya polelo ya rena ya beke?
 - b Ke kanegelo efe yeo le e badilego mmogo?
 - c Ke mantšu afe a maswa o a ratilego bekeng ye?
 - d Ke eng se o ithutilego sona bekeng ye?
 - e Naa re ngwadile ka eng bekeng ye?
 - f Naa go ngwala go kaonafetše bjang bekeng ye?
 - g Naa go bala go kaonafetše bjang bekeng ye?
 - h Ke eng seo o ikgantšhago ka sona bekeng ye?
- 5 La mafelelo, botša barutwana go nagana ka dilo tše pedi tše ba tlogo go botša ba malapa a bona ka seo ba ithutilego ka sona le ka tsela yeo ba kaonafetšego ka gona bekeng ye mabapi le mošomo wa bona.

Ela hloko: Tšepidišo ya go lebelela morago le go itekola ke karolwana e bohlokwa kudu ya go ithuta. O kgopelwa gore o seke wa tshediša mošongwana wo wa beke mahlo le ga tee.

The background of the entire page is a light gray color with a repeating pattern of small, white, line-art icons. These icons represent various educational fields: science (flasks, beakers, globes, atoms), mathematics (calculators, rulers, compasses, plus signs), arts (pencils, paint palettes, brushes), and general education (books, graduation caps, lightbulbs, speech bubbles).

**Mphato 2
KOTARA 3
Beke**

10

TABAKGOLO:

**Mafelo a
mangwe**

Go Lokiša Phaphoši

- 1 Ge beke e thoma, kgonthišiša gore phaphoši ya gago e a bogega ebile e hlwekile.
- 2 Bea PHAPHATI YA GO BONTŠHA ya gago nakong, ka go tloša dilo tše o sa hlwela o di šomiša, gomme o di boloke gabotse.
- 3 Ge o fetša, beakanya mantšu a papetlakgadima le tababakgolo ya tšhupetšo tše o di nyakago.
- 4 Hwetša le go beakanya dilo tša tabakgolo ya lebota le tafola yeo e ka bago le maatlakgogedi mo barutwaneng, mohlala: diswantšho tša Dimaka tše Šupa (go ya ka kanegelo), matlakala a mabapi le Dimaka tše Šupa.
- 5 Dira dinyakišišo mo marangrang a theknolotši (inthanete) go itokišetša tabakgolo. Mohlala: Tsela yeo Dimaka tše Šupa di kgethilwego ka gona, mafelo ao e be go e le Dimaka tše Šupa kua morago.
- 6 Kgonthišiša gore dipuku tša barutwana tša go ngwala le dipukutšhomo tša DBE di swailwe, gomme di bolokilwe gabotse mo di dulago gona.
- 7 Kgonthišiša gore dipuku tše dikgolo ka moka, tša go bala le tša bokgobapuku di ka lenaneo.

Mešongwana Ye E Okeditšwego

Mešongwana ye e ka šomišwa bjalo ka mošomo wa go ikemela wa barutwana ba go fetša mošomo wa bona ka pela GOBA ge o le gare o dira kelo mo barutwaneng.

Mošongwana wa 1: DBE Pukutšhomo 2: Letlakala la 52 & 53, A re direng

Mošongwana wa 2: DBE Pukutšhomo 2: Letlakala la 54 & 55, A re ngwaleng

Mošongwana wa 3: DBE Pukutšhomo 2: Letlakala la 56 & 57, A re ngwaleng

Mošongwana wa 4: Thala seswantšho sa lefelo leo o senke o ye go lona eupša o rata go ya go lona

Mošupologo

Mešongwana ya bomolomo

Metsotso e 15

BOELETŠA TABAKGOLO: GO FIHLELLA TSEBO YEO BA NAGO LE YONA

- 1 Bontsha barutwana seswantsho sa Mashudu le tatagwe ba bala puku e kgolo: Diketelo tša Mashudu
- 2 Botša barutwana gore re tšwela pele ka tabakgolo ya rena: Mafelo a mangwe
- 3 Thala sediko le leina la tabakgolo mo magareng ga letlapa.
- 4 Botšiša barutwana: *Ke eng seo le se tsebago ka tabakgolo ye?*
- 5 Ngwala dikakanyo tša barutwana go dikologa mmaphahlogo. Dikakanyo tša go swana di hlophe go tee.
- 6 Ge barutwana ba palelwa go fetola, botšiša dipotšišo tše di latelago tša hlohleletšo:
 - a Naa ke mafelo a fe a go tuma ao o kwelego ka ona?
 - b Ke ka lebaka la eng batho ba etela mafelo a mangwe?
 - c Naa ke dife tše dingwe molemo wa go etela etela mafelo a mangwe?

TLOTLONTŠU YA TABAKGOLO

- 1 Ruta o šomiša PATS.(Šupa, Diragatša, Laodiša o Bolele)
- 2 Laetša mantšu le ditšhupetšo mo phaphathing ya tlotlontšu ya tabakgolo.
 - kgopolo
 - bogologolo
 - dimaka

Morumokwano goba koša	Ditiro
Dithaba tša Mmalebogo!	<i>Šupa kgole ka monwana</i>
Bonang Dithaba tša Mmalebogo!	
Ke dithaba tše ditala!	<i>Laetša thaba ka matsogo</i>
Ke dithaba tša bo phala!	
Ke dithaba tša bommutla ramasekane!	<i>Laetša ditsebe tša mmutla ka menwana</i>
Di namelwa fela ke bo maselekane!	
Dibjalo ke maphaaphaa!	<i>Laetša go ja ka letsogo</i>
Dienywa ke maphaaphaa!	
Ke dithaba tša kgoši Mmaleboho!	<i>Laetša thaba ka matsogo</i>

Mongwalo

Metsotso e 15

- 1 Botša barutwana gore ba bule dipuku tša bona tša go ngwala.
- 2 Biletša barutwana medumo le mantšu a a latelago gore ba a ngwale:
 - a fela
 - b tema
 - c dijo
 - d kuka
 - e nela
 - f rera
 - g bupi
 - h duma
 - i ledimo
 - j bolela
- 3 Sa go latela, botša barutwana gore ba ntšhe dikrayone gomme ba swaye mošomo wa bona.
- 4 Ka bothakga ngwala medumo le mantšu mo letlapeng.
- 5 Tšea dipuku mafelelong a letšatši, gomme o ngwale dintlha ka bao ba nyakago thušo.

TSELA ENGWE YA LENANEO LA MONGWALO

Modumo/Medumo: _____

Mantšu: _____

Lefoko: _____

Go Bala Ka Go Abelana:

Metsotso e 15

Pele re bala

MAANO A TEKATLHALOGANYO: GO PHOPHOLETŠA

- 1 Dudiša barutwana mo legogong gore ba kgone go bona puku e kgolo.
- 2 Bula puku e kgolo mo kanegelong: Diketelo tša Mashudu
- 3 Phetla puku o ba laetša diswantšho tša letlakala le lengwe le le lengwe, o ba botšiša gore ba nagana gore go direga eng.
- 4 Thuša barutwana go kopanya diswantšho, gore ba kgone go hwetša todi ya gore kanegelo e bolela ka eng.
- 5 Hlagiša tlotlontšu e mpsha mo dikarolwaneng tša maleba mo kanegelong.
- 6 Bala kanegelo ka moka ga yona gatee, o sa eme.

Go Ngwala:

Metsotso e 30

Go Beakanya Le Go Rulaganya

SEHLOGO: Itire o kare o etetše lefelo la kgole. Ngwalela motho o mongwe o mo ratago poskarata o mmotše ka lona. Šomiša kakanyo ya gago!

MOŠOMO: Ngwala lengwalo la go ba le mafoko a 6 go iša go a 8.

GO ITOKIŠETŠA:

- Ngwala lenaneo la go rulaganya le go lekola mo letlapeng pele thuto ya go ngwala e thoma.
- Ngwala kakanywa mo letlapeng pele thuto e thoma. Tsentsha phošo e tee goba tše pedi.

LENANEO LA GO RULAGANYA LE GO LEKOLA:

- 1 Naa ke ngwadile o kare ke bolela le motho o mongwe?
- 2 Naa ke šomišitše kakanyo ya ka go nagana ka mafelo a go kgahliša?
- 3 Naa ke loketše dintlha tsa go kgahliša ka lefelo leo?
- 4 Naa ke loketše madume le go ruma (Dumela...) (Ka lerato...)?
- 5 Naa mantsu kamoka a peletilwe ka tsela ye e nepagetšego?
- 6 Naa lefoko le lengwe le le lengwe le thoma ka tlhaka e kgolo?
- 7 Naa lefoko le lengwe le le lengwe le felela ka leswaodikga le le nepagetšego?

DIRA TŠHUPETŠO YA GO RULAGANYA (KE A DIRA)

- 1 Balela barutwana lenaneo la go lekola le go rulaganya, o le balele godimo.
- 2 Sa go latela, balela barutwana kakanywa ya gago. O e balele godimo.
- 3 Lebelediša lenaneo la go rulaganya le go lekola, o lemoga ge eba kakanywa ya gago e nepagetše, goba ge eba o swanetše go e phošolla goba go e kaonafatša.
- 4 Dira tšhupetšo ya go tshepetšo ya phošolla ya barutwana.

BARUTWANA BA FELELETŠA TSHEPETŠO YA GO RULAGANYA (O A DIRA)

- 1 Efa barutwana dipuku tša go ngwala.
- 2 Botša barutwana go hwetša dikakanywa tša bona tša mošomo wa go ngwala.
- 3 Sa go latela, botša barutwana go lebelediša lenaneo la go rulaganya le go lekola gomme ba phošolle go ba ba dire di kaonafatšo ge e le gore go a hlokagala.
- 4 Ge barutwana ba le gare ba šoma, sepela ka phaphošing o sware dikhonferese tše dinnyane – kgonthišiša gore o šoma le sehlopha sa go fapana nakong engwe le engwe ge gona le mošomo wa go ngwala.
- 5 Lekola diphošo tša go tšwelela kgafetšakgafetša tša dingwalwa tša barutwana.
- 6 Tanya šedi ya barutwana gomme o ngwale diphošo kamoka tša barutwana mo letlapeng.
- 7 Bontšha barutwana gore diphošo tšeo diphošollwa bjang.

2 Diphatlane 2020

Poskarata ya ka: sengwalwa kakanywa

^R
Rachel yo a rategago, S C
^{x x x x x x}
Ke Ngwalah ke le mo Sun City.
Ke bone aithwethi tše ntshi hmo ebile ba
nale lebopko!
Na^a o a tseba gore ke nammetše
aithwethi ka moka le tša go fšegiša.
^{x x x x x x}
Ke ile ka bapšala santeng ka ba ka rutha.
Ke ikwa ke kgahlegile ebile ke thabile go
ba fano.
ke auma okar^Dre ka be o le mo lena. Re
be re tla^P isind^M mogo
^{x x x x x}
Ka lerato,
Isabella
I

Sehlopha Sa Go Bala Ka Go Hlahlwa

Metsotso e 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Tanya šedi ya barutwana ka moka ka **matlakalatšhomo a go bala 10**.
- 2 Hlalosa **mošongwana wa 1** wa **Mošupologo** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 3 Bitša sehlopha sa pele gore ba šome mmogo le wena.
- 4 Ka morago ga metsotso e 15, romela sehlopha morago gore ba dule fase ditulong tša bona.
- 5 Dira phetogo ya segalo ya mošongwana wa go bala.
- 6 Hlalosa **mošongwana wa 2** wa **Mošupologo** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 7 Bitša sehlopha sa bobedi gore ba tle go šoma mmogo le wena.
- 8 Tlatša Treka go laetša gore ke sehlopha sefe seo o se theeditšego, le gore ba badile eng.
- 9 Ngwala fase diphetogo tšeo di swanetšego go dirwa mo dihlopheng tša go bala goba tša mešongwana.

Labobedi

Temogo ya medumo le ditumatlhaka:

Metsotso e 15

Go ikgotša medumo le mantšu

GO IKGOTŠA MEDUMO

- 1 Bitša modumo o emiše papetlakgadima, dira se ka medumo ka moka yeo e akareditšego mo kotareng ye: /a/ /b/ /l/ /e/ /m/ /o/ /l/ /d/ /u/ /p/ /r/ /n/ /k/ /j/ /t/ /f/ /g/ /s/
- 2 Emiša dipapetlakgadima ka go di fapantšha gomme o botšiše barutwana ba go fapana go bala medumo.
- 3 Kgomaretša dipapetlakgadima tša medumo letlapeng.
- 4 Kgopela barutwana ba mmalwa go tla go bopa mantšu letlapeng.
- 5 Ke moka, kgopela barutwana go bopa le go ngwala mantšu a mantši ka moo ba ka kgonago ka dipukung tša bona.

TSELA ENGWE YA LENANEO LA DITUMATLHAKA

Modumo/Medumo: _____

Mantšu: _____

Mongwalo:

Metsotso e 15

Go ikgotša maletere, mantšu/mafoko

- 1 Laetša barutwana go ngwala mafoko a makopana letlapeng.
- 2 Ba laetša gore lefoko le thoma ka tlhaka ye kgolo le felela ka khutlo.
- 3 Barutwana ba swanetše go kopolla mafoko ka dipukung tša bona.

 Leeba le beela lee.

 Ke kgoka kgaka ya ka.

TSELA ENGWE YA LENANELO LA MONGWALO

Modumo/Medumo: _____

Mantšu: _____

Lefoko: _____

Go Bala Ka Go Abelana:

Metsotso e 15

Go Bala Lekgetlo La Pele

MAANO A TEKATLHALOGANYO: FETLEKA SENGWALWA

Sengwalwa	Go bala lekgetlo la pele (Go nagana kudu)
<p><u>Diketelo tša Mashudu</u></p> <p>Tatago Mashudu o boile gae go tšwa bokgobapukung a swere puku ya sehlogo 'The New Seven Wonders of the World.'</p> <p>'Ga re na tšhelete ya dithekethe tša sefofane, eupša dipuku di kgona go re iša kae goba kae!' tatagwe o be a rata go realo.</p>	<p>Naa tatago Mashudu o boile gae le puku efe? Agaa, o boile gae le puku a bitšwago 'The Seven Wonders of the World.'</p>
<p>Morago ga matena Mashudu le tatagwe ba ile ba dula mmogo sofeng. 'A re bone gore re na le eng mo!' tatago Mashudu a realo, ge a bula puku yeo.</p> <p>'A re tšee sephetho sa gore ke dife dimaka tše šupa tseo re ka ratago kudu go di etela!' Mashudu a realo a thakgetše.</p>	
<p>Sehlogo sa letlakala la mathomo se be se balega ka mokgwa wo, 'The Great Wall of China.' Tatago Mashudu o ile a bala tlhaloso: <i>Lebotlo le Legolo la China le agilwe ka godimo ga mengwaga e 2000 ya go feta go šireletša Machina go manaba. Lebotlo le legolo ke kago e teleletelele ye e kilego ya agwa ke batho.</i></p> <p>Mashudu o ile a lekola seswantšho sa lebotlo le lebotse. 'Thaka banna! Ke nagana gore se ke Semaka se nka ratago kudu go se etela!' Mashudu a realo.</p>	<p>Naa Semaka sa mathomo sa lefase ke sefe? Agaa! Ke ithuta mo gore ke Lebotlo le Legolo la China.</p>

Sengwalwa	Go bala lekgetlo la pele (Go nagana kudu)
<p>Tatago Mashudu o ile a bala sehlogo mo letlakaleng la bobedi, '<i>Christ the Redeemer Statue, Brazil</i>.' Ke moka, a bala sehlogo ka fase ga seswantšho sa sehlwaseeme se segolo: <i>Sehlwaseeme sa Christ the Redeemer se dutše godimo ga thaba ya Corcovado kua Rio de Janeiro, Brazil. Se okame ka godimo ga motsemogolo. Se botelele bja dikilometera tše 30.</i></p> <p>'Mmallo! Ke nagana gore se ke Semaka se nka ratago kudu go se etela!' Mashudu a realo.</p>	<p>Naa Semaka sa bobedi sa lefase se kae? Aгаа! Ke ithuta mo gore se kua Brazil.</p>
<p>Tatago Mashudu a phetla letlakala go utolla Semaka sa Lefase sa boraro.</p> <p>'Thaka banna!' Mashudu a goeletša, Ke nagana gore se ke Semaka se nka ratago go se etela!</p> <p>'Se ke Machu Picchu,' gwa realo tatagwe, 'se kua Peru!' Ke moka tatagwe a bala tlhaloso: <i>Machu Picchu ke motsemogolo wa bogologolo godimo ga dithaba tša Andean kua Peru, Amerika Borwa. Motsemogolo wo o agilwe mengwage e ka bago 600 ya go feta, ke batho ba Inca.</i></p>	<p>Naa Semaka sa boraro sa lefase ke sefe? Aгаа! Ke ithuta mo gore ke motsemogolo wa bogologolo wo o bitšwago Machu Picchu.</p>
<p>Mashudu o ile a bala sehlogo sa Semaka sa bone, '<i>Chichen Itza, Mexico</i>.'</p> <p>'Le sona ke sa bogologolo?' Mashudu a botšiša.</p> <p>'Goreng o sa bale go humana,' tatagwe a realo.</p> <p>Mashudu a bala: <i>Chichen Itza e be e le motsemogolo wa bogologolo wa Mayan. O mongwe wa meago e tumilego kudu ke phiramiti ye e bitšwago El Caracol. Nakong tša bogologolo, e be e šomišwa bo bogela legodimo bošego.</i></p> <p>'Mmallo! Mohlomongwe se ke Semaka se nka ratago kudu go se etela!' Mashudu a realo.</p>	<p>Naa Semaka sa bone sa lefase se ko kae? Ke ithuta gore se kua Mexico.</p>
<p>'Bona, se ke Kholosiamo kua Roma, Itali!' gwa realo tatago Mashudu. 'Se agilwe ka godimo ga mengwaga e 2000 ya go feta. Go be go ka dula batho ba ka godimo ga 50 000 ge go na le ditiragalo tša setšhaba.'</p> <p>'Mo e re boratšhoša ba be ba fela ba lwa gona fao!' Mashudu a goelesa. 'Mohlomongwe se ke Semaka se nka ratago kudu go se etela!'</p>	<p>Naa Kholosiamo e agilwe neng? Ke ithuta gore e agilwe godimo ga mengwaga e 2000 ya go feta. Ke ithuta gore mo kanegelong ye Dimaka tše ntši tša lefase ke tša bogologolo.</p>
<p>'Ke ta e tseba yeo!' Mashudu a realo ge tatagwe a phetla letlakala. 'Ke Taj Mahal kua India.'</p> <p>Mashudu a gopola a bala ka ga yona ka pukung ye e bego e le ka ga India. 'Ke gopola gore moemphera o e agile bjale ka lebitla la mosadi wa gagwe,' a realo.</p>	<p>Naa Taj Mahal e agilwe ke mang? Ke ithuta mo gore moemphera wa India o e agela lebitla la mosadi wa gagwe.</p>

Sengwalwa	Go bala lekgetlo la pele (Go nagana kudu)
<p>'Ke ntše ke nyaka go ya kua Taj Mahal! Seo ke Semaka se nka ratago kudu go se etela! Mashudu a realo.</p>	
<p>Mafelelong, ba fihla Semaka sa bošupa. Tatago Mashudu a bala sehlogo, 'Petra, Jordan,' le tlhaloso: <i>Petra ke motsemogolo wo mobotse kudu wo o betlilwego ke setšhaba sa bogologolo sa Arabia ka leswika le lekhwibidu. Motsemogolo wo o agilwe leganateng. Eupša, e na le tsela e raranego ya go kgoboketša meetse a pula le meetsefula gore batho b a ba dulago moo ba phele ba na le meetse.'</i></p> <p>'Thaka banna! Mohlomongwe se ke Semaka se nka ratago kudu go se etela!' Mashudu a realo.</p>	<p>Naa Semaka sa bošupa sa lefase ke sefe? Agaa! Ke ithuta mo gore ke motsemogolo wa bogologolo wo o bitšwagp Petra. Go na le metsemogolo ya bogologolo e mmalwa mo lenaneong la Dimaka tše Šupago!</p>
<p>Tatago Mashudu o ile a tswalela puku gomme a mo fa pampišana le phensele.</p> <p>'Ngwala Semaka se o ka nyakago kudu go se etela,' a realo. Bobadi ba ile ba tšea nakonyana go ngwala. Ke moka ba di phutha gomme ba tšhentšhišana.</p> <p>'Naa komana madula a bapile? 1-2-3...bula!'</p>	<p>Mm, ke akanya gore naa nna ke be ke tla ngwala Semaka sefe?</p>
Dipotšišo tša go latela	Dikarabo tše di kgonegago
<p>Naa sehlogo sa puku ye tatago Mashudu a tlilego gae le yona ke efe?</p>	<p>Puku ye e be e bitšwa, 'The New Seven Wonders of the World'.</p>
<p>Naa ke Semaka sefe se Mashudu a šetšego a kile a se bona?</p>	<p>O be a šetše a kile a bona Taj Mahal ka pukung ye e ngwadilwego ka ga India.</p>
Dipotšišo tša ke ka lebaka la eng	Dikarabo tše di kgonegago
<p>Naa ke Semaka sefe se wena o bego o tla se ngwala mo pampišaneng?</p> <p>Ka lebaka la eng?</p>	<p><i>Ke be ke tla ngwala...ka lebaka la gore...</i></p>

Go Bala Ka Sehlopha Sa Go Hlahlwa

Metsotso e 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Tanya šedi ya barutwana ka moka ka **matlakalatšhomo a go bala 10**.
- 2 Hlalosa **mošongwana wa 1** wa **Labobedi** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 3 Bitša sehlopha sa pele gore ba šome mmogo le wena.
- 4 Ka morago ga metsotso e 15, romela sehlopha morago gore ba dule fase ditulong tša bona.
- 5 Dira phetogo ya segalo ya mošongwana wa go bala.
- 6 Hlalosa **mošongwana wa 2** wa **Labobedi** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 7 Bitša sehlopha sa bobedi gore ba tle go šoma mmogo le wena.
- 8 Tlatša Treka go laetša gore ke sehlopha sefe seo o se theeditšego, le gore ba badile eng.
- 9 Ngwala fase diphetogo tšeo di swanetšego go dirwa mo dihlopheng tša go bala goba tša mešongwana.

Laboraro

Mešongwana Ya Bomolomo

Metsotso e 15

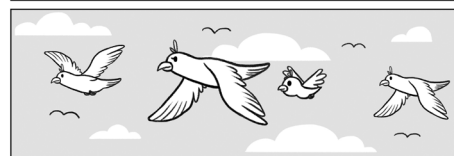
TLOTLONTŠU YA TABAKGOLO

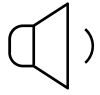
- 1 Ruta o šomiša PATS.(Šupa, Diragatša, Laodiša o Bolele)
- 2 Laetša mantšu le ditšhupetšo mo Phaphathing ya tlotlontšu ya tabakgolo.
 - hlaloso
 - tsweletša
 - botse kudu

Morumokwano goba koša	Ditiro
Dithaba tša Mmalebogo! Bonang Dithaba tša Mmalebogo!	Šupa kgole ka monwana
Ke dithaba tše ditala! Ke dithaba tša bo phala!	Laetša thaba ka matsogo
Ke dithaba tša bommutla ramasekane! Di namelwa fela ke bo maselekane!	Laetša ditsebe tša mmutla ka menwana
Dibjalo ke maphaaphaa! Dienywa ke maphaaphaa!	Laetša go ja ka letsogo
Ke dithaba tša kgoši Mmaleboho!	Laetša thaba ka matsogo

BOKGONI BA GO ANEGA

- 1 Arola barutwana ka dihlophana.
- 2 Efa sehlopha se sengwe le se sengwe letlakala la diswantšho tša bokgoni ba go anega.
- 3 Gopotša barutwana gore beke ya go feta, ba ihlametše dikanegelo ka diswantšho.
- 4 Beke ye, barutwana ba swanetše go šoma mmogo e le sehlopha go tšea sephetho ka mabapi le kanegelo ya sehlopha.
- 5 Gopotša barutwana gore kanegelo tša bona e swanetše goba tšeo ba ihlametšego tšona, eupša gape di swanetše go sepelelana le diswantšho!
- 6 Tanya šedi ya barutwana.
- 7 Kgotela sehlopha se 1 go iša go tše 2 go abelana ka kanegelo ya sehlopha sa bona.
- 8 Leboga barutwana go abelana ka dikanegelo tša bona.

Temogo ya medumo le ditumatlhaka:

Metsotso e 15

Go ikgopotša mantšu**GO IKGOPOTŠA MANTŠU**

- 1 Lokiša dipapetlakhadima tša mantšu a ditumatlhaka..
- 2 Emiša lentšu le lengwe le le lengwe gomme o kgopele barutwana ba go fapana gore ba le bale.
- 3 Ge morutwana a palelwa ke go bitša lentšu, mo thuše go bitša medumo ka moka ya lentšu leo.

TSELA ENGWE YA LENANEO LA DITUMATLHAKA

Modumo/Medumo: _____

Mantšu: _____

Mongwalo:

Metsotso e 15

Go ikgopotša maletere, mantšu/mafoko

- 1 Laetša barutwana go ngwala mafoko a makopana letlapeng.
- 2 Ba laetša gore lefoko le thoma ka tlhaka ye kgolo le felela ka khutlo.
- 3 Barutwana ba swanetše go kopolla mafoko ka dipukung tša bona.

 Ke tlola ka setlolo sa mma.

 Hlapi e hlapa ka mehla.

TSELA ENGWE YA LENANEO LA MONGWALO

Modumo/Medumo: _____

Mantšu: _____

Lefoko: _____

Go Ngwala:

Metsotso e 30

Go phatlalatša le go tšweletša

SEHLOGO: Itire o kare o etetše lefelo la kgole. Ngwalela motho o mongwe o mo ratago poskarata o mmotše ka lona. Šomiša kakanyo ya gago!

MOŠOMO: Ngwala lengwalo la go ba le mafoko a 6 go isa go a 8.

FREIMI YA GO NGWALA:

Dumela...

Ke ngwala ke le ...

Ke bone...

Naa o be o tseba...

Ke ile ka...

Ke ikwa...

Ke duma...

Ka lerato

...

GO ITOKIŠETŠA:

Pele ga lenaneothuto la go ngwala, dira mohlala wa poskarata.

Dira se ka go ripa Letlakala la A4 ka dikarolo tše pedi tša go lekana.

Thala seswantšho ka thoko engwe gomme o ngwalolle molaetša wa gago wo o rulagantšwego ka thoko engwe.

Thala mapokisana a mabedi mo letlapeng ka tsela ye:

(Seswantšho)

Dumela...

Molaetša

Ka lerato

...

Leina la wa go
amogela

Aterese

Aterese

TŠHUPETŠO YA TSHEPETŠO YA PHATLALATŠO (KE A DIRA)

- 1 Gopotša barutwana gore ka Mošupologo o šomišitše lenaneo la go rulaganya le go lekola go rulaganya kakanywa ya gago.
- 2 Sa go latela, botša barutwana gore lehono re tla phatlalatša le go tšweletša sengwalwa sa rena sa mafelelo.
- 3 Bontšha barutwana mohlala wa poskarata. Hlalosa gore lehlakore le lengwe la poskarata le na le seswantšho. Lehlakore le lengwe le na le molaetša le aterese ya motho o a tlogo go amogela poskarata.

BARUTWANA BA FELELETŠA TSHEPETŠO YA PHATLALATŠO (O A DIRA)

- 1 Efa morutwana o mongwe le o mongwe seripagare sa letlakala A4.
- 2 Laela barutwana go ngwala molaetsa wa bona ka thoko e tee ya poskarata. Hlalosa gore ba swanetše go ihlamela aterese.
- 3 Hlalosa gore barutwana ba ka šomiša nako ye e šetšego go thala tshwantšhetšo o ya lefelo ka thoko e ngwe.
- 4 Botša barutwana go ngwalolla ka bothakga mosomo wa bona,ka ntle ga diphošo.
- 5 Ge barutwana ba dutše ba ngwala, sepela ka phaphošing gomme o thuše barutwana bao ba šitwago.

BARUTWANA BA TŠWELETŠA SEO BA SE NGWADILEGO

- 1 Ge go šetše metsotso e mehlano gore thuto e fele, botša barutwana go bea dipene le diphesele tša bona.
- 2 Botša barutwana go Sokologa ba Bolele gomme ba balele wa mphato seo ba se ngwadilego.
- 3 Ge barutwana ba feditše go dira se, bitša morutwana o tee goba ba ba bedi go balela phaphoši seo ba se ngwadilego.
- 4 Lekeletša diposkata go ralala le phaphoši goba o ka di bea godimo ga tafola ya tabakgolo gore barutwana ba bale.

Rachel yo a rategago,

Ke Ngwala ke le mo Sun City.
Ke bone aithwethi tše ntšhi mo
ebile ba nale lebopo!
Nad o a tseba gore ke nametše
aithwethi ka moka le tša go
fšegiša.

Ke ile ka bapala santeng ka ba
ka rutha.
Ke ikwa ke kgahlegile ebile ke
thabile go ba fano.
Ke auma okare o ka be o le mo
lenna. RE be re tla ipsina
mmogo.

Ka lerato,
Isabella

Rachel Gosani
22 Haven Street
Johannesburg
Gauteng
2045

Go Bala Ka Sehlopha Sa Go Hlahlwa

Metsotso e 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Tanya šedi ya barutwana ka moka ka **matlakalatšhomo a go bala 10**.
- 2 Hlalosa **mošongwana wa 1** wa **Laboraro** go barutwana ka moka ka phaphošing
- 3 Bitša sehlopha sa pele gore ba šome mmogo le wena..
- 4 Ka morago ga metsotso e 15, romela sehlopha morago gore ba dule fase ditulong tša bona.
- 5 Dira **phetogo ya segalo ya mošongwana wa go bala**.
- 6 Hlalosa **mošongwana wa 2** wa **Laboraro** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 7 Bitša sehlopha sa bobedi gore ba tle go šoma mmogo le wena.
- 8 Tlatša Treka go laetša gore ke sehlopha sefe seo o se theeditšego, le gore ba badile eng.
- 9 Ngwala fase diphetogo tšeo di swanetšego go dirwa mo dihlopheng tša go bala goba tša mešongwana.

Labone

Temogo ya medumo le ditumatlhaka:

Metsotso e 15

Go kgaogantšha le go kopanya

KE A DIRA...

- 1 Šomiša mantšu a mabedi ao a nyakilego go duma go swana, mohlala: **dula; bula**
- 2 Bitša lentšu: **dula**
- 3 Kgaogantšha lentšu ka medumo tee: /**d**/-/**u**/-/**l**/-/**a**/
- 4 Bitša modumo wa mathomo wa lentšu: /**d**/
- 5 Bitša modumo wa bobedi wa lentšu: /**u**/
- 6 Bitša modumo wa boraro wa lentšu: /**l**/
- 7 Bitša modumo wa mafelelo wa lentšu: /**a**/
- 8 Ngwala lentšu mo letlapeng: **dula**
- 9 Laetša go šupa le go kopantšha medumo go bopa lentšu: /**du**/-/**la**/ = **dula**
- 10 Boeletša se ka lentšu leo le latelago: **bula**

RE A DIRA...

- 1 Šomiša mantšu a mabedi ao a nyakilego go duma go swana, mohlala: **nama; naba**
- 2 Bitša lentšu: **nama**
- 3 Botšiša barutwana: Ke ofe modumo wa mathomo wa lentšu? /**n**/
- 4 Botšiša barutwana: Ke ofe modumo wa bobedi wa lentšu? /**a**/
- 5 Botšiša barutwana: Ke modumo ofe wa boraro wa lentšu? /**m**/
- 6 Botšiša barutwana: Ke modumo ofe wa mafelelo wa lentšu? /**a**/
- 7 Kgopela barutwana go kgaogantšha lentšu ka medumo tee: /**n**/-/**a**/-/**m**/-/**a**/
- 8 Ngwala lentšu: **nama**
- 9 Laela barutwana go kopanya medumo tša lentšu mmogo le wena: /**na**/-/**ma**/ = **nama**
- 10 Boeletša se ka lentšu leo le latelago: **naba**

TSELA ENGWE YA LENANEO LA DITUMATLHAKA

Modumo/Medumo: _____

Mantšu: _____

Go Bala Ka Go Abelana: Go Bala Lekgetlo La Bobedi

Metsotso e 15

MAANO A GO BALA: FETLEKA SENGWALWA

Sengwalwa	Go bala lekgetlo la bobedi (Go nagana kudu)
<p><u>Diketelo tša Mashudu</u></p> <p>Tatago Mashudu o boile gae go tšwa bokgobapukung a swere puku ya sehlogo 'The New Seven Wonders of the World.'</p> <p>'Ga re na tšhelete ya dithekethe tša sefofane, eupša dipuku di kgona go re iša kae goba kae!' tatagwe o be a rata go realo.</p>	<p>Ke ka lebaka la eng tatago Mashudu a tlile le puku ka ga Dimaka tše Šupago? Agaa! Gore ba kgone go ithuta ka mafelo a ma swa go dikologa lefase.</p>
<p>Morago ga matena Mashudu le tatagwe ba ile ba dula mmogo sofeng. 'A re bone gore re na le eng mo!' tatago Mashudu a realo, ge a bula puku yeo.</p> <p>'A re tšee sephetho sa gore ke dife dimaka tše šupa tseo re ka ratago kudu go di etela!' Mashudu a realo a thakgetše.</p>	<p>Naa Mashudu o ikwa bjang ka go bala puku ye? Agaa, ke ithuta ke lentšu le 'thakgetše' gore o ikwa a thakgetše!</p>
<p>Sehlogo sa letlakala la mathomo se be se balega ka mokgwa wo, 'The Great Wall of China.' Tatago Mashudu o ile a bala tihaloso: <i>Lebotu le Legolo la China le agilwe ka godimo ga mengwaga e 2000 ya go feta go šireletša Machina go manaba. Lebotu le legolo ke kago e telelelele ye e kilego ya agwa ke batho.</i></p> <p>Mashudu o ile a lekola seswantšho sa lebotu le lebotse. 'Thaka banna! Ke nagana gore se ke Semaka se nka ratago kudu go se etela!' Mashudu a realo.</p>	<p>Ke ka lebaka la eng Lebotu le Legolo la China le agilwe? Agaa! Ke ithuta gore le agilwe go šireletša batho ba bogologolo ba China go manaba.</p>
<p>Tatago Mashudu o ile a bala sehlogo mo letlakaleng la bobedi, 'Christ the Redeemer Statue, Brazil.' Ke moka, a bala sehlogo ka fase ga seswantšho sa sehlwaseeme se segolo: <i>Sehlwaseeme sa Christ the Redeemer se dutše godimo ga thaba ya Corcovado kua Rio de Janeiro, Brazil. Se okame ka godimo ga motsemogolo. Se botelele bja dikilometera tše 30.</i></p> <p>'Mmallo! Ke nagana gore se ke Semaka se nka ratago kudu go se etela!' Mashudu a realo.</p>	
<p>Tatago Mashudu a phetla letlakala go utolla Semaka sa Lefase sa boraro.</p> <p>'Thaka banna! Mashudu a goeletša, Ke nagana gore se ke Semaka se nka ratago go se etela!'</p>	<p>Naa nepo ya Machu Picchu e be e le efe? Agaa! Ke ithuta gore e be e le motsemogolo. Se se swanetše se bontšha gore o be o agilwe gore batho ba dule moo.</p>

Sengwalwa	Go bala lekgetlo la bobedi (Go nagana kudu)
<p>'Se ke Machu Picchu,' gwa realo tatagwe, 'se kua Peru! Ke moka tatagwe a bala tlhaloso: <i>Machu Picchu ke motsemogolo wa bogologolo godimo ga dithaba tša Andean kua Peru, Amerika Borwa. Motsemogolo wo o agilwe mengwage e ka bago 600 ya go feta, ke batho ba Inca.</i></p>	
<p>Mashudu o ile a bala sehlogo sa Semaka sa bone, 'Chichen Itza, Mexico'. 'Le sona ke sa bogologolo?' Mashudu a botšiša. 'Goreng o sa bale go humana,' tatagwe a realo. Mashudu a bala: <i>Chichen Itza e be e le motsemogolo wa bogologolo wa Mayan. O mongwe wa meago e tumilego kudu ke phiramiti ye e bitšwago El Caracol. Nakong tša bogologolo, e be e šomišwa bo bogela legodimo bošego.</i> 'Mmalo! Mohlomongwe se ke Semaka se nka ratago kudu go se etela!' Mashudu a realo.</p>	<p>Naa seripa sa go tuma kudu sa Chichen Itza ke sefe? Ke ithuta gore ke phiramiti ye e bitšwago El Caracol.</p>
<p>'Bona, se ke Kholosiamo kua Roma, Itali!' gwa realo tatago Mashudu. 'Se agilwe ka godimo ga mengwaga e 2000 ya go feta. Go be go ka dula batho ba ka godimo ga 50 000 ge go na le ditiragalo tša setšhaba.' 'Mo e re boratšhoša ba be ba fela ba lwa gona fao!' Mashudu a goelega. 'Mohlomongwe se ke Semaka se nka ratago kudu go se etela!'</p>	<p>Naa Mashudu o nagana gore ke eng sa go kgahliša ka ga Kholosiamo? Ke nagana gore go a kgahliša go tseba gore boratšhoša ba kile ba lwela fao!</p>
<p>'Ke ta e tseba yeo!' Mashudu a realo ge tatagwe a phetla letlakala. 'Ke Taj Mahal kua India.' Mashudu a gopola a bala ka ga yona ka pukung ye e bego e le ka ga India. 'Ke gopola gore moemphera o e agile bjale ka lebitla la mosadi wa gagwe,' a realo. 'Ke ntše ke nyaka go ya kua Taj Mahal! Seo ke Semaka se nka ratago kudu go se etela!' Mashudu a realo.</p>	<p>Naa re tseba bjang gore Mashudu o be a ka rata go etela? Agaa! E swanetše go ba e le ka gore o re o nyaka go etela Dimaka ka moka tše a di bonago!</p>
<p>Mafelelong, ba fihla Semaka sa bošupa. Tatago Mashudu a bala sehlogo, 'Petra, Jordan,' le tlhaloso: <i>Petra ke motsemogolo wo mobotse kudu wo o betlilwego ke setšhaba sa bogologolo sa Arabia ka leswika le lekhwibidu. Motsemogolo wo o agilwe leganateng. Eupša, e na le tsela e raranego ya go kgoboketša meetse a pula le meetsefula gore batho b a ba dulago moo ba phele ba na le meetse.</i> 'Thaka banna! Mohlomongwe se ke Semaka se nka ratago kudu go se etela!' Mashudu a realo.</p>	<p>Naa Mashudu o rata kudu go ya kae? Ga re tsebe, ka gore o nyaka go ya Dimakeng ka moka tše lego ka pukung.</p>

Sengwalwa	Go bala lekgetlo la bobedi (Go nagana kudu)
Tatago Mashudu o ile a tswalela puku gomme a mo fa pampišana le phensele. 'Ngwala Semaka se o ka nyakago kudu go se etela,' a realo. Bobadi ba ile ba tšea nakonyana go ngwala. Ke moka ba di phutha gomme ba tšhentšhišana. 'Naa komana madula a bapile? 1-2-3...bula!'	
Dipotšišo tša go latela	Dikarabo tše kgonegago
Ke ka lebaka la eng Leboto le Legolo la China le be le agilwe?	Le be le agilwe go šireletša batho ba China manabeng.
Ke ka lebaka la eng Taj Mahal e be e agilwe?	E be e agetšwe go ba lebitla la mosadi wa moemphera.
Dipotšišo tša ke ka lebaka la eng	Dikarabo tše kgonegago
Ke a lebaka la eng tatago Mashudu a tšile gae le puku ye e bitšwago 'The Seven Wonders of the World'?	<ul style="list-style-type: none"> • Gore ba kgone go ithuta ka ga mafelo a ma swa. • Gore ba kgone go ithuta go feta ka ga mafelo a go kgahliša go dikologa lefase. • Gore ba kgone go ihuta ka ga mafelo a kgole, le ge ba se na tšhelete ya go etela. • Gore ba kgone go etela mafelo ao a ma swa ka diswantšho.

Sehlopha Sa Go Bala Ka Go Hlahlwa

Metsotso e 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Tanya šedi ya barutwana ka moka ka **matlakalatšhomo a go bala 10**.
- 2 Hlalosa **mošongwana wa 1 wa Labone** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 3 Bitša sehlopha sa pele gore ba šome mmogo le wena.
- 4 Ka morago ga metsotso e 15, romela sehlopha morago gore ba dule fase ditulong tša bona.
- 5 Dira phetogo ya segalo ya mošongwana wa go bala.
- 6 Hlalosa **mošongwana wa 2 wa Labone** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 7 Bitša sehlopha sa bobedi gore ba tle go šoma mmogo le wena.
- 8 Tlatša Treka go laetša gore ke sehlopha sefe seo o se theeditšego, le gore ba badile eng.
- 9 Ngwala fase diphetogo tšeo di swanetšego go dirwa mo dihlopheng tša go bala goba tša mešongwana.

Labohlano

Mešongwana ya bomolomo

Metsotso e 15

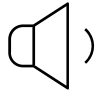
TLOTLONTŠU YA TABAKGOLO

- 1 Ruta o šomiša PATS.(Šupa, Diragatša, Laodiša o Bolele)
- 2 Laetša mantšu le ditšhupetšo mo phaphathing ya tlotlontšu ya tabakgolo.
 - moemphera
 - lenaba
 - boratšhoša

Morumokwano goba koša	Ditiro
Dithaba tša Mmalebogo! Bonang Dithaba tša Mmalebogo!	<i>Šupa kgole ka monwana</i>
Ke dithaba tše ditala! Ke dithaba tša bo phala!	<i>Laetša thaba ka matsogo</i>
Ke dithaba tša bommutla ramasekane! Di namelwa fela ke bo maselekane!	<i>Laetša ditsebe tša mmutla ka menwana</i>
Dibjalo ke maphaaphaa! Dienywa ke maphaaphaa!	<i>Laetša go ja ka letsogo</i>
Ke dithaba tša kgoši Mmaleboho!	<i>Laetša thaba ka matsogo</i>

POLEDIŠANO YA SENGWALWA SA GO BALA KA GO ABELANA

- 1 Ngwala freimi ya poledišano mo letlapeng:
Mo kanegelong...
Ke nagana gore Mashudu o tla kgetha...ka lebaka la gore
Ke nagana gore kanegelo ye ngwadilwe go nthuta gore...
- 2 Bala freimi ya poledišano le barutwana.
- 3 Bea barutwana ka **dihlophana**.
- 4 Botša barutwana gore o mongwe le o mongwe o swanetše go hwetša sebaka go araba potšišo e nngwe le e nngwe ya poledišano.
- 5 Tanya šedi ya barutwana.
- 6 Botšiša barutwana ba go fapana goba sehlopha se se itšeng go abelana ka dikarabo tša bona.
- 7 Ge dikarabo di fošagetše, ba phošolle.
- 8 Leboga barutwana ka maitapišo a bona.

Temogo ya medumo le ditumathaka:

Metsotso e 15

Go hwetša mantšu

Ngwala tafolana ye mo letlapeng e be le medumo yeo e akareditšwego mo kotareng ye.

a	b	l
e	m	o
i	d	u
p	r	n
k	j	t
f	g	s

LAETŠA

- 1 Lebeledišiša medumo kamoka le ditswakanywa mo letlapeng.
- 2 Efa barutwana metsotso e 3 go dira mafoko go bopa mantšu ka medumo le ditswakanywa moo ba ka kgonago ka gona.

BARUTWANA BA DIRA

- 1 Botša barutwana gore ba bule dipuku tša bona tša go ngwala.
- 2 Laela barutwana gore ba thome go ngwala.
- 3 Efa barutwana metsotso e 3 go hwetša le go bopa mantšu a mantši go ya le ka mo ba ka kgonago ka gona.
- 4 Dumelela barutwana go swaya mošomo wa bona.
- 5 Kgopela barutwana gore ba go botše mantšu ao ba a bopilego gomme o a ngwale letlapeng.

TSELA ENGWE YA LENANEO LA DITUMATHAKA

Modumo/Medumo: _____

Mantšu: _____

Go Bala Ka Go Abelana:

Metsotso e 15

Morago ga go bala

MAANO TEKATLHALOGANYO: AKARETŠA, HLAMA PONOKAKANYO

SWANTŠHA SENGWALWA

- 1 Dudiša barutwana mo ditafoleng tša bona, ka dipuku tša bona tša go ngwala goba matlakala ao a sego a ngwalwa, diphensele le dikryone.
- 2 Hlalosa gore lehono barutwana ba tla **ngwala le go thala** ka Dimaka tšeo ba tla kgethago go tšwa kanegelong.
- 3 Dira **tšhupetšo** gore o hlama bjang **ponokakanyo ka Dimaka o tla dikgethago go tšwa mo kanegelong**, bjalo ka: Ke tla rata go tšea leeto go ya Petra ka gobane ke toropo ya kgale ya leganateng. E bonagala e kgahliša ebile ya semaka!
- 4 Thala seswantšho sa gago mo letlapeng sa Petra.
- 5 Šomiša tshupetšo go tlaleletša lefoko goba a mabedi go tshwantšhetšo ya gago, bjalo ka: Ge nkabe ke le Mashudu, ke be ke tla kgetha Petra.
- 6 Sa go latela, botša barutwana gore ba tla kgetha gore ke Dimaka dife tšeo ba tlogo go di kgetha go tšwa kanegelong.
- 7 Kgopela barutwana go tswalela mahlo a bona gomme ba thekge ditho. Ba balele sengwalwa gape.
- 8 Kgopela barutwana gore ba bula mahlo a bona gomme ba thale dikakanyo tša bona.
- 9 La mafelelo, kgopela barutwana go **sokologa ba bolele**, le gore ba abelane tshwantšhetšo le wa mphato.

Go Bala Ka Sehlopha Sa Go Hlahlwa

Metsotso 30

DIHLOPHA: _____

- 1 Tanya šedi ya barutwana ka moka ka **matlakalatšhomo a go bala 10**.
- 2 Hlalosa **mošongwana wa 1 wa Labohlano** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 3 Bitša sehlopha sa pele gore ba šome mmogo le wena.
- 4 Ka morago ga metsotso e 15, romela sehlopha morago gore ba dule fase ditulong tša bona.
- 5 Dira **phetogo ya segalo ya mošongwana wa go bala**.
- 6 Hlalosa **mošongwana wa 2 wa Labohlano** go barutwana ka moka ka phaphošing.
- 7 Bitša sehlopha sa bobedi gore ba tle go šoma mmogo le wena.
- 8 Tlatša Treka go laetša gore ke sehlopha sefe seo o se theeditšego, le gore ba badile eng.
- 9 Ngwala fase diphetogo tšeo di swanetšego go diriwa mo dihlopheng tša go bala goba tša mešongwana.

Tshekatsheko ya polelo ya mafelelo a beke Metsotso e 15

- 1 Tanya šedi ya barutwana mo legogong mafelelong a letšatši.
- 2 Dira sebaka sa ditshekatsheko tša polelo beke le beke. Ke kgetho ya gago go hlakanya ditshekatsheko tša go ithuta tša Sepedi le tša Sekgowa.
- 3 Gopola go fa barutwana sebaka sa go 'Sokologa le go bolela' ba ahlaahle dikarabo tša bona le wa mphato. Ke moka, kgetha barutwana ba mmalwa go abelana ka dikarabo tša bona le phaphoši ka bophara.
- 4 Šomiša dipotšišo tše di latelago tša hlohleletšo go hlahla karolwana ya polelo ya poledišano ya gago:
 - a Naa ke efe Tabakgolo ya polelo ya rena ya beke?
 - b Ke kanegelo efe yeo le e badilego mmogo?
 - c Ke mantšu afe a maswa o a ratilego bekeng ye?
 - d Ke eng se o ithutilego sona bekeng ye?
 - e Naa re ngwadile ka eng bekeng ye?
 - f Naa go ngwala go kaonafetše bjang bekeng ye?
 - g Naa go bala go kaonafetše bjang bekeng ye?
 - h Ke eng seo o ikgantšhago ka sona bekeng ye?
- 5 La mafelelo, botša barutwana go nagana ka dilo tše pedi tše ba tlogo go botša ba malapa a bona ka seo ba ithutilego ka sona le ka tsela yeo ba kaonafetšego ka gona bekeng ye mabapi le mošomo wa bona.

Ela hloko: Tshepidišo ya go lebelela morago le go itekola ke karolwana e bohlokwa kudu ya go ithuta. O kgopelwa gore o seke wa tshediša mošongwana wo wa beke mahlo le ga tee.

